

57

1842. a 10.

Arch. Bodl. C inf III 3

Vet. DI B. 4

Arch. B b. 7

Petrus Apianus, "a man of great name in the arts mathematical," has shown Wotton that, hearing of Henry's learning and delight in liberal sciences, he meant to present a book of his own, named *Astronomicum Cesareum*, containing divers new things. He has printed it himself, as he does all his books, and not above sixteen or seventeen copies, and, albeit it is dedicated to the Emperor and his brother, he would send it because otherwise Henry could not come by it. This Apianus is the ordinary reader of the "mathematical" in the University of Ingolstadt, and is very familiar with the Fowlers, ^{through} whose agent in England an answer may be sent him. (R. H. Hille)

Letters and papers, foreign and domestic, of the reign of Henry VIII.
Vol. XIX, pt. 1. p. 423

Remains of pearls found between DIv + DIr

EIV + FIr

Arch. Bodl.
E.

De busson

Historicus, diuina gerens, sopherque perie?
Hic sua cognoscet, si bona nosse volit.
Namq; veritatis mirator tempora rebus
Distribuet, verè dum canet historia.
Ipsè sacri præles noctes pèquare diebus

Discet, & hinc serie festa locare sua,
Ipsèq; naturæ rimator mira cometæ
Percipiet, nulli dicta vel acta prius,
Sed caueant animis adfluit luore perustis,
Hæc etenim labes cernere vera negt,

striaeque duabus adiuta sint, dictu est ut promptum sic rursus praecopia difficile. Initium autem summenti a Diuo Alberto secundo, potentissim
mo Caesare, Boemiae, Vngariaeque rege in hac nostra tempora Imperium vestrum continua serie demittente, occurrit praeter alia studia
aeque admitti Mathematicam tanta fide cultam nomini Austriaco. Ioannem Gmündensem, Peurbachium, Ioann. Regiomontium,
Stabium, mathematicos incomparabiles, nec vlli veterum dissimiles, nonne vestri maiores tulerunt Austriae duces, sacratissimi Imperato
res Albertus, Fridericus, Maximilianus? Ut interim Poetas, Oratores, Historicos, Iurisprudentes, Medicosque fideam, quibus profecto
nulla aetas, aut vidit copiosiores, aut mirata est doctiores. Nominare aliquos, nisi omnes malint, nominare omnes, nisi complures fratres pro
proinde dum hoc praetereo posteritati nunquam tacitura cunctos relinquo. Quis autem enumeret eos quos nunc vos Inuicissimi fratres pro
ductis huic aeo, indesque excitatis? quos sane, ingenue dicam, qui referre conabimur, non aliud facturus, quam arenas latri, aut folia Hercinia
distincturus est. Atqui hac est vna ratio cur Caesaribus potissimum tutoribus gestiam, quia hanc artem non pluribus vspiam, neque tutius, neque
perentius cultam videam. Sicut etiam altera quare Austriacis Ducibus, quando mathematicis excellentibus saluberrimam haecentis in
coram hanc extitisse sciam. Nec minus animi mihi addidit Regum Hispaniae beneuolentia longe semper in Matheseos studia propensissima,
quod abunde Alfonso Rex Castellae Clementissimus, Mathematicusque eminentissimus, partim opere ipso comprobauit, partim Alfonso
rex Aragonum, dubium an eruditior, an potentior, in Ioaniano Pontano artis mathematicae scientissimo, splendidissime per lulum Masanensem
fectum tractato, ostendit. Idem spei fecit Mathias Rex Vngariae Christianissimus (quod nomen nunc alter vestrum induit, sicut et priorum
regum nomina vestrum alter quoque tenet) qui Ioannem de Monte Regio Germanum, mathematicae alterum Hipparchum amplissimis hono
ribus, diuiciisque auxit, ita planè, Hispania, Vngaria & Austria (quae omnia vos Augustissimi Caesares vltis) sibi similes sunt in alendis, fouen
dis, honestandisque mathematicum interpretibus, Summatim dicam, quam grati fuerint, sintque nunc, harum disciplinarum doctores Austriacae
Archiducibus, testis est celeberrima, talis vitorum, parens, Academia Viennae, Ducatus Austriaci metropolis, unde non secus atque equo
quodam troiano, aut Amaltheae cornu, omni nationi, omni regioni mathematici sufficiunt. Ea igitur in arte cum nos quoque videremus, sub
praestitisse, quae ante nos nemo, cupere autem hoc pacto mundo prodesse, auscultantes Platoni, non potuimus adduci, ut crederemus il
lud rectius confiteri posse quam Caesaribus tutantibus. Cum enim alteri occasus, alteri ortus parcat, facile vtriusque sperauimus nos, sub vestra
tutela, plurimum momenti hominibus allaturos. Adhuc cum subinde astronomica in hoc opere tractaremus, occiditque sic & orientis
partem assiduo contemplantur, non potuerant non Caesares nobis ob oculos, mentemque versari creberrime. Quod postremum medius fir
dus non mediocrem etiam vestris maiestatis hoc muneris deferendi ansam iam pridem fingenti hoc opus, prestitit. Accedie his quod Co
mitia Angustana me iam olim vestris maiestatis deuouerunt integrè, quibus non solum illud, sed totum me debere fateor. Nondum enim
exciderunt vestra mihi indigno collata beneficia, pro quantalacumque opella instrumenti scè per me vestris maiestatis exhibita, ubi non mo
do enituit vestrum in studia sublimis fauor, verum matheseos singularis amor cognitus est, ita ut omnino quod de Archiducibus Austriae cele
bratur, videlicet quod mathematicos nemo illis admet sincerius, neque honestet largius, verissimum esse ipse comperirem. Quae res me gratum
quoque in praesens, volentem & nolentem, ut dicitur esse compulit. Habetis igitur quo confilio & scripserim & inscripserim hunc librum
Caesares Sanctissimi, proculdubio patrociniis vestris clientelam hanc non grauiam admitturi, Apianique non magis opus hoc, quam vestrum
asserunt. Delibri ordinem non est ut quicquam addam, quando omnia suo loco parent clarissime. De vfu vero & praestantia eiusdem, verò
dicam. Quae mathematicorum turbamur vsp in diem, difficultatibus, laboribus tediosis non dicendis, per numeros, calculationes, spe
culationesque &c. in motibus coelestibus, stellarum fixarum locis veris, longitudinibus, latitudinibusque planetarum septè, Solis, Lunaeque eclipsi
bus, breuiter, omnibus primi mobilis commoditatibus inuestigandis, aegrum, ea tanta facilitate, citra omnem supputationem, & contem
plationem, praesenti volumine traduntur, ut asserere audeam, vix vllibi syderalis scientiae studiosis, aliud quicquam vilius extare. Inter quae
omnia, non vltimum opere praecium reor, monstratum a nobis, quo pacto historiari mendae corrigi debeant, prius a nullo vquam dictum,
neque animaduertum, quae res quantum momenti habeat, ille denum videbit, qui quid historiari ordo in rebus humanis quaeat, perpendet. Quo
in loco etiam alia quaedam recensere non ab re foret, uti aequinoctii euidens cognitio, neque antea a quoque tanta facilitate relat, similiter cometarum
obseruationes, nemini ante nos ita certe sincere proditas, pluraque quae operis processu ostendit, sed tamen ne vltro mea cantare, Sybaritaeque, iuxta
adagium per plateas ferri videar, prudens omitto. Postremo deum Optimum Maximum precor, ut vestras Maiestates orbis humani bina
subsidia, quam diutissime publicis commoditatibus referret.

DE INVICTISSIMIS, CARLO ET
FERDINANDO Fratribus, Orbis Rho
mani Imperatoribus, Epigramma Chri
stophori Strattionis M. D.

Ipsae sub affini moderamine gaudet olympus,
Terraque cognato gaudet in imperio.
Sydera cum Lucis noctes, fraterna gubernent,
Ortus, Occasus, frater uterque regit.
Ambo Rhomanae gentis, hunc laetis inumbrat,
Phaebus, cum vigili torridus orbe videt.
Dic igitur coelum potius tellure quid ornet?
Hoc habet, est posthac illa datura deos.

EIVSDEM IN AVTOREM.

Inuenit Hipparchus, Ptolemaus illustrat, at illos.
Eiusdem facti singula fama colit.
Nunc Apianus erit modicus? qui praestat vtrumque,
Prima simul nobis & manifesta ferens?
Si meruit graui statuas puer arte Berolus,
Quid ni germanus templi magister habet?

ARGVMENTVM OPERIS PER EVNDEM.

Quos petagant cursus errantia sidera, quosue
Fixa: quibus phaebè subtrahat ora viis.
Quis sit in aequo figendus terminus anno,
Ut numeret festos litera sacra dies,
Quam variet graui, quam nec latius sibi constet,
Historicus, Crises tempora quaeque ferant.
Cuncta bipartito sed prima volumine cernes,
Mille quibus species membraque mille fluunt.
Altera pars subdet primo quotus vltus ab orbe,
Sit, veluti caudam a Sole Cometa ferat.
Innumeros fructus Torqueti nobilis inde,
Structuramque, suo quaeque nitore decens.

Omnia

Omniaque tanto spectabis acumine nata,
Quam poteras nullo si prius acta forent,
Adde quod est numeris sine quibus & sine caldis,
Quod tenuit praefatos nosque moratur opus,
Estimer auctori quid lector debeat ergo,
Estimer & prudens hoc bene posteritas.

IN ASTRONOMICVM CAESAREVM P.
Apiani Sebast. Linckius ad lectorem.

Sedula quae frustra quae fuit sepe veritas,
Abdita lingenti vltibus astra chori.
Quae nec marmarici, perspexit sensus Atlantis,
Sustinuit qui humeris sydera clara suis.
Cuncta suis numeris dimensus quaeque sagacis
Nescit Euclidis calculus ingenii.
Optabat radiis quae & pulvere scire notato,
Confundens artis sanguine signa suo.
Quae nec Dardaleae monumentum circinus artis
Tortilibus gyris vel sinuare potest.
Haec cuncta docent, Apianaeque pars Minutae
Pignora: tum facili (lector amice) modo.

LIBER LOQVITVR.

Quid faciam? vulgi sum memet in ora daturus
Vltro, num tutus malo latere domi?
Posterior certe satius: sed publica cogit
Quem magis vtilitas deprecatur huic quid agas?
Huic ego parendo nil non sum ferre paratus,
Nec fieri mundo fabula nota queror.
Spes tamen est ingens fructum sydere fausto,
Tectum caelareis non male nominibus
His etenim semel acceptus, semel huc probatus,
Iudicium vulgi nil moror instabilis.
Quem penes incerti certi quoque norma vacillat,
Consimili censens aequa & iniqua fide.

APIANVS LECTORI

VM VIDEREMVS, CHARISSIMVS

Lector, plerumque insignia, artemque Astronomicam audis
fama ingenia, hoc nostro aeo passim extare, verum
ad eam capessendam accedentia, illico praecopia numero
rum copia, computi difficultate, speculationisque acu
mine, auerti, immo prorsus in fugam cogi, indeque
adeo aliarum disciplinarum, quantumuis scientissi
mos innumeros, paucissimos huius liberrime artis, vel aliquatenus
petitos reperiri, ex animo non dolere non potuimus. Sed die obse
cro quae nam huius reicausa sit? alia profecto nulla, quam quod pri
ma aetate finitius in Arithmetice instruantur plurimi, sine quibus,
neque Astronomica, neque cetera recte disci possunt. Numerorum enim
cognitio, non tantum syderali scientiae seruit, verum sed ingenia ho
minum omni alio studio praeparat, magisque idonea reddit, ut non te
mere Pythagoras cum videremus, tantumque matheseos odium, difficulta
tis nomine, conciliare sibi animaduertemus, cogitare cepimus quo
nam pacto huic naeuo remedium inueniretur, auxiliumque illis adhuc
quos Arithmetica quoniam deseruisset, Astronomia saltem non re
quidaret, ferri queat. Cogitantibus diu tandem, si theoria cele
stis vniuersa, sine numeris & calculis ad instrumenta digeretur, fieri
posse succurrit. Facies horreda sane, & quae vix animi cogitatio susti
nere valeat primo visa est, nisi tempore sui asperitatem poneret, tractabi
lior esse post longum offerret. Nonnulla igitur ad de se adhuc colen
da spem promitteret, admihi deo. duce nos (quamuis nihil quidquam
eiusmodi a quoquam mathematicorum hactenus somnium, nec di
opere tentatum sit) aduenimus, quomodo Astrorum cursus, erran
tium syderum motus, eclipsis rationes, aliorumque celestium con
templationes, citra calculandi labores vltos inquirere, dicto citius
per instrumenta nemo non nostro auspicio possit. Inter laboran
dum interim nos non semel dehortati, qui sic infantes iter tam
implicatum tam inexpectatum, tam nullis omnino vestigiis, nulli pla
te, nullis pedibus tactum, ingrediti sic confidentes auderemus, lano
cum res omni conatu aliquandiu superior appareret, partim rei dif
ficultate terrenti, partim nouitate attoniti, pedem non semel retulim?
progressuri non tantillum, fatemur, quantumuis nobis occurreret in
arduo positam virtutem Hesiodus, laboremque improbum omnia vin
cere Maro, nisi labori summo, fructum longe maximum, tuum se
quicquidque sis proxime bonum sciremus repositurum. Quo dum re
speximus, vniuersi oneris facile obliuisci potuimus. Tibi enim na
tam iam olim me docuerat praeter Platonis diuina institutio. Quod
vicissim & tu, dum perpendes meque tibi consuli uisere perisadebis,
non dubito, quin nostrae opera, sis qua optime interpretaturus. Reliqua
est quod te ignorare nolum, totius operis structura seu instrumenta
per Caesarum genituras Rhomanorum CAROLI & FERDI
NANDI illustrata esse, ita tamen ut tempora qualia affert
tur nequaquam ita se habeant, dies enim & anni tantummodo
in his cognosci possunt, quod ad horas & minuta attinet
negligi. Haec autem exempla duplici ratione motus
subintuli, partim, quia demonstratione omnino ali
qua opus esse viderem, citra quam inutile quodam
modo erat, nudum instrumentorum vsum propo
nere, partim, quia demonstrationes non alie,
quas perpetuitati remittere digniores oc
curret. In his ergo, si nihil aliud me
morabitur, dies tamen & annus quae
solum aeternae posteritati memoranda
dum nemo non videt certus ve
russique legatur. Hoc in de
monstrandi opere quam
tum fiduciamus, esti
ma tu, lector candi
de, dum tuo vsui
inuigilaui
inde fessi.
Hoc enim quicquid
laboris est, tuo nomine sub
latum putare omni
no debes.
Quod si feceris
ris, coges me olim,
Deo luante, quoddam
de eclipsis, peculiare opus
parere, sicut & tabulas, quas vos
cantrefolutas expeditioni, succinctio
risq via, breui post polliceri venturas tibi, sic, id
est, nostro conatu fauens, poteris. Vale optime.

INDEX
INDEX IN QVO OCVLIS PA
TENT OMNIA QVECVNQVE IN
hoc opere continentur scitu digniora, alphabe
tica serie exposita.

A	Nni ab Adam ad Christum iuxta alfonsum, Eusebium, Albu mazar & Hebreos.	Enunciatio. 1
	Artaxerxis, Aleri dicti, regnum quando fuerit.	Enunciatio. 1
	Aristoteles quando extiterit.	Enunciatio. 1
	Alexandri mors quot annos Christum praecesserit.	Enunciatio. 1
	Aratus poeta & Astronomus quo aeo scripserit.	Enunciatio. 1
	Archimedis geometrae aetas.	Enunciatio. 1
	Abachis Astronomus quando vixerit.	Enunciatio. 1
	Andromachus Cretensis Theoricae inuentor quado floruerit. enu.	Enunciatio. 1
	Agrias astronomus quando stellas considerat.	Enunciatio. 1
	Alemon medicus & Astronomus quando floruit.	Enunciatio. 1
	Albaregni Mathematici aetas.	Enunciatio. 1
	Azophi Arabis seculum.	Enunciatio. 1
	Auicemae medici tempus.	Enunciatio. 1
	Abrahami Auenze Iudei seculum.	Enunciatio. 1
	Alfonso Rom. & His. regis & astronomi clarissimi aetas.	Enunciatio. 1
	Artes Imprefforiae inuentio, per quem & quando facta.	Enunciatio. 1
	Annus Solaris quid.	Enunciatio. 1
	Annus Bisextilis.	Enunciatio. 1
	Annus intercalaris.	Enunciatio. 1
	Annus civilis quid.	Enunciatio. 1
	Annus Lunaris.	Enunciatio. 1
	Annotum diuersitates varia.	Enunciatio. 1
	Astronomis a meridie in meridiem dies computantur.	Enunciatio. 1
	Astronomorum error per radicem Christi, annos Christum praecedere, computantur.	Enunciatio. 1
	Arctis principium verae eclipticae ubi situm sit.	Enunciatio. 2
	Aequinoctii punctum subinde variari in aequatore, iecit & tempo ra ipsa.	Enunciatio. 1
	Aequinoctium vernale Christi tpe quando cõgit.	E. 2
	Aequinoctium vernum quando nostro aeo contingat.	E. 2
	Aequinoctii dies quam vmbra describat.	Enunciatio. 2
	Aequinoctium tempore vrbis conditae.	Enunciatio. 13
	Aequinoctia quibus temporibus eueniant.	Enunciatio. 39
	Aequinoctia meridianis omnibus adaptare.	Enunciatio. 39
	Abominabilis error quorundam de aequinoctio vernali.	Enun. 2
	Auges planetae ante & post Christi tempora quomodo sciatur.	Enun. 4
	Auges errantium diluui tempore.	Enunciatio. 4
	Auges planetarum Caroli & Ferdinandi Caesares temporibus.	Enun. 4
	Auriga variis nominibus insignis.	Enunciatio. 4
	Aquila celestis forma.	Enunciatio. 4
	Andromedes figura in celo statuta.	Enunciatio. 4
	Austales stellae vti prius cum Sole occidunt quam oriuntur.	Enun. 4
	Atlantides Pleiades unde dicte, & quot numero sunt.	Enunciatio. 4
	Asini stellae ubi locatae.	Enunciatio. 4
	Argonauis situatio.	Enunciatio. 4
	Argumentum latitudinis lunaris ut inuenias.	Enunciatio. 18
	Aspectus quid sit & quid per eum intelligendum.	Enunciatio. 19
	Aspectuum numerus quis sit.	Enunciatio. 19
	Aspectus quolibet Lunae cum planetis omnibus quomodo per calculos assequaris.	Enunciatio. 20
	Aspectus planetarum inter se excepta Luna qua ratione deprehendas.	E. 21
	Aspectus planetarum inter se Lunam praeter quomodo per numeros inuenias.	Enunciatio. 21
	Applicare planeta quando dicatur.	Enunciatio. 21
	Argumentum Solis medium quomodo habeatur.	Enunciatio. 25
	Argumentum Lunae medium quo pacto indagetur.	Enunciatio. 25
	Anaxagoras qui cepit de motu Lunae scribere. In exēplo. enu.	Enunciatio. 30
	Athenienses mensium suorum numeros quomodo Lunae aetatibus aptarint.	In exemplo. Enun. 30
	Aureus numerus veluti reperiatur.	Enunciatio. 35
	Aurei numeri inuentio.	Enunciatio. 35
	Aurei numeri vsus.	Enunciatio. 35
	Aureus numerus quare sit a posterioribus posthabitus.	Enun. 35
	Aureus numerus Iulii Caesaris tempore.	Enunciatio. 37
	Anni bisextilis inquisitio.	Enunciatio. 37
	Annus Solaris quot diebus constet secundum Iulium Caesarem.	Enu. 37
	Astra diuina virtutis instrumenta vti sint.	Enunciatio. 40
	Astrorum dispositionibus inferna omnia affici.	Enunciatio. 40
	Arcalis Meteoroscopii ingressus quid sit.	Enunciatio. 1

A III. Badius

INDEX

B Affus quando vixerit. Enuncia. 1
 Blanchini ferratilis tempus. Enuncia. 1
 Bisextilis diei ratio. Enuncia. 1
 Bootes quomodo vocetur, qualisq; vbi in celo luceat. Enuncia. 4
 Bellum Nicie quando in Sicilia gestu sit. En. 1 & exemplo E. 30
C Aius Sulpit' Gall' qñ eclip. apud Liuii prædixit. E. 1 & 30.
 Claudii Ptolomæi Alexandrini Mathe. & philo. seculi. E. 1
 Concilium in Nicea factum. Enuncia. 1
 Caroli Quinti Romanorum Imperatoris ortus. Enuncia. 1
 Christus 25 Decembris die natus. Enuncia. 1
 Christus natus anno intercalari. Enuncia. 1
 Coronæ Septentrionalis situs. Enuncia. 4
 Cigni asterismus & nomina. Enuncia. 4
 Cor Leonis quomodo dicatur. Enuncia. 4
 Cetus quibus ex stellis componatur & quâ varie appelletur. Enuncia. 4
 Cassiopeæ stellæ. Enuncia. 4
 Canicula vel Canis maior. Enuncia. 4
 Caniculae tempus quando sit. Enuncia. 4
 Canis minor siue Procyon, quomodo plinio dicatur. Enuncia. 4
 Crater quibus stellis connectatur. Enuncia. 4
 Corvus vbi in celo videatur. Enuncia. 4
 Centaurus quæ astra possideat. Enuncia. 4
 Corona meridionalis quæ sit. Enuncia. 18
 Capitis Caudæ draconis Locum ceu reperias. Enuncia. 19
 Coniunctio quid sit & vnde dicatur. Enuncia. 21
 Coniunctiones magnas veluti quis indagat. Enuncia. 32
 Coniunctionum magnarum vires. Enuncia. 32
 Coniunctionum magnarum appellationes triplices. Enuncia. 32
 Conceptionis horâ ex nativitate cognoscere. Enuncia. 33
 Cæphei constellation & nomina. Enuncia. 4
 Clauem fessorum mobilium quomodo indages. Enuncia. 35
 Cycli Solaris inuentio. Enuncia. 37
 Concurrentes dies quomodo noscantur. Enuncia. 37
 Cycli Solaris vnde dicatur. Enuncia. 37
 Christianog. Cœcilium primum vbi gentiū & qñ habitū sit. Enū. 38
 Criticos dies inuenire. Enuncia. 40
 Critis cognitio quibus perscripta. Enuncia. 40
 Criticorum dierum necessitas. Enuncia. 40
 Critis quid. Enuncia. 40
 Critici dies quadruplices. Enuncia. 40
 Critis vnde aspicanda sit. Enuncia. 40
 Critis hora veluti inquirenda sit. Enuncia. 40
 Critis qua ratione contingat. Enuncia. 40
 Critis quomodo salubris vel insalubris cognoscatur. Enuncia. 40
 Critis quibus de causis variantur. Enuncia. 40
 Critis inditum quale eclipis coincidens. Enuncia. 40
 Critis vt sit iudicanda secundum planetas. Enuncia. 40
 Comete terrij motus contra signorū ordinem vt fuerit parte secunda. Enuncia. 40
 Cauda Cometae a Sole generari quomodo cogniti sit parte secunda. Enuncia. 40
D Aniel & Ezechiel prophetæ quando extiterint. Enuncia. 1
 Diocletiani dominium. Enuncia. 1
 Draconis constellatio & appellatio. Enuncia. 4
 Delphini situs. Enuncia. 4
 Dierum naturalium æquatio. Enuncia. 5
 Dierum naturalium inæqualitas. Enuncia. 5
 Dies naturales duplici ex causa inæquales sunt. Ibidem
 Dies apparentes & differentes qui sint. Ibidem
 Dierum æquatio in supputatione motuum quid valeat. Ibidem
 Dierum æquatio in aspectibus quid agat. Ibidem
 Darius quo tempore ab Alexandro victus sit Eusebio teste. Enū. 29
 Darius qñ ab Alexandro debellat' sit Ptolemæo & Alfonso E. 1 & 29
E Euclides geometer quo tempore fuerit. Enuncia. 1
 Ecliptica quo in celo vera statuenda sit. Enuncia. 2
 Eridanus siue Padus quibus ex stellis continetur. Enuncia. 4
 Eclipses Lunæ Solis quo die possibilis contingere sit. Enun. 22
 Eclipses die cognito horam & minutum vt inueniantur. Enun. 24
 Eclipses colorem præfigere. H. ii & H. iii.
 Eusebius quantum erret in eclipsi tradenda, sub qua Darius ab Ale- xandro victus est. Enun. 29
 Eusebii error de Macedonici imperij fine. Enuncia. 30
 Eusebius in hystoria Nicæ quot annis euariet, in exemplo. Enū. 30
 Eclipses in quacumq; libet formas redigere. Enuncia. 31
 Ferdinandi Romanorum Vngarie & Bohemie regis ortus en. 1
 Formahant stella que sit. Enuncia. 4
 Foer' victuri, cur neq; citra 7 neg; vltra 10 mensem nascatur E. 33
 Fortunæ partes veluti inueniantur. Enuncia. 34
 Fortunæ pars quid sit. Enuncia. 34
 Fortunæ pars & ascendens Lunæ, cur idem. Enuncia. 34
 Galeni Medici etas. Enuncia. 1
G Guidonis Bonati astrologi seculum. Enuncia. 1
 Georgii Peurbachi mathematici obitus. Enuncia. 21
 Gentes quomodo tempora sua numerarint. Enū. 29
 Homerus

INDEX

H Omers poeta quo tempore floruerit. Enuncia. 1
 Helioidus qua ætate vixerit. Enuncia. 1
 Hippocrates Caus quo tempore fuerit. Enuncia. 1
 Helicon Cizicenus Astrologus quando vixit. Enuncia. 1
 Hipparchus quo seculo claruerit. Enuncia. 1
 Hadriani Imperatoris regnum. Enuncia. 1
 Hali Habenrægel Astrologi seculum. Enuncia. 1
 Herculis situatio & nomenclatura. Enuncia. 1
 Hyades stellæ vbi sint fixæ & vnde dicantur. Enuncia. 4
 Hydra quem asterismum habeat. Enun. 4
 Horam aspectus Lunæ cum planetis qua via quis pernoctat. Enun. 20
 Horam aspectus Lunæ cum planetis qua via quis pernoctat. Enun. 20
 Historiæ quomodo per eclipes emendari possint. Enuncia. 29
 Historicorum in annis mundi & conditæ romæ asserendis variatio. Enuncia. 29
 Hippocrates cur quartum & 20 criticos statuerit. Enuncia. 29
 Iulii firmici Materni æuum. Enuncia. 29
 Ioannes de Gmündin mathematicus quando claruit. Enuncia. 1
 Ioannis Regimontani germani exitus miserabilis. Enuncia. 1
 Intercalare quid. Enuncia. 1
 Iouis motum accidentiæ eiusdem quomodo sciatur. Enuncia. 3
 Iupiter calidus & humidus. Enuncia. 3
 Iupiter solius vitæ veteribus dictus. Enuncia. 3
 Iouis aux quantum a ventre sui Draconis distet. Enuncia. 3
 Iouis locus Romæ conditæ æuæ quis fuerit. Enuncia. 3
 Inditionis Romanæ cyclum inuestigare. Enuncia. 36
 Inditionis romanæ origo. Enuncia. 36
 Inditionis romanæ dignitas & vsus necessitasq;. Enuncia. 36
 Intercalatio quadriennis cur non sufficiat ad veram anni quantitatem obinendam. Enuncia. 37
 Intercalatio cognitio. Enuncia. 37
 Intercalationis necessitas. Enuncia. 37
 Iudeorum error in celebrando paschate. Enuncia. 38
 Iudeorum superstitio in die paschali eligendo. Enuncia. 39
 Iudici paschatis cognitio tabularis. Enuncia. 39
 Indicatus dies quis sit. Enuncia. 40
 Intercedens dies quis sit. Enuncia. 40
 Igneam & supremam aëris sphaeram non rari a Luna, in obserua- tione certū Cometa. Enun. 1 & 30
L Vicius Aemilius Paulus quo æuo Persæ cepit. Enun. 1 & 30
 Lunaris annus. Enuncia. 1
 Logitudo stellæ ante & post Christum quomodo sciatur. E. 4
 Lyre constitutio & appellationes. Enuncia. 4
 Leonis cor quomodo dicatur. Enuncia. 4
 Lepus quale sydus. Enuncia. 4
 Lupi sydus quale sit. Enuncia. 4
 Latitudo Saturni quomodo noscatur. Enuncia. 7
 Latitudo stellarum fixarum quo pacto haberi queat. Enuncia. 4
 Latitudo Iouis quomodo haberi possit. Enuncia. 9
 Latitudo Iouis vbi extructæ tempore. Enuncia. 11
 Latitudinem Martis veluti inuenias. Enuncia. 11
 Latitudo Veneris quomodo inueniatur. Enuncia. 14
 Latitudinis Veneris causæ tres. Enuncia. 14
 Latitudo Veneris conditæ vrbis tempore. Enuncia. 14
 Latitudinem Mercurij quomodo quis inuestiget. Enuncia. 16
 Lunæ motum omni tempore quomodo quis sciat. Enuncia. 17
 Latitudinem Lunæ quomodo quis reperiat. Enuncia. 18
 Lunæ cū Capite vel Cau, draconis sui cōiunctio vt habeat media. E. 23
 Linius quo tempore vixit. Enuncia. 1
 Linius eclip. S. Galli euensis tradidit segnius atq; enūit. E. 30
 Linius quomodo intelligendus de hora eclipis sit. Enuncia. 30
 Literæ dominicalis inuentio. Enuncia. 37
M Oles quando vixerit. Enuncia. 1
 Moses quando obierit. Enuncia. 1
 Marinus Tyrius geographus quo æuo extiterit. Enuncia. 1
 Mardocheus quo tempore vixerit. Enuncia. 1
 Mileus Astronomus quando claruerit. Enuncia. 1
 Mahomet quo tempore heresim efflauit. Enuncia. 1
 Martis aux quantum distet a capite vel cauda sui draconis. Enun. 8
 Martis cursum ceu inuenias quocūq; tempore. Enuncia. 10
 Mars temperaturæ calidæ & sicæ. Enuncia. 10
 Mars flauibilibi non absimilis. Enuncia. 10
 Mars quare vocetur pyrois. Enuncia. 10
 Mars quem locum tenuerit Troiæ dirute temporibus. Enuncia. 10
 Martis latitudo excidii Troiani tempore. Enuncia. 15
 Mercurij motus quo pacto sit inueniendus. Enuncia. 15
 Mercurius quare Stilbon dicatur. Enuncia. 15
 Mercurius Proteo similis. Enuncia. 15
 Mercurius anæcep. Enuncia. 15
 Mercurij in fluxus alterabilis quare. Enuncia. 15
 Mercurij motus fundatæ vrbis tempore. Enuncia. 15
 Mercurius falso translatus in Scorpionem a Lucio Tarutio mathe- matico. Enuncia. 15
 Mercurius cur raro appareat. Enuncia. 15
 Mercurius

INDEX

Mercurij distantia a Sole. Enuncia. 15
 Mercurius triplicem latitudinis sue causam habet. Enuncia. 16
 Mercurij epiciclus in qua latitudine sit. Enuncia. 16
 Mercurij latitudo fundatæ vrbis seculo. Enuncia. 16
 Mercurij media eclipis Lunaris quomodo inueniatur. Enuncia. 28
 Mora media eclipis Lunaris quomodo inueniatur. Enuncia. 30
 Metus Nicie ob eclipis visam. Exemplo enuncia. 30
 Mensium græcorum latinorumq; collatio. in exemplo enun. 30
 Mercurij motus in vtero triplex. Enuncia. 33
 Moram infantis in vtero reperire. Enuncia. 33
 Moram infantis in vtero triplex. Enuncia. 33
 Moræ inquirendæ ratio communis que sit. Enuncia. 33
 Moræ indagandæ modus a communi diuersus. Enun. 33
 Mercurij motus quid sit. Enuncia. 1 partis secundæ
 N Oe diluuium quo seculo fuerit. Enuncia. 1
 Nabuchodonosoris regnum quando cæperit. Enuncia. 4
 Notus piscis quibus stellis constat. Enuncia. 30
 Nicia ducis Atheniensis exemplum. Enuncia. 33
 Nativitatis horoscopus qualis sit secundum Ptolemeum & Hermæ- tem. Enuncia. 33
O Rionis clarissimi syderis constitutio. Enuncia. 4
 Oppositio quid sit & vnde dicatur. Enuncia. 19
 Oppressus planeta quis sit. Enuncia. 21
 Obfusus planeta quis sit. Enuncia. 21
P Lato philosophus quando vixerit. Enuncia. 1
 Philippi Alexandri patris obitus. Enuncia. 1
 Proclus astrologus quando claruerit. Enuncia. 1
 Plinii secundarii. Enuncia. 1
 Ptolemei mathematici alexandrini seculum. Enuncia. 1
 Perseus sydus. Enuncia. 4
 Pegasi astra sint & quomodo vocentur. Enuncia. 4
 Polo inclinatæ stellæ ortum suum priorem occasu peragant. Enū. 4
 Pascha & reliqua festa mobilia ex cyclo suo veluti haberi queat. Enuncia. 38
 Pascha quomodo primitus in primo mense cultum sit. Enuncia. 38
 Pascha decima quarta mēis primi iuxta Moysen celebrari soluit. E. 38
 Pascharis colendi tū primitiua, tū sequentis ecclesie diuersitas. E. 38
 Pascha quando celebrandum sit. Enuncia. 38
 Pascha in Anece celebrandum. Enuncia. 38
 Pascha Iudeorum cur errat. Enuncia. 38
 Pascha vt varietur ratione meridianorum. Enuncia. 38
 Planetæ quos humores imitentur. Enuncia. 38
 Planetarum exaltatio & casus. Enuncia. 40
 Planetæ quos morbos respiciant. Enuncia. 40
 Planetarum passionēs. Enuncia. 40
Q Vot anni ab Adam ad Christum, iuxta Alfonso, Eusebium, Albimazar & hebreos. Enuncia. 1
 Quæ sint & quomodo vocentur Pegasi astra. Enuncia. 4
 Quo die possibile sit aspectum aliquem fieri. Enuncia. 19
 Quartus aspectus quid sit. Enuncia. 19
 Quomodo astronomia incumbenti sedendum sit in studio. Enun. 19
 Quomodo Cosmographia operâ daturō sedes instituenda sit. Enun. 19
 Quare Cosmographus & astronomus sedendo disconueniant. E. 19
 Quare Theologus & poeta diuersi diuersa respiciant. Enun. 19
 Quomodo durnus planetæ motus inueniatur. Enuncia. 20
 Quomodo eclipis Lunæ in plano sit formanda, vt partes obscuræ Lunæ cognosci queant. Enuncia. 27
 Quibus nam opus sit ad eclipes præfigendas. Enuncia. 27
 Quid per puncta eclipis intelligendum. Enuncia. 27
 Quare intercalatio Bis sexti Kalendas in Februario fiat. Enunū. 37
 Quæ membra, tum signa, tum domos tucantur. Enuncia. 40
 Quotuplex meteoroscopi ingressus. Enū. 1 partis secundæ
 Quomodo Plinius intelligendus sit de occasu Cometa loquens. C. 4
 10 secundæ partis.
 Quid per Metagimionem Plutarchi mensem intelligendum sit, in exemplo. Enuncia. 30
R Omæ quando condita. Enuncia. 1
 Radices omnes a fine anni summuntur nō a die 24 Decē. E. 1
 Romanum Kalendariū quomodo Dionysius abbas fundauerit. Enuncia. 38
 Ratione meridianorum vt Pascha varietur. Enuncia. 38
S Sostigēnes Astronomus quādo annū Solis cursui adaptarit. E. 1
 Strabo Geographus quando fuerit. Enuncia. 1
 Sole principium veræ eclipis tenente æquinoctium vniuerso orbe sit. Enuncia. 2
 Serpentarius

INDEX

Serpentarius vbinam in celo sit. Enuncia. 4
 Septentrionalis stellæ prius cum Sole oriuntur q̄ occidunt. E. 4
 Stellæ quanto longius ab eclipica distant tanto maturius cum Sole occidunt & serius oriuntur. Enuncia. 4
 Septentrionalium stellarum summa quantitas & appellatio. Enū. 4
 Saturni motus vt inueniatur. Enuncia. 6
 Saturni passionēs & accidentia vt reperias. Enuncia. 6
 Saturnus ex colore & effectu deprehensus frigidus & siccus est. E. 6
 Saturni latitudo ab eclipica. Enuncia. 7
 Saturni aux quantum a ventre draconis sui abist. Enū. 12
 Solis locus quemadmodum inueniatur nullo non tempore. Enū. 12
 Solis locus qui fuerit abeunte Alexandro Macedonū rege. En. 12
 Sextilis aspectus quid sit. Enuncia. 21
 Separari planeta quando dicatur. Enuncia. 21
 Solis & Lunæ σ & \square dras medias quomodo aliquis cito co- gnoscat. Enuncia. 22
 Solis eclipes quomodo cetni oculis innoxie possint, in fine E. 30
 Sol & Luna cur nature patentes crediti sint. Enuncia. 34
 Solaris cycli inuentio. Enuncia. 37
 Solaris annus quot diebus cōstet secundum Iulium Cæsarem. E. 38
 Signa duodecim triplicia. Enuncia. 40
T Roia capta quando sit. Enuncia. 1
 Timocaris astronomus quando floruerit. Enuncia. 1
 Theon & Pappus mathematici. Enuncia. 1
 Turcarum origo quando cæperit. Enū. 2
 Trepidationis motus 7000 annorum spacio absoluitur. Enuncia. 2
 Trepidationis motus quomodo fiat. Enuncia. 2
 Tempus supputationi electum cuius meridiano adaptare. Enū. 3
 Telum astrum vel sagitta qua cœli regione locetur. Enuncia. 4
 Tempus casus in eclipi Lunari quomodo cognoscatur. Enun. 28
 Trianguli constellatio quæ sit. Enuncia. 4
 Thuribuli syderis concinnatio. Enuncia. 4
 Trinus aspectus quid sit & vnde dicatur. Enuncia. 19
 Triangulorum latera quomodo nominentur. E. 1 secūde partis
 Triangulorum sphaeralium non rectangulorum enodatio. Ibidem
 Triangulog nō rectangulorum in duos rectangulos resolutio. Ibidem
 Triangulorum sphaeralium omnium tam rectangulorum quā ir- rectangulog, id est, totius primi mobilis geometrica demō. Ibidem
 Torqueti compositio quomodo fiat. In fine operis, Ibidem
 Torqueti commoditates quæ sint. Enuncia. 1
V Vitruii architecti ætas. Enuncia. 1
 Vitellionis mathematici tempus. Enuncia. 1
 Vitræ minoris constitutio & nomenclaturæ. Enuncia. 4
 Vitræ maioris nomina & stellarum numerus. Enuncia. 4
 Vergiliæ vnde dictæ & quot numero sunt. Enuncia. 4
 Veneris locus quomodo inueniatur. Enuncia. 13
 Veneris appellatio. Enuncia. 13
 Veneris aux quomodo cum Sole conueniat. Enuncia. 13
 Veneris locus tempore vrbis extructæ. Enuncia. 13
 Veneris motus quid participat cum Sole. Enuncia. 13
 Veneris distantia maxima a Sole. Enuncia. 13
 Venus a Taurio perperam in Scorpione locata est tempore vrbis conditæ. Enuncia. 13
 Veneris epiciclus qua latitudine sit. Enun. 16
 Vacuus Planeta quando dicatur. Enuncia. 21
 Veræ σ & ρ nis luminarium tempora vt sint inquirenda. Enū. 26
 Videre alcor, adagium. Enuncia. 4
 V ed stellæ duæ sinistram manū serpentarii occupantes. Enuncia. 4
 Zodiacalium signorum stellæ quot sint & quantæ, ortusq; & occasus earundem qui sit. Enuncia. 4

AD LECTOREM.

¶ FIERI nō potest, opti Lector, quin inter eudendū mēde nōnūq̃
incidunt, quas nisi pius lector antea certior cognouerit, anthori non ra
ro negligentiae aut inereditionis notam inurunt, quapropter eas quę
passim in hoc volumine se ingererunt, formula quadam succinctiori
proponere libuit.

Legatur igitur Enuntiatio Tertia, columna prima, versu vicelimo se
cundo, Quoties pro quoties.
Ibidem versu 23. Quod notat, lege, quod notat.
Versu 29. Huius itaq̃ rei exemplum est, pro est lege esto illud.
Enuntiatio 4. Versu 8. ni fallos, legendum ni fallor.
Titulus imaginum celestium habet stellas de 4. mag. 44. lege, 474.
Enuntiatio 6. versu 22. Legendū, deprehēderunt astrologi varietate.
Ibidem versu 36. Agendis & bellicis, lege, bellicis.
Ibidem versu 42. legendum non temere, pro non tenere.
Enunt. 8. versu 4. hūmide, lege, humidat.
Folio D. versu 14. Argumentum, lege, Argumentum.
Ibidem in margine, pro equatum, lege, equatum.
E ii Enunt. 13. in exem. Regis, versu 34. simulari pro simulari.
Ibidem versu 36. p. 30 vel dissentio, lege, 30 vel 40 & dissentio.
Ibidem linea 65. p. & Mercurio, scribe, de Mercurio.
In sequenti columna, versu 13. exidisset pro excedisset.
Enunt. 14. versu 17. diametri ponendum.
Enunt. 15. versu 5. pro cuius pla. legendū, cuiusq̃ planetarum.
Ibidem versu 6. appellat eisdem, lege eisdem.
Enunt. 17. versu 15. pro transi, scribe, transigi.
Ibidem versu 33. pro reducto, lege reducto.
Ibidem versu 48. inquit lege, non inquirere.
Ibidem versu 52. legendum intuens, pro intuearis.
Versu 58. pro cernis, scribe cernes.
Versu 68. Lege innuere pro innuere.
Versu 73. pro illicq̃, legendum illiq̃.
Versu penultimo scribe volens pro velens.
Enunt. 18. versu 23. lege monstra pro monstrat.
Enunt. 29. versu 1. scribe Aspectum non Aspectum.
Versu 17. lege impendet non inpendet.
Ibidem versu 58. Cosmographia legendum.
Ibidem colum. secunda, pro trinus, lege trini aspectus.
Enunt. 21. versu 28. Aperiens, scribe aperius.
Columna secunda versu 44. pro ardioris lege tardioris.
Enunt. 22. versu 10. lege distribuere, non distribuere.
Versu 25. pro euenient legendum eueniunt.
Versu 39. Luminarum, lege luminarium.
Ibidem in margine, Cautela lege non Contela.
Enunt. 24. versu 17. Pari ratione & examinabis, legengum est.
Pari ratione & oppositiones examinabis.
Enunt. 25. versu 2. coniunctionis autē, lege aut, non autem.
Enunt. 26. ver. 15. si argumento, scribe, Argumentum.
Versu 32. pro intelliges scribe scribe intelligas.
Versu Ibidem 40. pro litera lege literam.
Versu 46. pro maiori, in limbo &c. scribendū est, maiori in limbo.
Ibidem pro Ac scribe At.
Ibidem in exemplo ante Christum ab Alexandro abeunte mutatum,
versu 10. pro, Quo exempta, lege. Quę exempta.
Versu 18. pro pomeridianos, scribe, pomeridianis.
Versu 20. pro postulat, Indicē, lege, postulat, adducere. Indicem
H i col. 1. versu 4. scribe, vtrum scz necne certo fiat.
Ibidem col. 2. ver. 1. Hęc omnia, scribe, Hęc omnia.
H ii col. 1. versu 48. pro Lunæ lege Luna.
Ibidem versu 59. pro G. andauo lege Gandauo.
H iii col. 1. versu 15. scribe præcellentiore non præcellentiore.
I iii col. 2. HVIUS ECLIPSIS HANC SVMME IMA. &c.
Ibidem col. 4. versu 3. pro cognoscis lege cognoscitur.
I iii col. 2. versu 15. observationum tempora (quę post Salu
toris nostri natiuitatem 152 anno ceperant) &c.
Ibidem versu 15. pro tpora lege tempora.
Enunt. 30. versu 18. pro contingit lege contigit.
K ii col. 1. versu 10. pro eclipses quas fusillime descripsi, lege,
eclipses Solares, oculati &c.
Enunt. 32. versu 10. pro ortus in tertiusq̃ scribe ortus interitusq̃.
Ibidem versu 18. similiter & alius, lege similiter & reliquos.
Linea 25. tabula, sicut planetarum, lege, tabula, planetarum duosq̃
vel trium vel quatuorq̃.
Versu 28. legendum, Annorum numero, Radix &c.
K ii col. 3. versu 2. exprimat, & esset, lege est pro esset.
Versu 4. pro etiam in 2. uem, lege, etiam 2. uem.
Enunt. 33. versu 25. secunda mansio vocata est media, pro media
scribe minor.
Versu 28. pro minor dicta, scribe Media dicta.
Versu 34. pro nono mense, vt patet, scribe, nono mense aut postea, vt
patet &c. Ibidem

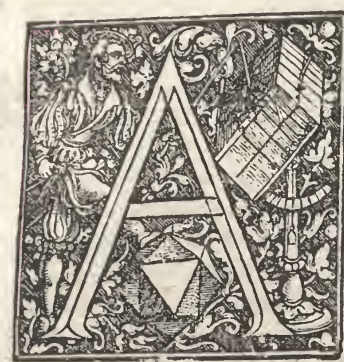
Ibidem versu 41. pro ascendens erat, scribe, ascendens erit.
K iii. col. versu 39. legendum Aporelosmation non Apothel.
Ibidem versu 48. lege ambas non ambobus.
Versu 69. pro, quæ 44. Solis, lege, quæ & Solis &c.
Ibidem in limbo, pro futurorum partes lege futurorum partis.
Ibidem col. 4. versu 35. In parte anorum lege, nocte contra, non
in nocte contra.
Ibidem Pars hereditatum, pro tacti, lege tam.
In parte pacis lege exercituum.
Enunt. 35. versu 17. pro Quem, lege Quum.
Versu 30. hoc tempore lege, hoc, tempore.
Ibidem literam alphabeticam, lege litera alphabetica cominus reperta,
non repertam.
Versu 32. pro Annos lege Annus.
Ibidem præstitutos lege præstitutus.
Enunt. 36. versu 8. pro vsu habita, lege vsu habitus.
Versu 9. pro se melius lege, seu melius.
Columna 2. huius enuntiati versu 2. pro deputati sunt, legendum
deputata sunt.
Versu 10. pro, argenti stipendii lege, argentum stipendii.
Versu 13. pro es & ferrum lege, as & ferrum.
Versu 31. lege pro addo, adde.
Versu 44. quæ restantia lege que restant.
Tabula radicum aurei numeri sic habet.
Tabula aurinumeri & Cycli Indictionis, scribe, (NOVALIS)
TABVLA AVREI NVMERI SIVE CYCLI DECEM.
Enunt. 37. versu 10. pro, ex bisextilibus duobus, lege, & ex bisexti
libus duobus.
Versu 26. lege. Intercalatio ista nullibi commodius fieri potest.
Enunt. 38. versu 62. lege, terminus Theophili est, non Theophili.
Ibidem col. 2. versu 12. pro sanctum lege sanctum.
Linea 29. pro. Quod æquinoctium, lege Quod vero æquinoctium.
L iii col. 1. linea 30. pro vacarunt lege vacarent.
Versu 39. lege. dum sit, non vltima festiuitatis &c.
M ii col. 1. linea 10. legendum, non nihil.
Versu 11. Obuia sunt, euidentiora &c.
Versu 13. legendum pernitent, non parnitent.
Versu 62. lege perambulat, non perambulat.
Col. 2. versu 40. ab iniquiori aliorum contuitu vel committio &c.
legendum.
Col. 4. linea 9. quorum alter, lege, quod eorum.
Versu 27. pro Aut lege, Vt si in &c.
Linea 35. pro animaduersu lege animaduerso.
Linea 74. pro carens alio, lege carens aliquo.
Versu 3. prologi secundæ partis, lege completitur.
Ibidem col. 2. versu 13. enun. 1. duplicem aditum, non additum.
Ibidem versu 31. pro cui rei, lege cuius rei.
Versu 38. legendum, arealis numero, ingressus arealis dicat &c.
N i col. 1. versu 45. lege, trigoni qui, pro trigon, iqui.
Ibidem versu penultimo lege, litera M, finem D exprimat.
Col. 3. linea 2. perq̃ merito F L, lege, perq̃ ipsum F L &c.
N ii col. 3. linea 40. lege, quam interim pro quem interim.
Columna 4. versu 2. pro iusmodi lege iusmodi.
Versu 32. pro forsam lege forsam.
N iii col. 2. in titulo cap. 6. pro alius amplitudine lege alias &c.
Versu 3. huius cap. lege G dicendi, cuius.
Ibidem col. 4. versu 29. pro occidentali lege occidentalis.
N iii col. 2. linea 21. lege a Sole tractos, non tractus.
Ibidem col. 3. linea 3. pro verē autem, lege, ferē autem.
Linea 6. mane desit, lege mane desit.
Linea 8. pro propinquior lege propinquior.
Versu vel linea 17. pro possederet lege possideret.
Versu ultimo pro contingunt lege contingerunt.
Col. 4. versu 28. lege, heliac occidit.
O i col. 2. linea 3. pro ab æris lege ob æris.
O ii col. 4. versu 14. pro eodem rectos transfuersos, lege, eodem
transfuersos.
Versu 16. lege tendentem, signorum &c.
Versu 23. pro pingui lege gigni.
O iii col. 1. linea 12. quam alius, lege, quam alios.
Versu 28. paterat lege, par erat.
O iii versu 4. QVETI MAGO lege QVETI IMAGO.

ASTRONOMICA CAESAREI PER PETRVM APIANVM MISNENSEM EXACTISSIME CONCINNATI, INDVCTIONVM, DEMONSTRATIONVM, EXEM- PLORVMQVE FIDELISSI- ME REFERTI.

ENUNTIATVM PRIMVM.

Tempora sequentibus instrumentis vsui futura, colligere.

Solaris annus. quicquid quartæ partē vnus diei propemodū adiciat, facit, vt quartæ
quibet annus integro die superet tres præcedentes, qui quattuor pro
pterea vocatur intercalaris, quasi dies Interpositi. Intercalare enim
veteres appellabant, quod nos interponere. Et re ipsa vnus dies inter
ponitur, quin alius annus nō est, dici idē alio nomine Bisextilis. Hunc
inquā Rhomanū Solis annū in præsentibus sequar, secundū quē mo
tus celestes omnes inuenire docebo. Oritur eundē à Ianuario, qui
est finis præcedentis cuiuslibet anni. Hoc ita intelligas volo, vt à meridie
noctissimi diei Decembris, initium fiat. Astronomi etenim à meridie in me
ridiē perpetuū rationes inueniunt, sicut tempus ante meridiē, præcedenti sem
per diei annumeretur. Cui autē motus celestes ab anno Christi p. omnia
inueniunt, radicem ad eundē annū ponā, Christi scē, nō existimandū
esse vltimū quicquid diei Decembris me innuere, tametsi eo Saluator
noster natus sit, sed finē eiusdē anni. Astronomi siquidē veteres, sex illos
dies, qui sequuntur à 25. in finē vsq̃ Decembris, abiecerunt, & radicem
potius in vltimū diē eiusdē anni, in quo Christus Orbi editus est, retu
lerunt, ibiq̃ stabiliuerunt. Est autē finis illius anni, principii sequentis.
Radicē ad diē natiuitatis Dominicæ inquisituro, retro querendū erit,
tot dieq̃ spaciū, vt dicetur. Hic tacerenō possum hætenus ferē om
nes errore prorsum abominabili deceptos Astronomos, dum per Ra
dicē Christi, stellæ cursus, Cōiunctiones, Oppositiones, Aspectusq̃
reliques, conati sunt deprehendere, æquā em Cōmunes & Bisextiles
ratione se ponere nō animaduertērūt, dū ante & post Christū annos,
simili p. portione diuidi carēt, cū tamē Saluatoris nostri natiuitas non
Cōmuni vel Ciuili, sed intercalari anno cōtingerit. Atqui hoc dico cō
monestaciōs eos, qui instrumentis tabulisq̃ illorū aliquando sunt vsuri,
quod & agant cautius, & teneant providentius. In præsentī opere, ni
hil hoc inegeret dubiū. Ad hæc est Astronomos antiquiores religione
quāq̃ vidē radices suas variē ad regū ducitq̃ principia & interitū fun
das, veluti ad obitū Philippi, & ad regni Nabuchodonozoris initium.
Memini ego pariter aliquot, memorabilium actoz, quales est diluuium
illud vniuersale &c. Præterea aliquorū insigniorū doctrina & nomine
Astronomorū eō, vt si qui forent qui cursus syderales ad eorū tpa, re
cipiant in promptu habere possint. ¶ Exple gratia. Si nolle quis
cupiat q̃ loca stellæ Quidit tpe, teneant, querat in sequenti tabula, qñ
Quidius vixerit. Reperiet autē 19. post Saluatorē anno eū obisse, ad il
lum ergo annorū numerū, stellæ motus inquirēdi sint. ¶ Aliud, Audis
& diluuiū ferē biennio præcesserit cōiunctio magna. Hocq̃ vtrū sit,
ambigū. Annos ergo diluuii qui fuerunt, 3102. ante Seruatoris adue
ntū, scribis, addisq̃ 2. & habes, 3104. Illū ita annū si examinas per indu
mentū, quale infra patet, vtrū in, 3104. anno cōiunctio euenierit ma
gna necne, cōfestim liquet. ¶ Adhuc aliud. Ferrus Lunæ eclips
fuisse, secūdo anno, post augustissimi Cæsaris CAROLI Quinti nati
uitatem

ASTRONOMICA CAESAREVM

uitatem, vel proximo anno ante FERDINANDVM, Potentissi
mum Romanorū, Vngariæ & Bohemiæ Regem &c. natum, dubitans
vero, vtrum ita res habeat. Queret in tabula temporum nomen Regis
FERDINANDI, iuxta illud enim annus post Christum, 1503. ob
fertur. Videnti nunc, an priori, hoc est, secūdo post seq̃ uimilemum
Eclipsi Lunæ visa sit, 15. Octobris die fuisse, & tertia vnus horę par
te pomeridianā, reperietur. Eodē modo in consimilibus operaberis.

SEQVITVR TABVLA TEMPORVM.

Ab Adam ad Christum secundum Alphonsum ann.	6984 dies 121
A Mundi exordio ad Christi aduentum, fm Alphonsum ann.	5328
A Creatione mundi ad Christum secundū 70. interq̃ ann.	5199
A principio mundi ad Christum natum, fm Hebræos anni	3952
Diluuium Noë præcessit Christum, annis	3101 dieb. 319
Confusio linguarum ante Christum	3000
Moses in deserto præcessit genti Iudæorum.	1495
Moses legislator obiit ante Christum, annis	1470
Troia capta ante Christum	1149
Homerus poeta græcus floruit ante Christum	989
Hesiodus ante Christum claruit, annis	889
Daniel & Ezechiel prophetabant ante Christum	760
Roma condita est ante Christum 11. Kalen. Maias, ann.	753
Nabochodonozor regnare cepit ante Christum, ann. 746 dieb. 310	
Mardocheus ante incarnationem agnoscitur, anno	721
Thales Milesius eclipsim prædixit, ante Chri.	584
Darius primus regnare cepit ante Christum, anno	521
Hippocrates Cous medicus floruit ante Chri. annis	440
Nicias dux atheniens ob eclipsim metū opes athe. afflixit añ chr.	414
Helicon Cizicenus astrologus vixit tempore Asueri, ante Chri.	400
Plato & Aristoteles philosophi claruerunt ante Chri.	343
Philippus pater Alexandri obiit ante Chri. an.	323 dieb. 51
A morte Alexandri Magni ad Saluatorem anni	311 dies 93
Timocritus astronomus considerauit stellas ante Chri.	291
Euclides geometer tpe Ptolamæi primi regis Aegypti, añ Chri.	202
Aratus poeta græcus & astronomus ante Chri.	282
Archimedes Syracusanus geometer præcessit Christum, annis	199
L. Aemilius Paulus, C. Sulpicius Gallus eclips. prædix. ante chr.	172
Hipparchus Rhodius in Alexandria cōsiderauit stellas, ante C.	120
Abraham stellas in Rhodo contemplatus est, ante Chri.	115
M. T. Cicero & Lucius Tarutius astroclatuerunt, ante Chri.	59
Iulius Cæsar opa Soligenis astro. annū ad Solis cursum reduxit.	47
Virgilius poeta & Vitruuius architectus ante chr. floruerunt	45
Cæsar obiit ante incarnationem Saluatoris anno	38 die 1
Ptolamæi & regnum Aegyptiorum desierunt, ante Chri.	30
Strabo Geographus antecessit incarnatum Christum	20

¶ Iste CHRISTVS FILIVS DEI IN BETLE
hem Iudeæ natus, quo anno cepit Christianorum falus.

T. Iulius spatianus & Ovidius poë. obiit, anno post Chri.	19
Martinus Tyrius geographus scriptor agnoscitur, post Chr.	60
Andromachus Cretæ theoricæ inuē. & Lucanus po. floruerunt	67
Agrias contemplatus est stellas in Bithinia post partum virginis	94
Proclus Astrologus agnoscitur post Christum, anno	95
Miles stellæ loca quæsiuit Romæ à Christo nato, annis	99
C. Plinius Secundus perit, dum inuisit Vesuuuium montem	112
Hadrianus Imperator post Christum regnare cepit, annis	120
Galenus medicus Pergamenis sequitur Christum annis	142
C. Ptolemæus plus & mathe. Aegypt. obfauit stellas Alexan.	150
Diocletiani regnum incepit ab incarnationis anno	283 die 241
Iulius Firmicus Maternus & Mauortius Lollianus vixerunt	320
Concilium in Nicea congregat, in quo Arius cōdemnatur	320
Theon & Pappus mathematici alexandrini floruerunt	390
Alchmeon medicus & Astrologus claruit anno	490
Mahomet cum Sergio monacho in Arabia hæresim inchoauit	622
Alphonso ab aliquibus lauar dictus scripsit circiter annum	844
Basilus, anno humanæ salutis vitam egit vel circiter	849
Turcarum origo post humanam salutem, annis	870
Albategni mathe. in Aracta ci. Syriæ considerauit stellas	880
Campanus philosophus & mathema. claruit an.	1031
Azophi Arabs stellas per imagines descripsit	1061
Auicenna medicus Hispalensis post Christum, anno	1100
Abraham Auentzre Iudeus & Auentzear agnoscuntur	1145
Hali Haben Ragel astro. arabs, vixit anno	1202
Alkindus plus, medicus, & astro. floruit anno	1235
Alphonso Ro. & Hispania Rex & Astro. post chri.	1251 dieb. 152
Vitellio mathema. scripsit ingens opus optice, anno	1274
Guido Bonatus astro. floruit post humanā salutem	1284
Ioannes de Gmünden mathematicus clarus habetur	1406
Arismprafioria inuenta Maguntia per Ioannem Faustum	1452
Georgius Peurbachius germanus mathema. obiit anno.	1462
Blanchinus Ferrariensis mathematicus claruit	1464
Ioan. Regimontanus mathe. germ. Romæ veneno interemptus	1467
Carolus Quintus Romanorum Imperator nascitur, anno	1500
Ferdinandus Romanorum Vng. & Bohe. Rex nascitur	1503

CHRONOGRAPHIA CHRISTVM PRÆCEDENS. CHRONOGRAPHIA CHRISTVM SEQVENS

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM SECVNDVM.

Octava, Nonæ, decimæq; sphæræ motus intelligere, Zodia cumq; secundum quem omnia sequentia instrumenta regulantur, verè imaginari.

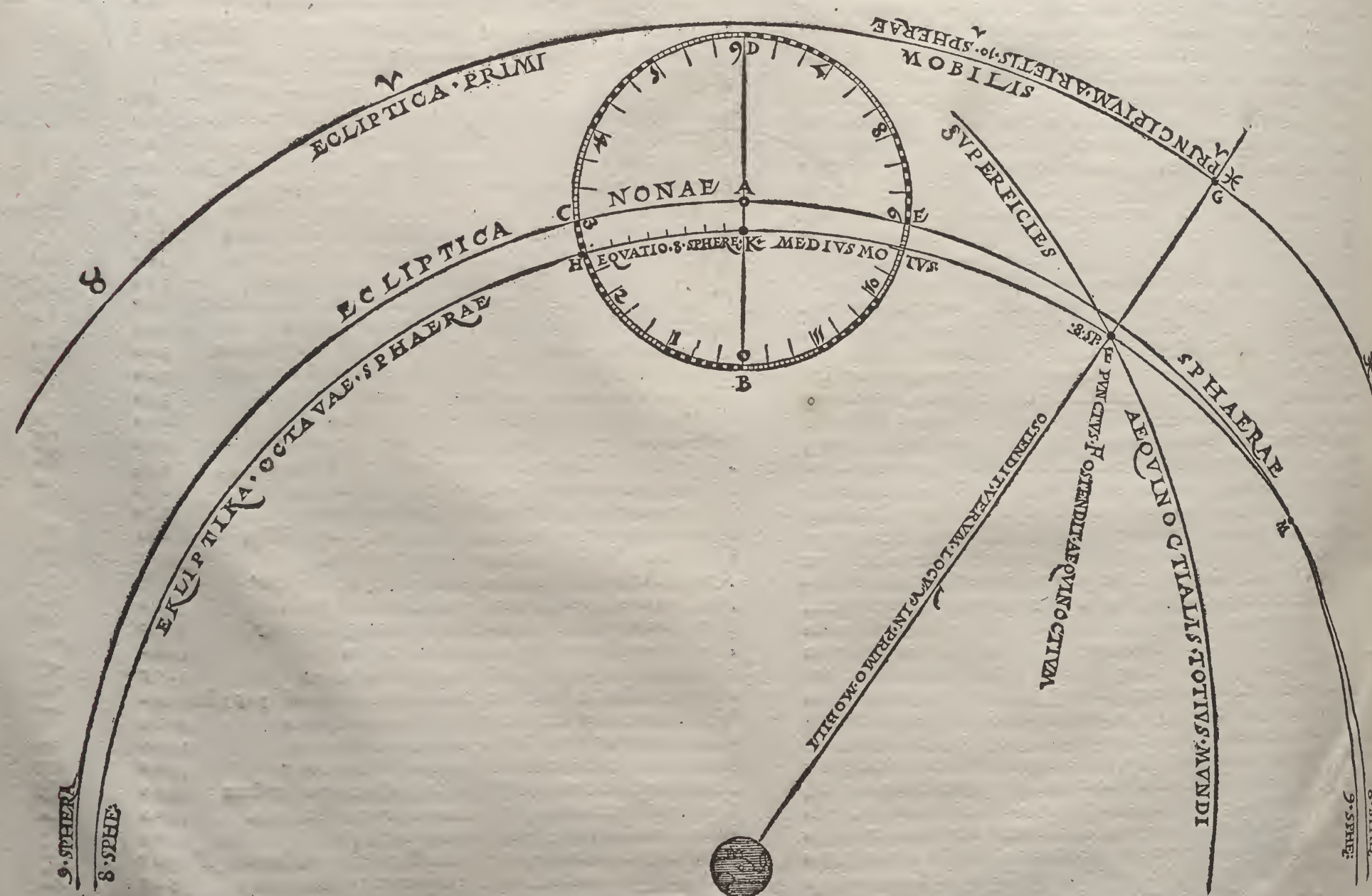

NVLLA ERAT HIC OPVS DECLARATIONE, Decimæ, Nonæ, & octavæ Sphæræ, cum sit institutum non aliud huius operis, quam docere, quomodo citra ullam speculationem motus celestes inuestigentur. Verum, quia interdum controuersia quedam suboritur, de principio Eclipticæ, quæ in duodecim signa distribuitur, vtrum in octava nona vel decima, poni debeat. Præterea, cum crebra, per totum hunc librum, huius lineæ, signorumq; duodecim, mentio fiat,

Motus Nonæ & Decimæ Sphæræ.

committit non potui, quin statim ab initio, hoc dubium discuterem. Ne minem lateat, post septem errantium siderum orbes, adhuc tres superesse, Nempe octauam, cui stellæ fixæ insunt, Nonum insuper & Decimum, qui & vltimus est. Decima Sphæra ab ortu in occasum 24 horas fertur, veluti oculis indies discimus. Videmus enim quemadmodum Sol & astra reliqua (quæ secum vna violentissime rapiunt) oriuntur & occidunt. Nona ab occasu in ortum per celi summum agitur, contraria decimæ, & naturaliter loquendo, cursum suum in 4000 annorum abfoluit. In huius cursus medio eclipticam nos imaginabimur, signatam infra litteris C A E M. Arietis initium est A, quod circum intellegendus est circulus, qui in semidiametro nouem gradus complectatur, quique, in duodecim signa diuidatur, non secus ac alius quidam circulus aut Epicyclus. Signa in eo notantur numeris à B versus C, quia B parui huius celi caput est, declinans in Septentrionem. Eodem modo cogita circulum paruum describi ex opposito litteræ A, ubi libræ principium statuit. In hac inquæ Nonæ Sphæræ ecliptica 12 signa, si libet, loces, quanquæ nullius usus sunt, præ Arietis exordium, quod littera A refert. Huic nono orbi octauum subesse intellige, Cuius mediū pariter ecliptica quadam occupat, in qua punctum suppones, (quale se queris figura per H litteram exprimit) quod idem vocabimus initium Arietis, sed octavæ Sphæræ. Huius Sphæræ motus, non est alius, nisi quod est puncto H in minori circulo roretur, secundum signorum successum, hoc est, ab ipso B versus C, cursum suum peragat per D & E rursumq; in B 7000 annorum spatium, & ille motus trepidationis vocatur. Sic etiā punctum diametricale H statues, quod libræ principium appellabis, octavæ scilicet Sphæræ, æqualiter mobile cum principio libræ nonæ Sphæræ. Et quamuis

Motus Trepidationis.

CAESAREVM

Et quamuis H punctus dicatur initium Arietis, reliqua tamen Zodia ei signa non sunt subintelligenda. Signiferum ergo, quo recte, imaginem notato. Primo Equinoctialem ab vtroq; polo æquidistantem, supericiem eclipticæ octauæ orbi, eodem peruenire, videlicet ad Decimum cælum. Et illic tandem veram eclipticam ostendi. In quo autem ea, primūq; Arietis punctus est. Hanc lineam vna cum signis 12 da venient. Intersectio Zodiaci & equatoris punctum veri equinoctii refert, quem similac Sol intrat, Equinoctium vniuersi equinoctii sciendum tamen est punctum illum non semper eodem in loco sistere, sed subinde hinc illinc in æquatore mutari, sicut eodem in loco sistere, cto augem mediam designanti vltu venit. Quia ratione æquinoctia perpetuò variantur & anticipant. Tempore enim Christi vernalis æquinoctium contigit 24 die Martii. In anno Bisextili, Communi vero 25 die Martii. Veluti nostro æuo communibus annis 11 Martii. Interimus, fieri solet. Quod pariter obseruatio vmbrae radiorum solarium quælibet superficie, siue horizontali, siue verticali, siue inclinata, siue declinata, experiri haberi potest. Equinoctium siquidem tempore, ære tamen rectam vmbrae lineam signat perenniter, quæ alias semper obliqua, siue arcuata ab vmbra describitur. Tam facili autem & expedita æquinoctium inuestigatione existente, quis non admittit quoddam tam ineptissimè, vt cum conarentur rhomanum emulare kalendariū, æquinoctium sint ausi in quintum Martii transferre, putantes se emendare, cum diebus quinq; integris imperfectiorem, quam antea esset, redderent. Motum itaq; octavæ Sphæræ, quæ alias semper ferè fuit. Idem quoq; motus erat principii Arietis Nonæ Sphæræ, à Christo genito, vsq; sub decima. Initium vero arietis octavæ Sphæræ, à puncto septentrionali B, quod est initium parui circuli vsq; ad litteram H, & ille arcus octauæ orbi, Argumentum dicitur. Vnde liquet Cæsarum nativitate Eclipticam octavæ Sphæræ eiusmodi fuisse, quæ mota est per H K F M. Arcus autē ab F in K vsq; medius eiusdem motus, à K vero ad H æquatio, q̄ erat 8 graduum 45 m. prope. Iam medius motus æquationi copulatus, 19 gra. 45 m. 40 secunda facit, id qd vocatur aux cōmunis, totidē em gra. m. & secunda stellæ fixæ & auges à Seruatore Christo, in tempora Cæsarum vsq; promouunt. Quod si iam lineam singas produci ex centro mundi per sectionem eclipticæ octavæ, simulq; æquinoctialis, q̄ est punctus F, tum ostendat linea illa, principium Arietis in decima Sphæra, iuxta litteram G, & punctus est æquinoctii. Et hæc prælibatæ hactenus sufficiat.

Exemplum CAROLI Imperatoris.

Exemplum FERDINANDI Regis.

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM TERTIVM.

Radices, quæ in sequentibus instrumentis, ad meridianum Ingolstadtensem, suppositæ sunt, reliquisq; regionibus, & mundi partibus accommodare.

CVM TERRA SIT GLOBUM modo rotunda, fieri non possit, ut regiones universæ, eundem simul meridianum habeant, sed hæc maturius, illæ ferius. Radices vero omnes sequentes, Ingolstadtensi meridianum respondeant, palam est, horas aliorum locorum, non esse easdem cum nostris. Fieri enim potest, ut nobis luce deliquium appareat hora 10 pomeridiana, aliis vero hora 6 antemeridiana, leuicor, ut huius nostri latiboris, nulla non orbi pars, esse quæat particeps, subordinauimus quandam tabulam, in qua regionum, urbium, oppidorumq; nomina describuntur, quibus numeri quos, nunc horas, nunc minuta, significantes, adiciuntur, quibus item, ex vno latere A, litteræ, ex altero M, adiungitur. A notat addere, M, minuire, sic, ut quonies reperitur A, iuxta horas vel minuta, significetur eadem horæ vel minuta inuenta addi oportere, tempori nouilunii, plenilunii, æquinoctii obtineri. A, toties dextra M referre debet. Quod notat autem locum aliquem elegeris, in quo ad tempus aliquod certum, scire desideras planetæ alicuius locū, totidem horas & minuta, penes quæ scribitur, minuenda, id est, subtrahenda esse à proposito tibi tempore, qualia inter A & M deprehenduntur, & hoc modo hora istius loci verificata erit, ad præsentem radicem, qua cum, planetarū cursu, inquire, ut infra. Huius itaq; rei exemplum est.

Imperator noster semper Augustus, CAROLVS Quintus, Gandavi, Flandriæ nascitur, 15 hora 44 m post meridiem. Quare iam Gandavum in tabula regionum, iuxta quod M inuenies, horam nullam, minuta 39 & A. Vbi M hortatur, ut quonies Gandavi conjunctionis, oppositionis, eclipsis, aut aliorum aspectus, hora minutaq; per instrumenta indagasti, demas horam 0 minut. 39. Si vero ad nativitatis horam Imperatoris cupias mortis planetæ alicuius nosse, scilicet ad horam 15 minut. 44. tum adde horam 0 minut. 39. Ex quo 16 hora 23 min. consurgunt, quibus cum planetarum loca inuestiges licet.

Aliud Exemplum. Rex FERDINANDVS. Oriundus est ex Medina, ciuitate Hispaniæ. Quare in Tabula nomen Medinæ, cui additum uidetur litteram M, Horam, 1 m 12. Ab aspectibus auferrentur da est 1 Hor. 12 m. Sed quia hora 20 m 47 post meridiem, natus est idem Rex FERDINANDVS, ad eam quasiuero, cursu errantium, hor 1 m. 12 sunt addenda, quod facit horas 21 m. 59 cum summa ista planetarum motus, inquire deinde poterunt.

TABVLA INSIGNIORVM LOCORVM, CIVITATVM, & Oppidorum, Europæ, Africæ & Asiæ.

Noia locorū.	Pro \odot & ecliptib. & planetar. aspect.	Horæ, Minuta.	Pro motu planetarum inueniend.	Offendit orientatitatem & Occidentem.	Noia locorū.	Pro \odot & ecliptib. & planetar. aspect.	Horæ, Minuta.	Pro motu planetarum inueniend.	Offendit Orientatitatem & Occidentem.		
	HM					HM					
Thertos	M	1	24	A	C	Sarragossa	M	1	13	A	C
Nadar	M	1	21	A	C	Valentia	M	1	11	A	C
Lammon	M	1	39	A	C	Tolero	M	1	29	A	C
Reba	M	1	20	A	C	Medina cā. †	M	1	12	A	C
Lundunum	M	1	15	A	C	Pampilona	M	1	15	A	C
Oxonium	M	1	25	A	C	Compiestella	M	1	44	A	C
Isorg	M	0	56	A	C	Rodes	M	0	54	A	C
Ettenburgum	M	0	47	A	C	Nantes	M	1	20	A	C
Granatum	M	1	30	A	C	Turonis Tors	M	0	48	A	C
Corduba	M	1	29	A	C	Amiens	M	1	2	A	C
Isipais	M	1	39	A	C	Bizantium	M	0	39	A	C
Portugalia	M	1	48	A	C	Lugdunum	M	0	31	A	C
Lisibona	M	1	47	A	C	Vienna Prou.	M	0	31	A	C
Barfalona	M	0	59	A	C	Luceia Parisio.	M	0	36	A	C
Burges	M	1	27	A	C	Geneuora	M	0	22	A	C

CAESAREVM

RESIDVVM TABVLÆ REGIONVM & Ciuitatum insigniorum.

Noia locorū.	Pro Motu planetarū inueniend.	Offendit orientatitatem Occidentem.	Pro Motu planetarū inueniend.	Offendit orientatitatem Occidentem.	
Noia locorū.	Pro Motu planetarū inueniend.	Offendit orientatitatem Occidentem.	Noia locorū.	Pro Motu planetarū inueniend.	Offendit orientatitatem Occidentem.
Matilia	M 0 26	A C	Dresen	A 0 10	M R
Mons Pessal.	M 0 35	A C	Egra	A 0 4	M R
Narbona	M 0 38	A C	Praga	A 0 14	M R
Tolosa	M 0 44	A C	Gorlicium	A 0 26	M R
Gandauum	M 0 39	A C	Olmutza	A 0 16	M R
Valentines	M 0 36	A C	Sittauia	A 0 14	M R
Marreburgum	M 0 54	A C	Vratislaui	A 0 23	M R
Bruxella	M 0 27	A C	Marrisburgi	M 0 9	A C
Antuerpia	M 0 30	A C	Erphordia	M 0 1	A C
Metis	M 0 25	A C	Monsterium	M 0 15	A C
Treueris	M 0 20	A C	Vuitrenberga	A 0 6	M R
Cruciacum	M 0 15	A C	Prunfuga	M 0 3	A C
Luzelburgum	M 0 22	A C	Lunenburgum	M 0 3	A C
Geldria	M 0 21	A C	Lubeca	M 0 1	A C
Cleue	M 0 24	A C	Brandeburgi	A 0 8	M R
Iuliacum	M 0 22	A C	Fracosf. ad od.	A 0 16	M R
Aquisgranum	M 0 23	A C	Groninga	A 0 2	M R
Constantia	M 0 10	A C	Hamburgum	M 0 6	A C
Basilea	M 0 17	A C	Rostochium	A 0 6	M R
Spira	M 0 26	A C	Stettinum	A 0 20	M R
Vormatia	M 0 13	A C	Dantiscum	A 0 42	M R
Argentina	M 0 16	A C	Culmen	A 0 55	M R
Moguntia	M 0 13	A C	Riga	A 1 22	M R
Colonia Agr.	M 0 18	A C	Reualia	A 1 27	M R
Dauentria	M 0 23	A C	Roshilde	A 0 23	M R
Sclerfadium	M 0 32	A C	Copenhagha	A 0 26	M R
Vrbs S. Galli	M 0 10	A C	Vpsalia	A 0 44	M R
Lucerna	M 0 13	A C	Stocholma	A 0 58	M R
Nordlinga	M 0 4	A C	Nodrosia	M 0 5	A C
Vilma	M 0 6	A C	Rumefalche	A 1 12	M R
Augusta	M 0 3	A C	Parentium	A 0 11	M R
Tubinga	M 0 9	A C	Ragulia	A 0 37	M R
Laubinga	M 0 5	A C	Castellnouo	A 0 38	M R
Ellinga	M 0 8	A C	Vratara	A 0 40	M R
Badena term.	M 0 15	A C	Belgradum	A 0 50	M R
Phorcena	M 0 11	A C	Bresburgum	A 0 30	M R
Pretta	M 0 14	A C	Buda Ofen	A 0 37	M R
Heydelbergum	M 0 12	A C	Varadinum	A 0 51	M R
Amberga	M 0 2	A C	Cracouia	A 0 38	M R
Nouum forū.	M 0 1	A C	Poznamia	A 0 26	M R
Ingolstadtum	M 0 0	A C	Lipnica	A 0 43	M R
Monachū Ba.	A 0 1	M R	Vuischegrad	A 0 45	M R
Neoburgum	M 0 1	A C	Vuille	A 1 6	M R
Aichstadium	M 0 1	A C	Cholme	A 1 10	M R
Landishura	A 0 1	M R	Neapolis	A 0 30	M R
Frisingum	A 0 0	M R	Capua	A 0 27	M R
Salzburgum	A 0 7	M R	Roma	A 0 16	M R
Ratisbona	A 0 4	M R	Volaterræ	A 0 5	M R
Straubinga	A 0 7	M R	Florentia	A 0 4	M R
Pataua	A 0 10	M R	Bononia	A 0 7	M R
Iudeburgum	A 0 17	M R	Ferraria	A 0 3	M R
Gretza	A 0 16	M R	Venetia	A 0 6	M R
Pons ad mu.	A 0 20	M R	Padua	A 0 4	M R
Vienna Aust.	A 0 25	M R	Turinum	M 0 6	A C
Noua ciuitas	A 0 20	M R	Genua	M 0 11	A C
Lintza	A 0 13	M R	Syracuse	A 0 27	M R
Tridentum	A 0 2	M R	Cornus	M 0 9	A C
Enipontus	A 0 2	M R	Nebio	M 0 9	A C
Brixina	A 0 3	M R	Modona	A 1 6	M R
Gurtia gurg.	A 0 13	M R	Constantinop.	A 1 36	M R
Vilacum	A 0 11	M R	Samorratia	A 1 32	M R
Nurenberga	M 0 3	A C	Hierusalem	A 2 4	M R
Herbipolis	M 0 6	A C	Gangamelis	A 3 12	M R
Babenberga	M 0 3	A C	Alexand. Aeg.	A 1 54	M R
Curia Host	A 0 1	M R	Temistitan	M 4 48	A C
Zuicka	A 0 3	M R	luatana	M 5 20	A C
Lyptzigum	A 0 4	M R	Peru	M 4 0	A C
Torga	A 0 6	M R	Mulucca inf.	A 10 32	M R
Leynick	A 0 3	M R	Calicut	A 5 32	M R
Misna	A 0 8	M R	Taprobana	A 6 18	M R

ENVNCTIATVM QVARTVM.

lor, pronuntiatur abunde docuit,
Octava, Nonæ, Decimæque sphæra
motus. Quocirca in præsentî nihil amo-
pius, quàm ad theoricam attinet, ad-
dam. Verum, breuiter & sine amba-
ge, quomodo omnium stellarum fixarum
curfus, planetarumque auges, dicto citius,
per instrumentum sequens, deprehen-
das, aperiam.

Auges plane-
tarum perpe-
tuo in eadem
& equali ab in-
uicem distan-
tia.

Operandi mo-
dus.

¶ CAROLVS Quintus Romanorum Imperator, ſemper Au-
gulus 23. Februarij natus eſt, 15. hora 44. m̃ pomeridianis, poſt Chri-
ſti annum ſeqluiſimileſſimum. Ad tempus hocce figuram præſentem di-
ſis indicibus, ubi direxi (quamuis diſe, horas 21. in moribus hiſce ca-
dioribus, non adeo conſideremus) ſcite uolo, quem locum coeli tene-
rit, eo tempore cor leonis. Extendo itaq; ſilum per ſtellam, & inueni-
quis, & uerius motum ſemper in zodiaco offerendur.
¶ Alud Exemplum. EED D

¶ Latitudines autem si requiris, id est, distancias ab ecliptica cuius
dem fides, duc filum per ipsam, & quo in loco ecliptica fecatur, illic al-
terum pedem circini fige, altero extenso in corpus stellæ, in illam eadẽ
circini extensionem deinde examina in scala latitudinis, quanta caudam
Sagittarii de finitum, in qua manifestè & cognoscis, iuxta latitudi-
nem, si illa ab ecliptica versus centrum, in septentrionalis, si versus limbi
ab ecliptica declinauerit, in meridionalis latitudinem esse dicitur. Neque
vero sicut est inueniendum, cui stellarum fixarum planeta aliquis affi-
sit, eamque obtegat. Qua de re documentum illud habet. FERDIN-
NANDI Regis natiuitate Luna primum gradum, 21. m. 7. tenuit,
latitudo eius ab ecliptica, 3. & 24. m. Septentrionalis erat. Id in fine
quo pœnes caudam Scorpii est, ab ecliptica incipiens, Aram uenit,
3. & 24. m. numeres, perq̃ ea filum trahes, margaritam super gradum
& m. imponas, filum deniq̃ una cum margarita immobilis super, 1. gra-
dum, 2. 1. 1. ubi Luna secundum longitudinem erat, dirigas, tum mar-
garita iter, 17 & 18 stellas, quæ sunt in uentre 7 locum demum
fuit, quo tempore natiuitatis Regiæ, uisa fuit. Propter diuersitatem
uero aspectus eius, duas illas stellas in uentre 12. positas, 17. uidelicet,
& 18. Luna obfcurat uentre obtegat.

Opereprimus facturus es hoc loco, si annorum, qui sunt ante Christi
rationem habes, ad quos stellas fixas & planetarum quædam dis-
cere uis, quam rerum, ut clarius intelligas, exemplo proponam.

¶ Augus & stellas fixas ad Diluuium tempus inquisiturus, quædiu fi-
sit. Primo in tabula temporum Noë Diluuium. 3101. anno. 319, dies Augus-
tante tempus
ante Christum euensisse dicitur, mox à Cruce ⁊ inchoans contra-
gnorū successum, 3101. annos, dicitur uetustissimi coniectura, qui quo-
dammodo anno efficiunt, quæritis indicem X. qui 511. ē,
6. 2. 9. mōstrabit, fupponet, Deinceps uero totidem anni in par-
te circulo (qui circulus trepidationis motus octauæ sphaeræ nomina-
tur) extimo numero requirit, & per requisita filium dictum, in zodiacō
511. j. ē. 3. 8. quæ sunt aux communis, indicabit, super quod filium,
si denovo ostensorem Y. posterius, totam uerissime locaueris. Si nero li-
buerit poteris orbem alio modo quoque præparare (hoc autem idee di-
co), ut uideas in omnibus instrumentis theoreticorum, non hac uia ita,
sed etiā adhuc altera nos uti posse) Est autem huiusmodi. Principio Di-
luuii ætatem ē tabula scribe, quæ 3101. annorum, 319 dierum est. Pro-
ximus numero centenasius, qui est 3200. affumendus, totum anni c-
tæ incipit retrorūm numerandi, quibus inuentis index X. aptan-
dis, qui mox in Zodiacō 11 5. 6. ē. 29. mō offendit. Postin trepidatio-
nis circulo, numero exteriori, ante Christum uidelicet, 3200. quæran-
tur, punctumq; notetur, cui B nomen erit. Ab hinc 3101 anni 319,
dies, à 3200. annis subtrahantur, remanent. 98. anni. 47. dies, qui, &
februarii lucem contingunt, iam denovo à 3200. annis retro & contra
signorum ordinem annos residuos, 98. (diebus ob instrumenti parui-
tatem neglectis) numerā, quibz rursum indicem X adiunges, in lim-
bo Zodiaci fige, 11. ē. 7. m. 12. indicabit. Deinceps punctum B rursum
in circulo trepidationis, antea iuxta 3200. notatū, uideatur, à quo tunc
retro, 98. anni summantur (dies enim haberi non possunt) per 98. an-
num ducat filium ex centro, quod aux communem in zodiaco 11
fig. 4 ē 8 m. refert. Quibz index x rursum applicabit, q. facto, rotula ad di-
luuiū olimina uetificata erit, qui fuit, 16. february & dies 109,
q. tempore litera dominicalis A esse debuit. Aux Solis. 15. ē. 34. m. 10.
Aux. 127. ē. 32. m. ē. Aux 24. 7. ē. 45. m. Q. Aux 37. in 29. ē. 20. min.
n. Aux 57. in 4. grad. 48. min. 7. sec. Aux omnes, cum ostensorem
fuerit parent, simulatē prima communis scilicet aux locum filium uetere
notat. Stellarum fixarum loca uera, si filium per eorum centra, fere me-
diatates extenditis, in Zodiaco uidebis. Hoc autem omnino uidebu-
tur esse necessarium, cur admonetur.

ASTRONOMICVM

SEQ VVNTVR NVNC .XXXXVIII.

IMAGINES COELI VNA CVM STELLIS suis interstitiis, quarum numerus est 1022, à peruerfiss Astronomis animaduertus, inter has stellas, primæ magnitudinis sunt 15 secundæ 45, tertiæ 208, quartæ 474 quintæ 217 sextæ 49, nebulosæ quing, obscuræ nouem.

PRIMA IMAGO EST VRSA MINOR.

VRSA MINOR SEPTEM stellis conspicua est. Hæc, quæ polo uicina ipsi nomen dat arcticæ, iam æquæ uersa est. Prima uersa sit la quæ ultima cauda est, polaris uocatur, rideo quæ proxima polo sit, à nautis sit la maris. Et est magnitudinis tertiæ, sequentes hanc quatuor quartæ, reliquæ duæ secundæ. Hoc astrum dicitur quoque septem trion minor, Arctos, Gynofura, plauris minus, phœnice pariter ab inuictoris nomine. Ceteri huius uersæ imminet quædam stella informis, quarta magnitudinis insignis, Vrsa illa minor nostro Clima nunquam occidit, nec oritur, quapropter missam facio.

Vrsa minor.

Vrsa maior.

Adagium. Vidisti alcor, sed non lunam plenam.

Draco.

Cepheus.

Bootes.

Corona septentrionalis.

Vrsa maior uiginti septem stellas continet, quarum septem illustiores plastrum constituunt, dicitur Arctos maior, Plastrum Maius, Hamaxa, græce Helice, Calisto, Maior septentrio. Stellæ tres quæ rotas representant, secundo quantitatibus gradu sunt, quarta tertio. Temone referentium proxima, alio nomine, secundæ dignitatis est. Extrema autem cauda Arabibus Benenatz uel Benenaim, quæ uero in dorso est dulcis iisdem appellatur. Vrsa has insidere uidetur ad huc mediæ caudæ stella minutissima quadam, quam Arabes Alcor, id est paruum equitem uocant, inbecillioribus non adeo aciebus obuia, unde adagium natum apud Arabes, uidisti alcor, sed non Lunam plenam. Etiam sydus hoc perpetuò nobis apparet, Stellæ insuper octo informes uersam hanc comitantur.

Dracōis imago triginta stellarum est, quarum luminosior caput habet, Babylonis dicta raddaben, tertii ordinis, alio nomine serpens, anguis, herpeditum cultus nuncupatur. Ille nobis semper manifestus quoque est. Ex draconis constellatione facit Azophi Arabs quing, dromedarios duosque lupos.

Cepheus nunc uidetur, Babylonio Phicares, Arabi Cheichus, quod est infirmatus, Flammiger. Incensu sonans, yndecim habens stellas, cum duabus informibus, aliis clarior humerum dextrum possidet, Caldeorum Alderamin, semper ipsa climati nostro conspicitur. E duabus stellis in dextra manu collocatis facit Azophi duas alas, & ex illis quæ sunt in pede de xero & sinistro, pastorem, canem & oues.

Bootes sequitur, quia bubulus, Arctophilax, id est, uersa uel plastrum custos, Arabibus Thegius, quasi dicas plorans aut uociferans dicitur, uiginti duas stellas gerens, nostro Hemisphario celatur totus, præter quatuor sinistra manus stellæ. Apud hunc stellam quadam insignis, informis tamen lucet, quam græci Arcturum, Caldei Azimech, Ariamech, uel Colanza, uocant. Interdum Arcturus pro Boote usurpatur, & rursus Bootes pro arcturo, qui iuxta Plinium nunquam ferè sine procellosa grandine emergit. Nobis oritur adunquem cum sole 14 die Septembris, cum tñ diu ante in oriente non conspicitur fuerit, sed in occasu post solis descensum. Post uicissimum sextum diem Septembris cernitur in parte orientis & occidentis usque in 15 Nouembris diem, quo rursus occultatur hæliæ, id est, sub solem. In parte occidua ita, ut post solis occasum non amplius uideatur. Sexto Decembris præcise cum sole absconditur, Cegnus stella quæ est in humero omnium intro otis occidit, 14 Ianuarii, & surgit 15 Augusti, iuxta Azophi sententiam Arcturus significat gladium aut pugionem. Stellarum autem, quæ pes dexter obtinet, clauam quandam esse uult, eam quæ sinistrum pedem habet lanceam. Ex aliis autem stellis Bootis similiter clauis lancea asini constituit, sicut ex tribus, quæ sinistra debentur, tres asellæ.

Corona sequitur septentrionalis, quam Aziphi Arabs parmâ facit, Balionii Alpherat, Caldei Malphelcar dicunt, aliâs Ariadne nomen habet. Rufus eandem gnosiam stellam appellat. Hæc nomina tamen tribuantur omnia lucidiori huius syderis stellæ, quæ secundi ordinis

CAESAREVM.

dinis est, cui alia septem quartæ & quintæ duntaxat dignitatis sunt. Idæ cum arcturo est in apparentiis 21 Septembris oritur cum Sole, & ideo in parte occidentali cernitur post occasum scilicet Solis. Tertio Nouembris conspuitur denique in oriente. Nec minus in occidente à solis descensu, decembris 15, occultatur, nec amplius occidentalis apparet, 23 uero eiusdem mensis una cum sole infra horizontem labitur.

Hercules nunc considerandus uenit, alio nomine Engonasis, id est genua flexus uel nixus, ingeniculus, Saltator, aper, Cethea, Algie, thi, id est, Incuruatus, stellis 29 constans. Fulgidior est in capite & Caldeis Ralsalgithi, quod est caput Herculis, nominatur. Stella ista totius constellationis appellationem sortitur, oritur 4 Ianuarii, occidit 23 Octobris.

Lyra se ostendit, aliâs Testudo, Lyra orphica, Chelitis, Fiducula, Chaldaicæ Afange, Allobare, Albegala, Vultur cadens, quod ultimè quare dicatur non memini equidem me legisse. Constat ex decem luminibus, inter quæ unum primo quantitatibus differebat super pupillam uocata dicta lucet, Reliquis tertiæ quartæque differentiæ existibus. Vne ga cum Sole horizontem scandit 7 Octobris, uideturque ante ortum Solarem 19 die eiusdem mensis 22 Februarii cum eodem occultatur.

Cygnus uideri gestit, græcis κυων καὶ ὄρνις, id est, latins Olor & Auis, Gallinag, 17 stellis micans, quarum tres præ cæteris clari. Prima in rostro gallinæ Albyreo uocata, Secunda in extremitate alæ sinistra, Alryph noie. Tertia uero de secunda magnitudine in cauda, Vtropygium Gallinæ. A trioph addigege Arabibus dicta. Nebulosa una stella adhuc est genui dextro imminens, præfulgens autem hæc stella cauda, de qua dictum est, nobis semper apparet.

Cassiopeam deinceps intueri, Throni, Sellæ, Siliqua nomen obtingentem, astrum quod pectori inest, Chaldaicis Scheder dicitur, Syri hoc semper conspicuum nomen habet.

Persey Effigies offertur, Chelub Arabicè deferentis caput Medusæ, Algol, Diaboli, Gorgonisue. Constellatio ista tribus figuris constituit, imagine Persei, Enicæ eiusdem & capite algol. Enis dicitur Falx Adamantina, Gladius Falcatus, Incuruus, uel Harpe. Capitis Medusæ stellæ quatuor, Gorgonæ nominantur, inter quas una lucidior est, sectidæ lucis differentia, sicut in Persei latere dextro insignior, eiusdem magnitudinis quædam est Alchenib dicta. Nostro parallelo parum de corpore Persei oritur occiditque. Sed Gorgonis astrum osti nobis cum 19 Ianuarii, Mox 16 Februarii ante Solem cernitur, 12 Maii post eundem uesperis absconditur.

Auriga sydus, quod heniocum graii, latini aurigatorem, agitato rem currus, Caprarum custodem, habentem hircum, Capellus uel Hædos, Oleniam capram, Arabes Alhaioth uocant, sequitur. Sinistro aurigæ humero incidit quædam stella primæ differentie, quæ septimo climati semper conspicitur, multo magis septentrionalibus. Vniuersa hæc configuratio quatuordecim stellis constat, quarum, quæ dicitur hircus, primam quantitatibus obinet, dexter uero humerus secundam, Hædi quartam. Sinistrum cubitum possidetes Arabicè Sodatheni stellæ nuncupantur. Horizontem leuissime subeuntes, sicut & dextri huius meri stellæ nihil omnino.

Serpentarius modo contemplandus uenit, alio nomine anguite nens, Aculapius, Arabicè Alangue, græce ὀφιοειδής, id est, anguiper Effeminatus, Serpentis later, eo quod serpente in uolutu circumdatus est, Ptolemæus & Alfonsus Serpentario tribuunt stellas 24, tertiæ, quartæ, & quinti luminis, cum tamen non sint adeo insignes, præter duas sinistra manus, dictas Yed Arabicè 7 & 8 in ordine existentes, quæ tertiæ quantitatibus referunt, sicut etiam alia eiusdem magnitudinis stella in capite est serpentarii, Ralsalange, quæ 28 die Octobris surgit cum Sole, die præcedenti uero 27 Yed, id est, palma sinistra serpentarii oritur. Eadem 5 die Decembris occidit. Caput autem 6 Ianuarii. Adhæc 6 sunt informes stellæ serpentario uicina.

Succedit hinc telum siue sagitta, quæ & temon meridianus appellatur, quing stellas quartæ, quintæ, sextique differentis gerens, 17 Nouembris Colmicæ prodiens. Iterum 3 & 4 Februarii occumbens.

Aquilam mox conspicaberis seu uulturem uolantem astris constitutam 9 formalibus, informibus. 6 Luminosior omnium inter spatulas Alkayr nomen habet, secundæque dignitatis est, 12 Ianuarii in occidente uideri definit, mox 25 eiusdem mensis Colmicæ omnino cadit. Cum illa pariter stella occidit, Antinous nomine, quæ caudam aquilæ occupat, 28 autem Nouembris Alkayr uidetur, sequendæque pars quæ Alkayr præcedit, colli uidelicet aquilini, 13 Decembris apparet rursus hæliæ.

Delphin Delphinus siue ab hiis cernitur, decem luminibus tertiæ, quartæ, & sexta magnitudinis insignibus, medium horum clarior est, & 3 decembris cum Sole emergit 7 uero Ianuarii rursus cum eodem, occidit.

ASTRONOMICVM

Equiculus. Stellarum globus post hac ostenditur, vocatus Equus minor uel Equus prior, caput Equi, quem quatuor quidæ, sed occulta astris, consti tuunt, duo quæ insunt ori 16 & 17 Decembris supra finitorie cle uatur, 11 Februarii infra eundem labuntur. Alia duo fronti inheren tia, 23 Decembris sele tollunt, 7 & 8 Februarii rursus precipitant.

Nunc Equus secundus chorum suum profert stellarum 20, pariter autem, Equus uolans, Equus Aereus, Pagalus, Equus dimidiatus, Alar rus, Arabicè Alpheratæ audit. Ille quidem non integre sed Aluonens conspiscitur. Quatuor stellis lucidioribus de secunda magnitudine insi gnitus. Præsignor una, ad radicem dextre alæ, aut dextri humeri, quar ta in ordine ponit, uocata alias Yed Alpheratæ, Marcab, ea 9 Ianua ri surgit, iterum 6 Martii occidit. Quæ finæ alæ dextre efficit, Mus cida pegasi alias dicta, oritur 4 Februarii, 19 eiusdem occidit. Vmbi licum Equi capitis Andromedæ summitatem tenens, Alpheratæ no mine oritur 4 Ianuarii, mox primo Aprilis cōmicæ occultatur. Quæ autem Equi pectus habet stella, tertia in ordine, Scheat Alpheratæ no mine, surgit 14 Decembris, 19 uero Martii occidit. Quatuor iam enumeratæ stellæ quatuor sibi uendicant quantitatibus gradum.

Andromedæ figura præ oculis uersatur, alter Chætena mulier ap pellata, cuius syderis 11 23 stellarum numerus sit, trium tamen ibi potissimum ratio haberi solet, ueluti primæ caput obinetis, cuius pau lo ante meminimus, quæ & Vmbilicus Pegasi dicitur. Secundæ Alphas nuncupatur, in sinistro pede sitæ, magnitudinis tertiæ, cuius ortus in 11 ne anni, occasus 21 Maii. Tertiæ qui Mirach in Vmbilico Andromæ dæ, de 3 luminis ordine, quæ 2 & 3 Ianuarii supra, 23 & 24 Aprilis infra horizontem it.

Vltimo triangulus, qui græcè ἀλτῶν uocatur, se aperit, quatuor stellis confertus, quarum quæ est in uertice huius tertie quantitas, 13 Februarii affurgit, 22 Aprilis occumbit. Reliquæ tres 7 & 8 die Februarii uidentur. Quarta uero Maii obscuratur.

Hec stellæ quæ 28 Imaginibus, Septentrionalibus inferuntur, Nu mer' hæg 30 est, inter quas primæ magnitudinis tres, Scæ 10, Ter tie 32, Quartæ 177, Quintæ 58, Sextæ 13, Nebulosa una, obscuræ 9.

Sequitur nunc signa 12 Zodiaci circuli p cuius mediū trāsīt eclīp tica. In Zodiaco obliqua circuli ducti per medium eius, cui inuenies inscriptum iuxta caudam nomen ECLIPtica. In illo circulo re ptes ex ordine signa Zodiaci scripita, per quæ Sol, Luna, reliquique pla nete continuo cursu feruntur, quorum principatum gerit Arics.

Arics itaq; primum in ordine sydus 13 stellis cōstat, tertiæ, quartæ, & quinti luminis, quarum quæ in cornu est, tertia quantitatibus, decimo quinto Martii oritur, 23 Aprilis occidit. Altera quoque cornu stella eiusdem magnitudinis 12 Martii oritur, 11 Aprilis occidit. Vltima caudæ, quæ lucet luminositate, surgit 30 Aprilis, & 26 eiusdem mensis cadit. Subit autem hoc loco mirari illos, qui hanc ultimam caudæ stel lam exemplariis quibusdā decepti, septentrionalis supponere audent, cum tamen prius cum 0 occidat quam oritur, 26 enim Aprilis occi dit, 10 uero eiusdem oritur. Argumentum autem est certissimum atq; adeo infallibile. Quod quæcūq; alia sint latitudine meridionalis, prius cum sole occidant, quam cum eodem oriuntur. Et quæto longius distet ab Ecliptica, tanto maturius cum Sole occidant, & serius oriuntur, Quæ uero per polum uersus arcticum inclinant, ortum suum prio rem occasu peragunt, & tanto citatiorem ortum, signiorum uero occa sum, quanto remotiora ab ecliptica fuerint.

Taurus sequens 33 stellas complectitur, extra formā 11 adhuc habens. In huius dorso apparet globus quidem stellarum, quæ dicitur pleiades, à Plione matre, Atlantides, ab Atlante patre, à latinis Vergi liæ, Vellist infortis, Massa, Gallina, Septestellum, Angli Burrio, quasi dicas gallinā, pullos fouem, teutho, Brutem. Prima & quarta plei adum cum 21 Aprilis, Secunda 24 Aprilis die, Tertia 26 eiusdem ortæ, Sexto Maii occidit. Caput tauri in fronte hyades stellæ gestat, à græco uerbo ἡγ, quod est plueret, detritas, succule alias, Palladium & Pariliū sydus appellatur. Illarum una primæ quantitatibus, oculo inest, dicta Aldebaran, quæ & Martis qualitate participat, 9 autē Maii cum 0 occidit 27 eiusdem oritur.

Gemini tertiū sunt, qui & ἀδύμω uocant, 18 stellæ cōtinentes, quas circum & extra constitutionē septem aliæ existunt. In capitis sincipi te stellæ lucet secundæ differentie, apud Chaldeos Anelat, græcis Apol linis astrum nominata, 19 Iunii occidit. Altera quæ caput sequentis gemelli ornat, eiusdem magnitudinis est prior, & à Chaldeis Abracha leus, à græcis Hercules Astrū dictū, 13 Iulii planè occidit, orit 21 eius dem. Earum aut quæ citra formā sunt, prima Propus, latine Præpes, qui luminis, ideo dicta est, quod pedē sinistra gemelli prioris pcedat, & Cæcer quartus, græce γαζα, 9 stellas habet. Quatuor præterea, quæ formæ nihil addunt. Prima corporis est nebulosa, animaduersa astro logis, qñ in ascendente aut aliquo positionis circulo cum luminariis re peritur, oculorum perneciem portendere. Hæc stella etiam præsepe uel præsepium, Arabibus pebre, Meclæ, græcis Phatæ, quod est ple pe, Nepheloides, i. nebulosa, Syrtrophæ appellatur. Ascendit 13 Iu lii, 15 eiusdem descendit. Stella Alini meridionalis, quæ est quintain capite canci, occidit 14 Iulii, emergit 15 eiusdem. Quartæ stellæ in capite canci nomen est, alio septentrionalis.

Leo quinto, stellæ sunt 27, extra staturam corporis octo, una in formam nebulosâ est, splendidiore aut, quæ in pectore consistit, Tubero ni, Cor Leonis, pectus Leonis, Basilica, id est, stella regia, Chaldaicè Calb Eleced, noia accepit. Est autē de natura louis pcepæ, Martis dein de

Leo. Delphin. Equiculus. Equus minor. Equus prior. Equus uolans. Equus Aereus. Pagalus. Equus dimidiatus. Alar rus. Arabicè Alpheratæ audit. Ille quidem non integre sed Aluonens conspiscitur. Quatuor stellis lucidioribus de secunda magnitudine insi gnitus. Præsignor una, ad radicem dextre alæ, aut dextri humeri, quar ta in ordine ponit, uocata alias Yed Alpheratæ, Marcab, ea 9 Ianua ri surgit, iterum 6 Martii occidit. Quæ finæ alæ dextre efficit, Mus cida pegasi alias dicta, oritur 4 Februarii, 19 eiusdem occidit. Vmbi licum Equi capitis Andromedæ summitatem tenens, Alpheratæ no mine oritur 4 Ianuarii, mox primo Aprilis cōmicæ occultatur. Quæ autem Equi pectus habet stella, tertia in ordine, Scheat Alpheratæ no mine, surgit 14 Decembris, 19 uero Martii occidit. Quatuor iam enumeratæ stellæ quatuor sibi uendicant quantitatibus gradum.

CAESAREVM

de, prima magnitudine insignis. Sexto Augusti exoritur & eodē die occidit. Altera stella fulget in Leonis ceruice luba dicta, quæ 30 Iu lii oritur. Primo autem Septembris occidit. Tertia quoque stella inter lucidiores numeratur, qñ in dorso magnitudinis secunda est. Illa oritur 10 Augusti, Octobris 2 omnino occidit. Quarta pariter est prime quantitatibus stella, caudam Leonis extremam occupans, Saturni colo rem, & parum de Mercurio referens, Chaldaicè Deneb Alazet, 22 Au gusti oritur, quarto 10 Octobris occidit. Videntur etiā aliæ stellæ iuxta Leonis caudam, quibus altera Triches, altera Rosa dicitur. Triches stella nebulosa est, quæ crines Berenices quoque dicitur. Trichas enim græci crines uocant. Oritur 9 Augusti, 27 Septem, occidit, Rosa 18 Augusti, oritur, 15 Nouembris occidit.

Virginem sextus locus excipit, ornata stellis 26, inter quas duæ præ cæteris clarent, scilicet Spica & protrigetes, id est, anteindemia tor, Spica est de prima luminis quantitate, quam uirgo sinistra manus fert, hæc Arabes, Chaldaici aut Sarraceni Azimech uel Azimō, Inher mis, Alazel, Græcis, Stachin, uel latini vindemiatores. Erigonē dicunt, Ea latitudinem habet meridionalem ab ecliptica, proinde occi dit priusquam oritur. Ortus sit 23 Septembris, Occalus 1 Octo bris. Protrigetes in dextra uirginis alæ, dictus, quasi anteindemiator, quia præcedit vindemiatores. Tertium quantitatibus gradum tenens, octauo die Septembris affurgit, 27 Octobris occidit.

Libra septimus ordo debetur, cui lugo nomen alias est, græci fre quentius Chelas appellant, antiquiores enim libram non nouerunt, sed Scorpionis duorum signorum loca assignantes, alterum, quod nos libram uocamus, ipsi Chelas, id est, brachia Scorpionis, Chaldei Che las, Azubene nuncupant. In hoc signo duæ notantur præcipue stellæ, Lanx meridionalis & septentrionalis. Hæc 22 Octobris tollitur, 23 eiusdem premitur. Illa 21 Octobris oritur, 13 Nouembris cū sole absconditur. Nouem alia stellæ iuxta libram informes consistunt.

Scorpius vel Scorpio octauus est, stellis 21 cōstas, uocat alia dictio ne Napa, Omnibus stellis duæ præclarent, una in corde secūdo lumis ordine nobilitata, unde & cor Scorpionis nominatur, Chaldaicis Ala trah, græcis δρυμνός, id est, stella Martia, stella quoque rapina intendens quibusdam exponitur. Hæc 19 Nouembris oritur, 6 Decembris ite rum cum Sole succumbit. Secunda consideratur in extremitate caudæ Scorpionis, de quarta magnitudine, 25 Octobris occidit, 20 Decem bris exurgens. Cum tres informes Scorpionis quoque affistant, una tan tum obseruatur, quæ nebulosa est, prope spinam, sub sagittarii sagitta, Occasum 30 Octobris, ortum 27 Decembris habens.

Sagittarius nono loco, siue Arcientem aut Chironem dicas, idē agis, 31 stellarum sydus decem, cui nebulosa una in maxillo est, quæ cum Sole 16 Decembris occidit, 18 eiusdem mensis oritur. Post hæc duæ aliæ secundæ quantitatibus, formales ambe, una popitem sinistrum habet, indies vix tribus horis super nostrum horizontem extans, Altera eiusdem pedis ungulam insignit, nobis perpetuò occulta. Stellæ quæ fasciam capitis efficiunt, satis alæ supra horizontem nostrum tollitur. Capricorni effigies decima est, qui Egocerus, Capet, Arabicè Alcā tarus, imbriferus Capricornus appellat. Stellæ huic 28, quarum una in radice caudæ, tertia magnitudine, reliquas superat, Chaldei Deneb Algedi uocant, 24 Ianuarii occidit, 31 eiusdem oritur.

Aquarius signum penulimū stellis 42 cōstituit, Ganimedes, alias Hydrys, stellæ tres extra imaginem addunt. Vas quod sinistra geritur, Amphora & Coyle dictū, stellas habet duas. Effusio uel aqua perflua, alio nomine aqua Ganimedis 19 stellas continet, quarū po strema, prima magnitudine paulo luminosior Fomahād Arabicè, 19 Ianuarii occidit planè. Primo Maii iterum eleuatur. Pannus quem leua Aquarii extendit, tribus stellis notatur, harum secunda, tertia lu minis dignitate, tertia uero quarta constant.

Pisces datur nouissimus locus, insignitis 24 stellis. Nō adeo qui dem clari, ut quæ tertiæ magnitudinem non excedant, græci pisces ἰχθες, Arabes Ichiguen uocant. Connectuntur autem hæc cum filo quodam uariis appellationes sortito, nunc enim filum, nunc uinculū, nunc linea, nunc linum, nunc alligamentum, nunc cingulum, piscium subaudi semper nominantur. Nodus etiam in medio fili & colligatura, ligamentum, coniunctio, commissura. Syndesmos quoque dicitur. Ille nodus 29 Martii occidit, 25 Aprilis oritur.

Summatim Zodiaci stellæ numero 346 reperiunt, primiluminis quinq; Secundi nouē, Tertiū 64, Quartū 133, Quintū 105, Sextū 27, Ne bulosæ tres. Hæsten Septentrionales stelle declarate sunt, nūc coseque ter de meridionalibus tractabitur, primumque à Cero exordiū sumetur. Cetus 22 stellis compositus multifariam appellatur, Pistris, Pistris Belua Marina, Leo marinus, & Balena, inter reliquas stellas tres lucidiores habet, quamquam non ita magnas, nec multo ma iores tertia quantitate, Prima Naris Ceti uocatur, Arabicè Meneat, quæ decimo Aprilis cadit, 16 Maii surgit. Secunda uenter Ceti est, Chaldeis Baren Kaytos, occidit 15 Martii. Oritur rursus 14 Maii. Tertia cauda ceti, Arabicè, Deneb Kaytos nomen accipit, cuius occa sus 24 Februarii, ortus 4 Maii est.

Orion lucet 38 stellarum numero, plerisque insignibus, asterismus præclarissimus omnium quos cœlum nobis ostendit, cum visu gratissi mus, cum cognitu facillimus, præterquam in Maio & Iunio, ubi paulo obscurior, nec multa sui parte cernitur. Huius nomina quoque multiplica sunt. Audax enim, Sublimatus, Gigas fortissimus, lugulum insup veteribus uocabat. Sinistri pedis stella primo splicoris gradu Arabicè Algeutze

Rosa.

Triches.

Virgo.

Spica

Protrigetes.

Libra.

Scorpius.

Sagittarius.

Capricornus.

Aquarius.

Pisces.

Summa stella.

rum in toto zo diaco, 346.

Cetus.

Orion.

Algeutze

ASTRONOMICVM

Algetze 25 Aprilis occidit. Prima Iulii rursus est Sole attolitur. Se-
quuntur deinde tres stellae, ferè in vna linea cõprehensae, de secunda
magnitudine, cingulũ Orionis efficientes, quas Sancti Iacobi baculũ
vulgus appellat. Prima earũ, & polo nostro vicinior, 6 Maii, secunda 7.
tertia 8. eiusdẽ occidunt, 27. autẽ lunii iterũ prima, 28. secunda 29. ter-
tia oriuntur. Præterea in sinistro humero stella est secunde dignitatis,
que dicitur Bellatrix, illa occidit 9 Maii, 19 lunii oriuntur. Dexter hume-
rus orionis Bedalgetze arabib. vocatur, cui primæ magnitudinis stel-
la inest, ea occidit 10 Maii, oriuntur 25 lunii. Præter has, singulariter ob-
seruatur hic, stella nebulosa capitis, que occidit 11 Maii, & horizontem
rursus scandit 23 lunii. Post hæc noue adhuc stellæ sudarioli, alijs corij
bouis dicti, numerantur, quod sinistra manus sustinet. Has, quia saltem
3 & 4 splendoris locum habent, prætereo. Postremo dextra clauam
quandam gestat, quæ pariter duas stellas continet.

Eridanus.

*Eridani figura, stellis triginta quatuor concinnata, duabus splendi-
dioribus, vna primæ, altera secundæ claritatis existente, tertia quoq;
Eridano Orionis cõmuni, q̃ principũ Eridani, finitumq; Orionis
pede possidet, de qua antea, reliqs stellis, vltra tertiã dignitatẽ, nihil sibi
assumentibus. Vocatur Eridanus alias Padus, Gyon vel Nilus, Occa-
nus etiã. Stella curuatur Eridani inserta, Angentenar Arabicẽ dicta,
occidit 17 Martij, Oriuntur 15 lunii. Extrema Eridani primũ luminis lo-
cum tenens, Acamar nomine, 15 Februarii abscondit, 28 Iulij surgit.

Lepus.

*Lepus 12 stellarum est, tertiã claritatem non excedentium. Qua-
tuor stellæ leporis auriculæ vtriq; binæ, insidentes, 22 Aprilis occi-
dunt, 6 Iulij rursus emergunt.

Canis maior.

*Canicula, Canis maior vel Canis secundus, idẽ est, 18 stellas cõple-
ctens, Informes 11. Vna omnium fixarũ stellarũ fulgentissima, Arabicẽ
Alhabor, vocabulo satis visitato. Dicitur & Syrius siue Syron, Asehe-
re, Alieneni. Huius sub ortũ, Solaris calor augetur multiplicatq;
adeo vt tellus quasi vratur, canesq; in rabiẽ agantur. Nostro climati,
occidit ferè 8 Maii, Rursus 26 Iulij cũ Sole ascendit, cũ 12 ferè gra-
du 82, hoc est, circa festũ Sancti Iacobi, quando initũ pariter est diei
Caniculariũ. Illarũ autẽ principũ subinde, iuxta regionũ climatumq;
diuersitates, mutatur. Hippocratis sæculo, qui quartũ clima habitauit
aũ natũ Christũ 400. ferè annis principũ illud 13 vel 14 Iulij euenit.
Sub Auicenna, qui dẽ in 4 Climate degit, à Christo 1100. annis quo
dammodo, coepit hoc, 15 vel 16 Iulij. In nostra ætas, & septimo Clima-
ti subiecta, 15 & 16 Iulij experit, quo tempore etiã Canicula Cõmicẽ ele-
uatur. Apparet primo 9 ferè die Augusti, Post cõtinuũ magis ante or-
tum Solis cõspicua, quæ apparitiã finẽ caniculariũ paulatim inducit.

Canis minor.

*Procyon, qui Canis minoris nomẽ gerit, duas stellas tantũ præfert,
dicitur & Canis primus, & præcanis, quia aliũ in ortu præueniat, Ara-
bibus Asehere, Algomeisa, Aseme, Hanc Plinius Caniculã esse vult.
Nos autẽ veteres sequuti τὸν κυνὸς, id est, Antecanem vel Præcanem
vocamus. Incipit hac 19 Maii Vespertina obscurari 1 die lunii post
verè occidere, 16 tandem Iulij rursus præcisẽ cum Sole eleuatur, 31
Iulij à Sole elongatur, id est, heliacẽ obitur cerniturq; in oriente.

Naui.

*Naui, Argo, Naui Iasonis, Argonautis, quibusdam Arca Noẽ,
appellatur. Hæc stellæ 45 complectitur, Tres eminentiores, quarum
vna est quantitatis primæ, in Remo sita, nostro climati semper operta,
quocirca, eandem huic cartæ non inserui. Ratione namq; latitudinis,
hanc cartam multo capatiorẽ desiderasset. Vocatur eadem Cano-
bus, ἡ κανὸς, id est, æquus, Subhel aut Subel Arabibus. Præter hanc
Canobum adhuc Nauisunt 4 stellæ, quantitatis secundæ.

Hydra.

*Hydra, Hydrus aquaticus, Anguis, Magnanimus Anguis à recen-
tioribus vocatus. Componitur ex 25 stellis tertiã magnitudine non
superioribus, præter vnam, quæ in secunda claret, & dicitur Alphare
Hydræ, id est, lucida Hydræ. Cuius occasus Cõmicus 24 Iulij, ortus
15 Augusti fit. Sunt præterea duæ quoq; informes iuxta sitentes.

Crater.

*Crater sequitur (licet aliqui Craterem, Coruum, Hydram vnã ima-
ginẽ faciũt) qui & Vas & Patẽra dicitur, 7 stellis conficitur, quarta
magnitudine omnibus. Prima Hydræ Craterisq; communis est, Basis
seu fundus vasis dicta. Hæc occidit 5 Iulij, oriuntur 11 Septembris.

Coruus.

*Coruus habet 7 tertiõ splendoris gradu non maiores, quarum quæ
in ala dextra, Arabicẽ Algorab vocata, tertiã est dignitate prædita. Il-
lius occasus cõtingit cũ Sole 4 die Augusti, ortus eodẽ 25 Septembris.

Centaurus.

*Centaurus 37. stellis possidet, Ex illis sex clarent 5, de secunda quan-
titate, & vna de prima. Spatula Centauri dextra 26 Iulij se subducit,
7. Nouembris rursus emergit.

Lupus.

*Lupus, Fera, Bestiola seu Bestia, ὀφιόπων, 19. astris constat, 3 4 &
quintæ luminositatis. Sed quoniam nihil hic est notatu dignum, plura
dicere superfedeo.

Thuribulum.

*Thuribulum frequentiori notioriꝝ vocabulo Ara vel altare appel-
lant, Sacrarium quoq; Larem, Templum, Puteum & Focum. Illud 7
stellæ constituunt, duæ quinti luminis, reliquæ quartii.

Corona meri-

*Corona quoq; meridionalis habetur, quæ & Corona notia, Coro-
na australis, græcis ἀρκτική, id est, paruum cœlum, alijs rota Ixionis
nominatur. Cuius stellæ, quoniam quartum magnitudinis ordinem
non excedunt, superfedeo.

CAESAREVM

*Piscis notius postremus est, meridianus, austrinus magnus pariter
vocat, 11 stellis, quarto & quinto gradu, luminosus gerit. E quibus
quæ in dorso est 16 Ianuarii occidit 21 Martij oriuntur.

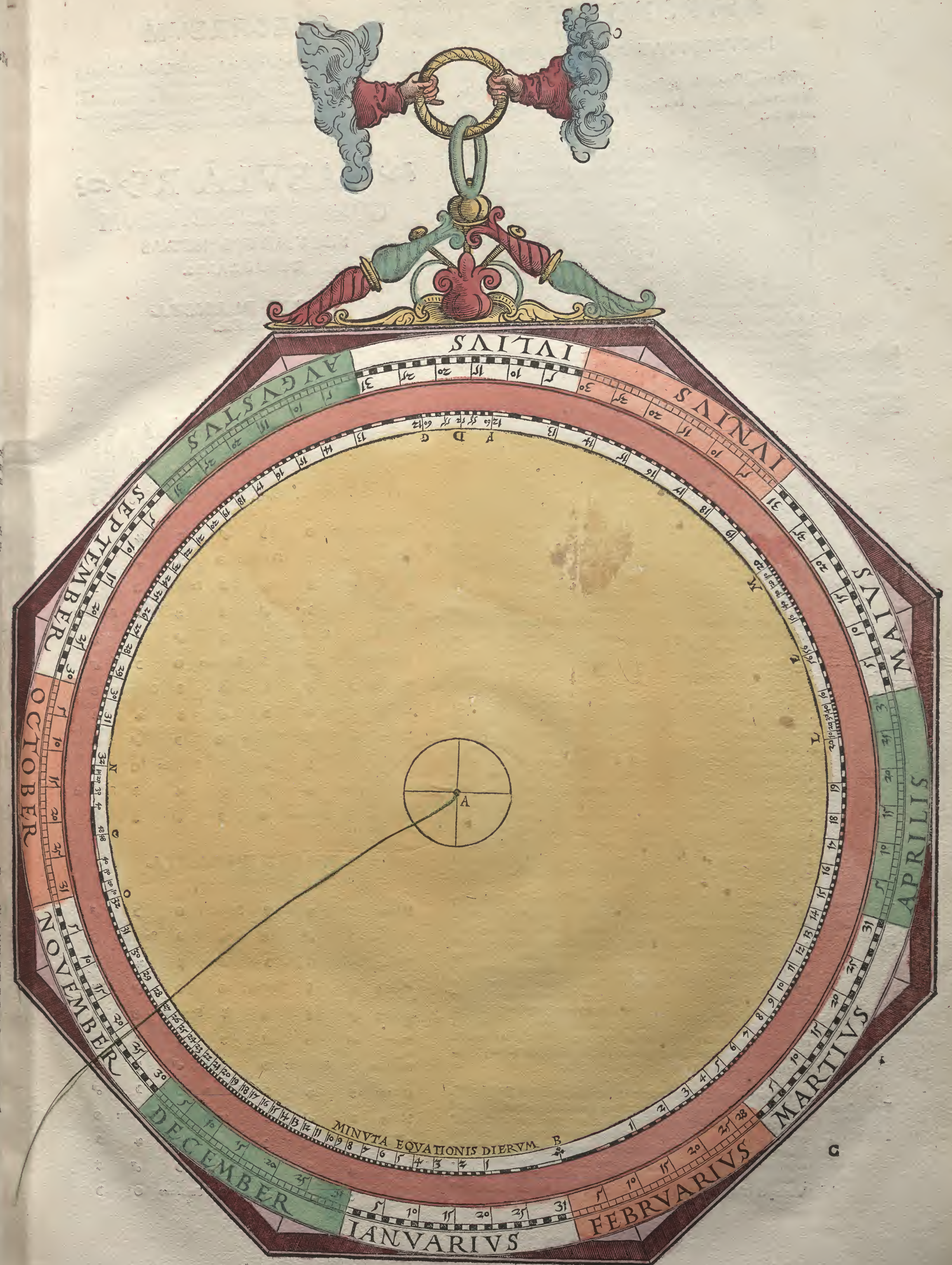
Breuiter itaq; stellarum summa est meridianarum 316. prima lumi-
nositate insignes septem, Secunda 18, Tertia 63. Quarta 164. Quinta
54. Sexta 9. Nebulosa vna. Numerus vero stellarum omnium octauo
orbis ordinẽ enumeratarum tam maiorum quam minorum 1022.
Sic ergo tractationem de stellis fixis, absolutam habes.

EVNCTIATVM QVINTVM.

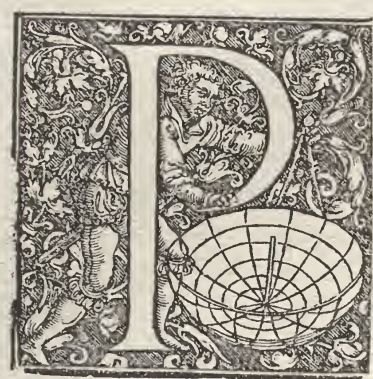
Dies inter se naturales (causis earundem inæqualitatis in-
tellectis) conferre vel æquare.

QVONIAM DIES NATV-
rales de meridiẽ in meridiẽ numeran-
tur, scilicet, à momento Solis meridia-
num contingens, in quo merides est,
qd fit tanto spatio, quãto Aequinoctia-
lis vniuersam terram ambr, & paulo
plus, hoc est, tanta portione æquinoctia-
lis respondente zodiaco, in quo Sol mo-
uetur, quanta æquator integre circum-
uoluitur. Portio autẽ illa æquinoctialis
additamentũ nobis vocabitur in poste-
rum, quod quidem additamentum, quo-
fieri oportere, ita dies quoq; naturales motibus astrorum inueniendos
inidonei sunt. Duplici autẽ ratione contingit huiusmodi diuersitas,
Vna, quod cũ sol vniformem motum in circulo eccentrico adha-
uat, in zodiaco non possit, repositus isdem arcus eosdem describere.
Altera, quod quantumvis Zodiaci arcus partes sicut nō fit, videtũ est,
à sole indices designantur, illis tamen propter obliquitatem dissimili-
tudinẽ declinationũ ascensiones euales vel additamenta æquato-
ris similia non sint. Iccirco dies naturales, qui ab vno meridiẽ in alio
rum computantur, sibi in quantitate discernuntur. Eadem de causa,
aspectum inquisitioni, & planetarum cursibus inueniendis nihil con-
ferunt. Dies autẽ illæ apparentes quoq; & differentes vocantur. Ad
motus ergo syderũ certo inuestigandos opus erat dierum paritate seu
mediocritate. Tamen si vero dies naturalis & equalis discerni videretur,
quasi nullum, pluribus tamen collectis, sensibilis differentia temporis
efficitur, quæ in motibus velociorib; maxime lunæ & eius aspectibus,
non negligenda est. Quo autẽ & secundæ huius theorematũ parti satis
fiat, instrumẽtũ sequitur, ab hinc aliorum centenis annis feruiss. Cuius
circumferentiæ extrema pars, dies anni, intima vero minuta æquationis
refert. Principiũ illius iuxta Februarii diẽ primũ, signatũ cum littera,
B est, à B autem vtriq; gradus nigri & albi coloris occurrunt, quo-
rum quilibet decem secunda temporis cõtinet, sextus quilibet gradus
cum cifra, minuta temporis notante, signatur, ita vt à B vsq; ad L dex-
trorũ 20 minuta habeantur, Ab L vsq; ad E singuli gradus 2 se-
cunda indicant, sed à 50 secundis vsq; in E litteram, quælibet diui-
sio 1 secundum notat. Eadem ratio est ab M vsq; ad E. Præterea
numerant à B sinistrorũ quælibet graduũ pars 10 secunda, cifra
cum lineis suis minuta significat, vsq; in O quod 32 minuta comple-
ctitur, ab O autem in C vsq; sectio quævis 10. secunda Similiter ab
N vsq; ad C, nisi quod proximus gradus vtriq; apud C 8 secunda
plusquam 32 minuta notet. Sciendum est quoq; gradus singulos in
tra litteras F D G vniũ secundum referre, quorum initium D est
cum 52 secundis, id est, vltra 11 minuta. Filo enim præcisẽ supra
D litteram cadente, dierum æquatio erit 11. minutorum 52. secundo-
rum. Deinde reliqua secunda vsq; ad 60 id est, 12 minuta iuxta F
& G reperies. ¶ Vltius instrumenti eiusmodi est. Si cursus planetarũ
velociotes (tardiores enim non egent) ad certum aliquem diẽm requi-
ris, quare primo diẽm quem constituis extimo circulo inscriptum, cui
filum à centro propendens applica, simul aduertens minuta & secun-
da in interiori circulo à filo tacta, quæ tempori tuo subtrahere, tum dies
& horæ æquata erunt, cum quibus motus, vt infra audies, inuestigare li-
cebit. In coniunctionibus tamen & aspectibus alia est ratio, vbi enim
(vt in sequẽtibus disces) diẽm, horam minutũque cuiuspiam aspectus
inuenieris, aspectus adhuc dicitur diebus non æquatis, quando per tem-
pus inuentum inquirenda sunt primum minuta & secunda æquationis
in instrumento, inuenta autem tempori non æquato addenda, & tum
aspectus diebus æquatis prodibit. ¶ Exẽplo res patebit. Pone 23 diẽm
Februarij 15 horã 44. minu. natalẽ Imperatoris CAROLI esse,
ad quẽ cursus erroneos certò cognoscere vis. Die itaq; quæsitò, filog;
huic aptato 2 minuta 56 secunda à filo interiori circuli parte secta,
cernuntur. Ista cum subtrahis tempori natũ proveniunt 23 dies
æquati 15 horæ 41. m. 4 secunda. ¶ Aliud, Rex FERDINANDVS
10 diẽ Martij, licet anno non eodẽ genitus est, ideo eius æquatio 7 m.
30 secunda erit. Illam demes à tempore uarietatis scilicet horis 20
minuta 47, supererunt 29 horæ 39 minuta 30 secunda. Et hoc
dicitur tempus æquatu regis Ferdinandi. Quod si eodẽ horam & mi-
nuta die coniunctio vel aspectus euenisset, ad certam aliquam horam & mi-
nuta, huius iam addenda forent 7 minuta 30 secunda. Et sic tempus
illius coniunctionis vel aspectus tempus diebus æquatis dici possit.

Motum Saturniante & post Christi aduentum, sine ulla,
& mora & Calculo, accidentia in super & passionis eiusdem,
inuenire.

Ratio ab anti
quis tradita in
planetarũ do-
miniis cõside-
randa.

trid, depraheñtis illius eſt mortuus. Temperamentum uero illius planeta-
re ex colore & effectibus iudicatum eſt frigidum & ſiccū, interpreci
peſime correſpondens, nempe Melancholica. Præterea cum hor-
tas diei naturales (quarum binæ domus cœli unam perpetuò conſti-
tunt, temporales, erraticæ uel inæquales nominat) iuxta influenti-
erantium ſyderum ſub octaua ſphæra reſertorum uſari depraheñ-
derunt. Variatam illam temperatam & effectum conſiderantes, qui
poſiſimum diei Saturnus, ueluti primus & ſummus erantur, domina-
rentur, inueniunt. Illam autem diem, Sabbati nobis appellatam eſſe
uidentur, quæ Saturnus primus poſt Solis ortum præcipuè operatio-
nem ſuam in hæc inferiora tranſfunderet, exerceret. Diuiditis poſt
hæc noctem & diem in 24 partes inæquales (ueluti uerbis ex noſtro
planiphætho diſces) quilibet diuſioni, id eſt, horæ, ſuum planetam, à ſu-
præmo ad infimum deſcendendo, aſſignatur, ita, ut quælibet dies
appellationem ſuam à planeta primam diei horam, poſt Solem ortum
tenente, ſummet, quoniam uero ueterum aſtroleutorum nemo nō,
Saturnali aſtro tribuerit, ſolitudinis, imaginatiōis altiffimas, proſum
diſſimasq; ſpeculationes, ingeniū acumen ſolidiſſimum, adeo ut mens
etiam uocaretur, quaſi eminiens & diuina contemplanſ. Non iniuria
Moyses legumator hanc, qui præeſt Saturnus lucem, rebus ſenſibus
ribus agendis & bellicis inceptam, ſed diuinis potius tractandis ido-
neam eſſe iudicauit. Quæ ratione eandem Iudeis Sanctificandam uel
ſerandam, cum dei cultu præcepit. Hunc morem Chriſtiani inuerſen-
tes, à Chriſti Saluatoris & nati & rediitui diebus, qui ambo Solis dies
fuere, feſtum mutuarunt. Solis iccirco, diem dominicum appellantes,
ad diſcrimen iudaicæ feſtiuitatis, quæ Saturni die celebratur, honora-
re non teneſe decreuerunt.

¶ Licet aut aliis, ut in planisphærio nostro cōsumatoriæ de planeta rum, dominis per regime, horarum scilicet, quibus præsumt, domina ribus, reperis. Nunc tamen, quia columna subsecgens uacatura plane rat, erit quam huius loco quod inferre super eadem te placuit. Horas igitur, planetariis in præfens allatas, ne fastidium, quasi intentum præ terhoras, obsecro, Tabellæ insequentis argumentum est tale. Dicitur si ubi heram, quam uocant temporariam, seu diurnam sui noctu nam uis, simulac habueris, cum in præfentis tabellæ linea prima defen dens quærendo disce. Diem insuper in capite tabellæ considera, ad quæ recta linea deorsum pergens, itidem ab hora inuenta recta erant, quo quæque lineam diu attingas, intrans, communem angulū, qui est diæ et ho ræ quæ sitæ contractus, offensis, qui in loco planeta apparet, illius ho ræ præfens ut gubernator, qui et eadem horæ nomen indit.

Exemplū CA
ROLI Impe-
peratoris.

¶ Id quod exemplo liquidum fiet, Maieſtas Cæſarea Dominica die, id eſt, Solis, Orbis natus eſt, in nocte, diem Solis ſequuta, hora autem poſt occaſum illi (loquendo ſecundum temporalis horas) peracta. Id tempus modo quæ planetarum iura gubernarum imperium (planetarum enim gubernaculis illi olim Aftronomorum vetuſtiſſimi, Elementa eorumque mixturas uniuerſas ſuſcepit potentiſſime demonſtrantur) cõgñiſtus. Primo diem dominicum, quem nos Aftronomi, Solis eſt de current, in capite ꝑeſſetis tabula regeat. Similiter in prima ſiñſtre partis linea, horam decimam, eaque 22 ab ortu Solis eſt, reſe. A qua li recta proceſſeris donec lineam diem dominicam cõtingeris, illico in cõ tactu, quæ & angulus communis uocatur, charactẽrem Solis offendeſ. Proinde nati Cæſaris horam Soli attributum fuiſſe, in eademque cõſta hæc inferiora, Solem tuum maxime reſiſſe, uideſ.

Exemplum
FERDI-
NANDI.

¶ Regem quoqꝫ Rhoſanorum ter maximum E R D I N A N D V M, Sexta Feria, quoqꝫ ueteres diem Veneri tribuerunt, hora autē Tertia poſt Solis ortum natum conſtat. Huius ergo horae intellexit nomen, à quo planetarum appellata ſit, illius dominatui fubdita, diem Veneris prædictam per tabula caput luſtras, ab ea inuenta, deorſum recta linea, quoqꝫ faciliſſima grata captus, lineam diu uocabis) pergis. Mox in linea à ſuſſima manu primi obuia, horam diu quoqꝫ accipis. Vnde per arcum digreſſus dici lineam uſqꝫ Veneris, ſcilicet Characterē Luna,

Luna, diuatricis horæ natalis, reperis, Admonuisse hoc loci huius artis
studiosos, nõ ab re fuerit, quod uidelicet huiusmodi dominiorum ratio,
non in omnibus probetur. Via siquidem in iudicijs, eligendi planetæ
alia est. Verum hanc ideo formã non nullam penitus facientes, quia ab
Antiquis tantopere commendatur, indicare quoq; uoluimus.

HORAE PLANETARUM
Diei.

Numerus horarum.	Sabbatum Saturni	Dominica flue prima feria, que dicitur dies Solis.	Secunda feria flue dies Lunæ.	Tertia feria flue dies Martis	Quarta feria die- tur dies Mercurii.	Quinta feria flue dies Iouis.	Sexta feria flue dies Veneris.
Prima Saturnus	○	☿	♂	♀	♂	♀	♂
Secunda ☿	♀	Saturnus	○	☿	♂	♀	♂
Tertia ♂	♂	♀	♂	♀	Saturnus	○	☿
Quarta ○	☿	♂	♀	♂	♀	Saturnus	○
Quinta ♀	Saturnus	○	☿	♂	♀	♂	♀
Sexta ♂	♀	♂	♀	Saturnus	○	☿	♂
Septima ☿	♂	♀	♂	♀	Saturnus	○	☿
Octava Saturn.	○	☿	♂	♀	♂	♀	♂
Nona ♀	♀	Saturnus	○	☿	♂	♀	♂
Decima ♂	♂	♀	♂	♀	Saturnus	○	☿
Vndecima ○	☿	♂	♀	♂	♀	Saturnus	○
Duodec. ♀	Saturnus	○	☿	♂	♀	♂	♀

Prima	♂	♂	♀	Saturnus	♂	♂	♂
Secunda	♂	♂	♂	♂	♀	Saturnus	♂
Tertia	Saturn.	♂	♂	♂	♂	♂	♀
Quarta	♂	♀	Saturnus	♂	♂	♂	♂
Quinta	♂	♂	♂	♀	Saturnus	♂	♂
Sexra	♂	♂	♂	♂	♂	♀	Saturnus
Septima	♀	Saturnus	♂	♂	♂	♂	♂
Octaua	♂	♂	♀	Saturnus	♂	♂	♂
Nona	♂	♂	♂	♂	♀	Saturnus	♂
Decim.	Saturn.	♂	♂	♂	♂	♂	♀
Vndec.	♂	♀	Saturnus	♂	♂	♂	♂
Duodec.	♂	♂	♂	♀	Saturnus	♂	♂

artes instru
entorum q̄t
quales sint.

¶ Partes nunc instrumentorum, tres superiores planetas docentium, in genere & una, ut dicitur fidelia, cum inter se se per omnia continent, persequitur. Saturni autem mores solummodo tradetur, per quem reliquorum quoque cursus fies. Primum itaque in proxime fidei cententi Zodiaci quidam fixus fies itagis ostenditur, in decima 34 sphaera imaginandus. Post hunc rotula uolubilis cum indice, cui incipit littera M, uoluitur haec in centro mundi, cuius limbo numeri insunt, lineis quibusdam confuso ordine assignatis, ab 1 in 100 usque prodeunt. Linearum quaelibet unum annum notant. Luxta indecimum istius figure menses anni duodecim exprimentur, quorum singuli in 6 gradus sunt facti, gradus quilibet 5 dies continet, praterquam in Ianuario, Martio, Maio, Iulio, Augusto, Octobree, & Decembre, in quibus ultimus gradus 6 dierum est, in Febuario autem falcem triu. Et hoc anno Communi, in Anno bissextili, alia est ratio, ubi mortum aliquis stellae ad diem futurum habiturus, 24 Februarii diem obseruabit. Si eum dies propofitus, 24 Februarii fequitur, addendus adhuc alter est, & deinde mortus querendus, ut si in Anno bissextili, mortum hab cupias ad 25 Februarii, tum non ad 25 sed ad 26. inuestigabis.

Regula gene-
alis de motu
in nūto plane
ari inueni-
ndi in anno
hissexili di-
center nota-
ta, cui⁹ etiā
sus est non
in medio
notu inueni-
ndi, verum
etiam in Re-
amento,

Alter: Moris Saturni usque ad
medium tertium fines, & ita per totum anni reliquum cursum ages.
Hec rota nihil amplius theoricæ confert, nisi quod per eam medius motus
line calculatione inquiri possit. Hanc sequitur rota altera, idem centrū
mundi scē habens, indicem uel ostensorem litterarū P notandum. Duos
insuper circulos per G H I K L M, pences oppositum augis fi-
ngatos, gerit, quilibet coram, more astronomico, in 360 gradus, id est,
22 Signa diuiditur. Quancumq; uero K L M circulus exdeferē-
tis centro ducatur, nihilominus tamen diuisio eiusdem à centro equan-
tis sumitur. Circulorum amborum gradus, lineis quibuscumq; exli-
bis connectuntur, numeri horum seu zītre infira circulum K L M,
ab ostensore P oriēdo, sinistrorū describuntur, per illos gradus
centrum queritur, quo cum deinde latitudo inuestigatur. In eadem ro-
ta adhuc signa illorum duo à deferente occultata habentur, quæ in
terfectione deferentis & Eclipticæ indicant, caput quādam draconis
dicuntur. Scias præterea Saturnum, donec à medio (quo uenter me-
rcionalis dicitur) inter caput & caudam, iuxta augis oppositum, cum
Episcipio suo in deferente usq; ad caput mouetur, meridionalem ascen-
dentem nuncupari. Rursū, Episcipio unā cum deferente à capite dra-
conis ad medium sue uentrem Septentrionalem, iuxta augem promo-
uente, planetam septentrionalem ascendente dicit, quo significant
litteræ M A & S A ibidem expressæ. Eodem modo altera medie
tatis nota, ad caudam usq; draconis, Septentrionalis descendens, altera
uero usq; ad mediū, iuxta augis aduersum, meridionalis descendens
appellabitur, quod præsentant litteræ S D & M D. Vitæ hæc
Tertia rota cum inscriptione DEFERENS SATVRNI, quæ
episcipium gestat, superest, in qua Episcipi duo offeruntur, quorum infe-
rior 360 gradus, id est, 22 Signa complectitur. Principium illius
Crucæ ♄ signatum est, notatq; augem episcipi mediam. Alius est episci-
pulus, cui index cum Υ est, extremitas huius annos habet, minutis line-
olis interstitiis, numeris ab Υ usq; in 100 circa ordinem adiectis.
Deinde uersus centrum Menes, dietū (ut lice loquar) perhibetur.
Postremo omnium, modica & centro uicino circumferentia stella qua-
dam nota cernitur, uentrem episcipi Saturnini circulationem exhibēs.
Fila insuper tria, unum è centro mundi A, alterum è centro Aequan-
tis E, Tertium è centro episcipi F, ad huius theoricæ consummationem
pertinentia, prominent. Atqui nunc mihi uideor satis superq; instrumē-
ti partes declarasse, admonēs interim, ut similia de Ioue & Martis
intelligantur, qualia de Saturno prodita sunt. Interfesse ramen hoc unū,
quod uera circulo Martis, in extremitate episcipi, cum stella pariter,
ut Saturni signata, depingatur.

stotæ in
ris. ci

17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538

dex inquirenda est ad proximum centenarium sequentem post illud annum, ueluti ex sequendis difces . Radice itaq; ex tabulis adiunctis accepta, totidem signa, gradus & minuta in Zodiaco requirenda sunt ad quorum reperitorum finem index infimi orbis, cui litera est M po-
natur. Ab inde in limbo annum præpositum, annum puta completum & clapsum ultra centesimum numerā, per quem filum ē centro A herē-
tem trahē, qui inuariat scilicet M unā cum fiducie linea substituit.
Rota hoc modo firma permanente, filum ex A centro per diem men-
sis quoque dierū (horū siquidem in motibus adeo tardis, & instrumentorū
rum huiusmodi angustis obseruari nequeunt) rursum ostensorem,
M subius inde filum reponē, & ita prior uel maior tabularum uerē
ordinatæ erit, cuius index in Zodiaco medium Saturni motum, qui a
principio arietis secundum ordinem signorum accipi debet, ostendit.
Et quāuis motus ille mediū nihil omnino per se huius instrumenti
usum adiuuat, nihilominus tamen, orbes ille hoc pacto sequutorius
preparandus seu accomodandus erat.

Secundæ ro-
tæ usus.

¶ Jam ergo ad secundam tabulam perge, & ostensorum eius, ubi Saturni auxcriptum inuenis, augi futurum in Zodiaco per 4 Enunciatur antea quæsitæ, superserpe. Quam scimmotam pariter custodis, donec uerum motum habueris, si uero considera, quisiuam graduum circuli G H I indicem M contingat, eundem gradum in circulo K. L. M. quoq; uidero, ubi centrum Saturni medium terminatur, ueluti si postea dixerit G tangat, tum à linea G transeat usq; ad K & E. Iste hac filum centri E extende per punctum illud seu gradum centri, sub quod filum deueno deferentem, unâ cum Epicycli centro ita fiat, sicut deferentem firmum tene. Episcium deinceps ordina, quod ita fiat, si filum max fecitâ tabula, sub titulo argumenti, est regione centenario interclusi in annis propositi, Signa gradus & minuta, quæ numeri in episcio inferiori uel minori à cruce 4 secundum signorum successum, si nullius numeri aduocet indicem Y inferioris epicycli. Consequenter in lybmo superioris epicycli tempus propositum quære, cui reposito filum è centro F impone, indicem uero cum sua fiducie linea subiunge, quo facto diem statutum vnâ cum hora in Calendario superioris epicycli iuxta rationem examina, examinato iterum filum applica, intra quod ostensorum Y reducito. Vtrumq; sic episcium firmum seruans, filum æquans ex F protrahe per centrum epicycli, inferioremq; episcium cum cruce sub eisdem loca, & ita uniuersam theoricam ad præsens institutum cum rotis absolutam habes. Jam ergo contemplari potes quam altus planeta in episcio subsistat, quantum epicycli à mundi centri in deferenti euariet, quem planeta epicycli locum occupet & huiusmodi.

¶ Ad hæc si motum Saturni uerum (cui rei gratia instrumentum præsens factum maxime est) scire cupis, filum ex centro mundi protende per medium parue stellæ in uera epicycli circulatione sitæ, quod filum in Zodiaco uerum Saturni locum ad præstitutum diem indicat.

Veri loci in-
quisitio.

¶ Centrum uerum & æquatū filū ē centro A per centrum epi
ciclitractum ostendit in circulo G H I, eo autem opus est ad lati-
tudinem Saturni inueniendam, Signa uerò, gradus & minuta
numera da erunt ab indice, P, inchoantibus secundum signorum
successionem.

ASTRONOMICVM

Quomodo inueniantur & uerum Argumenta. Planetarum pafiones quae sunt.

Orientalis & Velox curfu. Aut? lumine Auctus numero.

Combustus.

Planetae cum O iuncti apparent in auge epicycli media.

Planetae directi retrogradi & Stationarii quid dicuntur.

Exemplum CA ROLL Imperatoris.

Verus h locus in Zodiaco tempore natiuitatis Imperatoris.

Argumentum uerum habebis ducendo filum a centro mundi per centrum epicycli ubi aduerter locum a filo inferioris epicycli tactum, illic enim uera epicycli aux est. Si nunc a puncto augis uerae numeres signa gradus & M, secundum ordinem, usque ad indicem Y. cofurgit Argumentum uerum Saturni, quo pariter opus est ad latitudinem Saturni indagandam. Quae reliqua sunt Saturni accidentia & pafiones, nunc docebinus. Quando Saturnus in summitate sui eccentrici, hoc est, in auge eccentrici confistit, tum se ipso minor apparet, tardulusq; curfu est. Verum 90 gradus ab auge aquantis siue deferentis utrobique distans, ueram quantitatem sui exhibet. Ex aduerso autem augis deferentis maximus uidetur, & uelox curfu dicitur. Saturnus etiam uocatur orientalis auctusq; lumine, quando Sol ab eo recedit ad oppositionem usque. Idem occidentalis diminitusq; lumine, quo ad coniunctio eius cum Sole rursus contingit. Auctum numero eundem appellamus, quando uerus eius motus a principio arietis remotior est quam medius motus. Contra diminitum numero, ubi uerus motus eius medio minor est. Velox uel auctus curfu dici meret, ubi linea ueri motus, uelocior, quia linea medii motus, mouetur. Diminitus & tardus curfu contraria ratione. Quando a Sole non ultra 9 gradus elongatur, combustus dicitur. In Saturno quoque ascensus & descensus latitudinis obseruandi sunt, quia de re infra tractabitur. Sciendum est, Saturnum, Iouem, Martem, in medijs coniunctionibus cum Sole perpetuo iuxta crucem X epicycli, id est, in auge media epicycli reperiri, quocumque tandem eo tempore epicyclus in deferente locum teneat. Similiter in oppositionibus medijs, nunquam non in opposito augis epicycli Planeta inuenitur, unde facile intellectu est, planetam aliquem ex illis tribus, semper in epicyclo ab auge media distare, atque medium motum solis, a medio istius planetarum motu. Interdum errantes directi, quoque retrogradi, & Stationarii appellantur, quod ita accipito, quod si filum ex centro mundi tendas, ita ut a latere epicycli attingat, ille ipse punctus contactus, qui est secundum signorum ordinem, statio prima dicitur, in quo planeta aliquis existit, stationarius nominatur, sicut educto, punctus contactus, contra successum signorum, secunda statio, & planeta in eodem subsistens, stationarius similiter uocatur. Inter has stationes, qui uerfatur planeta, si superiorem epicycli partem ambit (quoniam ordinatim secundum signa mouetur) directus dicitur. Hactenus igitur quicquid de Saturno dictum est, idem de Ioue & Marte intelligendum est. Haec omnia quoque clarius accipiantur, uisum est subicere demonstrationem quandam exemplarem, ueluti imaginem, unde quae supra sunt recte dicta, iam certius, & tanquam oculis expofita, cognoscantur.

Maieftatis Caesaris ortum, annus a Christo seculum simus, dies 23 Februarii, Hora 15, M 44 pomeridiana sibi uideatur. Cum uero tempus hoc duplici aequatum sit ratione. Prima propter diuersitatem meridianorum, Secunda propter diuerfam inaequalitatem, confurgit numerus 23 dierum 16 horarum 20 minutorum, quo cum numero motus requirendi iam sunt. Principio itaque, quia 1500 post Christum numeratur, querendi sunt, sub titulo (radix medii motus Saturni) 1400 anni, 1500 em nondum elapsi integre sunt. Ibi autem reperitur radix in 12 G 38 M. eandem in zodiaco numerabis, termino istius ostenso rem M inferioris rotulae admove. Deinde in eadem rotula require annum 99 (quia tot anni ultra 1400 peracti sunt) per illum duc filum A, cui immoto seipsum aperi, indicem M suppone, 23 postea diem Februarii uide in Calendario, iuxta M monstratorem (16 hora & 20 M omittantur, pangustia quippe instrumenti non ita exacte dinoscuntur) diei ergo filum A, adiunge, filoque extenso indicem M rursus cum fiducia linea applica, quo facto, recte satis operatu est. Quando per indicem M medius Saturni motus in Zodiaco, gradus uidelicet 25 M 39 ostendit. Indicem deinde P secundi orbis, 13 gradui 9 minut. suppone, quod est aux Saturni, sicut ex 4 Enunclia doctus es. Et sic utramque rotam rectificaueris. Vides igitur quomodo index M circulum G H I ante G ad signa 5 grad. 12 min. 30 (quod est centrum h medium) contingat. Eundem signorum, graduum & minutorum finem, in linea K L M require, per quae filum e centro E ducatur, deferensq; cum centro Epicycli sub illud statuatur. Inferior quoque epicyclus cum cruce X sua, sicut crux a centro epicycli uersus circumferentiam Zodiaci vergat, & idem epicyclus pariter, simul & deferens, ita ut debent, ordinati erunt.

Post hac Radix argumenti in tabula argumenti uideatur, penes numerum 1400, ubi signum 0 grad. 5 minut. 56 reperies, rotidem signis gradibus, & minutis superioris epicycli indicem adiunge, annos post hac residuos qui sunt 99 ultra 1400 exactos, in superiori epicyclo inspicie, per quos filum F e centro epicycli tende, cui tenso Y ostensorum subde. Praeterea filum F 23 diei 16 horis 20 minutis (sicut instrumenti arcitudo non satis possit hanc distinde admittere.) applica, cui in uariato indicem Y cum fidei linea iterum submitte, qui in limbo inferioris epicycli signa 9 grad. 15 minut. 49, quod est argumentum medium Saturni, refert. Epicyclis autem firmatis sic, theoricam omnis cum omnibus pariter rotis absolutissima fuerit.

Verum Saturni cursum discis. Filum e centro A per medium stellas dirigendo, ubi in Zodiaco 17 gradus 40 minut. ostenduntur, quae sunt id quod cupis.

Centrum Saturni

CAESAREVM

TABVLA
MEDI
MOTVS.

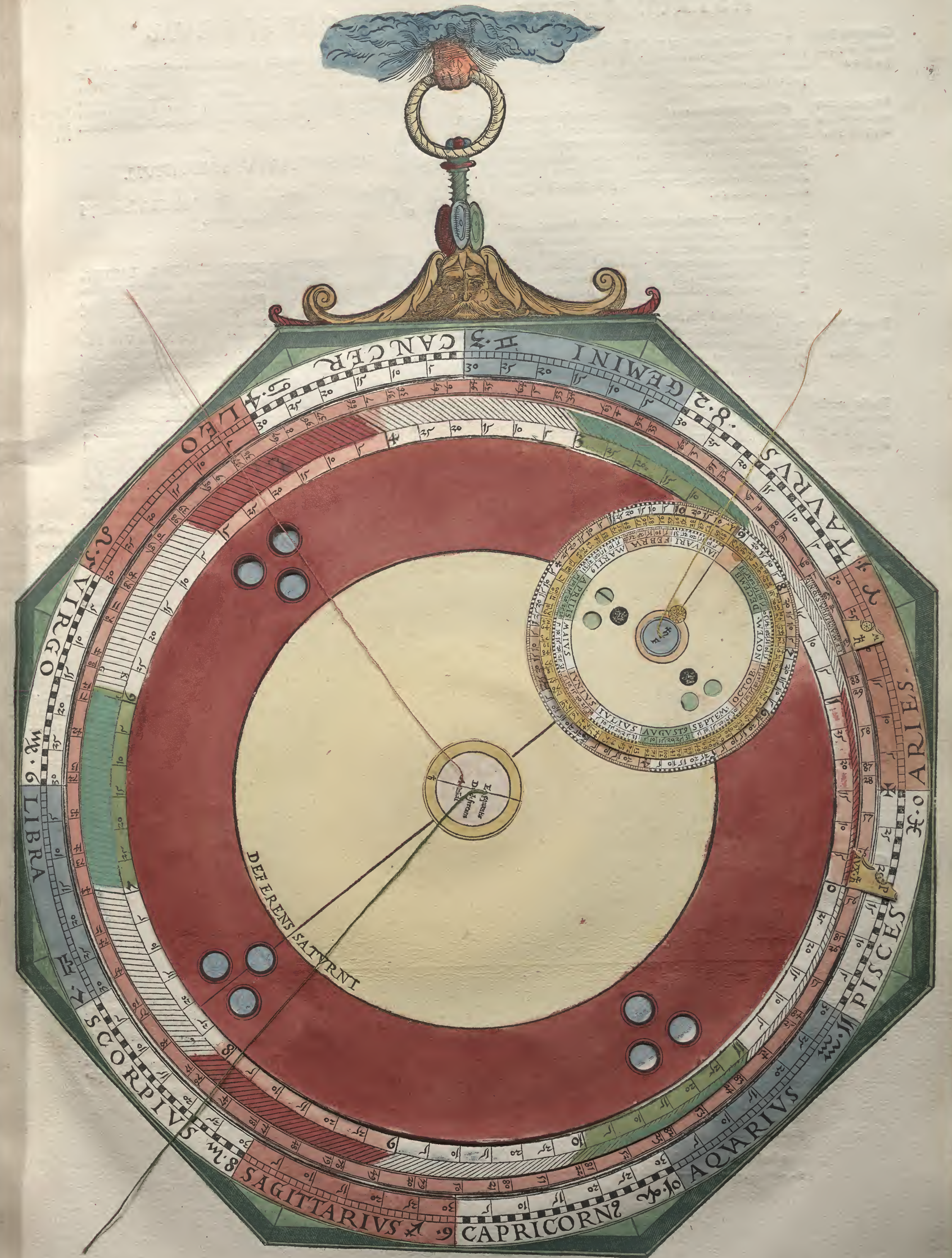
SATVRNI.

Centenarii annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi stum.	Radices ante Christi stum.
Annus	S. G. M.	S. G. M.
100	11 14 5	11 14 5
200	11 14 5	11 14 5
300	11 14 5	11 14 5
400	11 14 5	11 14 5
500	11 14 5	11 14 5
600	11 14 5	11 14 5
700	11 14 5	11 14 5
800	11 14 5	11 14 5
900	11 14 5	11 14 5
1000	11 14 5	11 14 5
1100	11 14 5	11 14 5
1200	11 14 5	11 14 5
1300	11 14 5	11 14 5
1400	11 14 5	11 14 5
1500	11 14 5	11 14 5
1600	11 14 5	11 14 5
1700	11 14 5	11 14 5
1800	11 14 5	11 14 5
1900	11 14 5	11 14 5
2000	11 14 5	11 14 5
2100	11 14 5	11 14 5
2200	11 14 5	11 14 5
2300	11 14 5	11 14 5
2400	11 14 5	11 14 5
2500	11 14 5	11 14 5
2600	11 14 5	11 14 5
2700	11 14 5	11 14 5
2800	11 14 5	11 14 5
2900	11 14 5	11 14 5
3000	11 14 5	11 14 5
3100	11 14 5	11 14 5
3200	11 14 5	11 14 5
3300	11 14 5	11 14 5
3400	11 14 5	11 14 5
3500	11 14 5	11 14 5
3600	11 14 5	11 14 5
3700	11 14 5	11 14 5
3800	11 14 5	11 14 5
3900	11 14 5	11 14 5
4000	11 14 5	11 14 5
4100	11 14 5	11 14 5
4200	11 14 5	11 14 5
4300	11 14 5	11 14 5
4400	11 14 5	11 14 5
4500	11 14 5	11 14 5
4600	11 14 5	11 14 5
4700	11 14 5	11 14 5
4800	11 14 5	11 14 5
4900	11 14 5	11 14 5
5000	11 14 5	11 14 5
5100	11 14 5	11 14 5
5200	11 14 5	11 14 5
5300	11 14 5	11 14 5
5400	11 14 5	11 14 5
5500	11 14 5	11 14 5
5600	11 14 5	11 14 5
5700	11 14 5	11 14 5
5800	11 14 5	11 14 5
5900	11 14 5	11 14 5
6000	11 14 5	11 14 5
6100	11 14 5	11 14 5
6200	11 14 5	11 14 5
6300	11 14 5	11 14 5
6400	11 14 5	11 14 5
6500	11 14 5	11 14 5
6600	11 14 5	11 14 5
6700	11 14 5	11 14 5
6800	11 14 5	11 14 5
6900	11 14 5	11 14 5
7000	11 14 5	11 14 5

TABVLA
MEDI
ARGVMENTI.

SATVRNI.

Centenarii annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi stum.	Radices ante Christi stum.
Annus	S. G. M.	S. G. M.
100	11 14 5	11 14 5
200	11 14 5	11 14 5
300	11 14 5	11 14 5
400	11 14 5	11 14 5
500	11 14 5	11 14 5
600	11 14 5	11 14 5
700	11 14 5	11 14 5
800	11 14 5	11 14 5
900	11 14 5	11 14 5
1000	11 14 5	11 14 5
1100	11 14 5	11 14 5
1200	11 14 5	11 14 5
1300	11 14 5	11 14 5
1400	11 14 5	11 14 5
1500	11 14 5	11 14 5
1600	11 14 5	11 14 5
1700	11 14 5	11 14 5
1800	11 14 5	11 14 5
1900	11 14 5	11 14 5
2000	11 14 5	11 14 5
2100	11 14 5	11 14 5
2200	11 14 5	11 14 5
2300	11 14 5	11 14 5
2400	11 14 5	11 14 5
2500	11 14 5	11 14 5
2600	11 14 5	11 14 5
2700	11 14 5	11 14 5
2800	11 14 5	11 14 5
2900	11 14 5	11 14 5
3000	11 14 5	11 14 5
3100	11 14 5	11 14 5
3200	11 14 5	11 14 5
3300	11 14 5	11 14 5
3400	11 14 5	11 14 5
3500	11 14 5	11 14 5
3600	11 14 5	11 14 5
3700	11 14 5	11 14 5
3800	11 14 5	11 14 5
3900	11 14 5	11 14 5
4000	11 14 5	11 14 5
4100	11 14 5	11 14 5
4200	11 14 5	11 14 5
4300	11 14 5	11 14 5
4400	11 14 5	11 14 5
4500	11 14 5	11 14 5
4600	11 14 5	11 14 5
4700	11 14 5	11 14 5
4800	11 14 5	11 14 5
4900	11 14 5	11 14 5
5000	11 14 5	11 14 5
5100	11 14 5	11 14 5
5200	11 14 5	11 14 5
5300	11 14 5	11 14 5
5400	11 14 5	11 14 5
5500	11 14 5	11 14 5
5600	11 14 5	11 14 5
5700	11 14 5	11 14 5
5800	11 14 5	11 14 5
5900	11 14 5	11 14 5
6000	11 14 5	11 14 5
6100	11 14 5	11 14 5
6200	11 14 5	11 14 5
6300	11 14 5	11 14 5
6400	11 14 5	11 14 5
6500	11 14 5	11 14 5
6600	11 14 5	11 14 5
6700	11 14 5	11 14 5
6800	11 14 5	11 14 5
6900	11 14 5	11 14 5
7000	11 14 5	11 14 5

ASTRONOMICVM

Centrum Sa-
turni 5. 5. 2.
10 M 29

Argumentum
aquatam 5. 9.
17 M 52.

Exemplu Re-
gis FERDI-
NANDI.

Radix medi
motus anni
1500. 5. 2. 5.
6 M 6.

Radix arg. me
motus anni
1500. 5. 2. 5.
6 M 6.

Verus locust
est 28. 3. 30.
M II.

Operatio an-
te Christi tem-
pora.

Observatio
motus h. tem-
pore Diluuii.

¶ Centrum Saturni hoc modo. Ex Centro A per centrum Epici-
cli filum ducatur, quod in circulo G H I. Signa 5 grad. 10 min.
29 scindit, quæ Centrum Saturni uerum & æquatam, ad latitudinem,
postea inquirendam necessarium docent.

¶ Pro argumento uero & æquato habendo filum ut antea centri A
per centrum epicli trahatur, quo in loco autem inferiorem epiclium
interfecit nota, illa enim interfectio aux uera epicli dicitur, quæ ubi-
cunq; sit in epiclo, semper ab ea numerata secundum signorum epicli
ordinem Signa, gradus, & minuta usq; ad indicem Y, & habiturus es
Argumentum uerum & æquatam, quale nunc est Signorum 9 gra-
dum 17 minu. 52.

¶ Passiones Saturni considerans, Epiclium uidet meridionalem
ascendentem in deferente. Inuenitur enim epiclium inter uentrem me-
ridionalem & caput draconis. Saturnum quoq; paulo ante stationem
Secundam egressam, iamq; directum esse. Occidentalem insuper, quia
Sol ad illum mouetur, eadem ratione diminutum lumine. Diminutū
quoq; numero, eo quod medii motus linea ueri motus linea præcedat.

¶ Idem placet & alia inductione manifestus reddere. Regis FER-
DINANDI natalis post sesquimilleimum terræ annus, dies Mar-
tii 10. Hora 8 minuta 47 antemeridie. Dies uero 9 Hora 20 M
47 antemeridie, quod idem est, celebratur. Quod tempus si cum
æqualitate dierum conferatur, dies erunt 9 Hora 20 M 39. Si cum
diuersitate meridianorum comparatur, Dies 9. Hora 21. M 51 pro-
dibunt, cum qua ultima æquatione motus stellarum aggregat licet. Ra-
dicem ergo medii motus Saturni ante omnia requiro, ad annum 1500
quæ est, grad. 6 M 6 II. cui indicatorem M superpone, filum ad 2.
annos in limbo rotæ tendo (duo enim anni sunt elapsi supra 1500) quo
rursus M duco, posthac filum per 9 diem 21 horam 56 M prope
uerum in Mense Martio dirigo, quo denuo M indicem reponens, ro-
tam instituto feruiente habeo. Secundi orbis indicem P augi Satur-
nia, quam 4 enunciatum docuit, grad. 13. minut. 10 M impone,
sic & secundam rotam ad usum præsentem parauero. Quo peracto ui-
deo quem gradum index M in circulo G H I teneat, unde secun-
dum lineam transeo ad circumferentiam, K L M. per punctum ibi
dem inuentum trahens filum æquantis e centro E. epiclium cum
suo centro, unaq; crucem & inferioris epicli filo subdens, ita epicli
inferiorem recte pariter locatum habeo. Quibus locatis, radicem Ar-
gumentum ad 1500 ex tabula accipio, quæ est Signorum 8 grad. 23
minut. 53, illa quæro in Epiclo inferiori, indicatoremq; Y mino-
ris epicli addo, filum insuper per secundum annum supremi epicli
eli tendens tanquam iam completum, iterumq; indicem Y. substituo.
Ultimo filum 9 diei 21 hor. 56 minut. applico, indicemq; Y ei-
dem iungo. Et perfectissimum ad tempus natium FERDINANDI
Regis æquatorium conspicio. Ibinunc an Saturnus, in opposito
deferentis & epicli, an in statione, an directus, an retrogradus sit
spectare licet.

¶ Fili Extensio per stellam, in zodiaco 28 grad. 36 M
II, qui est uerus Saturni locus communis. Si uero per cen-
trum epicli sit extensio eiusdem fili, tum Centrum uerum
& æquatam planetæ, Signa scz 6 grad. 21 & 56 in circu-
lo G H I. In epiclo autem maiori, augem ueram osten-
dit, a qua auge si numeretur usq; ad indicem Y. Signa 8.
grad. 21 M 39 inueniuntur, quæ Argumentum uerum &
æquatam erunt. Quæ duo postrema Centrum uidelicet & ar-
gumentum æquata latitudinem Saturni postea dabunt.

¶ Quod si motum planetæ alicuius ex tribus dictis ante Christi
tempora nosse cupias, obserua quot centenarios in proposito comple-
ctaris. Nam si anni ultra centenarios adiecti pauciores sint centum,
addendum eis erit, donec centenarium efficiant, nam Radices omnes
centenariis solis respondent. Ultima ergo numeri summa in tabula ra-
dicum quaratur, cui ex aduerso sub inscriptione (ante Christum) Ra-
dix medii motus & argumenti per signa, gradus & minuta ponitur.
Subtrahatur deinde tempus oppositum ab illiscentum residuumque
seruetur.

¶ Iam index M super radicem ponatur, filumq; A super annorū
residuum, &c. Simili modo in argumento inueniendo agatur. Compē-
diola huius rei demonstratio sit hæc. Ut si desideres uerum Saturni
motum tempore Diluuii. Nomen Diluuii primo ex tabula temporalis
excerpendum erit, quod statim anno 3101 dies 219 secum habet, qui
numerus testatur Diluuium tanto natum Christum spatio præces-
sisse. Ad hoc tempus motū Saturni adiungitur, Radicem medii mo-
tus ante Christum ad annum 3200 eligat, quæ ostendit grad. 9 mi-
nut. 53 M. Subducatur nunc annos 3101 cum 219 diebus a 3200,
annis, restant 98 anni 14 dies, qui numerus in 27 usq; Mai diem
procedit.

¶ Index M radicem scz grad. 9 minut. 53 M teneat. Filum autē
98 annum, ostensore rursus sub illud ducto, amplius filum super 27.

CAESAREVM.

diem Maii ponatur, indice M denuo sub idem posito, Et sic orbis ille
Diluuii temporibus conuenit. M indice medium motum Saturni in
Zodiaco, uidelicet grad. 13 minut. 39 M referente. Similiter cum
argumento fiat, & uerus Saturni motus habebitur. Consimili modo
in aliis quoq; Christi præcedentibus, annis operandum esse admonemus.

ENVNCTIATVM SEPTIMVM.

¶ Facillima simul & promptissima latitudinis Saturni, id
est, distantia eius ab ecliptica agnitio.

EPREHENSVRVS LATITV-
dinem Saturni per instrumentum seps
partes, membra, diuisione eius de pro
be cognoscat præhorror. Principio igitur
occurrunt dictiones duæ in limbo
exteriori, scz CENTRVM SA-
TURNI per quas significatur Cen-
trum Saturni in hoc exteriori circulo
numerari, filumq; desuper aptari oportet,
a decimo namq; gradu quarti signi
usq; ad 10 gradum decimi signi quon-
da sunt signa gradusq; in exteriori cir-
lo. Vbi uero centrum minus est 4 Signis & 10 gradibus, & maius 10
Signis totidem gradibus, ex interiori limbo sumi debet. Linea sequit de-
inde a B usq; C. Centrum uerum secta in 6 Signa sursum, in alia sex
deorsum computando, cui in scriptum uidet ARGVMENTVM
AEQVATVM. Latitudinem itaq; Saturni intellecturus, super li-
neam B C filum in Centro A fixum dirigat, Margaritam uero ar-
gumentum æquato applicet, ducaturque filum in limbo tam diu quoad
Signum gradū, & minutum Centri ueri & æquati planetæ uerè signet,
ita unio ueram Saturni latitudinem in arcu instrumenti ostendit. In de-
xtra medietate meridionalis, in sinistra septentrionalis, latitudinum
alteram S, alteram M prope Eclipticam designat. Quod si margari-
ta lineam G tangat, latitudo meridionalis unius gradus, Si I duos,
Si L trium est. Rursus si F lineam tum latitudo Septentrionalis 1.
grad. Si H duos, si K tres complectitur. Reliquæ lineæ omnes
per 5 minuta.

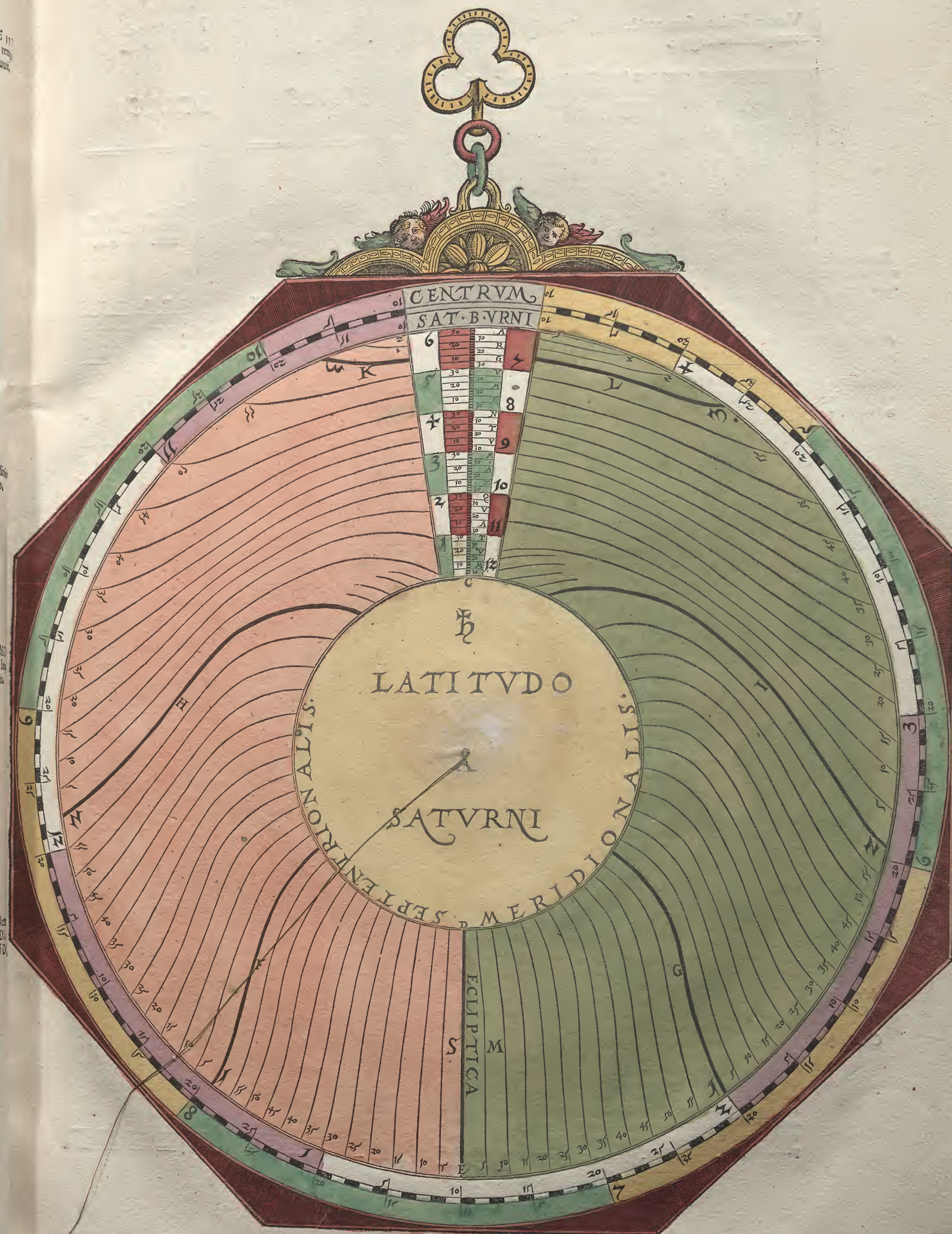
HOC SI NONDVM SATIS alsequeris. Ecce tibi luci- dius exemplar.

¶ In priori Exemplo Imperatorio, Centrum Saturni uerum erat si-
gnorum 5 grad. 10 minut. 27. Argumentum uero æquatam Signa
9 G 17 minut. 52. Nunc si iuxta iam tradita latitudinem Saturni
inuestiges, unio lineam I incidit, quæ duos gradus ab ecliptica Satur-
num eo tempore distasse manifestat meridiem uersus, quod per M li-
teram intelligitur.

¶ Appellatur etiam meridionalis ascendens, quoniam unio infe-
quentibus diebus Eclipticæ, id est, lineæ D. E. incumbit, id quod in
limbo exteriori (in quo centrum ad præsens numeratur) apparet,
quando signorum ordo graduumq; Centri æquati Eclipticam uersus,
non autem ab illa computatur, Quam primum uero Centrum æqua-
tum signorum 7 fuerit & 11 minut. 12 graduum tum septentrio-
lis ascendens uocabitur.

EXEMPLVM REGIS FERDINANDI.

¶ Ultra Imperatorium docimen regium quoq; accipe. FERDI-
NANDI natiuitate, ut prædictum est, Centrum Saturni Signorum
6 grad. 21 minut. 56 fuit. Argumentum Signorum 8 grad. 21
minut. 39, quærenti iam iuxta præcepta latitudinem Saturni gra-
dus 6 cum minutis 47 meridianis apparet. Hoc est 9 lineatum a li-
nia D E uersus G. Quandoquidem uero, filum magis ac magis ecl-
pticam uersus lineam scz D E mouetur, manifestum fit latitudinem
subinde minui, eoq; Saturnum meridionalem descendente dici. Con-
siderato autem diligenti in deferente epicli loco, inuenitur idem in
ter uentrem meridionalem & caput draconis, quo Circa Saturnus me-
ridionalis quoq; ascendens uocatur, ita uno momēto diuersa idem pla-
neta, alterum latitudinis, alterum deferentis nomine dicitur.

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM OCTAVVM.

Verum Iouis cursum, accidentia, passionelq; eiusdem ci-
tra computum indagare.

Rotæ medi
motus declar
atio.

Auges h 24
perpetuo Sep

Aux h distat
ventre 20 gra
u. vero 50

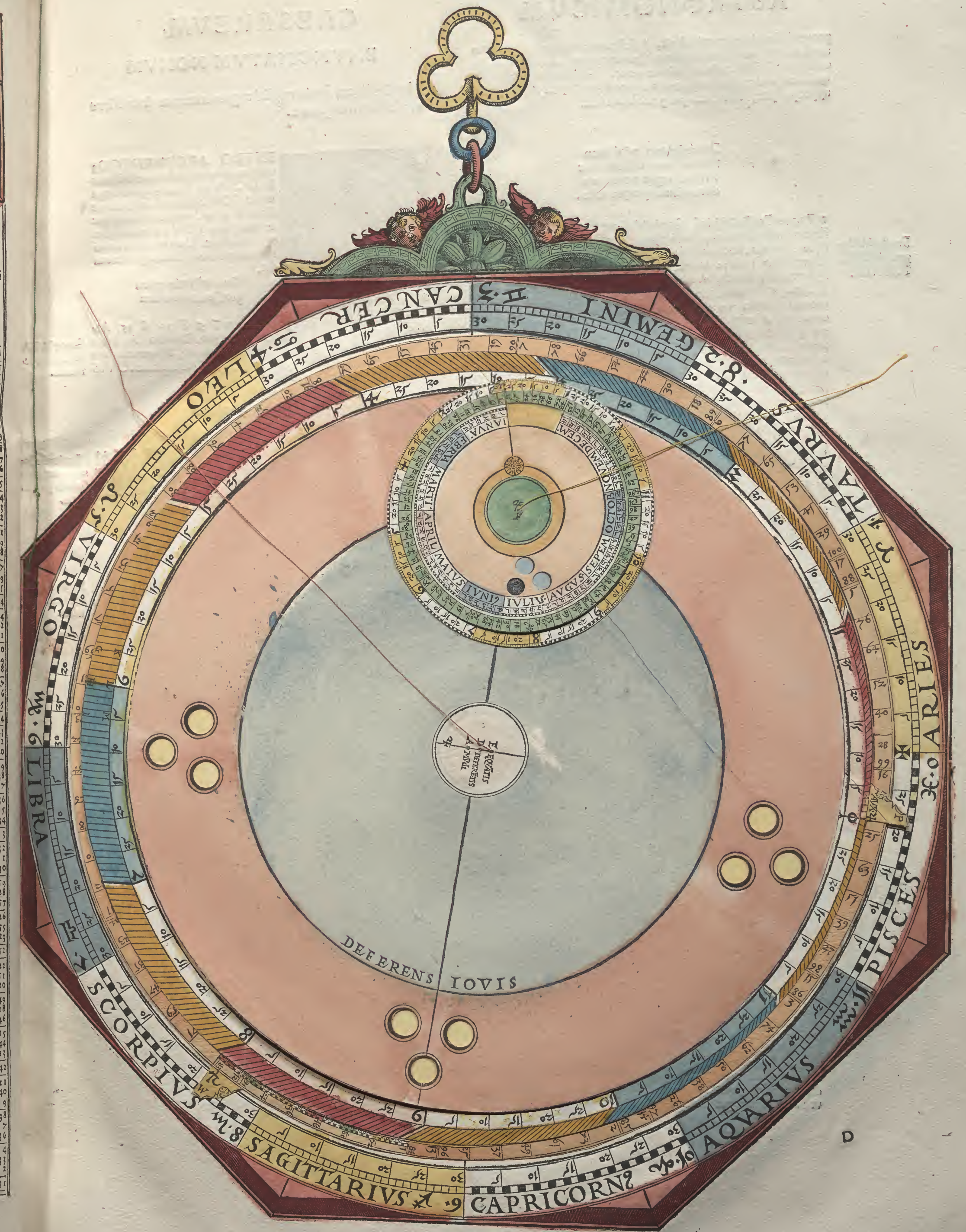
Exemplu CA
ROLI Imper
atoris.

Verus locus
2 tpe Caroli

Cetræ æquari

EYE, latine Iuppiter, nature est calide
& humide, humor oprimo cõgru? tem
perie, nempe sanguini, in eo enim uitã
positam maxime uidemus, ob quod etiã
louem uereres uitæ locum interpreta-
ti sunt, Huius motum iam ante in Satur-
no abunde satis declarauimus, Saturni
enim Iouis & Martis cursum nihil differ-
re diximus, uentre tamen, capite, cauda
que draconis in præfenti figura, diuersi
sam à priori partitionem sortitis, duxi
consilium partium earum paucis me-
minisse. Deinde motum Iouis per Cæsara, ut prius fecimus, exempla
palam facere. Prima itaq; præfentis instrumenti rota cum indice M
offertur, cui ab 1 usq; 100 numeri insunt, sicut & in epicyclo fit. Inter
est autem illud inter præfens Iouis, & præcedens Saturni æquatorium,
quod in illo uentre draconis ab auge distet 20 gradibus tantum, &
hoc secundũ signorũ ordinem, qui in Saturno 50 graduum, & contra
ordinem signorum, habitus est. Auges Saturni, Iouis, & Martis, per-
petuo Septentrionales perferunt, propter quod epicyclus dum à ca-
pite draconis usq; ad caudam, iuxta signorum successione, mouetur,
semper à superficie eclipticæ septentrionem uersus apparet, à cauda ue-
ro usq; ad caput per augis oppositum rursus gradiens, meridionalis di-
citur. Ex quo liquet, quod Epicyclus, donec à uentre septentrionali, qui
non longe abest ab auge septentrionali, secundum signorum successio-
nem, usq; ad alium uentrem fertur, descendens, à uentre quidem superi-
ori usq; ad caudam, septentrionalis descendens, nuncupetur. Ita quo-
que in altera medietate ascendens uocatur, in latitudine meridionali cõ-
stitutus, meridionalis ascendens, inde usq; ad uentrem aduersum, septen-
trionalis ascendens, dici solet. Instrumenti subsequens usum duplici
pro more documento nunc exequar. Ortum non semel diximus CA-
ROLVM Imperat. Anno 1500, die 3 Februarii, Hor. 15 min.
44 post meridiem, huic numero iam æquato 2 min. 56 secunda de-
mo. Meridiani autem ratione 39 minuta rursus addo. Post quas æ-
quationes, summa 23 dierum, 16 horarum, 20 minutorum redun-
dat, ad quod tempus, motum quætere instituo, hoc pacto, Radicem me-
di motus Iouis super 1400 annum, eod quod 1500 nondum est inte-
grè completus, ex tabula adiuncta summo, quæ habet 27 gradus 22
minutis, 34. Totidem libræ gradibus & minutis in Zodiaco acce-
ptis, indicem M admooue. Deinde ultra annos 1400 ad natiuitatẽ
usq; Cæsaris adhuc 99 annos, quoniam elapsos esse apparẽt, obseruo,
illis in limbo ipsius rotæ quæ sitis, filum è centro A superinpono, in-
dicem postea M subius idem ducio. Fili denuo A per diem Februa-
rii 23 etiam per horas & minuta, iuxta proportionem, extendo, sub
quod denuo indicem M loco, quo peracto rotam usui respondentem
habeo. Cuius ostensor medium motum Iouis horæ natiuæ conuenien-
tem, signa uidelicet 11 grad. 7 minut. 53 in dicat. Rotam post hac
alteram aggredior, cuius indicem P augi Iouis (quæ supra per 4
ætiatum inuenta est) signorum uidelicet 5 grad. 23 minut. 22 ap-
plico. Ita quoq; eadem rota uersificata est. Animaduerto nunc gradum
& minutum in circulo G H I, ab indice M contactum (qui in alio
circulo K L M offendit) per illum æquantis filum E traho, filo-
que centrum epicycli una cum auge inferioris epicycli quæ cum cruce 4
signatur, substituto, filo interim ad finem usq; operationis firmo sic
retento. Rursus uero tabulam ingredior, & ab anno 1400 recta li-
nea dextrosum donec columna cum inscriptione RADIX AR-
GVMENTI IOVIS POST CHRISTVM offertur, pcedo
in qua tabula signa 2 grad. 21 minut. 0, reperta, in limbo inferiori-
ris epicycli iterum requiro. Inuentis, epicycli superioris Y ostensorem
applico. Residuos pariter annos 99 in limbo eiusdem epicycli nume-
ro, per quos filum F ducio, unaq; indicem Y subicio. Idem filum per
23 quoq; diem (horis & minutis saltem omis) dirigo, directo sic filo,
indicem Y postremo subitigo, quo facto, orbes omes instituto meo ac-
commodati sunt. Quod si nunc filum A per stellam in Epicyclo depic-
tam traho, mox in Zodiaco, septem gradus, 21 minut. 8, qui est
uerus locus Iouis, ostenduntur. Centrum æquatum, quod est, Signa
5 12 15 (quo ad latitudinem infra utendum erit) filum circuli
G H I, extensum per centrum epicycli indicat. Considerandus
etiã hic diligenter locus, à filo per cetæ epicycli ducto, tactus, ille enim
aux uera epicycli dicitur, quoniam remotissimus à centro mundi est, à
quo, si signa, gradus, & minuta usq; ad ostensorem Y secundũ signa or-
dinatim numerantur, 50 53 quæ sunt argumentum uerum,
deprehenduntur. Obseruabis autem hoc argumentũ latitudini post
modum inueniendæ necessarium. Leuato nunc deferente, oculis statim
obuiat epicyclus à cauda draconis uentrem meridianũ uersus perges,
ideoq; meridionalis descendens uocatur. Stella epicycli, quæ Iouem re-
præsentat, in superiori parte epicycli apparet, quare Iupiter directus, &
propemodũ

TABVLA MEDI MOTVS				TABVLA MEDI ARGVME			
IOVIS				IOVIS			
Centenarij annorum ante Christi adventum.	Radices post Chri- stum.	Radices ante Chri- stum.	Centenarij annorum ante Christi adventum.	Radices post Chri- stum.	Radices ante Chri- stum.	Centenarij annorum ante Christi adventum.	Radices post Chri- stum.
Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.
Christi	0 32	0 32	Christi	3 7 45	1 7 45	Christi	3 7 45
100	0 45	0 45	100	2 16	2 16	100	2 16
200	12 58	12 58	200	4 26 47	4 26 47	200	4 26 47
300	19 11	19 11	300	11 21 19	11 21 19	300	11 21 19
400	25 24	25 24	400	18 15 50	18 15 50	400	18 15 50
500	31 37	31 37	500	25 10 21	25 10 21	500	25 10 21
600	37 50	37 50	600	32 4 52	32 4 52	600	32 4 52
700	44 3	44 3	700	39 29 23	39 29 23	700	39 29 23
800	50 16	50 16	800	46 23 54	46 23 54	800	46 23 54
900	56 29	56 29	900	53 18 25	53 18 25	900	53 18 25
1000	0 2 42	0 2 42	1000	0 12 56	0 12 56	1000	0 12 56
1100	8 55	8 55	1100	7 7 27	7 7 27	1100	7 7 27
1200	15 8	15 8	1200	14 1 58	14 1 58	1200	14 1 58
1300	21 21	21 21	1300	20 26 29	20 26 29	1300	20 26 29
1400	27 34	27 34	1400	27 21 0	27 21 0	1400	27 21 0
1500	33 47	33 47	1500	34 15 31	34 15 31	1500	34 15 31
1600	39 0	39 0	1600	41 10 2	41 10 2	1600	41 10 2
1700	45 13	45 13	1700	48 4 33	48 4 33	1700	48 4 33
1800	51 26	51 26	1800	55 19 4	55 19 4	1800	55 19 4
1900	57 39	57 39	1900	0 23 35	0 23 35	1900	0 23 35
2000	0 4 52	0 4 52	2000	7 18 7	7 18 7	2000	7 18 7
2100	11 6	11 6	2100	14 7 7	14 7 7	2100	14 7 7
2200	17 19	17 19	2200	21 2 38	21 2 38	2200	21 2 38
2300	23 32	23 32	2300	28 1 19	28 1 19	2300	28 1 19
2400	29 45	29 45	2400	35 10 11	35 10 11	2400	35 10 11
2500	35 58	35 58	2500	42 0 42	42 0 42	2500	42 0 42
2600	42 1	42 1	2600	49 15 13	49 15 13	2600	49 15 13
2700	48 14	48 14	2700	56 10 44	56 10 44	2700	56 10 44
2800	54 27	54 27	2800	0 5 15	0 5 15	2800	0 5 15
2900	0 0	0 0	2900	7 1 26	7 1 26	2900	7 1 26
3000	6 13	6 13	3000	14 17 48	14 17 48	3000	14 17 48
3100	12 26	12 26	3100	21 13 19	21 13 19	3100	21 13 19
3200	18 39	18 39	3200	28 8 50	28 8 50	3200	28 8 50
3300	24 52	24 52	3300	35 4 21	35 4 21	3300	35 4 21
3400	31 5	31 5	3400	42 19 42	42 19 42	3400	42 19 42
3500	37 18	37 18	3500	49 15 3	49 15 3	3500	49 15 3
3600	43 31	43 31	3600	56 10 14	56 10 14	3600	56 10 14
3700	49 44	49 44	3700	0 5 25	0 5 25	3700	0 5 25
3800	55 57	55 57	3800	7 1 36	7 1 36	3800	7 1 36
3900	0 0	0 0	3900	14 17 57	14 17 57	3900	14 17 57
4000	6 13	6 13	4000	21 13 8	21 13 8	4000	21 13 8
4100	12 26	12 26	4100	28 8 19	28 8 19	4100	28 8 19
4200	18 39	18 39	4200	35 4 30	35 4 30	4200	35 4 30
4300	24 52	24 52	4300	42 19 41	42 19 41	4300	42 19 41
4400	31 5	31 5	4400	49 15 2	49 15 2	4400	49 15 2
4500	37 18	37 18	4500	56 10 13	56 10 13	4500	56 10 13
4600	43 31	43 31	4600	0 5 24	0 5 24	4600	0 5 24
4700	49 44	49 44	4700	7 1 35	7 1 35	4700	7 1 35
4800	55 57	55 57	4800	14 17 46	14 17 46	4800	14 17 46
4900	0 0	0 0	4900	21 13 57	21 13 57	4900	21 13 57
5000	6 13	6 13	5000	28 8 8	28 8 8	5000	28 8 8
5100	12 26	12 26	5100	35 4 19	35 4 19	5100	35 4 19
5200	18 39	18 39	5200	42 19 30	42 19 30	5200	42 19 30
5300	24 52	24 52	5300	49 15 41	49 15 41	5300	49 15 41
5400	31 5	31 5	5400	56 10 52	56 10 52	5400	56 10 52
5500	37 18	37 18	5500	0 5 3	0 5 3	5500	0 5 3
5600	43 31	43 31	5600	7 1 14	7 1 14	5600	7 1 14
5700	49 44	49 44	5700	14 17 25	14 17 25	5700	14 17 25
5800	55 57	55 57	5800	21 13 36	21 13 36	5800	21 13 36
5900	0 0	0 0	5900	28 8 47	28 8 47	5900	28 8 47
6000	6 13	6 13	6000	35 4 58	35 4 58	6000	35 4 58
6100	12 26	12 26	6100	42 19 9	42 19 9	6100	42 19 9
6200	18 39	18 39	6200	49 15 20	49 15 20	6200	49 15 20
6300	24 52	24 52	6300	56 10 31	56 10 31	6300	56 10 31
6400	31 5	31 5	6400	0 5 42	0 5 42	6400	0 5 42
6500	37 18	37 18	6500	7 1 53	7 1 53	6500	7 1 53
6600	43 31	43 31	6600	14 18 4	14 18 4	6600	14 18 4
6700	49 44	49 44	6700	21 18 15	21 18 15	6700	21 18 15
6800	55 57	55 57	6800	28 8 26	28 8 26	6800	28 8 26
6900	0 0	0 0	6900	35 4 37	35 4 37	6900	35 4 37
7000	6 13	6 13	7000	42 19 48	42 19 48	7000	42 19 48

ASTRONOMICVM

prope modum in auge epicycli est. A deferentis uero opposito parum abest, id quod centrum eius indicat. Centro namq[ue] s[ic] 6 obtinente, ep[istola] ciclus precise deferentis oppositum tenet. Neg[otium] illud negligendum, q[uod] Solem paulo post, cum planeta iungi contingat, quia Aug[ustinus] epicycli, appropinquet, uelut antea quoq[ue] nobis dictu[m] est.

Præcedentem rei demon[strationem] non sufficere reor
Proinde regie natiuitatis
documentum quoque addo.

Exemplu[m] Re-
gis FERDI-
NANDI.

¶ Regem Ferdinandu[m] in Hispania Medine genitu[m] constat. Nunc, quia Radices meridiano Ingolstadiensi præfentes cõueniunt, hora nati prin-
cipio æquanda, hoc modo fuit. In tabula regionu[m] Medine urbi ad-
scripta Hor[is] 1 m[inutis] 12 inueni, motibus planetarum addenda, Tempi
igitur natiuo, hoc est, 9 diei Martii, 20 ho[ra]r[um], 47 m[inutis] pomeridianis,
7 Ho[ra]r[um] 12 m[inutis] adici, unde 21 Ho[ra]r[um] 51 m[inutis] redundarunt. Quonia[m]
yero natiuitas in 10 diem Martii cadit, cum eodem æquationem di-
erum per 5 enuntiatum prius adinuentum inuestigau[im]us, ubi 7 m[inutis]
30 s[ecundis] subtrahenda reperi, quibus subtractis, 9 dies 21 ho[ra]r[um] 51 m[inutis]
superfuerunt, tempus quod uerum & æquatum est, ad quod Iouis mo-
tum nunc inquirere licet. Primum igitur 1500 annos in tabula ad-
iuncta colligo, & sub titulo RADIX MEDII MOTVS IOVIS
POST CHRISTVM s[ic] 0 3 m[inutis] 47 reperis, indicem M
superimpono, filo per residuos duos annos directo, indicem rursus sub-
duco. Tercio filum per 9 diem, 21 ho[ra]s Martii tendo, indi-
cemq[ue] sub filum reduco, qui medium motum Iouis s[ic] 2 3 10 m[inutis] 12
aperit. Consequenter radicem Argumenti Iouis sub titulo POST
CHRISTVM, cum annis 1500, uelut iam perfectis, inspicies
s[ic] 0 3 15 m[inutis] 31 esse cognoui. Cum reliquis aut[em] duobus annis,
& 9 diebus, 21 ho[ra]s, ut supra actum saepe est, fiet. Actisq[ue] illis, tota
natiuitati propostæ conformem omnino reddidi. Motum uerum
hac uia postinueni. Filum A per stellam epicycli tetendi, quod in Zo-
diaco gradus s[ic] 46 11 abscedit, motum uidelicet quaesitum.
Centrum æquatum, filo per centru[m] epicycli directo, in circulo GHI
s[ic] 8 21 m[inutis] 25 patuit. Obseruau[im]us quoque locum inferioris epicy-
cli à filoincisu[m], (quæ Aux[iliu]m uer[um] fuit,) à quo usq[ue] indicem Y s[ic] 0 3 10
numerata, pro Argumento uero ad latitudinem ingrendam, reseruau[im]us.
Aspiciens adhuc epicyclum in æquante siue deferente, intra v[er]trem
meridionalem & draconis caput, Meridionalem ascendente[m] nomi-
nau[im]us. Reliqua, stationum, directionum, retrogradationumq[ue] acci-
dentia, quia quilibet p[er] se p[er]p[et]uissime accipit, nulla fatio.

TERTIA
OSTENSIONIS
VIA
RHOMAE CONDITA
EXEM-
PLO
patet.

Locus Iouis
t[em]p[or]e conditæ
urbis.

¶ VRBS RHOMA 753 annis condita est
ante Christi aduentum. Ad quod tempus, uer[um] Iouis locu[m] desiderans,
subtraham 753 ab 800, quoniam proximus centenarius est. Resi-
duis adhuc 46 annis existentibus. E regione 800 annorum, sub ti-
tulo, MEDII MOTVS IOVIS ANTE CHRISTVM, radicem
excipio, Signum sc[ilicet] 0 3 10 m[inutis] 47. Iuxta qua[m] etiam Radix Ar-
gumentum Iouis habetur, s[ic] 8 21 m[inutis] 36. Augem quoq[ue] ad hoc temp[us]
in enuntiato 4 quaesitam prius, uidelicet 22 gr[adus] 28 m[inutis] 0, accipio.
Ad radicem mediimotus, indicem postea M statuo, filu[m]q[ue] per 46 an-
nos ducens, cum indicem rursus compono. Per 21 deinceps diem Apri-
lis filo tenso medius Iouis motus sc[ilicet] s[ic] 11 gr[adus] 0 m[inutis] 38, à filo secatur,
cui rursus index M applicatur. Hoc pacto etiam argumentum ex-
amino, ad cuius augem P ostensorum ponens, rotas omnes uere dispo-
sitas habeo. Ibi nunc Centrum æquatum s[ic] 8 15. Argumentu[m]
uerum s[ic] 1 gr[adus] 13. Et epicyclum ratione deferentis, meridionale[m] de-
scendentem contueor. Verum locum Iouis, filo per stellam epicycli tra-
cto gra[du] 14 m[inutis] 30 x, qualis iam olim Lutio Tarutio mathematico
ut Solinus habet proditus est, in Zodiaco contemplot[ur].

CAESAREVM.

ENUNCIATVM NONVM

Latitudinem Iouis triplici argumentorum inductione
manifestatam inquirere.

ENTRO ARGUMENTOQ[ue]
veris consideratis, inducatur fili[us] lineæ
B C. Vnio, signo & gradui argu-
menti IOVIS superponatur, exinde
filum S gr[adus] m[inutis], centri æquati tangat
& margarita IOVIS latitudinem
uere exprimet. Quæ res tribus dem[on]s-
trationum uis adhibitis apertior eu-
det.

Demonstratio prima
per Cæsaris natalem

Cæsarea natiuitas Centrum æquatum s[ic] 5 12 m[inutis] 15. Ar-
gumentum uerum s[ic] 0 gr[adus] 5 m[inutis] 33 habuit. Ideo filo A, lineæ
B C imposito, margaritaq[ue] argumentum tenente, filoq[ue] rursus cen-
trum occupante, unio gra[du] 0 minut[is] 51, id est, latitudinem IOVIS
meridionalem & ascendente[m] refert.

Demonstratio secunda per
ortum regium.

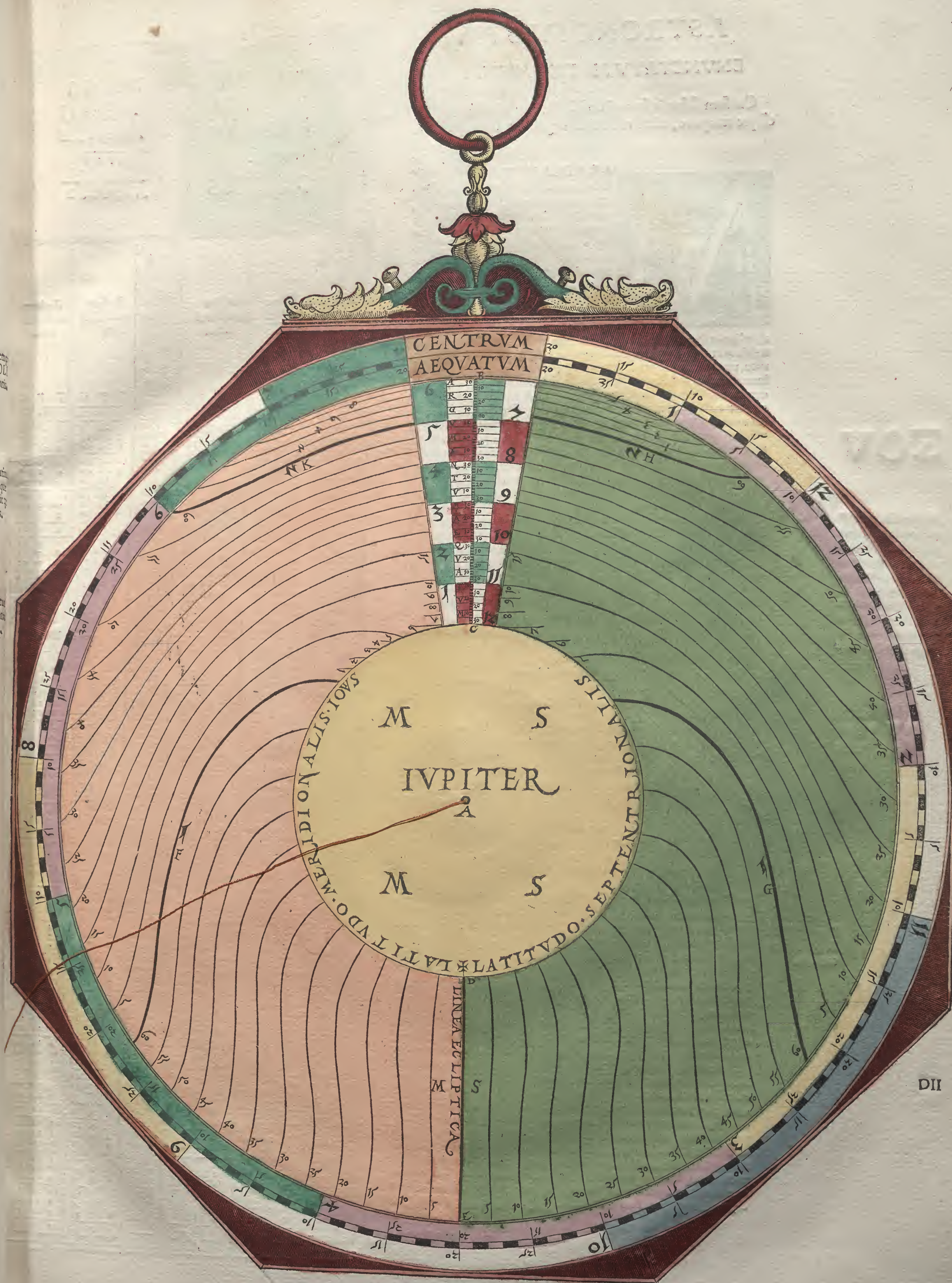
¶ Regis FERDINANDI ortus, Centrum Signorum s[ic] 8 gr[adus] 21
minutorum 25, Argumentum Signorum 9 graduum 10 habuit.
Vbi iuxta regulam, latitudo meridionalis Iouis minus 40 centur[us]
Quia uero eclipticæ uicini[us] sit, latitudoq[ue] minuitur, Meridionalis
ascendens uocatur.

Demonstratio tertia per
exemplum fundatæ
Vrbis

¶ Rhoma condita Argumentum 1 S gra[du] 13, Centrum 6 Sign[orum]
15 gra[du] 15, videbatur, unde latitudo ab ecliptica uersus meridiem gr[adus] 1
minu[us] 11 descendens erit, quanq[ue] cito ad eclipticam reuerfura sit. Et uia,
hactenus mihi, sufficienter Iouis motum aperuisse uideo.

SEQVITVR INSTRVMENTVM

TRADITIONIS
PRAEMISSAE.

ASTRONOMICVM

ENVNCTATVM DECIMVM.

Cursum Martis secundum Zodiaci longitudinem, quo
cūque tempore, celeriter & citra negotium deprehendere.

MARS PLANETA TERTIVS

à Saturno, calidæ sicæq; temperaturæ
est, ideoq; bellorum dominus putatus,
quod flauæ bili non ab simile quid, in
corporib' humanis efficiat. Hinc enim
est, q; cum græci $\pi\upsilon\pi\omicron\iota\Delta\Lambda$ id est igni-
sum vocent. Huius motum qui est scitu-
rus. Rotas singulas pspiciat hortor.
Quas quidem non ita multum à prior-
ibus differre videbit, nisi q; in Marte
venter Draconis rectè in auge deferen-
tis habetur, semperq; aquilonè versus,
ab ecliptica spectat. Venter aut meridionalis ex aduerso augis sitatur,
seduloq; in latitudine meridionali perdurat. MARTIS cursum quæsi-
turo, propositi temporis centenarius pxi-
mè pcedens minor, ex tabu-
la accipiendus erit, & hoc, si tempus sit post Christum natum. Radi-
ces præterea medii motus & argumeti, eadem in Zodiaco queratur,
indice M eidem superposito. Annos deinde centenarium superantes,
in limbo rotæ illius inspicere, per quos filum A. tenum cū fuerit, index
M rursus subordinetur. Filo A. diebus & horis electi temporis adiu-
cto, index denuo substituitur. Eo facto, simulac rota pro voluntate
operatur instituta est. In Zodiaco aut medius motus Martis cenitur.
Ostenso rem P augi Martis (quam 4 enunctiati inuenire docuit) ad-
hibens, rotam eandem rite locaueris. Ad epicyclum veniens, nota cō-
tactū lineæ indicis M & circuli G H I, eundem locum in circulo K L
M, secundum lineam sequutus obserua, per quem filum E ducatur,
epicycli centro cum cruce \times augis subornato. Epicyclo sic ordinato,
queratur argumenti radix ante per tabulam accepta in limbo inferio-
ri, cui indicem Y superioris circuli superapta. In superiore quoque
circulo, annos superfluos numera, cum filoq; epicycli nota, indice Y
eodem ducto. Præterea cum diebus similiter agenti, epicyclus perfecte
locatus erit.

Quomodo verus Martis
locus, argumentum & cen-
trum inueniantur.

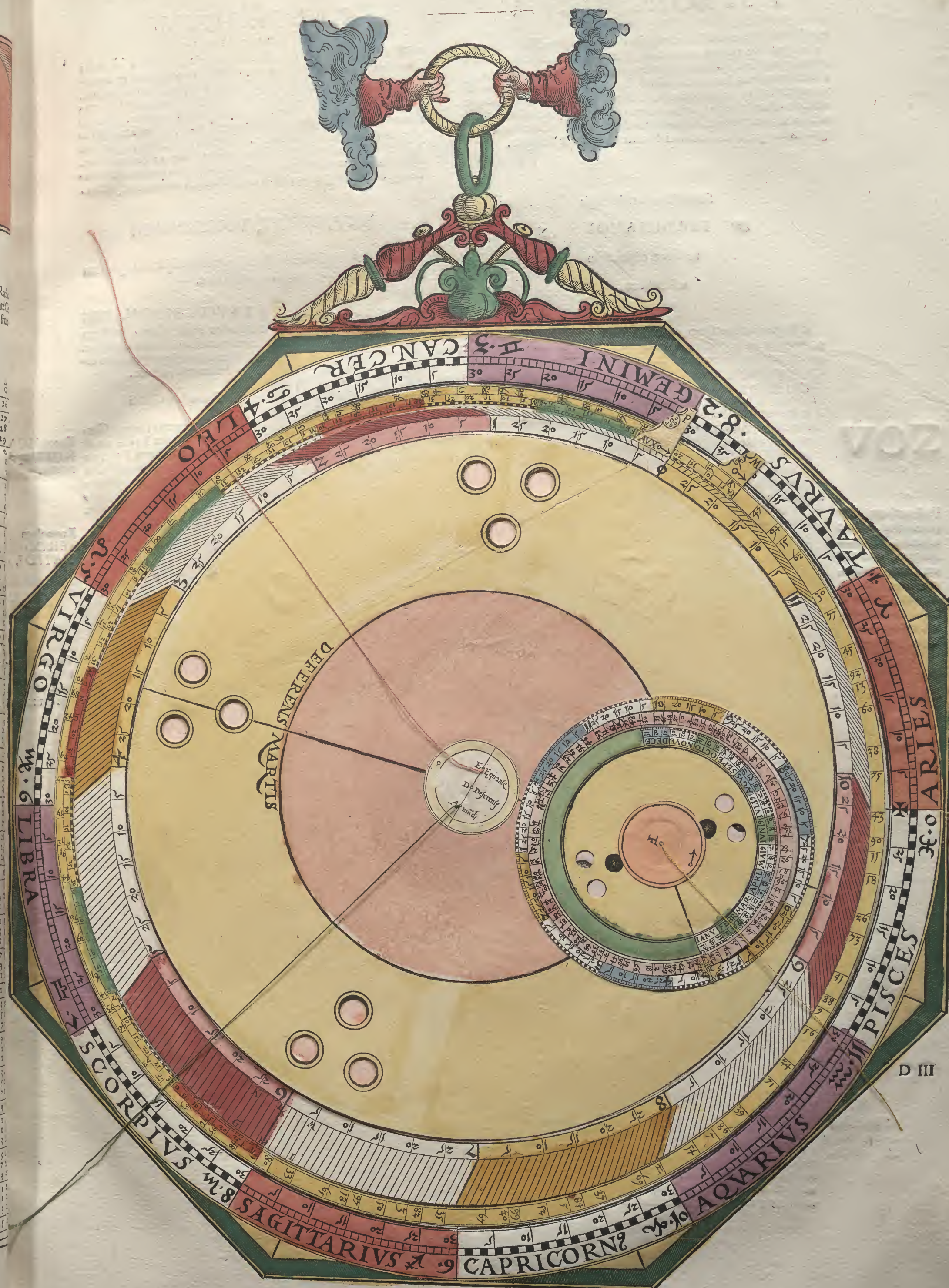
¶ Verum locum Martis in Zodiaco, filo A. per stellam epicycli di-
cto videbis. Idem filum per centrum epicycli tenum, in G H I circu-
lo centrum verum dat. A sectione exterioris epicycli vsq; ad indicem
Y superioris, numerans. Argumentum verum habebit. Centro &
Argumento custoditis, infra ad latitudinem opus esse scito.

Hactenus dicta, triplici cōpendio
libet repetere, quos primum
Imperatoris CAROLI
natiuitas, illustrabit.

Exemplū CA-
ROLI Imper-
atoris.

¶ Natiuitatis Imperatoris tempus æquatū, ut sæpe auditum est,
1500 annos, 23 dies, 16 hor., 20 mi., continet. Hoc tempus, quia
post Christum est, proximè antecedens minor centenari', qui est 1400
accipiendus erit. Illius radix medii motus, $\text{S. G. M. } 3$, Argumē-
tum verò $\text{S. G. M. } 3$, sub titulis accomodis habentur. Signa ergo,
gradus & minuta medii motus in Zodiaco inuestiganda, inuestigataq;
cum indice M notanda. Quandoquidem verò à 1400 vsq; ad 1500
natiuitatis tempus, adhuc 99 anni superflui sunt, iccirco iidem in limbo
eiusdem querendi sunt. Quæ sitis filum A. addendum, indice sub idē
reducto. Eodem modo cum diebus & horis, rationabiliter distinctis,
agendum. Ibidem igitur filo & indice firmato, medius motus Martis
in Zodiaco ad horam ppositam, $\text{S. G. M. } 21$, $\text{S. G. M. } 56$ cernetur. Aux postea
per 4 enunctiatiū habita cum est, quæ $\text{S. G. M. } 57$ & habet, eadem in
Zodiaco requiratur, & cū P. monstratore firmetur. Locus insuper
circuli G H I, ab indice M tactus, obseruetur. Transiitq; in K L M
circulum, punctus ibidem inueniens notetur, per quem filo æquantis
educto, centrum epicycli cum cruce \times augis supponatur. A cruce \times
post, radix argumenti ex tabula sumpta, vbi numerata fuerit, cum in-
dice Y signetur. Filum epicycli rursus per 99 annos (& hoc in limbo
superioris epicycli) ostensore Y ad motum extendatur. Vltimo filum
per dies 23 hor. 16 mi. 20 Februarii ducatur. Cui filo, si denuo indi-
cem substituis, in limbo inferioris epicycli, medium argumētum Martis
signoz. 8 graduum, 20 minutorum 31 patet, iam filum A. repetere,
quod per stellam

TABVLA MEDII MOTVS MARTIS				TABVLA MEDII ARGVME- NTI MARTIS			
Centenarij annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi stum.	Radices ante Christi stum.	Centenarij annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi stum.	Radices ante Christi stum.	Centenarij annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi stum.
Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.
Christi	1 14 24	1 11 24	Christi	7 26 14	7 21	Christi	7 26 14
100	1 14 24	1 11 24	100	7 26 14	7 21	100	7 26 14
200	1 14 24	1 11 24	200	7 26 14	7 21	200	7 26 14
300	1 14 24	1 11 24	300	7 26 14	7 21	300	7 26 14
400	1 14 24	1 11 24	400	7 26 14	7 21	400	7 26 14
500	1 14 24	1 11 24	500	7 26 14	7 21	500	7 26 14
600	1 14 24	1 11 24	600	7 26 14	7 21	600	7 26 14
700	1 14 24	1 11 24	700	7 26 14	7 21	700	7 26 14
800	1 14 24	1 11 24	800	7 26 14	7 21	800	7 26 14
900	1 14 24	1 11 24	900	7 26 14	7 21	900	7 26 14
1000	1 14 24	1 11 24	1000	7 26 14	7 21	1000	7 26 14
1100	1 14 24	1 11 24	1100	7 26 14	7 21	1100	7 26 14
1200	1 14 24	1 11 24	1200	7 26 14	7 21	1200	7 26 14
1300	1 14 24	1 11 24	1300	7 26 14	7 21	1300	7 26 14
1400	1 14 24	1 11 24	1400	7 26 14	7 21	1400	7 26 14
1500	1 14 24	1 11 24	1500	7 26 14	7 21	1500	7 26 14
1600	1 14 24	1 11 24	1600	7 26 14	7 21	1600	7 26 14
1700	1 14 24	1 11 24	1700	7 26 14	7 21	1700	7 26 14
1800	1 14 24	1 11 24	1800	7 26 14	7 21	1800	7 26 14
1900	1 14 24	1 11 24	1900	7 26 14	7 21	1900	7 26 14
2000	1 14 24	1 11 24	2000	7 26 14	7 21	2000	7 26 14
2100	1 14 24	1 11 24	2100	7 26 14	7 21	2100	7 26 14
2200	1 14 24	1 11 24	2200	7 26 14	7 21	2200	7 26 14
2300	1 14 24	1 11 24	2300	7 26 14	7 21	2300	7 26 14
2400	1 14 24	1 11 24	2400	7 26 14	7 21	2400	7 26 14
2500	1 14 24	1 11 24	2500	7 26 14	7 21	2500	7 26 14
2600	1 14 24	1 11 24	2600	7 26 14	7 21	2600	7 26 14
2700	1 14 24	1 11 24	2700	7 26 14	7 21	2700	7 26 14
2800	1 14 24	1 11 24	2800	7 26 14	7 21	2800	7 26 14
2900	1 14 24	1 11 24	2900	7 26 14	7 21	2900	7 26 14
3000	1 14 24	1 11 24	3000	7 26 14	7 21	3000	7 26 14
3100	1 14 24	1 11 24	3100	7 26 14	7 21	3100	7 26 14
3200	1 14 24	1 11 24	3200	7 26 14	7 21	3200	7 26 14
3300	1 14 24	1 11 24	3300	7 26 14	7 21	3300	7 26 14
3400	1 14 24	1 11 24	3400	7 26 14	7 21	3400	7 26 14
3500	1 14 24	1 11 24	3500	7 26 14	7 21	3500	7 26 14
3600	1 14 24	1 11 24	3600	7 26 14	7 21	3600	7 26 14
3700	1 14 24	1 11 24	3700	7 26 14	7 21	3700	7 26 14
3800	1 14 24	1 11 24	3800	7 26 14	7 21	3800	7 26 14
3900	1 14 24	1 11 24	3900	7 26 14	7 21	3900	7 26 14
4000	1 14 24	1 11 24	4000	7 26 14	7 21	4000	7 26 14
4100	1 14 24	1 11 24	4100	7 26 14	7 21	4100	7 26 14
4200	1 14 24	1 11 24	4200	7 26 14	7 21	4200	7 26 14
4300	1 14 24	1 11 24	4300	7 26 14	7 21	4300	7 26 14
4400	1 14 24	1 11 24	4400	7 26 14	7 21	4400	7 26 14
4500	1 14 24	1 11 24	4500	7 26 14	7 21	4500	7 26 14
4600	1 14 24	1 11 24	4600	7 26 14	7 21	4600	7 26 14
4700	1 14 24	1 11 24	4700	7 26 14	7 21	4700	7 26 14
4800	1 14 24	1 11 24	4800	7 26 14	7 21	4800	7 26 14
4900	1 14 24	1 11 24	4900	7 26 14	7 21	4900	7 26 14
5000	1 14 24	1 11 24	5000	7 26 14	7 21	5000	7 26 14
5100	1 14 24	1 11 24	5100	7 26 14	7 21	5100	7 26 14
5200	1 14 24	1 11 24	5200	7 26 14	7 21	5200	7 26 14
5300	1 14 24	1 11 24	5300	7 26 14	7 21	5300	7 26 14
5400	1 14 24	1 11 24	5400	7 26 14	7 21	5400	7 26 14
5500	1 14 24	1 11 24	5500	7 26 14	7 21	5500	7 26 14
5600	1 14 24	1 11 24	5600	7 26 14	7 21	5600	7 26 14
5700	1 14 24	1 11 24	5700	7 26 14	7 21	5700	7 26 14
5800	1 14 24	1 11 24	5800	7 26 14	7 21	5800	7 26 14
5900	1 14 24	1 11 24	5900	7 26 14	7 21	5900	7 26 14
6000	1 14 24	1 11 24	6000	7 26 14	7 21	6000	7 26 14
6100	1 14 24	1 11 24	6100	7 26 14	7 21	6100	7 26 14
6200	1 14 24	1 11 24	6200	7 26 14	7 21	6200	7 26 14
6300	1 14 24	1 11 24	6300	7 26 14	7 21	6300	7 26 14
6400	1 14 24	1 11 24	6400	7 26 14	7 21	6400	7 26 14
6500	1 14 24	1 11 24	6500	7 26 14	7 21	6500	7 26 14
6600	1 14 24	1 11 24	6600	7 26 14	7 21	6600	7 26 14
6700	1 14 24	1 11 24	6700	7 26 14	7 21	6700	7 26 14
6800	1 14 24	1 11 24	6800	7 26 14	7 21	6800	7 26 14
6900	1 14 24	1 11 24	6900	7 26 14	7 21	6900	7 26 14
7000	1 14 24	1 11 24	7000	7 26 14	7 21	7000	7 26 14

ASTRONOMICVM

quod per stellam epicycli directum, in Zodiacum verum Martis locum, 24 scz gradum 38 minutum & ostendit. Elevatione deferente, Mars septentrionalis ascendens pariter cernitur. Filum per centrum epicycli rursus tensum, in circulo GHI, Centrum verum, Signorum scz 10 gradum 16 minutum 50 indicat. A cuius intersectione, in epicyclo inferiori facta, (quæ aux vera dicitur) vsq; ad indicem Y 58 gradum 10 minutum 31 numerata, Argumentum verum sunt. Centrum & Argumentum posterius latitudini Martis inquirendæ seruiunt.

Secundum natalia regis

FERDINANDI

tempora, cõpendium

exhibebunt.

FERDINANDI Regis exemplum.

Post verbum, cõtemplor, adhuc adde illa. Deinde Augem, quæ per enuctiat 4, constat, vtz 14 m 59. Cum indice Pvbi in Zodiaco requisita est, exprimo. No- to insuper indi: &c

¶ Regem natum anno 1503 scimus. Quo tempore æquato, dies 9, hor. 21 mi. 51 Martii confluent: Hic, quia 1500 elapsi sunt, qui centenos perfectos constituunt, radices amba, altera medii motus, quæ facit Signa 8 gradus 5 minuta 5, altera argumenti, quæ Signa: 1 gra. 14 minu. 12 est, sub titulis post Christum aspiciendæ sunt. Radici medii motus in Zodiaco habitæ, indicem M impono, filum p 2 annos eiusdem rotæ extendo, (duo namq; anni post 1500 integrè confecti sunt) filoque rursus M ostensorem subordino. Per 9 etiã diem, 20 horas, 51 minuta Martii, filum mitto, ostensorem simul sublo cato, vbi tandem medium Martis motum, horæ natali consentaneu in præsens. Sig. 10 gra. 3 minu. 46 in Zodiaco contemplor. Notò insuper indicem M cum circulo GHI contiguitatem. A qua iuxta lineæ ductum, in KLM circulum vsq; promouens, per punctum illic oblatum, filum E dirigo, subtus illud epicycli centro, cruceq; precise locatis. Postea radicem in tabula ad 1500 repetam, in limbo inferioris epicycli cum indice superioris signo. Sic etiam per annos residuos 2, in superiore epicyclo filum cum indice subducto, tendo. Per dies 9, deinde 21 horas, 51 mi Martii, filum idem eiusdem epicycli subfirmato indice duco, & orbes instrumenti omnes instituto temporico formes, habeo. Verum cursum Martis, qui est 24 gra 6 minutorum 30 filum A in Zodiaco per stellam epicycli recta eductum, commonstrabit. Deferentem si eleues, epicyclū ante augis oppositū paulo reperies, qd̄ oppositū, venter etiam draconis meridionalis dicitur, Mars autē eo in loco repertus, meridionalis descendens, id quod literis M D manifestum sit, vocatur.

¶ Centrum verum, quod est Signorum 5 gradum 16 minutum 15 filum A per centrum epicycli actū in circulo GHI innuit. Idē filum in epicyclo inferiori augem veram refert, à qua si vsq; ad indicem Y numeras, argumentum verum, quod est Sig. 1 gra. 10 mi 58 prodibunt. Centri Argumentiq; vltus ad latitudinem post hac requiruntur.

Tertia sequitur exemplificatio, rationem cum annis ante Christū opandi sub Troiana historia præscribens

Martis locus diruta Troia temporibus.

¶ Troiam historia testatur euerfam, anno 1149 ante Seruatorē mūdo datum. Istius numeri centenariū sequentem, id est 1200 pponens, tabulam ingredior. Radicem medii motus, quæ habet Signū 0 gradus 22 minuta 25, radicemq; argumenti, quæ Sig. 8 grad. 6 minut. 53 est, excerpens. Similiter augem in 9 gradu 5 minuto 30 constituta

CAESAREVM.

constitutam, exenuctiatio 4 inuentam, capio, indicemq; M radici superpono. Hinc 1149 à 1200 subducens, & residuos 51 reperiens, eos in limbo rotæ inferioris requiro. Per quos filum traductum, cum indice M subtus locato, teneo. Absoluto itaq; orbello, motus Martis medio seculo Troiani respondens excidit orbello, motus deinde simili ratione post radicem firmato, motus quoq; verus, qui in 17 gra. 30 mi. & erat, ostenditur. Centrum verum Sig. 11 gra. 1 mi 40. Argumentū æquatum Sig. 1 gra. 16 minu. 51 demonstrant. Deferens postmodum si leuatur, epicyclus etiã Septentrionalis Ascendens proximus augi æquantis & capiti draconis imminens reperitur.

ENUNCIAT, VNDECIMVM

Martis elongationem ab ecliptica vtrinq; contingentem tribus exemplis propositis manifestare.

DE LATITVDINE MARTIS nihil habeo aliud, quàm quod supra de Saturno & Ioue allatum est, afferre. Proinde citra ambagem prioribus exemplis declarandis insistam.

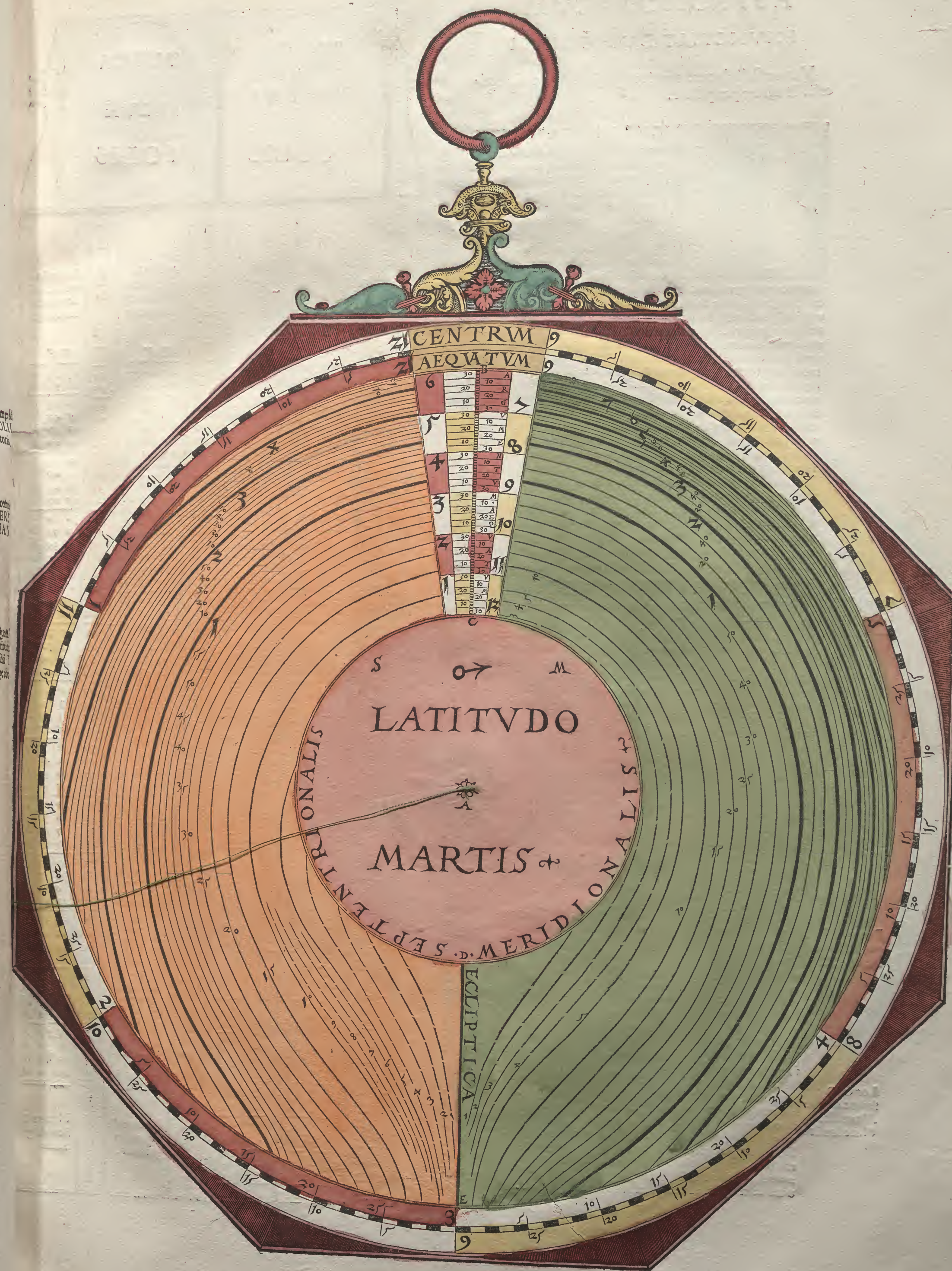
Exemplum Caroli

¶ Natale imperatoris tempus, Centrum æquatum Martis 510 gradum 16 minutum 50, Argumentum verum 58 gradum 10 minutum 31 tenuit. Filo iam lineæ BC imposito, margaritæ Sig. 10 gra. 31 minu. tenente, iterum in limbo filum super Centrū, quod est 510 gradum 16 minutum 50 feratur, & vniū latitudinem Martis 59 scz minutos septentrionalē descendente ostendit.

¶ Exemplum regis Ferdinandi. In natalitio FERDINANDI Centrum Argumentumq; præcedenti theoremate ostensa, repetantur. Filo lineæ BC immisso, vnionem argu- mento, Signis scz 1 gra. 19 mi. 48 adiunge. Filū vbi Centro verū, id est Sig. 5 gra. 16 minut. 15 fuerit superpositum, margarita gradum 0 minutum 17 ab ecliptica austro inclians intersecat. Latitudo igitur augelescens, ascendente planetam demonstrat. Exemplum

diruta Troia. Centrū Signa: 1 gra. 1 minut. 40, Argumentum Signa. 6 gra. 16 minut. 51 habuit. E quibus latitudo Martis Septentrionalis ab ecliptica gra. 3 minut. 10 colligitur. Ascendens autem, quia magis semp ac magis Augem adlabitur, intelligitur.

PREMEMORIA
MARTIS LATITVDINEM
PRÆSENS SCHEMA
REPRESENTAT

ASTRONOMICVM ENVNCTIAT DVODECIMVM

Verum Solis locum omni temporis momento sine cal-
culis & labore perquirere.

IGVRAE PRAESENTIS

Imago a praecedentibus diuersa est. In hac enim & epicyclum & annos in rota M, sicut in superioribus habitum est, desiderari cernis. Vnius praeterea fili a centro A emissi vsum tantummodo exigit. Paucis ergo Solis cursum scitu ro, tempus quodcumq; libet definiatur, quod si Saluatoris aduentu posterius est, illius minor centenarius, statim hic e tabula discatur, radice eiusdem medii motus excerpta, residua annorum summa, coepleturq; non neglecta. Si vero Christo prius fuerit tempus, centenarius proposito numero maior eligendus est, & ab eo propositum demendum, relictis ex subtractione numeris, qui anni residui vocatur, reueratis, radice pariter medii motus ex tabula, quae inscribitur ANTE CHRISTVM, notata, Radicem ubi habueris, siue ante, siue post Christum inscriptam, tabulam secundam, cui nomen est, ANNI RESIDVI vltra centenarium &c. intra, in qua residuum quaerenti, ad dextram minuta & secunda, vel alterum ex illis occurrat, cum M litera vel A sub inde adiuncta, quarum M minuenda, A addenda, tot minuta & secunda docet. Adiectis adiucendis vel demptis demendis, radix aequa ta dicitur, quae in Zodiaco requisita, cum ostensore M signabitur. In limbo post, circuli inferioris mensuram, diem, & horam siq; si potes, reperta, cum filo exprime, filoque rursus M indicem subiunge. Rota sic firmata, ostensorem P ad Solis augem, prius per 4 enuntiati manifestata ducito, ibidem coactum indicis cu circulo G H I, punctumq; ex aduerso in circulo K L M, situm obseruato. Punctus siquidem ille, Solis argumentum, quod ab auge vsq; ad illum, in superiore rotula numeratur, solisq; locum in deferente appetit. Filum vero ex centro A puncto impostum huius puncto, verum locum Solis in Zodiaco designat. Praedicta vt actum nobis est assidue, adhuc manifestiori traditione, & ca trisaria prosequemur.

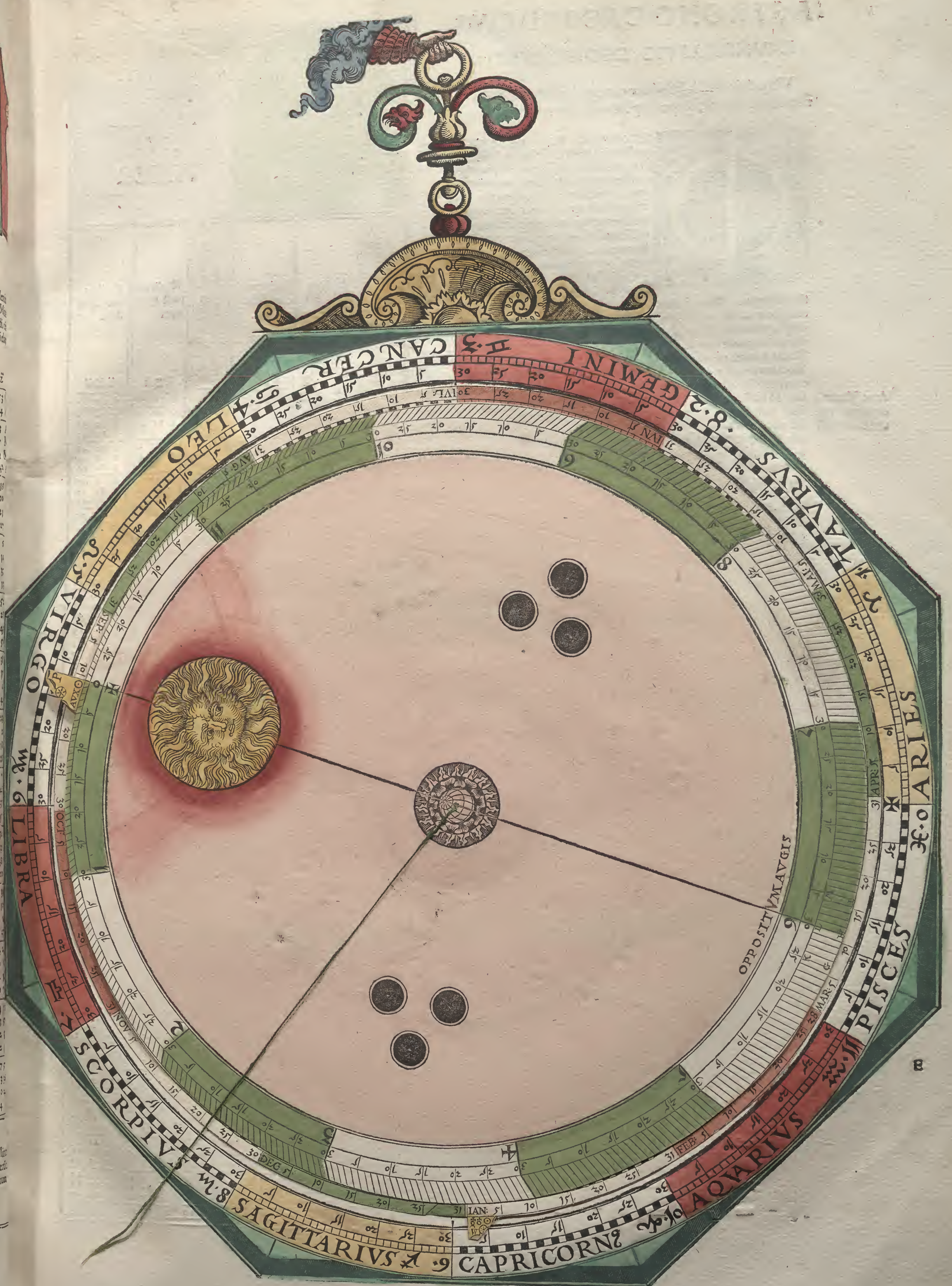
Exemplu CA
ROLI Imper-
atoris.

¶ CAROLI Quinti tempus aequatum 1500 anni, 23 dies Fe-
bruarii, 16 horae, 20 min. cum sint, radix medii motus super cente-
narium 1400, sub titulo post Christum videnda, quae 59 gr 18 m 34
habet. Demptis postea 1400 ab annis propositis completis, id est,
1499, super sunt 99 anni, 23 dies Februarii &c. Anni deinde 99
in tabula, quae inscribitur ANNI RESIDVI &c. repetantur, qui
bus repetitis adherere vides m o z 44 cum nota M, quae subtra-
henda totidem a radice motus medii admonet. Vnde 59 gr 18
m 33 resultant, quae sunt radix certificata ad annum 1499. Illam
autem in zodiaco quaesitam radicem, cum indice M signabis, diem
sis horae & minuto (si fieri potest) acceptis. Filu deinceps A per ea
extendatur, ostensorq; rursus sub idem ducatur, & protin' in zodiaco,
motum Solis medium, Sig. scz 11 gr 12 m 27 a filo exprimi vi-
debis. Ostensorem aut P ad augem Solis, superius quarto enunti-
ato repertam, gr uidelicet 1 m 11 s pones, circuliq; G H I & m-
dicis M contingentiam obseruabis, ab illa enim in circulo K L M
promouens per lineam, locum Solis in eccentrico offensis. Iam ab
auge vsq; in praesentem O locum numerans 88 gr 1 m 16 offeruntur,
quae & Centrum & Argumentum Solis appellari possunt. Vltimo
filum A per punctum illud argumenti transiens, in zodiaco verum
locum Solis, qui est 14 gr 23 m 4, representat.

¶ Tempus FERDINANDI Regis aequatu est, 1502 anni 9 dies
Martii, horae 21 mi 51. Radix centenarii 1500 facit 59 gr 19 m
18. In tabula residuorum annorum iuxta annos duos m 28 z 41 cum
litera M inueniuntur, quibus a radice media subtractis, super sunt Sig
9 gra, 18 mi, 49. Huic radicem in Zodiaco accepta M indicem appli-
ca. Filum per 9 diem Martii 21 hor. 51 m extende, quod medium
motum Solis, 51 gr 26 m 45 in Zodiaco, ostensorem M eidem filo
substituto, demonstrat. Postremo P indicem augi Solis, quae est gr
1 minu. 12 s admoouendo, punctu argumenti, vt patuit non semel
in circumferentia K L M require, quod Sig. 8 gr 25 mi 32 contingit.
Traducto autem per ea filo, locum Solis verum, gra scz 28 mi 55 m.
id q; intenderas, habebis.

¶ Alexandri magni obitus ante Christum memoratur. Tabula tem-
porum illum annis 311 diebus 93 fuisse ante Christi tempora docet.
Centenarij numeri huius maior est 400. Radix medii motus Solis
illi centenario conueniens Sig 9 gr 5 mi 21. Anni residui 88, quib
mi 38 scd 47 adici debent, vnde 89 gr 5 mi 59 substant. Illa in
Zodiaco reperta, indice M notentur, filo quoq; per 29 diem Septe-
tracho, M index rursus substituat. Nouissime aux Solis super 6 g
20 mi 11 dirigatur, & iuxta regulam praedictam agenti, Solin 2 gr
8 mi e tempore obitus Alexandri fuisse repetitur.

TABVLA MEDII MOTVS SOLIS		TABVLA SECVN SOLIS	
Centenarii annorum ante Christum	Radices postChristum.	Radices anteChristum.	Annus residui & completi
Annus	S. G. M.	S. G. M.	M. Z.
Christi	9 8 17	9 8 17	14 2 M
100	9 9 1	9 7 33	28 41 M
200	9 9 46	9 6 49	43 2 M
300	9 10 10	9 6 5	1 45 A
400	9 11 14	9 5 21	12 35 M
500	9 11 58	9 4 17	26 56 M
600	9 12 42	9 3 53	41 16 M
700	9 13 26	9 3 9	5 32 A
800	9 14 10	9 2 25	10 49 M
900	9 14 54	9 1 41	25 10 M
1000	9 15 38	9 0 57	39 30 M
1100	9 16 22	8 29 28	5 17 A
1200	9 17 6	8 28 44	9 3 M
1300	9 17 50	8 28 0	23 24 M
1400	9 18 34	8 27 16	37 45 M
1500	9 19 19	8 26 32	7 3 A
1600	9 20 3	8 25 48	17 17 M
1700	9 20 47	8 25 4	31 38 M
1800	9 21 31	8 24 20	45 59 M
1900	9 22 15	8 23 16	59 20 M
2000	9 22 59	8 22 52	73 41 M
2100	9 23 43	8 22 28	87 2 M
2200	9 24 27	8 21 23	100 43 M
2300	9 25 11	8 20 19	113 24 M
2400	9 25 55	8 19 15	126 5 M
2500	9 26 39	8 18 11	139 26 M
2600	9 27 23	8 17 7	152 47 M
2700	9 28 7	8 16 3	165 28 M
2800	9 28 51	8 15 29	178 9 M
2900	9 29 35	8 14 25	190 30 M
3000	10 0 20	8 13 21	202 51 M
3100	10 1 4	8 12 17	214 32 M
3200	10 1 48	8 11 13	226 53 M
3300	10 2 32	8 10 9	238 34 M
3400	10 3 16	8 9 5	250 15 M
3500	10 4 0	8 8 41	261 56 M
3600	10 4 44	8 7 37	273 37 M
3700	10 5 28	8 6 33	285 18 M
3800	10 6 12	8 5 29	296 59 M
3900	10 6 56	8 4 25	308 40 M
4000	10 7 41	8 3 21	320 21 M
4100	10 8 25	8 2 17	331 42 M
4200	10 9 9	8 1 13	343 23 M
4300	10 9 53	8 0 9	354 44 M
4400	10 10 37	7 59 5	366 25 M
4500	10 11 21	7 58 41	377 46 M
4600	10 12 5	7 57 37	389 27 M
4700	10 12 49	7 56 33	400 8 M
4800	10 13 33	7 55 29	411 29 M
4900	10 14 17	7 54 25	422 50 M
5000	10 15 1	7 53 21	434 31 M
5100	10 15 45	7 52 17	445 52 M
5200	10 16 29	7 51 13	457 33 M
5300	10 17 14	7 50 9	468 54 M
5400	10 17 58	7 49 5	480 35 M
5500	10 18 42	7 48 41	491 56 M
5600	10 19 26	7 47 37	503 37 M
5700	10 20 10	7 46 33	514 58 M
5800	10 20 54	7 45 29	526 39 M
5900	10 21 38	7 44 25	538 20 M
6000	10 22 22	7 43 21	549 41 M
6100	10 23 6	7 42 17	561 22 M
6200	10 23 50	7 41 13	572 43 M
6300	10 24 34	7 40 9	584 24 M
6400	10 25 19	7 39 5	595 45 M
6500	10 26 3	7 38 41	607 26 M
6600	10 26 47	7 37 37	618 47 M
6700	10 27 31	7 36 33	630 28 M
6800	10 28 15	7 35 29	641 49 M
6900	10 28 59	7 34 25	653 30 M
7000	10 29 43	7 33 21	664 51 M

ASTRONOMICAESAREVM

ENVNCTIATVM DECIMVMTERTI

Veneris locum in Zodiaco promptissime absq; omni numerorum ratione, & quasi opere nullo, pernocere.

ΩΣΦΟΡΟΣ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΟΣ, qui latine Lucifer, Vesper, & Venus dicitur, totidem orbib; quot alii planetæ, constar, quorum infimus cum indice M paulo diuersior est à prioribus vsu. Nō enim in limbo annosab 1 ad 100, velut superiores, imò, mēses & dies gerit, nec secus etiā ac orbis Solis regulatur, hoc modo. Radix medi motus Veneris, qui dicitur quocq; motus Solis fuit, ē secūda tabella sumatur, centenario minori congrua, tempore post Christi statuto. Nam si ante Christum sit, centenario maiori conueniens, radix accipietur, accepta referatur, anni residui ultra centenariū elapsi, prima tabularum ordine excipiantur, minuta, & secūda ibidem adscripta adimere vel addere, pro vt litera M vel A exigit, oportebit. Radixq; annis præelectis sic omnino quadrabit. Eadem ergo radix in Zodiaco cognita, cum ostensore M figetur. Dies, horæ & minuta quæ tum possibile est, postmodum in limbo M rotæ cum filo exprellā, ostensore M subfirmato stabiliantur. Augem Veneris, quæ perpetuū cū Sole eadem est, P index vbi tenuerit, coirū circuli GHI & indicis M notabitur, huic loco aduersus in circulo KLM punctus, per quē ducto æquantis filo, & epicicli centrum & crux 4 subordinantur, & sic inferiorem epicicli firmaveris. Radicem Argumenti Veneris tertia numerorum columna, sicut medium motum ante solitus es, venaberis, super quod Argumentum indicem Y loca. Annos quoq; residuos in limbo superioris epicicli requires, requisitis filum intendes, inferio indicem Y rursus deduces. Dies, horas, minuta deinde in Calendario eiusdem orbiculi filum exprimens, ostensorem superpositum accipiat. Quo facto vniuersam instrumenti machinam solidaueris. Filum A nunc per epicicli stellam si emittis verum Zodiaci discēs

Aux Veneris cum Sole ppe tuō eadem est

TABVLA PRIMA

M Z			M Z			M Z			M Z		
1	14	2	25	3	47	4	50	5	73	17	23
6	26	7	38	8	49	9	52	10	74	3	2
11	39	12	50	13	51	14	53	15	75	11	18
18	41	19	52	20	53	21	55	22	76	19	24
23	42	24	53	25	54	26	56	27	77	27	31
28	43	29	54	30	55	31	57	32	78	37	38
33	44	34	55	35	56	36	58	37	79	47	45
38	45	39	56	40	57	41	59	42	80	57	52
43	46	44	57	45	58	46	60	47	81	67	59
48	47	49	58	50	59	51	61	52	82	77	66
53	48	54	59	55	60	56	62	57	83	87	73
58	49	59	60	60	61	62	63	63	84	97	80
63	50	64	1	65	62	66	64	64	85	107	87
68	51	69	2	70	63	71	65	65	86	117	94
73	52	74	3	75	64	76	66	66	87	127	101
78	53	79	4	80	65	81	67	67	88	137	108
83	54	84	5	85	66	86	68	68	89	147	115
88	55	89	6	90	67	91	69	69	90	157	122
93	56	94	7	95	68	96	70	70	91	167	129
98	57	99	8	100	69	101	71	71	92	177	136
102	58	103	9	104	70	105	72	72	93	187	143
106	59	107	10	108	71	109	73	73	94	197	150
110	60	111	11	112	72	113	74	74	95	207	157
114	61	115	12	116	73	117	75	75	96	217	164
118	62	119	13	120	74	121	76	76	97	227	171
122	63	123	14	124	75	125	77	77	98	237	178
126	64	127	15	128	76	129	78	78	99	247	185
130	65	131	16	132	77	133	79	79	100	257	192
134	66	135	17	136	78	137	80	80	101	267	199
138	67	139	18	140	79	141	81	81	102	277	206
142	68	143	19	144	80	145	82	82	103	287	213
146	69	147	20	148	81	149	83	83	104	297	220
150	70	151	21	152	82	153	84	84	105	307	227
154	71	155	22	156	83	157	85	85	106	317	234
158	72	159	23	160	84	161	86	86	107	327	241
162	73	163	24	164	85	165	87	87	108	337	248
166	74	167	25	168	86	169	88	88	109	347	255
170	75	169	26	172	87	173	89	89	110	357	262
174	76	171	27	176	88	177	90	90	111	367	269
178	77	175	28	180	89	181	91	91	112	377	276
182	78	179	29	184	90	185	92	92	113	387	283
186	79	183	30	188	91	189	93	93	114	397	290
190	80	187	31	192	92	193	94	94	115	407	297
194	81	191	32	196	93	197	95	95	116	417	304
198	82	195	33	200	94	201	96	96	117	427	311
202	83	199	34	204	95	205	97	97	118	437	318
206	84	203	35	208	96	209	98	98	119	447	325
210	85	207	36	212	97	213	99	99	120	457	332
214	86	211	37	216	98	217	100	100	121	467	339
218	87	215	38	220	99	221	101	101	122	477	346
222	88	219	39	224	100	225	102	102	123	487	353
226	89	223	40	228	101	229	103	103	124	497	360
230	90	227	41	232	102	233	104	104	125	507	367
234	91	231	42	236	103	237	105	105	126	517	374
238	92	235	43	240	104	241	106	106	127	527	381
242	93	239	44	244	105	245	107	107	128	537	388
246	94	243	45	248	106	249	108	108	129	547	395
250	95	247	46	252	107	253	109	109	130	557	402
254	96	251	47	256	108	257	110	110	131	567	409
258	97	255	48	260	109	261	111	111	132	577	416
262	98	259	49	264	110	265	112	112	133	587	423
266	99	263	50	268	111	269	113	113	134	597	430
270	100	267	51	272	112	273	114	114	135	607	437
274	101	271	52	276	113	277	115	115	136	617	444
278	102	275	53	280	114	281	116	116	137	627	451
282	103	279	54	284	115	285	117	117	138	637	458
286	104	283	55	288	116	289	118	118	139	647	465
290	105	287	56	292	117	293	119	119	140	657	472
294	106	291	57	296	118	297	120	120	141	667	479
298	107	295	58	300	119	301	121	121	142	677	486
302	108	299	59	304	120	305	122	122	143	687	493
306	109	303	60	308	121	309	123	123	144	697	500
310	110	307	61	312	122	313	124	124	145	707	507
314	111	311	62	316	123	317	125	125	146	717	514
318	112	315	63	320	124	321	126	126	147	727	521
322	113	319	64	324	125	325	127	127	148	737	528
326	114	323	65	328	126	329	128	128	149	747	535
330	115	327	66	332	127	333	129	129	150	757	542
334	116	331	67	336	128	337	130	130	151	767	549
338	117	335	68	340	129	341	131	131	152	777	556
342	118	339	69	344	130	345	132	132	153	787	563
346	119	343	70	348	131	349	133	133	154	797	570
350	120	347	71	352	132	353	134	134	155	807	577
354	121	351	72	356	133	357	135	135	156	817	584
358	122	355	73	360	134	361	136	136	157	827	591
362	123	359	74	364	135	365	137	137	158	837	598
366	124	363	75	368	136	369	138	138	159	847	605
370	125	367	76	372	137	373	139	139	160	857	612
374	126	371	77	376	138	377	140	140	161	867	619
378	127	375	78	380	139	381	141	141	162	877	626
382	128	379	79	384	140	385	142	142	163	887	633
386	129	383	80	388	141	389	143	143	164	897	640
390	130	387	81	392	142	393	144	144	165	907	647
394	131	391	82	396	143	397	145	145	166	917	654
398	132	395	83	400	144	401	146	146	167	927	661
402	133	399	84	404	145	405	147	147	168	937	668
406	134	403	85	408	146	409	148	148	169	947	675
410	135	407	86	412	147	413	149	149	170	957	682
414	136	411	87	416	148	417	150	150	171	967	689
418	137	415	88	420	149	421	151	151	172	977	696
422	138	419	89	424	150	425	152	152	173	987	703
426	139	423	90	428	151	429	153	153	174	997	710
430	140	427	91	432	152	433	154	154	175	1007	717
434	141	431	92	436	153	437	155	155	176	1017	724
438	142	435	93	440	154	441	156	156	177	1027	731
442	143	439	94	444	155	445	157	157	178	1037	738
446	144	443	95	448	156	449	158	158	179	1047	745
450	145	447	96	452	157	453	159	159	180	1057	752
454	146	451	97	456	158	457	160	160	181	1067	759
458	147	455	98	460	159	461	161	161	182	1077	766
462	148	459	99	464	160	465	162	162	183	1087	773
466	149	463	100	468	161	469	163	163	184	1097	780
470	150	467	101	472	162	473	164	164	185	1107	787
474	151	471	102	476	163	477	165	165	186	1117	794
478	152	475	103	480	164	481	166	166	187	1127	801
482	153	479	104	484	165	485	167	167	188	1137	808
486	154	483	105	488	166	489	168	168	189	1147	815
490	155	487	106	492	167	493	169	169	190	1157	822
494	156	491	107	496	168	497	170	170	191	1167	829
498	157	495	108	500	169	501	171	171	192	1177	836
502	158	499	109	504	170	505	172	172	193	1187	843
506	159	503	110	508	171	509	173	173	194	1197	850
510	160	507	111	512	172	513	174	174	195	1207	857
514	161	511	112	516	173	517	175	175	196	1217	864
518	162	515	113	520	174	521	176	176	197	1227	871
522	163	519	114	524	175	525	177	177	198	1237	878
526	164	523	115	528	176	529	178	178	199	1247	885
530	165	527	116	532	177	533	179	179	200		

ASTRONOMICVM

Exemplū Re-
gis. FERDI-
NANDI.

Locus Vener-
is tempore ex-
tracta vrbis.

Linea Medii
motus ☿ & ♀
ppter eadē.

Maxima Ven-
eris & ☿ a ☉
distantia

Error Tarutii
in signis

Regij natalis equatio 1502 anni, 9 dies Martij, Hora 21, mi-
51 cum sit, statim ex secunda tabula medij Veneris motum anno
1500, centenariū sex minori congruente, Sig 9 gra. 19 mi. 19 capies,
Ex prima tabula annos residuos 2, penes quos 28 2 41 inuenta
radici medi motus surripies, vnde Sig 9 gra. 18 mi. 50 remanebunt,
quibus si index M superagatur in Zodiaco, diebus, horis minutisq;
rite applicetur, medij Veneris motum, Sig 11 gra. 26 mi. 45 ve-
rissime monstrabit. Index P insuper cum auge, quæ est gra. 1
mi. 12 25 (vt in Sole auditum est) componetur, epicyclū pariter
cum Cruce sua ordinetur, quo ordinato radicem Argumenti de
tabula tertia, centenariū 1500 competentem excipe. Radix autē
habet Sig. 7 gra. 12 mi. 14. Eisdem indicem in epicyclo imponens,
annos, dies, horas & minuta residua cum filo & indice, vt doctus es,
preparato. Ecce nunc ostensor qui medij Argumentū Veneris
in epicyclo Sig. 11 gra. 26 mi. 3 dat. Filiū autem per stellam epicycli
eductum, verum locum Veneris in Zodiaco, hoc est, gradus 26 mi:
3 X ad tempus sex natiū regis indicat. Centrum verum & equa-
tum quod est Signorum 8 gra. 28 in circulo G H I videtur a filo A
per centrum epicycli directo, cui pro latitudine habenda Sig. 1 gra. 6
adiicito, idem filum in epicyclo inferiori auge veram epicycli inuuit,
a quo loco vsq; ad indicem Y computans, Argumentum verum Vene-
ris, quod est Sig. 11 gra. 22 mi. 40 offeretur. Et hæc duo post
Christum motus inuenire docent, Tertium sequens exemplum ante
Christum operaturū instruet. Vrbis Rhoma condita cepit anno 753
ante Salutem Orbis factam, 11 Kalendas Mayas, Si Lutio Tarutio
Mathematico credimus, inter secundam & tertiam, 11 Kalendarum,
idem est, quod 21 die Aprilis, Hora autem numerari debent ab ortu
Solis inchoantib; ita astrologica ratione horas accipiendo, 21 Aprilis
dies imperfectus adhuc supponetur. Horas autē a meridie diei repu-
tanti hora 19 mi. 30 statuetur. Quamq; vero non desint (inter quos
& Plutarchus est) qui Rhomam non 11, sed 12 Kalendas, May cep-
tam extrui audent, id quod 20 diem Aprilis designat. Ea tamē
nihil plus Tarutiū quo minus in motibus deuiasse non tollerabiliter
insinulari queat, saluat, vt in presentibus liquidissime cuius lecturo
constaturum est. Eto enim (quod tamen fieri proflus nequit) vsu
veniat 30 vel 40 dissentio hoc loco, nunq; tamen huiusmodi motuum
absorditas, qualis Tarutio accidit, in hoc nostro instrumento cuiquam
timenda erit. Motus igitur originem Romane vrbis referentes hic
visurus, primo, vt sepe moniti est, 753 annos proponat, quos a prox-
imo maiori centenariū, videlicet 800 auferat, ablatiis vero 64 super-
esse completos videbit. Radix mediū motus Veneris, quæ Sig. 9 gra.
2 mi. 25 est tabula secunda, cui inscriptio ante Christum quærenda
sunt, apud annos deinde residuos 28 2 17 cum M litera in prima
tabula inuenta, radici demenda, vnde Sig. 9 gra. 2 mi. 15 super-
abunt. Hunc numerum mox cum indice M in Zodiaco notabis. In lim-
bo huius rotæ inferioris diē 20 Aprilis, 19 ho. 30 mi: quoniam hore
& minuta a meridie vicissime diei numerentur, inter 2 & 3 horam
vicissime prime diei, post Solis ortum incidunt) require, per que filo
tracto & indice M subleuato, rotula rite ordinata erit, cui index M
in Zodiaco Sig. 9 gra. 2 mi. 29, medij motum Veneris sex exhi-
bebit. E tertia deinde tabula radix Argumenti summetur de regione
800 annis, quæ Sig. 11 gra. 13 mi. 26 facit. Augi post hæc per 4
Enunthiatum quæstis, gra. 0 mi. 17 11 ostensorē P admodū, Epicy-
clū pariter vna cum centro suo & cruce sub filiū A loca, Y indicatore
radici affixo, annis elapsis, diebus, horis, minutisq; pro more dispositis.
Exin filum A in epicyclo Argumentum verum Sig. 10 gra. 27 mi:
50, cui si addetur Sig. 1 gra. 6, proueniet Sig. 11 gra. 28 mi. 50,
ostendet. Filiū eductio per stellam epicycli, locum Veneris, quem hoc
tempore possederit, in Zodiaco, 9 sex gra. 25 m. V indicat. Quid igit
Luciū Tarutiū fascinauit, vt Venerē auderet tempore vrbis fudatē in
Scorpiōnem locare, Mercuriumq; Saturnum & Martem? Cum hoc
tantummodo in Saturno verum esse deprehendatur, qui gradus 2 mi
20 m. tenuisse tunc cognoscitur. In Marte vero certius quicquam & Mer-
curio statuit, quem in Scorpiōnem posuit, cum hoc ex diametro pug-
net. Non enim in m. sed v. fuisse, & hoc 3 gra. 15 mi. cernitur. Seme-
l autē ex theoricis constat lineam Medij motus Solis, Veneris & Mer-
curij eandem perpetuū esse. Eorum itaq; triū motus cum sit idem,
facile est coniectari, eorundem epicyclorū centra, non procul a linea,
quæ a Sole centrum mundi versus educitur, discere. Quod dum sit,
Venerem vltra 48 gra. siue præcedat, siue sequatur, a Sole nunquam
dolari necesse est. Mercurium vero, quoniam epicyclo tam modico
voluitur, 27 gradibus a Sole vtrobique positum, non amplius abesse,
Qua ratione frenus igitur Tarutiū Solem in Tauro, Venerem &
Mercurium in Scorpiōne, ausus est collocare? Et id cum Scorpius,
diametraliter Tauro opponatur, quod discrimen totius mediū circuli,
id est, 180 graduum est. Qui error, quantus sit apud Solium, qui
libet prudens index estimet volo. In mentem quoq; hoc loco venit Iulij
Firmici, qui de quadra Veneris & Mercurij libro 6 c. 14 scriptum
reliquit, cum eadem tamen nullo vnquam seculo cuiquam visa sit, nec
videri possit, cum enim Venus vltra 48 gradus a Sole non recedat,
Mercurij vero vltra 27, Ponantur vero vtrique a Sole vtrique planete,
ita, vt alter

CAESAREVM

ita, vt alter dextram, alter leuam occupet, adhuc tamen 77 gradibus
tantum distidere cernes. Quartus autē aspectus 90 gradus desiderat,
quos dum Venus & Mercurius assequi distando non possunt, sequi-
untur nullo quadram tempore Veneris & Mercurij, contra Firmici opi-
nionem euenire posse. At inquis, radialis aspectu fieri potest, vt Vene-
ris Mercurijq; quartus contingere valeat. Sed illud nisi 83 gradibus
fieri, sicut reuera sit, concedas, nescio quem quartum dicas. At 83
gradus sic quadrangulū creant, vt 90 sextilem. Ad hæc Tarutio Sol
in Tauro ponitur, quod nihilo scitis nobis improbat. At dicit ali-
quis in causa esse, quod non ad 12 Kalendarum (sicut Plutarchus &
alii volunt) sed ad 11. Kalendas, vrbem fundatam esse constituerit,
verum enimvero tantum abest, vt hoc vnus diei discrimen Tarutiū
absoluat, (quod vnus tantum gradus differentiam arguit) vt etiam, si
propter 30 vel 40 annorum diuersitatem die certa excedisset, nunq;
quam tamen Solem in Tauro, & multo ineptius, Venerem & Mer-
curium in Scorpiōnem transferens, culpabilis esse non debeat. Prole-
meus in 3 Magnæ sue constructionis dictione tradit ea, & quibus eui-
dentissime colligitur suo tempore, videlicet 132 post natum Sene-
torem, 22 Martij equinoctium vernale euenisse, vnde si retrogatur,
vsq; ad ortum Christi, diei noctisq; equalitas, 24 & 25 Martij fu-
isse reperitur. Ad hoc longius putanti, tempusq; Rhomanæ vrbis con-
sideranti, diem 29 aut 30 Martij noctem aequale liquebit. Eto
igitur 40 annis a vera vrbis fundatione deuietur, equinoctium tamen
temp' in illo annorum spacio idem persistere fatebitur. Solevero,
cum constet indies non vltra gradum 1 in Zodiaco promoueri, pæ-
lam est a 29 die Martij (in quo equinoctium fuit tempore conditæ
Rhomæ) vsq; ad 21 diem Aprilis non amplius iter, ad finem quo extructæ
dammodo, 22 gradibus Arietis censem esse. Adco seipso clarius
ostendit Sol in Ariete & non in Tauro, dum Rhoma extructetur, &
fuisse.

ENUNTHIATVM DECIMVM QVARTVM

Veneris digressionem, id est, latitudinem ab ecliptica, per
preiens instrumentum indagare.

DE LATITVDINE VENERIS
tamen si plura dici possent, deberent,
quia tamen papi, vt patet ob oculos,
breuitas ferre nequit, breuiores esse
cogimur. Planete huius latitudinem
causantur tria. Primum, deferentis ratio
e ficit, quando cum epicyclo huius
in capite vel cauda draconis est, di-
stilius deferens in superficie eclipticæ
tur, quamprimum vero epicyclus extra
interfectiones consistit, tum & deferens
vna cum epicyclo Aquiloni inclinat, quam ob rem & deferentis nomine
Septentrionalis iugiter manet & dicitur. Alterum aux epicycli facit,
cuius diameter subinde a superficie deferentis. Tertia latitudinis
causa est, diameter reflexio per longitudines medias transiens. Cæ-
terum nil opus fuerit prolixiori informatione, qua Veneris cursum
inuenire doceatis, cum idem in omnibus planetis labor seu modus
agendi sit. Per exemplum igitur rem omnem, vt Soleo, tractaturus com-
pendio sum.

Exemplum Imperatorum possedit Centrum verum Sig. 8 gr. 13
cui addebatur Signū 1 gra. 6. Signa vero 9 gra. 19 ex additione
prodiunt. Argumentum verum Signū 1 2 58 habuit, R
quod nunc obseruabitur in linea B C duplici ziphra scriptum. Nigra
quidem a Signo 0 vsq; 6, Candida vero a 6 vsq; 12. Ziphra-
rum vtrique conformes in limbo signorum numeros obtinent. Quoni-
am vero 1 5 2 6 & Argumentū est, in atro signorū numero a C ver-
sus B ascendendo sumi debet, cui filum cū vnione adiungetur, iccirco
etiam Signa Centri, quæ sunt Sig. 9 19 in eodem numerorum
colore querenda sunt, qui in limbo exteriori scribuntur. Illis si filum
supponitur, margarita 0 20 attingit, Meridionalem, quæ
etiam propterea, quod eclipticæ appropinquat, Ascendens vocatur.
Intelligitur autem hoc ex promotione fili in centro per 1 aut 2 6,
vbilibet apparet vtrum vnio accedat eclipticæ, an eandem deferat.

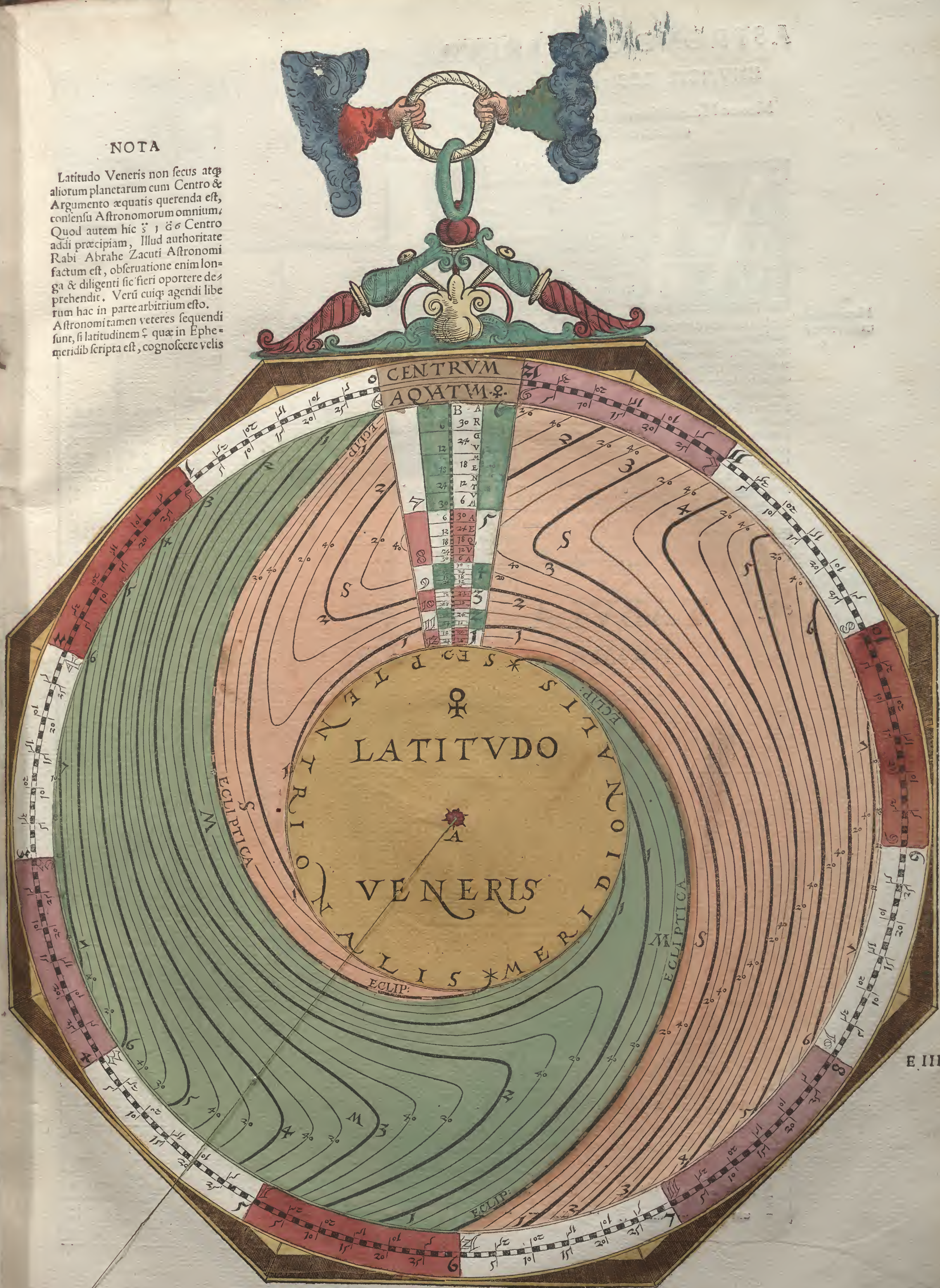
Ferdinandus Rex in Centro vero motus Veneris Sig. 8 gra. 28
comprehendit, cui additum Sig. 1 6 6, Centrum equatum nouissi-
me, scz 5 10 6 4 constituit. Argumentum fuit 5 11 6 22
mi. 40, id quod in linea B C, numerorū signorum albo videndum est, et
huius applicabis vnionem, Filum Signis & gradib; & Centri in circuli
ferentia interiori reperitis, induces, quo facto margarita 42 21, id
est Me: Asc: latitudinem, dum sedulo magis eclipticam adpropinquat,
ostendet.

Rhoma condita Centrum 5 10 gra. 22 50 habuit, cui le-
additum 5 1 6, verum Centrum dant, quod est 5 11 gra. 28
mi. 50, Argumentum erat 5 10 gra. 27 mi. 50, & quibus colla-
gitur Venerem eo tempore eclipticæ inclinasse per 38 minut, vnde &
Meridionalis Ascendens dicta est.

Sequitur instrumentum latitudinis Veneris.

NOTA

Latitudo Veneris non secus atq;
aliorum planetarum cum Centro &
Argumento æquatis querenda est,
consensu Astronomorum omnium.
Quod autem hic 5 1 6 Centro
addi præcipiam, Illud autoritate
Rabi Abrahæ Zacuti Astronomi
factum est, obseruatione enim lon-
ga & diligenti sic fieri agendi libe-
rum hac in parte arbitrium esto.
Astronomi tamen veteres sequendi
sunt, si latitudinem & quæ in Ephe-
meridibus scripta est, cognoscere velis

ASTRONO·CAESAREVM

ENVNCTI. DECIMVM QVINTVM

Motum Mercurii summa facilitate, numerosq; citra exactissimè disquirere.

Mercurii iust-
us alterat

MERCVRIVS, QVI GRAECIS ETIABON radians appellatur, varius natura est. Nam cuiq; planetarum ap- pellit eadem similis & virtute & actu fit. Propterea illi fabuloso, qui praesentia ini- tando exprimit, non dissimilis. Si. si. benigniori cupiam, vel coniunctione, vel Sextili vel Trino copulatur aspectu, benignam & ipse prius naturam indu- it. Si cum iniquiori oppositionem vel quadram efficit, confestim & ipse malig- nus euadit. Cuius motum planè admi- rabilem qui scire desiderat, protinus ab initio sphaeras seu orbis, quot qualesq; sint sequentis figurae, contempletur. Ante omnia rota Zodi- aci proxima cum ostensore quodam M, qualis in Sole & Venere habi- ta est, offertur, cuius limbo, nihil praeter menses ac dies anni insunt, quā ordinabis hoc modo. Accipiens radicem Medii motus Solis & secunda tabula post Christum, centenatio minori, ante Christum, centenatio maiori respondentē, annosq; reliquos ultra centenarios ex tabula pri- ma queres, ubi minuta & secunda, pro vt M vel A litera hortantur, inuenta radici addes vel demes. Ex subtractione vel additione quod redundat in Zodiaco quaeris, cum indice M firmabis. Deinde pro- pter similitudinem, in Calendario cum filo A signabis, indicemq; M sub- dices, quo facto, rotam primam absolutam putabis. Succedens huic rota & angustior priori, indicem P cum tribus circulis gestat, quoru primus GHI, ad quem numeri nigricantes a signo 1 vsq; 12 referu- tur, est. Secundus KLM dicitur, quoq; verumq; hactenus instru- mentis aliorum planetarum inferuimus. Tercius minimusq; NOP vocatur, in quo ziphrae albo colore, contra exteriorum ordinem pro- cedūt, vt si nuer? circuli GHI a sinistra dextrorsum legis, nuer? circuli NOP a dextra

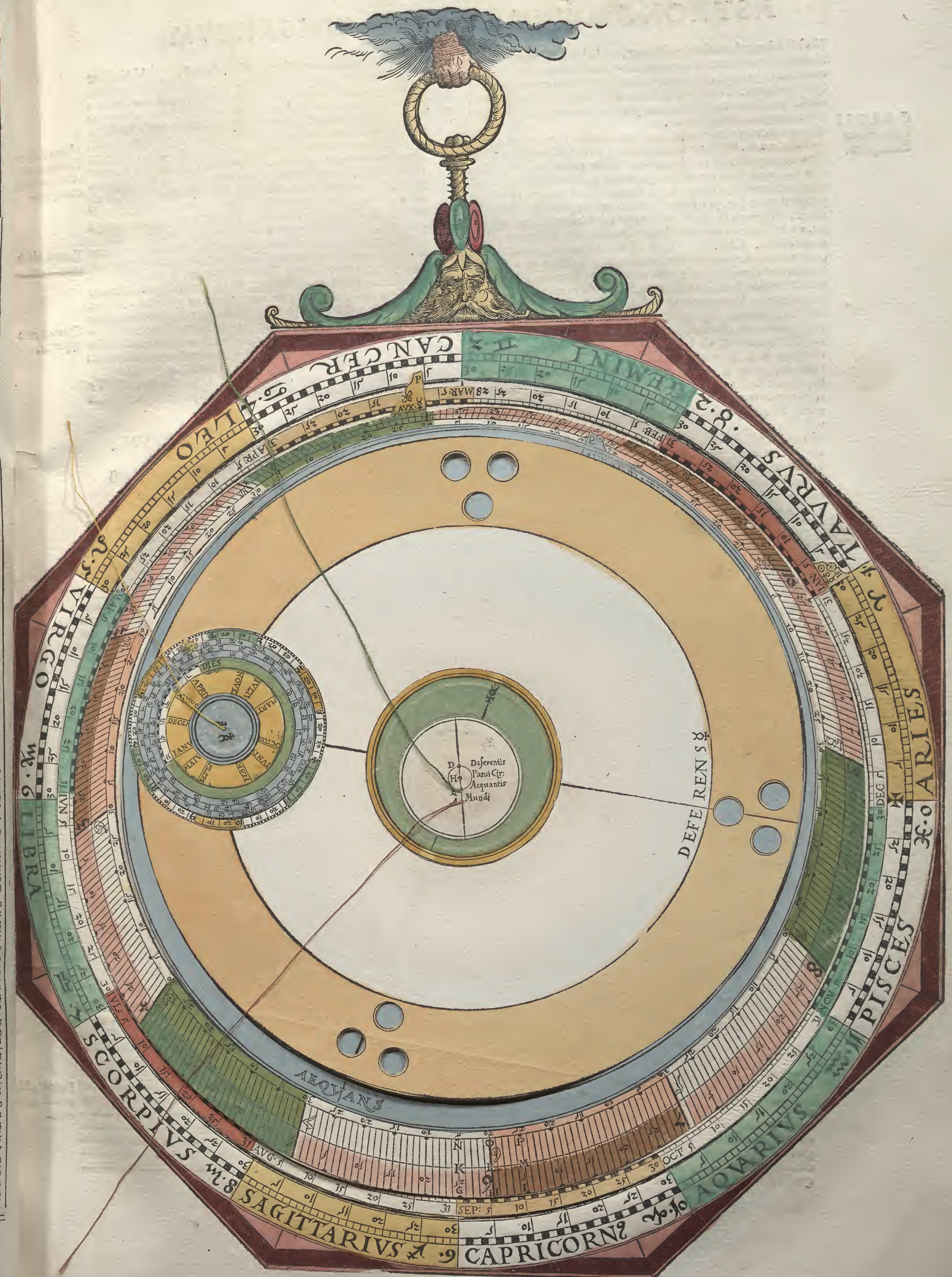
TABVLA PRIMA

M	Z	M	Z	M	Z	M	Z
1	14	M	25	3	43	M	49
2	28	M	16	18	6	M	50
3	42	M	27	32	22	M	51
4	1	M	10	10	10	M	52
5	12	M	20	2	0	M	53
6	26	M	30	16	21	M	54
7	41	M	10	10	10	M	55
8	5	M	20	2	0	M	56
9	19	M	30	16	21	M	57
10	33	M	10	10	10	M	58
11	47	M	20	2	0	M	59
12	1	M	30	16	21	M	60
13	15	M	10	10	10	M	61
14	29	M	20	2	0	M	62
15	43	M	30	16	21	M	63
16	7	M	10	10	10	M	64
17	21	M	20	2	0	M	65
18	35	M	30	16	21	M	66
19	49	M	10	10	10	M	67
20	13	M	20	2	0	M	68
21	27	M	30	16	21	M	69
22	41	M	10	10	10	M	70
23	5	M	20	2	0	M	71
24	19	M	30	16	21	M	72
25	33	M	10	10	10	M	73
26	47	M	20	2	0	M	74
27	1	M	30	16	21	M	75
28	15	M	10	10	10	M	76
29	29	M	20	2	0	M	77
30	43	M	30	16	21	M	78
31	7	M	10	10	10	M	79
32	21	M	20	2	0	M	80
33	35	M	30	16	21	M	81
34	49	M	10	10	10	M	82
35	13	M	20	2	0	M	83
36	27	M	30	16	21	M	84
37	41	M	10	10	10	M	85
38	5	M	20	2	0	M	86
39	19	M	30	16	21	M	87
40	33	M	10	10	10	M	88
41	47	M	20	2	0	M	89
42	1	M	30	16	21	M	90
43	15	M	10	10	10	M	91
44	29	M	20	2	0	M	92
45	43	M	30	16	21	M	93
46	7	M	10	10	10	M	94
47	21	M	20	2	0	M	95
48	35	M	30	16	21	M	96
49	49	M	10	10	10	M	97
50	13	M	20	2	0	M	98
51	27	M	30	16	21	M	99
52	41	M	10	10	10	M	100

TABVLA MEDII MOTVS MERCV

TABVLA MEDII ARGVME NTI MERCV

Centenarii annorum ante Christum	Radices postChristum.	Radices anteChristum.	Centenarii annorum ante & postChristum	Radices postChristum	Radices anteChristum
Christi	S. G. M.	S. G. M.	Christi	S. G. M.	S. G. M.
100	9 8 17	9 8 17	100	1 15 12	1 15 12
200	9 9 1	9 9 1	200	3 27 11	3 27 11
300	9 9 46	9 9 46	300	6 9 49	6 9 49
400	9 10 10	9 10 10	400	9 22 1	9 22 1
500	9 11 14	9 11 14	500	11 4 15	11 4 15
600	9 11 58	9 11 58	600	1 16 43	1 16 43
700	9 12 42	9 12 42	700	3 25 2	3 25 2
800	9 13 26	9 13 26	800	6 11 20	6 11 20
900	9 14 10	9 14 10	900	8 23 18	8 23 18
1000	9 14 54	9 14 54	1000	11 5 56	11 5 56
1100	9 15 38	9 15 38	1100	1 18 17	1 18 17
1200	9 16 22	9 16 22	1200	4 0 11	4 0 11
1300	9 17 6	9 17 6	1300	6 13 11	6 13 11
1400	9 17 50	9 17 50	1400	8 25 9	8 25 9
1500	9 18 34	9 18 34	1500	11 7 28	11 7 28
1600	9 19 18	9 19 18	1600	1 19 48	1 19 48
1700	9 20 2	9 20 2	1700	4 2 4	4 2 4
1800	9 21 31	9 21 31	1800	6 14 22	6 14 22
1900	9 22 15	9 22 15	1900	8 26 41	8 26 41
2000	9 23 0	9 23 0	2000	11 8 59	11 8 59
2100	9 23 43	9 23 43	2100	1 11 17	1 11 17
2200	9 24 27	9 24 27	2200	4 3 35	4 3 35
2300	9 25 11	9 25 11	2300	6 15 56	6 15 56
2400	9 25 55	9 25 55	2400	8 28 12	8 28 12
2500	9 26 39	9 26 39	2500	11 10 10	11 10 10
2600	9 27 23	9 27 23	2600	1 22 48	1 22 48
2700	9 28 7	9 28 7	2700	4 5 6	4 5 6
2800	9 28 51	9 28 51	2800	6 17 25	6 17 25
2900	9 29 16	9 29 16	2900	8 29 43	8 29 43
3000	10 0 20	10 0 20	3000	11 11 1	11 11 1
3100	10 1 4	10 1 4	3100	1 24 19	1 24 19
3200	10 1 48	10 1 48	3200	4 6 38	4 6 38
3300	10 2 32	10 2 32	3300	6 18 56	6 18 56
3400	10 3 16	10 3 16	3400	8 31 14	8 31 14
3500	10 4 0	10 4 0	3500	11 13 32	11 13 32
3600	10 4 44	10 4 44	3600	1 25 51	1 25 51
3700	10 5 28	10 5 28	3700	4 8 10	4 8 10
3800	10 6 12	10 6 12	3800	6 20 28	6 20 28
3900	10 6 56	10 6 56	3900	8 32 46	8 32 46
4000	10 7 40	10 7 40	4000	11 14 6	11 14 6
4100	10 8 24	10 8 24	4100	1 26 25	1 26 25
4200	10 9 8	10 9 8	4200	4 38 43	4 38 43
4300	10 9 52	10 9 52	4300	6 51 1	6 51 1
4400	10 10 36	10 10 36	4400	8 63 19	8 63 19
4500	10 11 20	10 11 20	4500	11 15 37	11 15 37
4600	10 12 4	10 12 4	4600	1 27 56	1 27 56
4700	10 12 48	10 12 48	4700	4 40 14	4 40 14
4800	10 13 32	10 13 32	4800	6 52 32	6 52 32
4900	10 14 16	10 14 16	4900	8 64 50	8 64 50
5000	10 15 0	10 15 0	5000	11 17 8	11 17 8
5100	10 15 44	10 15 44	5100	1 29 27	1 29 27
5200	10 16 28	10 16 28	5200	4 41 45	4 41 45
5300	10 17 12	10 17 12	5300	6 54 3	6 54 3
5400	10 17 56	10 17 56	5400	8 66 21	8 66 21
5500	10 18 40	10 18 40	5500	11 18 39	11 18 39
5600	10 19 24	10 19 24	5600	1 30 58	1 30 58
5700	10 20 8	10 20 8	5700	4 43 16	4 43 16
5800	10 20 52	10 20 52	5800	6 55 34	6 55 34
5900	10 21 36	10 21 36	5900	8 67 52	8 67 52
6000	10 22 20	10 22 20	6000	11 20 10	11 20 10
6100	10 23 4	10 23 4	6100	1 32 29	1 32 29
6200	10 23 48	10 23 48	6200	4 44 47	4 44 47
6300	10 24 32	10 24 32	6300	6 56 5	6 56 5
6400	10 25 16	10 25 16	6400	8 68 23	8 68 23
6500	10 25 60	10 25 60	6500	11 22 41	11 22 41
6600	10 26 44	10 26 44	6600	1 35 0	1 35 0
6700	10 27 28	10 27 28	6700	4 46 18	4 46 18
6800	10 28 12	10 28 12	6800	6 58 36	6 58 36
6900	10 28 56	10 28 56	6900	8 70 54	8 70 54
7000	10 29 40	10 29 40	7000	11 23 12	11 23 12

ASTRONOMICVM

CAROLI
Imperatoris
Exemplum.

NO P a dextra leuorū intelligatur. Index autē P super augem Mercurii supra inuentam 4 enuntiatio ponendus est. Tertiū orbis ostensor Q gaudet, qui centro medio Mercurii in circulo NO P applicandus est. Nouissime deferens & epicyclus, sicut in aliis patet, adest. Intellectis itaq; instrumenti partibus, eiusdem vsū solito pro more exemplis tribus aperiam.

¶ Imperatorem ortum audisti tempore aequato 1500 anno, 23 die, 16 hora, 20 m. Radicem vero centenarii 1400, Sig. 9 gr. 18 m 34. Cum annis postea 99 ex subtractione relictis, primā tabulā ingressus M o 44 cum M litera reperies, quare hac a radice subtrahens mediū motum Mercurii ad annos 1499 elapsos Sign. scz 9 gr. 18 m: 34 perspicis, quæ Sig. gra. & cē in Zodiaco accepta index M exprimere debet. Filum em A iam extensum per 23 Februarii diem, 16 horā, mī, 20, in Zodiaco medium Mercurii motum, Sig. 11 gr. 12 m. 27 manifestabit. Cui loco si indicem M superlocueris, rotam perfectē ordinaueris. Augem post hac, antea notam, Sig. scz 7 gr. 0 m 25 in Zodiaco ubi inuestigaueris, cum ostensore P firmabis, & secundam pariter rotulam loco suo reddideris. Tertiā firmaturus, vide quā ex parte index M circulum G H I contingat, qd fit in Sig. 4 gr. 12 mīnu: 2. Tot ergo Sig. grad. & mī in circumferentiā NO P requirere, quibus ostensor Q addens, voti compus factus es. Postea ab intersectione circuli G H I & indicis M, imaginare lineā vsq; ad circulum K L M productam, ibidem & punctum statuere, per quod filum aquantis E epicycli centro & cruce 4 subornatis ducto, sic, ut crux Zodiacum versus vergat. Inferiore epicyclo vsq; ad finem operationis inuariato persistente. Deinceps in tertia tabula radicem mediū Argumenti Mercurii iuxta 1400 centenarium scz elapsū, ubi Sig. 11 grā: 7 mī: 27 habentur, inspicere, in inferioriq; epicyclo quæ sita hæc, cum indice Y superioris signa. In limbo eiusdem epicycli 99 annos quæritō, per quæ sitos filum F trahere, indice Y substituto. Filum insuper ad lineam Ianuario debitam exende (Ianuarius enim integer & completus est) rursumq; ostensorem Y subiunge. Postremo filum quoque per 23 diem, 16 horas, 20 mī, quoad fieri potest, ducere, indicemq; Y supponere. Quod ubi actum est, totius instrumenti labor consumatus fuerit. Atqui nunc videri potest stellæ locus epicyclo insitæ q; ppinquus terræ sit, quantū ab ea distet, & huiusmodi accidentia pleraq;. Locum autē verum istius nesciturus, filum A per stellam educens in Zodiaco aspicias, qui est 20 gr. 8. Rotis etiam immotis Centrum aequatum Argumentūq; verum, quæ ambo filum A per centrum epicycli tractum reddit, agnosces. Centrum aequatū est Sig. 4 grā. 9 mī in circulo G H I. A filo vero augem inferioris epicycli exprimente, si numeretur ad radicem vsq; Y, signa ordine sequendo Sig. 5 grā. 15 mī. 34, quæ sunt Argumentum verum, pdi vident.

¶ Quod si adhuc dubites, ecce alteram operandi viam.

Exemplum
FERDINANDI.

Tempus aequatum Regis FERDINANDI scpe dictum est, 1502 anni, dies 9 Martii, horæ 21 mī. 51 postmeridiana elapsa omnia. Anno corrente 1503 Martii 10 hora 8 mī 47 antemeridiana. Centenarius proximus est 1500 qui cum radicem mediū motus Mercurii e tabella secunda excerpte, quæ Sig. 9 grā. 19 mī. 18 facit. Vltius adhuc duo anni restant elapsi, quibus cū primam numeroꝝ columnam ingressus M o 48 41 inuenies, ratione M literæ subtrahenda. Demps his radicē superant Sig. 9 grā. 19 mī. 47, quæ in Zodiaco requiritur cū ostensore M signabuntur. Filum deinde A per 9 diem Martii 21 horam 51 mī, ducas, quod in Zodiaco Sig. 11 gr 27 mī 42, medium scz Mercurii motū existentia referet, quibus si index M adiūctus sit, rota fixa plexerit. Per 4 enuntiaturum augem Mercurii facies, quæ in gradu 0 mī. 26 m. habita, in Zodiaco nunciteretur, cum indice P exprimitur. Posthæc ostensoris M circuli G H I sectionem inuestiga, quæ fit in 4 Sig. 27 grā: 15 mī. ab auge scz seu indice P numerando, vocaturq; Centrum mediū. Signa hæc, gradus & mī: in circulo NO P accipito, indicemq; Q adde, quo perfectō tres rotulas ad votum cōstitueris. Deferentē autē cū epicyclo firmaturus sic ages. Lineam imaginariam ab incisione indicis M & circuli G H I inter medios gradus duces in circulum vsq; K L M, ubi & punctum stites, per quem filo A extenso, epicyclus cū centro & 4 cruce supponetur. Radicem postea mediū Argumenti ex tertia tabula summito ad annū 1500, quæ Radix est S 1 g 13 m 46. Signa illa, gradus & minuta & cē in inferiori epicyclo numerans, cum ostensore Y affige. Filum F per annos 2 in circumferentiā superioris epicycli trahere, indice Y denuo subactō, Lineæ deinde Februarii (quoniam Februarius plenus & exactus 29 est) filum impone, ostensore Y sub idem relato. Demum 9 diem, 21 horas, 51 minuta cū filo absconde, indice Y rursum subactō. Vniuersis sic rotulis ordinatis, verum locum Mercurii filum A in Zodiaco dabit per stellam epicycli directum, grā 29 scz 8. Per centrum vero epicycli fili extensum, Centrum verū in circulo G H I, quod est S 4 grā. 25 mīnu. 10 decernit, sicut & in infimo epicyclo augem idem ostendit. A qua auge, si vsque ad ostensorem Y numeres Si. 0 gr. 12 m 45, quod est Argu. verum, intelliges.

¶ Nunc quæ sit ante Christi tempora

CAESAREVM

tempora motus inueniendi forma afferendum est. Rhomæ fundatio esto in exemplum adducta, ante salutem exortam, anni 753 facta. Centenarij inde maior capied, qui est 800, cui dem pti 753, remittent 46 annos cū diebus 20 Martii, horis 19 m 30 res mī. 25. Apud annos 46 in tabula primā vides M 92 17 cum nota M. Quærat hanc igitur in Zodiaco, quæ sita cum ostensore M superat. Diem insuper, horam, minutaq; quo scis modo, cum filo & indice verificabis, quando index medium motū Mercurii in Zodiaco S o 42 21 notetur. Reliquos orbes secundum præcepta præcedentis exempli ordinabis. Radix argumenti 800 annis vicina S 6 6 m 46 est. Posthæc epicycli annos residuos, dies quoq; & horas debito more con stitue, quibus rite omnibus peractis, tempore proposito apparebit 3 g 15 m 8 (quæ tamen Lutus Tarutius, ut antea dictum est, falso in Scorpionem transiit) possedisse. Imo Tauri sententia Mercurii us a Sole 180 gradibus absuit, cum non nisi 10 gradibus distet euariuerit, imo reuera a 0 nunquam longius 27 gradibus distet possit.

Mediocriter Astronomiæ petitos non later, Solem, Ven erem & Mercurium perenniter consuetudine mediis conuenire, quæ sit ut Mercurius nunq; remotior a Sole, & maxime ob epicycli exigu itatem, esse queat, quæ causa etiam est, cur tam raro appareat. Centrum verum Mercurii S 6 23 m 15. Argumentum verum S 5 15 m 43 sunt, quæ duo ad latitudinem consequenter cognoscendam obleruari oportet.

ENVNCTI. DECIMVM SEXTVM

Latitudinem Mercurii confestim & citra calculandi onus indagare.

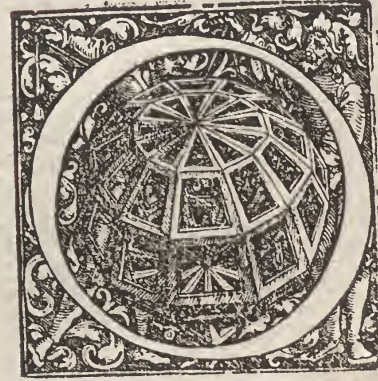
MERCVRIVS ET IPSE TRIPLEX suæ latitudinis causam præfert, quas si præsentia pareretur pluribus referentem, verū quia impeditur, ut patet angustis papiri prudens dimitto. Deferens epicycli hoc cum superficie eclipticæ cōmune habet. Quod quando epicyclus in nodo caudæ vel capitis consistit, tum deferentis superficies, eadem cum eclipticæ superficie est. Epicyclo autē ab intersectione discedente deferentis medietas illico meridiē versus declinat vsq; ad ventrem draconis, quo in loco declinatio maxima 45 mī est. Ab hinc enim rursum eclipticam accedit, ad alium vsq; ventrem procedendo. Quam primum enim epicyclus nodum attingit, superficies deferentis vna cum eclipticæ superficie fit, quando autē epicyclus cū deferente rursum a nodo discedit, tum incipit iterum ab ecliptica in meridiē moueri. Ita Mercurii epicyclus iugiter (quando videlicet extra nodos est) in latitudine meridionalis, sicut Venus in septentrionali pleuerat. Quomodo autē planeta secundum latitudinē moueatur in suo epicyclo, aliis fufius declarabitur, cū hac res paucis absolui in præsentia neget. Instrumentū hoc latitudinis Mercurii duodecim Signa Centri bis continet, semel ad sinistram, ubi signorū numeri sunt reuoluti I II III IIII V & c., ad quæ numeri attingit Sig. Argumenti ab o vsq; ad VI Signa cōpleta, iisdem citra alphabeticis scripta. Id quod enatiuitate CAROLI Caesaris clarius deprehendes. Vbi Argumentum verum Sig. 6 mī. 15 mī. 34, & in linea B C inuenitur, quo postq; vno perductus est. Centrum verum in sinistro limbo queretur, quod finit liter per numeros I II III & c. exprimitur. Quibus habitis latitudinem Mercurii die Caesaris natali gr. 3 septē. ascendente esse cognoscies. Eodem modo cum Argumentū FERDINANDI Regis minus 6 Signis scz S o 6 12 m 45 sit. In sinistro latere queritur Centrum, quod est Signorum 4 grad. 25 minutorum 10, vnde latitudinem gradu. 1 minutorum 5 meridionalē scilicet ascendente colligis. Similia planē in tertio quoque exemplo (quod de RHOMA condita est) eueniunt. Hic enim pariter Argumentū verum 6 Sig. non affigitur, Signa enim 5 grā. 15 mī. 42 Centri habet. Quocirca fili cū margarita Signa Centri leua limbi medietate exprimere debet, Signa scz 6 grā. 23 mīnu. 15. Ex quo latitudo Mercurii grā. 1 mīnu. 15 meridionalis descendens reperitur. Quando vero vlti venerit Argumentū verum esse maius 6 Sig. tum in dextra limbi medietate Centrum verum & aequatum cum filo sup illud posito, inuestigandum erit. At si cōtingat Argumentū verum Sig. 8 pasci in se eclipsari. Centri autē verum Sig. 5 grā. 19 mī. 20, tum in dextra medietate limbi Centri quærendum fuerit. Illi enim filum aductū in area instrumenti grā. 3 aduigum quoq; exprimet, latitudinem meridionalē descendente indicans.

Sequitur instru. latitudinis Mercurii

ASTRON. CAESAREVM ENVNCTIATVM DECIMVM SEPTIMVM

Cursum Lunæ ante postq; Christi tempora,
citra calculandi operam, querere.

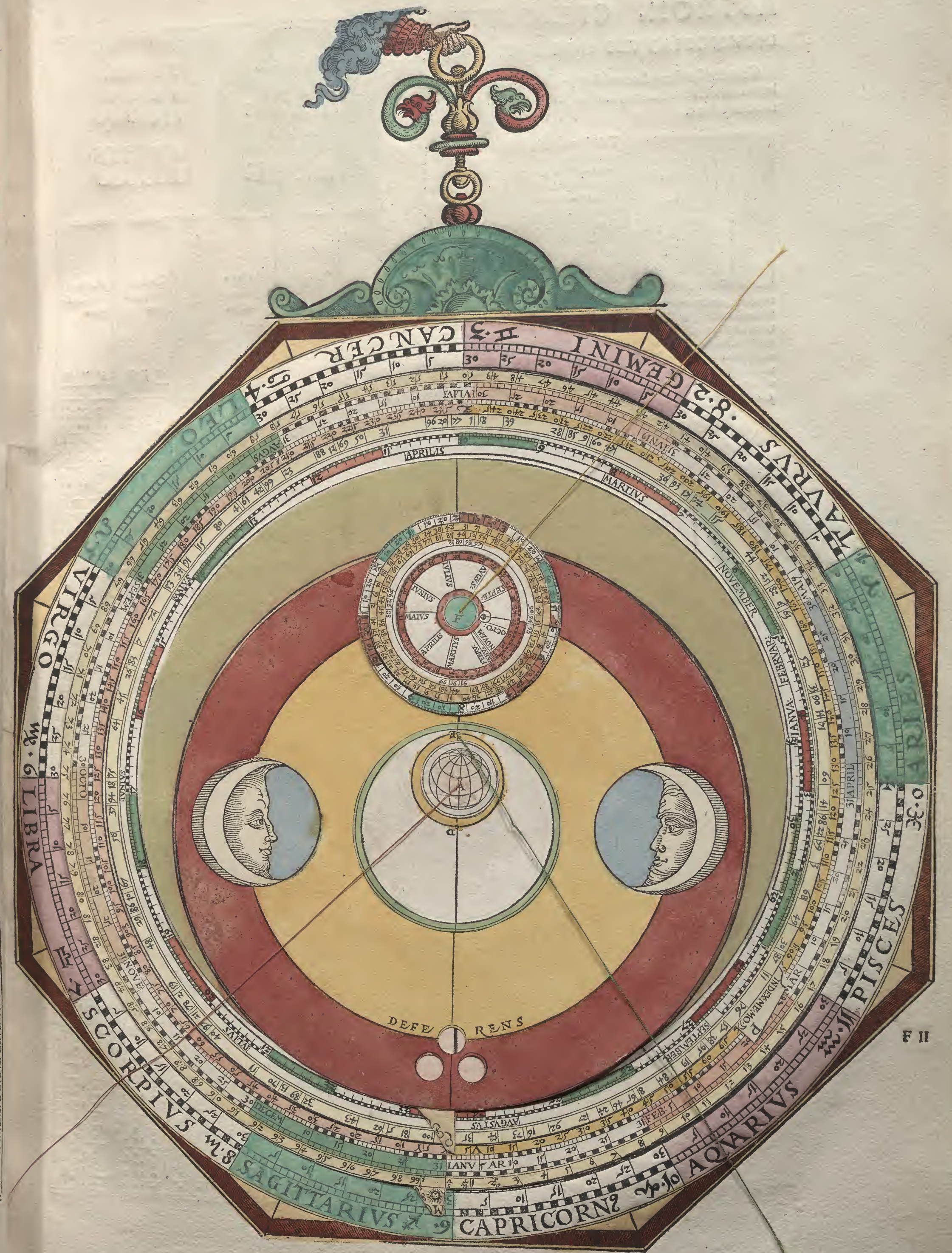

Exemplum
CAROLI
Imperatoris.

Stensum est prius, Soli cum reliquis pla-
netis, communionem esse nō modicam.
Tres superiorum visū sunt epicyclos suos
motui Solis accommodare, Venus &
Mercurius cursus sui medios cum Sole
parēs habere, Luna pariter quiddam pe-
culiare cū Sole obtinere cernitur. Nisi
enim medium Solis præcias, nullo pa-
cto verum Lunæ motum habiturus es.
Proinde sphaerarum extrema littera M
notata, Solis nomine inscribitur. Verū
ne planetarum ordo negligatur, breui-
bus res transiī (quæ pluribus si fiat, præsentī columina includi ne-
queat) possulat. Posthabitis ergo præceptis, regulisue generaliorib; ad
exemplarē docēdi normā, quā vti hucusq; cōsueuimus, veniemus. ¶ Di-
ui igitur CAROLI I tempus æquatū, annos scilicet 1500, dies
23, Februarij, Horas 16 M. 20, ex antedictis esse liquet. Radix
medij motus Solis ad centenariū 1400, tanq; plenum & perfectū
ē tabula prima capietur Sig; scz 9 gr: 18 M. 34. Eadem in Zodiaci
limbo requisita, cum ostendente littera M, affigetur. Anni postea reli-
qui 99 in circulo R S requiruntur, punctumq; inuentum ē, cum
filo A dirimetur. Orbe illo sic firmato, diem in super 23 mensis Fe-
bruarij in Calendario sumes, per eum locum, filo A transitus, in lim-
bo Zodiaci medium Solis motū, S. 9. gr 7 M 18, aperiet. Huic
filo, si denuo M indicem subduces, rota Solis perfectē sita erit. Se-
quenti mox tabella radicem medij motus Lunæ centenarij 1400 de-
bitam scrutare, quam S. 3 gr 10 M 12 habitam, in Zodiacoq;
renumeratam, cum ostensore P secundæ rotæ exprime. In limbo
eiusdem annos 99 superantes, cum filo A nota, indice P sub illud
reduco. Tertiū diem, horam & minuta, cum filo (gradus autem qui
libet dies intra expressis, horam representat) signa, indicemq; P rur-
sum substutue. Perfectis his, gradū in rota Solis scz VXY ab indice
monstratum aspice, gradus autem 90 M 28 occurrent, ab X per
Y pergenti (sicut g. littera docet) totidē gradus ab X per V tran-
seundo numera, terminum numeri cum puncto h signa, ostensore
Q puncto super pone. Quibus constitutis, licet oculis vltipare, quo-
modo Sol, cum suo medio motu, perpetuū medium teneat, inter Lunę
medium motum, deferentemq; augis lineam. Iam ergo deferentem
vna cum epicyclo firmaturus, filum A super indicem P, deferen-
temq; cum epicyclo sub idem duces. Eo facto, filum E per centrum
epicycli mittes, cruce vel auge eiusdem cicli subordinata. Demum ex
tabula argumenti iuxta tabulam S, Argumenti medij Lunæ, an-
nis 1400 congruam, quere, Sig; 3 gr: 10 M 12, & in inferiori
epicyclo accepta cum ostensore Y, alliga. In superioris epicycli lim-
bo 99 annos relictos inquirere. Illis inuentis filum F admoue, indi-
cemq; Y subloca. Filum post hac lineæ mensis lanqu岸 super impo-
ne (lanqu岸 etenim completus est) et indicem Y filo eidem con-
iunge. Postremo 23 diem, 16 horas, 20 minuta, in circulo
ram referente, intuearis, (quælibet autem dies in 6 partes diuisa sit,
quarum singulæ quatuor horas constituunt) filum per inuentam
das, & Y indicatricem (quæ 5 gr: 11 M 31, argumentū
scilicet Lunæ medium in epicyclo inferiori prodit) subius listas. Ve-
rum igitur locum cōtemplaturus, filum A per punctū interioris cir-
culi, verā circulationē exprimentis, extendes, ubi in Zodiaco 67 M
7 W, id quod queris, cernis, ¶ Regis FERDINANDI A-
quationem 1502 annos, 9 dies, 21 horas, 51 minuta fuisse di-
dicimus, vnde radicem medij motus Solis, centenarij 1500 respon-
dentem, ex prima tabula sumo, S. 9 gr: 19 M 18, hisq; ostensore
Solis M adiungo. Annos residuos, diesq; & horas & cōsolito mo-
re dispono. Ad finem igitur medium Solis motum S. 11 gr 26 M
45 deprehendens, cum indice M noto, Radicem vero medij mo-
tus Lunæ, S. 3 gr 10 M 22 accipiens, cum P littera in Zodiaco
signo. Cum annis, diebus, horis, minutisq; iuxta præscripta agens,
ostensorem P medium motum Lunæ horę regis natali conuenientē,
Signa vicz 4 gra: 26 M 7, inuenire video. Secari nunc circulū
VXY ab indice P in puncto i cernis, iuxta gradum 207 M 21,
quot gradus ab X per Y numerabis, ibiq; punctum R scribes, &
puncto ostensore Q applicabis, iam vero filo A litteræ P super
posito, epicyclum cum centro subordina. Missis hoc, filum E per cen-
trum epicycli duc, illicq; cruce inferioris cicli (Zodiacum tamen re-
spiciat crux) subnecte. Ex tabula modo tertia, sequētis enunctiati,
queres radicē Argumenti lunaris, quæ 5 gr: 28 M 54, super
hac Y ostendens induces. Insuper epicyclū superiōrē firmabis iuxta
modum prædictum, quo, vt decet, firmato, index Y medium Argu-
mentum, Signa scz 9 gra: 26 M 39, in limbo inferioris epicycli
ostendet. Nunc A filum per punctum lunulæ existentis in verā epi-
clicū circulationē, tensum, in Zodiaco verū locū lunulæ dabit, gra: vicz
1 M 21 W. ¶ Tertiū exemplū ante Christi tēpora, hoc loco volens
prætermitto, infra ubi de eclipsis tractabitur suo loco resumpturus.

Exemplū Re-
gis FERDI-
NANDI.

TABVLA MEDI MOTVS SOLIS				TABVLA MEDI MOTVS LVNAE			
Centenarij annorum ante & post Christi aduentum		Radices post Chri- stum		Centenarij annorum ante & post Christi aduentum		Radices post Chri- stum	
Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.
100	9 8 17	9 8 17	100	4 2 8	4 2 8	100	9 17 45
200	9 9 1	9 7 33	200	0 17 45	0 17 45	200	10 15 34
300	9 9 46	9 6 49	300	0 17 45	0 17 45	300	11 11 11
400	9 10 30	9 6 5	400	0 17 45	0 17 45	400	11 11 11
500	9 11 14	9 5 21	500	0 17 45	0 17 45	500	11 11 11
600	9 11 58	9 4 37	600	0 17 45	0 17 45	600	11 11 11
700	9 12 42	9 3 53	700	0 17 45	0 17 45	700	11 11 11
800	9 13 26	9 3 9	800	0 17 45	0 17 45	800	11 11 11
900	9 14 10	9 2 25	900	0 17 45	0 17 45	900	11 11 11
1000	9 14 54	9 1 41	1000	0 17 45	0 17 45	1000	11 11 11
1100	9 15 38	9 0 57	1100	0 17 45	0 17 45	1100	11 11 11
1200	9 16 22	9 0 13	1200	0 17 45	0 17 45	1200	11 11 11
1300	9 17 6	8 29 18	1300	0 17 45	0 17 45	1300	11 11 11
1400	9 17 50	8 28 44	1400	0 17 45	0 17 45	1400	11 11 11
1500	9 18 34	8 28 0	1500	0 17 45	0 17 45	1500	11 11 11
1600	9 19 18	8 27 16	1600	0 17 45	0 17 45	1600	11 11 11
1700	9 20 2	8 26 32	1700	0 17 45	0 17 45	1700	11 11 11
1800	9 20 47	8 25 48	1800	0 17 45	0 17 45	1800	11 11 11
1900	9 21 31	8 25 4	1900	0 17 45	0 17 45	1900	11 11 11
2000	9 22 15	8 24 20	2000	0 17 45	0 17 45	2000	11 11 11
2100	9 23 0	8 23 36	2100	0 17 45	0 17 45	2100	11 11 11
2200	9 23 44	8 22 52	2200	0 17 45	0 17 45	2200	11 11 11
2300	9 24 28	8 22 8	2300	0 17 45	0 17 45	2300	11 11 11
2400	9 25 12	8 21 24	2400	0 17 45	0 17 45	2400	11 11 11
2500	9 25 56	8 20 40	2500	0 17 45	0 17 45	2500	11 11 11
2600	9 26 40	8 19 56	2600	0 17 45	0 17 45	2600	11 11 11
2700	9 27 24	8 19 12	2700	0 17 45	0 17 45	2700	11 11 11
2800	9 28 8	8 18 28	2800	0 17 45	0 17 45	2800	11 11 11
2900	9 28 52	8 17 44	2900	0 17 45	0 17 45	2900	11 11 11
3000	9 29 36	8 16 59	3000	0 17 45	0 17 45	3000	11 11 11
3100	10 0 20	8 16 15	3100	0 17 45	0 17 45	3100	11 11 11
3200	10 1 4	8 15 31	3200	0 17 45	0 17 45	3200	11 11 11
3300	10 1 48	8 14 47	3300	0 17 45	0 17 45	3300	11 11 11
3400	10 2 32	8 14 3	3400	0 17 45	0 17 45	3400	11 11 11
3500	10 3 16	8 13 19	3500	0 17 45	0 17 45	3500	11 11 11
3600	10 4 0	8 12 34	3600	0 17 45	0 17 45	3600	11 11 11
3700	10 4 44	8 11 50	3700	0 17 45	0 17 45	3700	11 11 11
3800	10 5 28	8 11 6	3800	0 17 45	0 17 45	3800	11 11 11
3900	10 6 12	8 10 22	3900	0 17 45	0 17 45	3900	11 11 11
4000	10 6 56	8 9 38	4000	0 17 45	0 17 45	4000	11 11 11
4100	10 7 40	8 8 54	4100	0 17 45	0 17 45	4100	11 11 11
4200	10 8 24	8 8 10	4200	0 17 45	0 17 45	4200	11 11 11
4300	10 9 8	8 7 26	4300	0 17 45	0 17 45	4300	11 11 11
4400	10 9 52	8 6 42	4400	0 17 45	0 17 45	4400	11 11 11
4500	10 10 36	8 5 58	4500	0 17 45	0 17 45	4500	11 11 11
4600	10 11 20	8 5 14	4600	0 17 45	0 17 45	4600	11 11 11
4700	10 12 4	8 4 30	4700	0 17 45	0 17 45	4700	11 11 11
4800	10 12 48	8 3 46	4800	0 17 45	0 17 45	4800	11 11 11
4900	10 13 32	8 3 2	4900	0 17 45	0 17 45	4900	11 11 11
5000	10 14 16	8 2 18	5000	0 17 45	0 17 45	5000	11 11 11
5100	10 15 0	8 1 34	5100	0 17 45	0 17 45	5100	11 11 11
5200	10 15 44	8 0 50	5200	0 17 45	0 17 45	5200	11 11 11
5300	10 16 28	8 0 6	5300	0 17 45	0 17 45	5300	11 11 11
5400	10 17 12	7 59 22	5400	0 17 45	0 17 45	5400	11 11 11
5500	10 17 56	7 58 38	5500	0 17 45	0 17 45	5500	11 11 11
5600	10 18 40	7 57 54	5600	0 17 45	0 17 45	5600	11 11 11
5700	10 19 24	7 57 10	5700	0 17 45	0 17 45	5700	11 11 11
5800	10 20 8	7 56 26	5800	0 17 45	0 17 45	5800	11 11 11
5900	10 20 52	7 55 42	5900	0 17 45	0 17 45	5900	11 11 11
6000	10 21 36	7 54 58	6000	0 17 45	0 17 45	6000	11 11 11
6100	10 22 20	7 54 14	6100	0 17 45	0 17 45	6100	11 11 11
6200	10 23 4	7 53 30	6200	0 17 45	0 17 45	6200	11 11 11
6300	10 23 48	7 52 46	6300	0 17 45	0 17 45	6300	11 11 11
6400	10 24 32	7 52 2	6400	0 17 45	0 17 45	6400	11 11 11
6500	10 25 16	7 51 18	6500	0 17 45	0 17 45	6500	11 11 11
6600	10 26 0	7 50 34	6600	0 17 45	0 17 45	6600	11 11 11
6700	10 26 44	7 49 50	6700	0 17 45	0 17 45	6700	11 11 11
6800	10 27 28	7 49 6	6800	0 17 45	0 17 45	6800	11 11 11
6900	10 28 12	7 48 22	6900	0 17 45	0 17 45	6900	11 11 11
7000	10 28 56	7 47 38	7000	0 17 45	0 17 45	7000	11 11 11

ASTRON. CAESAREVM ENVNCTIATVM DECIMVM OCTA.

Capitis, Caudaeq; draconis locum, similiter argumentum
latitudinis Lunae verum, latitudinemq; eiusdem, promptis
simè inquirere.

Tabula ergo adiuncta centenarios nu-
meri decreti proinde, minores, finem
summa Christi ortum sequatur, maiore
si praecesserit. Quos penes capitis lo-
cum reperies per Signa, gradus, & mi-
nuta distinctum, quem deinceps in Zo-
diaco postq; numeraveris, cum indice
capitis affige. Deinde filo per annos
reliquos completos ducto, ostensorem
capitis subiunge, aequè cum mense, die,
hora (minuta instrumenti angustia nō
admittit) operatus, verum locum capis
tis index aperit, cui cauda diametraliter opponitur. Mox deinceps
filum ducatur per Lunae locum ex pronuntiatio anteceden-
ti habi-
tum, ubi intersectio fili cum circulo interiori latitudinem Lunae dabit,
per gradus & minuta expressam. Graduum singuli 5 minuta (quo
ad gradus 4 mi. 50 absoluntur, quos ultra quilibet gradus vnum
minutum tantummodo continet) referunt. Idem quoq; filum in cir-
culo, exteriori limbo vicino, Argumentum latitudinis Lunae verum
monstrat, illud quod eclipses inuestigaturo prorsus vtile erit.

Exemplum
GAROLI
Imperatoris

In Imperatorio dogmate locus Capitis Sig. 6 gra. 9 mi. 54
ad centenarium 1400 repertus est, cui indicem Capitis impones.
Per 99 annos filo extenso rursus index capitis substituitur. Tercio
per diem 23 Februarii trahatur, ostensorem eodem supposito, qui in
Zodiaco gra. 12 mi. 15 ostendit, verum scilicet locum capi-
tis. Enunciaturum praecedens docuit Lunam in gradu 7 mi. 7 y
esse, quibus filum applicans in circulo ovali (ut sic dicam, quoniam ouum
refert) gradus 2 mi. 6, latitudinem Lunae scz meridionalem cogno-
sces. In circulo autem, limbum propè, ostendit filum Argumentum
latitudinis Lunae, scz Sig. 6 gra. 24 mi. 53. Inter limbum, cir-
culumq; latitudinem Lunae representantem, cernuntur binæ litteræ.
M D, Lunam meridionalem descendente significantes, quoniam
magis ac magis ab eclipsi videtur discedere.

Exemplum
FERDINANDI
Regis

Rex Ferdinandus Caput Draconis gra. 25 mi. 45 & cen-
tenario videlicet 1500 correspondens habet, cui si adiunxeris osten-
sorem capitis, filumq; rursus per annos residuos, scz duos, perq; dies
9, Horas 23 Martii, traxeris, indice capitis simul sub filum acto
ostendit index tandem verum Capitis locum in Zodiaco, gradus
nempe 13 mi. 27 y. Praemissis ex enunciatio Luna 1 gra. 21
mi. y tenuisse discedatur, per quæ filum nunc missum, in circulo ova-
li latitudinem Lunae gra. 3 mi. 24 Septentrionalem descendente-
tem, veluti litteræ S D docent, admonet. Idem filum in circulo
proximo ipsi limbo Sig. 4 gra. 15 mi. 53, quod est Argumentum
latitudinis, arguit.

Hic cum nihil aliud deesse videatur ad o-
nes pnesq; & praesertim
Veri & aequati
argumenti in-
uentio,
ribus ob papiri angustias omissum est) oportum nunc est eiusdem
meminisse. Verum ergo Arg Lunae requisitus, orbes primo omnes
Lunaris theoricæ, ut praedictum est, debite formes oportet, quibus
actis, si è centro A per epicycli medium filum dirigis, auge epicycli
veram in inferiori epicyclo demonstrat. Ab auge vera deinde si nume-
ras indicem Y usq; Lunae Argumentum verum, aequatumq; per-
spicis. ¶ Natiuum Caesaris Argumentum est Lunae, medium qui-
dem, quale supra visum Sig. 6 gra 11 m. 31. Verum 5 5 gra;
29 m. 3 ¶ In Regia natiuitate Argumentum Luna medium te-
nuit Signorum 9 gra 26 m. 39, Verum & aequatum Sig. 9 g
17 m. 53.

TABVLA MEDI ARGVME NTI LVNAE				TABVLA VERI MOTVS CAPITS DRACO			
Centenarij annorum ante & post Christi aduentum		Radices post Chri- stum		Centenarij annorum ante & post Christi aduentum		Radices post Chri- stum	
Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.
100	0 18 21	6 18 21	1100	8 28 4	8 18 4	2100	11 0 45
200	1 7 4	11 29 39	1200	4 13 51	11 11 11	2200	6 16 40
300	7 25 46	5 10 57	1300	11 29 44	5 26 22	2300	2 2 31
400	2 14 28	10 22 15	1400	7 15 38	10 10 10	2400	9 18 21
500	9 3 10	4 3 33	1500	1 1 27	2 14 41	2500	8 7 49
600	3 21 52	9 14 50	1600	10 7 16	7 8 50	2600	0 21 14
700	10 10 34	2 26 8	1700	6 3 8	11 22 13	2700	10 10 14
800	4 29 17	8 7 26	1800	1 18 59	4 7 9	2800	2 4 12
900	11 17 59	1 18 44	1900	4 4 50	8 21 18	2900	6 18 31
1000	6 41 7	7 0 2	2000	4 10 39	1 5 16	3000	11 2 42
1100	0 23 23	0 11 19	2100	0 6 31	5 19 11	3100	2 9 15
1200	7 14 48	5 22 17	2200	7 22 12	10 3 46	3200	9 25 6
1300	2 1 48	11 3 53	2300	4 8 11	2 15 55	3300	5 10 58
1400	8 21 30	4 15 13	2400	10 24 3	7 2 4	3400	0 26 49
1500	3 10 11	9 26 11	2500	6 9 54	11 16 12	3500	8 18 28
1600	9 28 54	3 7 48	2600	1 27 45	4 0 23	3600	1 25 11
1700	4 17 16	8 19 6	2700	9 11 34	8 14 13	3700	11 14 21
1800	11 6 19	2 0 24	2800	4 27 25	0 28 40	3800	7 0 12
1900	5 25 1	7 11 42	2900	0 13 17	5 12 49	3900	2 16 2
2000	0 13 43	0 23 0	3000	7 29 8	9 29 0	4000	10 1 53
2100	7 2 25	6 4 17	3100	3 14 57	2 11 4	4100	5 17 44
2200	1 21 7	11 15 15	3200	11 0 45	6 23 17	4200	1 3 33
2300	8 9 50	4 26 53	3300	6 16 40	11 9 18	4300	8 19 24
2400	2 28 12	10 9 11	3400	2 2 31	3 21 17	4400	4 5 16
2500	9 17 14	3 19 23	3500	9 18 21	8 7 49	4500	11 21 7
2600	4 5 56	9 0 46	3600	7 4 12	0 21 14	4600	7 6 56
2700	10 24 38	2 12 4	3700	0 20 3	5 6 13	4700	1 22 47
2800	5 13 21	7 23 22	3800	8 5 52	9 10 14	4800	1 22 47
2900	0 2 3	1 4 40	3900	3 21 43	2 4 12	4900	10 8 39
3000	6 10 45	6 15 18	4000	11 7 35	6 18 31	5000	5 24 30
3100	1 27 15	11 27 15	4100	6 23 26	11 2 42	5100	1 10 19
3200	7 28 9	5 8 33	4200	2 9 15	9 10 14	5200	8 26 10
3300	2 16 52	10 19 51	4300	9 25 6	8 1 6	5300	4 12 2
3400	9 5 34	4 1 9	4400	5 10 58	0 15 9	5400	11 27 53
3500	3 24 16	9 12 27	4500	0 26 49	4 29 18	5500	7 13 42
3600	10 12 58	2 23 45	4600	8 18 28	9 13 18	5600	2 29 14
3700	6 9 8	10 5 2	4700	1 25 11	2 16 12	5700	10 15 25
3800	5 1 40	1 16 20	4800	11 14 21	6 11 47	5800	6 1 14
3900	11 20 23	6 27 18	4900	7 0 12	10 25 16	5900	11 24 52
4000	6 9 8	0 8 56	5000	2 16 2	3 10 4	6000	9 2 27
4100	0 27 42	5 20 14	5100	10 1 53	7 24 1	6100	4 18 49
4200	7 16 19	5 20 14	5200	5 17 44	0 28 40	6200	0 4 17
4300	2 5 11	11 1 31	5300	1 3 33	4 22 13	6300	9 20 29
4400	8 21 51	4 12 49	5400	8 19 24	9 6 41	6400	1 6 20
4500	3 12 15	9 24 7	5500	4 5 16	1 20 50	6500	10 22 11
4600	10 1 18	3 5 25	5600	11 21 7	6 4 1	6600	6 8 1
4700	4 20 0	8 16 43	5700	7 6 56	10 15 10	6700	1 23 51
4800	11 8 42	1 28 0	5800	1 22 47	3 17 27	6800	9 9 43
4900	5 27 24	7 9 18	5900	1 22 47	4 9 1	6900	4 25 14
5000	0 16 7	0 20 36	6000	10 8 39	8 21 9	7000	0 11 25
5100	7 4 49	6 1 54	6100	5 24 30	0 14 42		
5200	1 23 11	11 11 12	6200	1 10 19	4 15 42		
5300	8 12 13	4 14 29	6300	8 26 10	8 29 55		
5400	3 0 55	10 7 47	6400	4 12 2	1 14 6		
5500	9 19 38	3 17 5	6500	11 27 53	5 28 15		
5600	4 8 10	8 28 13	6600	7 13 42	10 12 23		
5700	10 27 2	2 9 41	6700	2 29 14	2 16 12		
5800	5 15 44	7 20 58	6800	10 15 25	7 10 43		
5900	0 4 26	1 2 16	6900	6 1 14	11 24 52		
6000	6 23 9	6 13 34	7000	1 17 7	4 9 1		
6100	1 11 51	11 24 52		9 2 27	8 21 9		
6200	8 0 33	5 6 10		4 18 49	1 7 10		
6300	2 19 15	10 17 27		0 4 17	5 21 29		
6400	9 7 57	3 19 45		9 20 29	10 5 37		
6500	1 26 40	9 10 3		1 6 20	2 19 46		
6600	10 15 12	2 21 21		10 22 11	7 3 57		
6700	5 4 4	8 2 39		6 8 1	11 18 6		
6800	11 22 26	1 13 57		1 23 51	4 14		
6900	6 11 28	6 25 14		9 9 43	8 16 15		
7000	1 0 11	0 6 32		4 25 14	1 0 34		
	7 18 51	7 17 50		0 11 25	5 14 42		
	2 7 35	10 19 8		7 27 15	9 28 51		

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM DECIMVM NONVM

Aspectuum possibilitates, vt vocant, siue euentos possibiles, quatenus in Zodiaco fiunt, per instrumentum sublequens omni momento discernere.

Quid aspectus & quid per eum intelligendum.

Aspectus nuncius.

Spectus certa est stellarum distantia in Zodiaco erantia, secundum quam effectus, nunc saluare, nunc infatuare mutamus. Boni enim aspectus saluare Mali perniciem rebus minantur. Aspectus numero sunt quatuor, Sextilis, Trius, Quartus & Diametralis. Tamen non debent, quibus coniunctio quoque aspectus dici mereatur, reuera tamen non est, quia cum diffinitione pugnat, distantia enim nulla dicitur.

Coniunctio, cuius Character hic est.

Coniunctio qd.

Carolus, Ferdinandus.

Quousque planetæ radios emittant. h. 9 gra. 2. 9 gra. 8 gra. 15 gra. 7 gra. 12 gra. Quid sextilis, & quid per eum intelligendum.

Quomodo Astronomiæ incubituro sedendū sit in studio. Quomodo cosmographi operā daturus sedere debeat.

Mundi partes siue cardines, aliter theologis, aliter poetis vsurpantur.

Sextilis notam eiusmodi habet.

Hic aspectus bonus est, imperfectam tamen amicitiam arguit, sex aciebus in modum stellæ, constans, eod quod 60 gradus, id est, sextam circuli partem possideat, quandoque enim duo planetæ per signa duo distant, sextili aspectu iungi dicuntur. Vnus & idem planeta vtriusque aspectus omnes, præter coniunctionem & oppositionem, habere eod temporis momento potest, quod noueris similitudine sequenti rote volubilis indicem cancri principio adduxeris, tum enim sextilis sinister primum gradum, dexter primum, sextiles vtriusque exprimit. Hic obiter succurrit, quod te latere quoque nolum, quicunque operam studii astronomici, saltem non vanam nauare instituit, vt perpetuo meridiem intuearis, sic enim astronomiæ studium, & rectius perdiscas, & promptius tenebis. Astronomis siquidem oriens sinister, occidens autem dexter, vocatur, dum enim velocius siderum motus potissimum inuestigat, eos neque otiosius habere possunt, q in meridiem versi, id quod palam facit proximum instrumentum, si indicem illius ad principium cancri fixeris. Neque clam te sit Cosmographiæ incubituro, vt semper septentrioni intentus esse velis. Si enim meridiem aspereris, nunq satis (nisi rem ante probe & quasi memoria teneris) tibi futurum est. In instrumentis enim Cosmographicis, altitudo poli animaduertitur sedulo, qua de causa Septentrio firmiter aspicendus est, alia enim abfor dum quiddam eueniet. Quicquid enim orientem respicit in tabulis vel instrumentis Cosmographicis, illud idē verso in meridiem lectori occasum innuere videbitur, & contra, occasus tabule esse qui debet, orientē simulabit. Eadem quoque meridiei & septentrionis in ordinatio suboritura est. Sicuti vero Astronomi cū Cosmographis hac in te pugnant, ita theologis & poetæ dissident. Id enim quod theologis dextrū est, hoc poetis leuū appellatur, quoniam theologis res diuinas peragentes, ortum suspiciunt, Poetæ contra, in suis celi aut plagarū mundi distinctionib, occasum intueri solent, ynde Aquilonē dextrū Austrū vero sinistrū illis esse oportet, id quod ex 3 Phalaris Lucani clarū fit, ubi alloquitur Arabes Rhomā translatos, nō amplius sinistras vmbas, hoc est, meridianales mirari, hīs verbis. Ignorant vobis Arabes venistis in orbem, Vmbas mirati nemorum non ire sinistras. Hæc omnia graphice representat sublequens figura.

Trinus

CAESAREVM

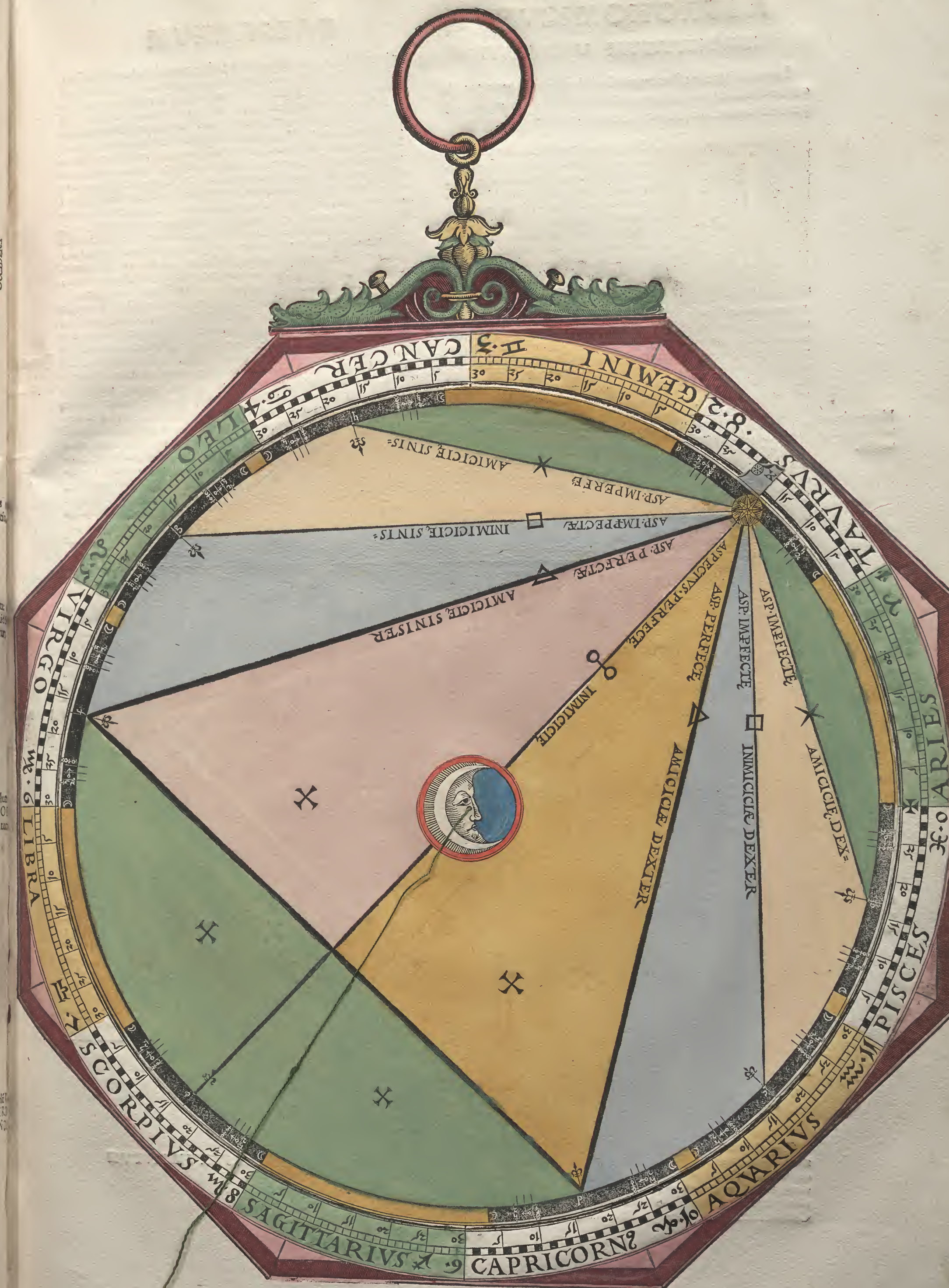

Trinus aspectus signum tale. Trinus contingit quatuor signorum, id est 120 gradus, differetia, inter planetas facta, Aspectus amicitia perfectæ, beneficis, adiuuans, consentiensq nuncupatur, vltimum illud idco, quod planetæ huiusmodi aspectu sese contuentes, collatis viribus, mutuo se auxiliantur. Dexter idem & sinister, vt alii esse potest, quod apparet indico ad cancri exordium locato, ubi trinus leuis, capricornum, dexter, pisces tangit. Alter id est, sinistra partis, aspectus signorum ordine succedit, alter dexterae partis, Trinus, contra ordinem nititur.

Quartus aspectus sic scribitur. Quartus siue quadratus vel græcè τετραγωνος fit quando tribus signis planetæ euariant, id est, 90 gradus, Maleficus & imperfectæ inimicitia aspectus, vt cuius radii mutuo pugnant, discordiam quādam & similitatem excitent, vocatur. Vtriusque partem sicut alii occupare eodem temporis puncto potest.

Oppositio signatur hoc modo. Oppositus aspectus vel diametralis radiatio fieri dicitur, quando planeta ex diametro in Zodiaco parte aliqua opponuntur. Hic neque dextram neque sinistram admittit, per se vnus existens, inimiciam quoque præfectam denotat. Huiusmodi radiationem fieri contingit, si planeta per 6 signa distent, id est, 180 gradus, quod est circuli medium, tunc enim se vicissim morte vtrorum oppositorum radii aduersis diuerberant. Instrumenti commodum quo verius intelligantur, exemplo vti prestat. Tempore Caesaris Caroli, qui fuerint aspectus, sic discas. In die X Solis gradum signa, qui est 14, locum post Lunæ in Zodiaco requirit, sex 7 gra 7 mi ibiq continuo sextilem aspectum cerues. Si enim e cetero filii protrahas per 7 gra 7 mi, manifestellud in area nigriuscula inter literā b & d incidet. Aspectus autem ille radialis tantū est, quia Sol radios Lunæ saltem tangit, suis quoque radiis contrētās. Consequenter Saturni loco suo inlere, qui est 17 gra 40 mi. Quatenus igitur Saturnus terminū inter suū cadit, hoc est, inter h & characterem h, merito Sextile facere cum Sole dicitur. Iupiter tempore natiuitatis Caesaris 7 gra 21 mi tenuit, quæ si in Zodiaco repetas apparebit nō coniunctus cū Sole, sed combustus, quia 7 gra tantummodo a Sole elongatur. Mars in 24 gra 38 mi constitutus, nullū cū Sole aspectū habet, quia sextilis Solis aspectus terminum radiorum nō assequitur. Venus 26 gra 39 mi cum possideat, & longius abest q vt radiis suis corpus Solare contingat, nihilo secius tamen a radiis Solaribus tegitur. Mercurius proxime Solem accedit, propterea cum Sole coniungi si dicas, nō erraueris. Hoc igitur modo Solis cum planetis reliquis aspectus sufficienter cōtemplatus es. Nunc indicem super gradū h diriget 17 gra 40 mi, cōsiderans simul cui planetarū aliorū aspectu quoque patet, Sole excepto, qui iam examinatus est, cum ceteris vero planetis idem est agendi modus.

In Regia natiuitate similiter indicem gradui Solis 28 gra 55 mi adiunge. Secundo quemlibet planetarum suū in locū statue, quē repositi natiuitatis incoluit, vt lunam in primū gradū 20 mi h, in 28 gra: 36 mi, 2 in 5 gra: 46 mi, 3 in 24 gra: 6 mi, 4 in 26 gra: 3 mi, 5 in 28 gra: 56 mi. Quibus ita digestis Lunæ nullus aspectus cum Sole, h quartus, 4, radialis tamen, 7, ite nullus, Veneris & 3 coniunctiones legitime cernuntur. Ita Solē ubi videris eodē pacto cū 10, 24, 27, & reliquis agēdū scias. Hæc nimirū demonstrationis iteratio ab dē huius instrumenti vltimo tepore cuit, proinde omnis plurib, ad alia aspectū cōsiderationē pergamus.

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM VICESIMVM

Lunæ solius aspectus cum planetis alijs, tam retrogradis quam directis (motu diurno & distantia illorum prænotis) per instrumentū sequens ad horam & minutū prælagire.

Motus plane-
tari diurni in-
uentio.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris
de planeta di-
recto.

Exemplum
CAROLI
de planeta re-
trogrado.

Per figuram præcedentem notū datum est, vtrum die quopiam planeta fuerit cum Luna coiturus, nec ne, aspectu aliquo, vbi enim ostendit locum lunæ imponens, planetas reliquos secundum loca sua in Zodiaco disposueras, qui nā lineis aspectuum, planetæ appropinquarint, videras. Planetarū iam si aliquis in tantum approximet lineæ, vt in 24 horis assequi possit eādem putetur, tum istius planetæ locum verum præsentis & sequenti diebus conuenientem, locumq; Lunæ quæritur. Motibus deinde ambobus quæsitis, vnum ab altero, minore scē a maiore, subtrahat, nisi planeta retrogradus sit, tunc enim motus dici sequentis a motu dici præcedentis demendus erit. Ideo q; in retrogradis motus dici sequentis sedulo minor est, cum subinde de- crescat, id quod in Luna secus est. Cuius motus sequens perpetuo maior est præcedente. Qualis qualis tandem sit, semper (vt verbo dicam) minorem maiori subtripe, quo facto remanet motus planetæ diurnus. Hic non prætermittitur moneo, planetarum cuiusvis in aliud signum transitus. Locus enim planetæ ab integro subtrahendus tunc est si gno, distantiaq; vsq; ad finem signi inde redundans, addenda motui, quem in sequenti absoluit planeta: Luna postea & planetæ distantia sumetur, quæ habebitur, loco Lunæ a loco planetæ dempto, illa autem distantia in limbo sequentis instrumenti inuestigabitur, & cum puncto occulto signabitur. Si planeta directus sit (Luna enim semper ob ve- locitatem directam manet) subtrahetur motus eius diurnus a motu Lu- næ diurno, residuumq; in linea F G, iuxta gradus & minuta, quere- tur. Linea vero a centro limborum pergens in 9 partes, id est, a 9 gra: vsq; in 18 dissecta est, graduum singuli rursus in 20 partes sub- diuiduntur, quarum quælibet 3 minuta continet. Residuum ergo habitum, cum margarita superinducta exprimitur. Filum post hac in punctum distantia: antea occulto puncto obseruat, distendatur, & margarita ostendet protinus, in instrumenti area, horam & minutum aspectus, quæ ambo iusta proportionis ratione a quouis dici possunt, q; Sed res per exemplarem viam lucidior euadet. In die Natiuo Im- peratoris Caroli proximè Iouem non longè abesse ab aspectu sextilis si- nistro Lunæ didicimus, cum indicem X super locum Lunæ aptauimus. Proinde ad sequentem diem, scē 24 Februarii, locum Lunæ per instrumentum accepimus. Locus Lunæ in 11 gra: 48 m. 10 s. Iouis in 7 gra: 26 m. 10 s. reperiuntur. Cum itaq; die natiuitatis propolite, Luna 27 gra: 9 m. 10 s. autem 7 gra: 12 m. 10 s. reuenerit, motus diurnus Lunæ 14 gra: 39 m. 24 s. vero gra: 0 m. 14 s. fuerunt. Iam ergo motum 4 a Lunæ motu, scē minorem a maiore subtrahat, restant 14 gra: 25 m. quod residuum in linea F G cum filo & margarita expressum, accipe. Post hac distantiam in- spice, id est, spaciū illud, quod Luna peragrandum restat, donec ad Iouis locum perueniat, quod per subtractionem fiet. Nam facta illa, 30 gra: & totidē mi: resiliunt, quib; in limbo acceptis, filū super ini- ciatur, quo facto, margarita simul horas 16, m. 10, in instrumenti area prodet. Toridem horas & minuta post meridiem, diei natalis consti- ti, computato. In illis enim Luna sextilem cū Ioue aspectum obitura est. Hucusq; nobis actum est de directo tantū, nunc de retrogrado pla- neta. Lunam & Mercurium contemplantur, ad natalem Cæsaridis diem apparet Luna iam discedere a quarto Mercurii, quoniam eadem die meridiem natiuitatis aspectus contigerat vicesimo secundo diei, Lu- næ motus compar est 13 gra: 4 m. 10 s. 3 m. motus 21 gra: 9 m. 10 s. Diei autem natalis motus conueniens Lunæ quidem 27 gra: 9 m. 10 s. Mercurii vero 20 gra: 30 m. 10 s. est. Nūc quia retrogradari cernitur, motus eius minui solet. Motus Lunæ diu- nus 15 gr. 5 m. Motus 3 diurnus gra. 0 m. 39. Motū antea planetæ directi demptum a Luna, iam eundem, propter retrogressum, addes, prouenientem numerum 15 gra. 44 m. scē ad lineam F G cum filo & margarita examina, distantia post hac Lunæ & 8 gra. 12 m. in limbo cū filo exprime, quo extenso, margaritam ho- ram & minutum præteriti aspectus, Horas scē 12 m. 30 ostendit.

Documentum insigne, ac omni astronomi-
co negotio perquam vtile.

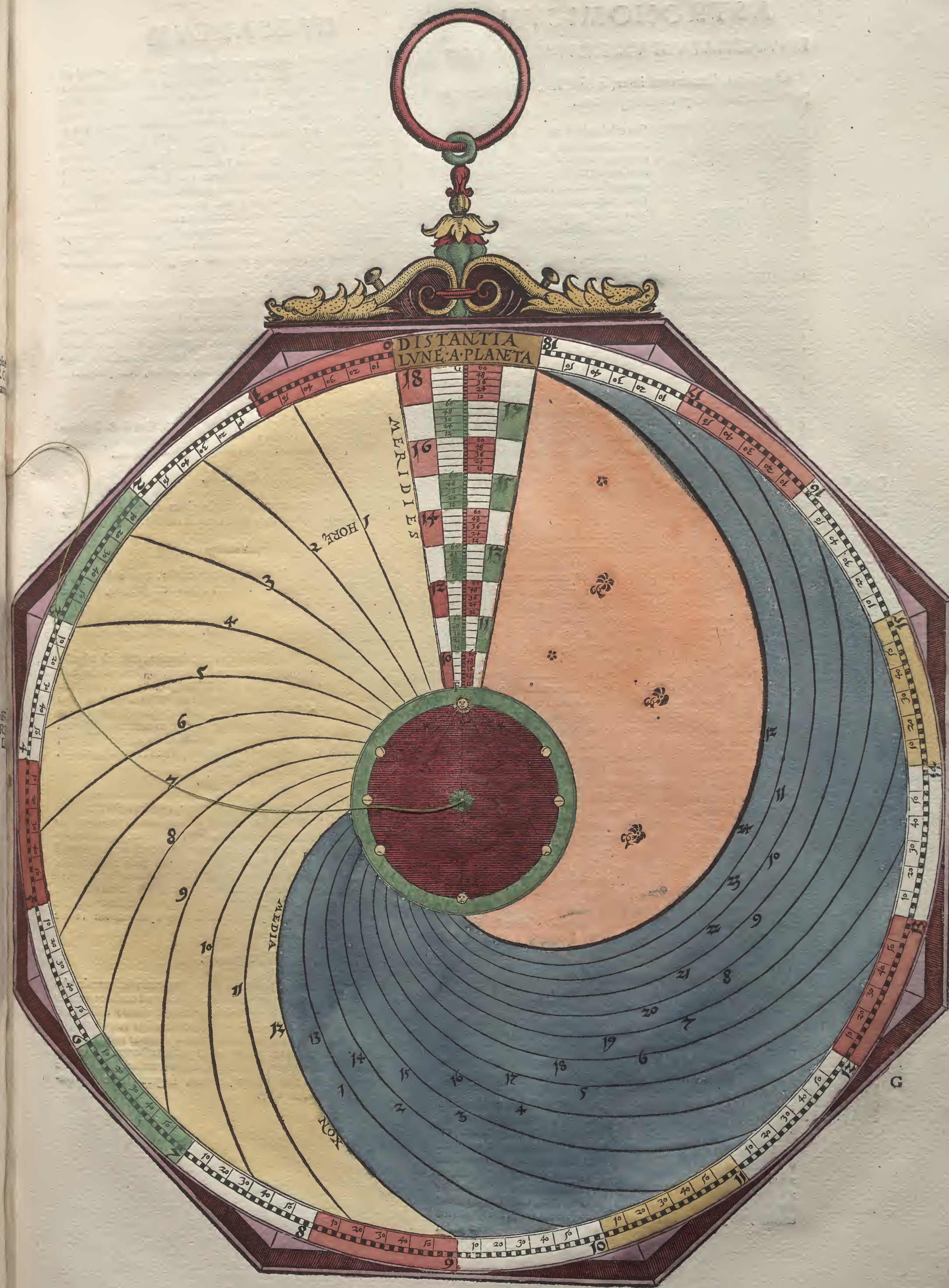
Comptari non semel pleriq; permolestum esse, quod authores Ephe- meridum, nullibi horas & minuta simul aspectibus adnotent, præter quam in Solis & Lunæ coniunctionibus oppositionibusq; in quadris vero, sextilibus aut triangularibus minime, sicut etiam in aliorum planetarum aspectibus, in vniuersum nullis minuta cū horis assignet. Cœlestes etenim huiusmodi figuras pro aeris saltem mutationibus structuri,

primo

CAESAREVM

primo statim limine herent. Vtiq; ad vnguem definita temporū mo- menta desiderantes, neq; satis per semet ad talia distinguenda ingenii habentes. Quocirca cōmune aliquod dogma seu regulā, in genere cō- prehensam, de his omnibus subdere, & hac eandē per exēpla præmissa il- lustrare reddere nō inane opus iudicauī. Aspectus igitur cuiusq; horā & minuta nouisse qui optat. Principio die quo euenturū quæpi- scit, proponat. Illius mox dici sicut & sequentis (duorum scē planeta- rum, quorum aspectus requiruntur) inuestiget. Motibus ambobus habitis, minorem maiori subtrahat, quo facto, motus diurnus proue- niat. Planeta postea velocius, motum a tardiore subtrahenti, distan- tia remanebit. Vtriusq; planetis existētib; directis, minor maiori de- matur, altero vero directo, & altero retrocedente, motus coniungatur, quicquid autem vel subtractio vel additio remiserit, illud omne in scōi- da per multiplicationem resoluatur, incipienti a gradibus, qui per 60 primū in minuta, mox a minutis in secunda per alia 60 scinduntur. Secunda ista omnia per 24 diuiduntur, quotiente seruat, cui dispo- ri nomē esto. Postea distantia similiter in secūda resoluatur, que resolu- ta per diuisionem iam habitum scabitur, quo peracto, horas quoties multiplicata, per diuisionem dictam examinantur, minutaq; tem- poris in quotiente prodibunt. Ita ergo horas & minuta vtriusq; as- pectus cōtingentis cuiuslibet exactissime cernis. ¶ Regulam hanc Cæ- sarea inductione manifestiore dabo, & primo per sextilem Lunæ & Iouis, in quo motum Lunæ diurnum 14 gra. 39 m. esse vidit. Solue igitur 14 gra. in minuta per 60, addeq; 39 minuta, erunt 879 m. quæ iterum in secunda per 60 resoluas, 14 gra. 59 m. 59 s. secūda prouenit. His referatis, ad motum quoq; 2 diurnum, qui est 14 m. accedes. Multiplicata 14 m. cum 60, procreant 840 secūda. Directi iam cum sint ambo, minorem a maiori, id est, 840 a 14740 auferes, & restabunt 5900, quæ per 24 diuisa, redo- dunt 246, diuisionem scē futurum. Distantiam nunc aggressus, quæ est 10 gra. 10 m. in secunda quoq; resoluas, & erunt secūda 3600, partiens illa in diuisionem 246, horas in quotiente habebis scē 16. In residuo postquæ helerunt, 2018 resoluas iterum in mi- nuta, quando resiliunt 121080, ea adhuc per diuisionem repetes, & minuta 56 quoties remittet. Sic igitur horas 16 m. 56, post me- ridiem numerata, aspectum sextilem & 2 præfiniunt. Nunc de □ & 3 reperam, quod eo libentius facim, quia 3 retrogradus sit. Motus 3 diurnus 15 gra. 5 m. ea resoluta, 5400 facit secūda. Motum 3 diurnum 39 m. scimus, quæ resoluta pariter 2340 secūda sunt. Mercurius autē ex quo retrogradus est, vtriusq; planetæ secūda, iuxta regulam addenda sunt, & quibus complicatis 56640 resultant. Quæ post diuisionem producit 2360, quidui for in posterum erit. Distantia postmodum resoluatur pari modo, scē 8 gra. 12 m. resoluta illa 29520 faciunt, diuisa iam hac, horas dant 12, et residuum 12002, quod in secūda per 60 denuo re- dactū, diuisumq; si fuerit, m. horæ causabit scilicet 30. Horæ igitur huius aspectus 12, m. 30 pomeridiana apparent. ¶ Sed ne proflus a proposito cedam, quod hactenus solui, Regis quoq; nata- lem in demonstrationem adducam, per quem aspectus similiter discē- tur. Rex Ferdinandus 10 Martii natus ante meridiem, nōcitur. Scitur igitur num eo die Luna planetas reliquos aspiciat. Lunæ mo- tum principio consideramus, aris 20 gra. 10 m. q; fuisse constat. Iam si prioris instrumenti indicem X huic gradui & minuto appli- cas, & reliquorum quemuis suo loco describas, Martem ferē oppo- ni Lunæ, qui in 23 gra. 37 m. 10 s. fertur, cernes. Quoniam vero nullam aspectus contingentiam ita propinquam vides quam hanc, Lunæ locum sequentis diei examinandum accipe, qui est gra. 2 m. 26 m. Martisq; locum, eiusdem diei sequentis, scilicet 10 Februarii 24 gra. 24 m. 10 s. Motus diurnos amborum quere, prouenietq; Lunæ motus diurnus, gra. 12 m. 16. Motus au- tem diurnus Martis habet grad? 0 m. 47. Dempto iam Lunæ motu a Martis motu, distantia remanet, gra. vcz 3 m. 27. Mars, quia directus est, subtrahitur a Luna, & relinquuntur gra. 11 m. 29, quæ in linea F G cum filo & margarita signantur. Filo autem rursus in distātiā quæ facit gra. 3 m. 27 distracto, mar- garita ho. 7 m. 12 post meridiem 9 diei Februarii refert, vbi Lunæ & Martis exacta fuit oppositio. Anteq; autem finem facio, admonitum astronomiæ tyronem volo, vt quoties iudicium aliquod laurus est de rebus astronomicis, perpetuo ordine planetarum sin- gulorum, capitis caudeq; sicut in Ephemeridibus cernitur, cursus, ad meridiem, & præsentis & sequentis diei, colligat. Hoc enim modo quiduis expeditum, & ad manus, vt dicitur, erit.

SEQVITVR INSTRVMENTVM

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM VICESIMVM PRIMVM

Omnium planetarum inter se aspectus, Lunæ præter, per instrumentum præfens cognoscere.

Sto nihil exigit, cur istius si figuræ vsum iterem, cum antea satis superque constet, attamen ne longius tibi ad priora discursum sit, istius quoque instrumenti præxim verbo vno aperiam. Horam minutumque aspectus cuiuscunque intellectus ante omnia considera enunctiati 19 subsidio possibilitatē eius, id est, an possit statuto tibi die aspectus contingere, quod sit hoc modo. Index X locis planetarum inducitur, quando si planeta-

rum aliquis lineas aspectuum contigerit vel propē suos fines incidit, ab alio dicitur aspicī, sin minus, non. Hoc acto abunde nosces quod institueras. Planetarum igitur biduani cursus, ut prædiximus, id est, duorum dierum motus, præparandi sunt, quibus verior cognitio aspectuum surgit. Certum cum iam sis de aliquo aspectu, quocunque tandem die futuro, eorum planetarum loca in Zodiaci lustra. Principio illius diei & fini competentia, id est, meridiis præcedenti, meridiis sequenti congruentia, unde non difficulter motus planetarum diurnos venaberis. Si sint directi vel retrogradi ambo, minorem a maiori demes, si alter retrogradi alter antrogradi sumat, coniunges utrunque. Subtractionis vel additionis residuum in linea F G repetes, inuentoque vniorem superaddes. Distantiam mox planetarum requies & in limbo numeratam cum filo æqualiter tenso, exprimes, quo retento, margaritæ locum obseruabis in lineis horariis comprehensum, illic enim & horas & minuta aspectus facti vel futuri cernes. Id quod Cæsaris exemplo adhuc aperius discēs. Diuus Carolus semper Augustus Francofordiæ Mæni, anno domini 1519, die 28 Iunii, Rhomanum Imperium suscepit. Quo in die aspectus planetarios scire laboro, quero igitur loca planetarum vniuersa, meridiis 27 & 28 diei debita (dico signanter 27 præcedentis & non sequentis, nam aspectus antemeridianos 28 diei quero, quod si pomeridianos vclim, iam 29 diei motum cum 28 examinem) quibus inuentis, ad instrumentum accedo iuxta enunctiati 19 præscriptum, videoque planetarum inter se nullas irradiationes præter * 4 & 7. Nunc ergo horam & minutum istius aspectus scire gestiens, motum 24 addiem 27, qui est gra: 11 m: 35 s: Et ad 28 diem, quo fuit gra: 11 m: 40 s: signo, Veneris quoque rursum in 27 diei gra: 10 m: 34 s: in die vero 28 gra: 11 m: 46 s: existentē inuenio excipioque. Cuiuslibet motum diurnum ex subtractione cum teneo, ut Iouis m: 5, Veneris 1 gra: 12 m: minorem, id est 5 m: a maiori, id est, 1 gra: 12 m: demo, (quia directi ambo sunt) residuumque gra: 1 m: 7 s: esse reperiens, in linea simulac F G cum vniore signo. Demo posthac locum 2 10 gra: 34 m: alio 2 11 gra: 35 m: remanent 1 gra: 1 m: distantia dicta, quæ in limbo dinumerata, filo expressa cum fuerit, margaritæ horas 21 m: 19 post meridiem 27 diei demonstrat. Quæ si ad nostras horas reduco, hora 9 m: 19 ante meridiem diei 28 Iunii aspectum hunc, 24 & 7 fuisse inuenio. Adeo astræ Cæsari benigna se præbuisse, præter quæ indies nemo non fatebitur. Sextilem enim & Trinumum olim Astrologi dignitates, potestates, maiestatesque portendere, certò cognouerunt, conueneruntque, id quod si nullibi aliàs certè in electione Caroli Quinti verum esse certò certius intelligi potuit. Adde quod non modo sextilis 24 & 7 inter se, quorum vterque planeta felicissimus, sed & Luna & Iouis sextilis, Luna & Veneris coniunctio, eodem creationis die concurrerint. Ita cælum ipsum desiderasse, Cæsarem Carolum non perperam quis affirmauerit. Idem per numeros quoque, si fortassis quispiam ita malit, exequi doceamus. Motus 24 diurnus 5 m: scz resolutus, 2 300 efficit, 2 motus 1 gra: 12 m: dissolutus 2 4320 constituit. Minore numero iam a maiori dempto, propter directionem, vtriusque 4200 2, superant, ea per 24 secta, diuisorem 167 remittunt. Distantia videlicet gra: 1 m: 1 pari processu regulatur. Multiplicata enim 36000 2 dat, quæ parita cum diuisore, horas 21 relinquit. Residuum deinde 53 solum pariter & diuisum, m: 19 reddit. Hoc peracto liquet vtrum bene nec ne, cum instrumento operatus sis. Si autem vtriusque parte, siue instrumenti opera, siue calculi opere diuersum eueniet, certus esto te errasse, vtriusque vero concordantibus, neutiquam. Hunc canones nemo non huius artis studiosus vehementer amplectari debet, cum ad Ephemerides admirabilem vsum afferat.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris

Sextilis 24 &
7 tempore electionis
Carolus Imperatoris.

Recens
aspectuum in
quilitio pernu
meros.

Exemplum
Regis FERDINANDI.

Exemplum aliud. Diuitali Regis Ferdinandi, scz 9 Martii ex pronunctiati 19 reperta fuit 2 h & 0. Saturni motus ad 9 diem est gra: 28 m: 35 s: Decima autem die gra: 28 m: 37 s: Motus 0 in 9 die, 28 gra: 1 m: X. Decima die 29 gra: 0 m: X. Motum h diurnum reperis duorum m: 0 minoris 59, quare minorem subtrahens, ambobus scz directis, superfuit 57 m: Hæc requiritur, in linea F G vniore exprimat. Post illud distantia quæ est gra: 0 m: 34 in limbo accepta, cum filo signetur extento, margaritæque, horas 14 m: 22 notans obseruetur, tantum enim

CAESAREVM

enim temporis post meridiem vendicat sibi 2 h & 0, quod est 2 hora decimidici, m: 22 ante medium noctis. Illud idem adhuc per calculum probabo. Distantia 0 & h erat 34 m: Diuisoria monito, ut scitu cognoscas. Iam ergo quoniam directi sunt 2 59 demo, & 57 relinquantur, quæ iterum in 2 resoluta, faciunt 3420, totidem diuide per 24, & diuisor surgit. Similiter distantiam 34 per 60 multiplica, & 2040 resolutant. Distribue distantiam diuisore iam noto, redundantque horæ 14. Residuum eadem cum multiplicatum diuide, & 22 minuta horaria prodibunt. Ita falli non potes, quin 2 hunc, hora 14 m: 22 contingere certò asserere audeas. Regulam hanc non ideo adieci, ut ea vti debeas in signioribus usque adeo motibus, & sibi inuicem proximis, sed velociorum gratia planetarum, & longissime distantium videlicet, ne hac in parte quicquid omnino ad perfectam motuum indagacionem desiderari videretur.

Enumerauimus enunctiati superiore generaliora aspectuum discrimina, & ea quæ principalia vocantur. Nunc autem speciales, & si minus, minus principales nominare differentias recessibimus. Huiusmodi autem sunt. Combustio, Oppressio, Vacatio, Obsessio, Applicatio, Separatio, Prohibitio, Luminis translatio, eiusdemque relatio, vel, ut sic dicam, Redditio, Pulsatio, Receptio &c.

Combustio.

Combustus planeta dicitur, qui minus 15 gradibus a 0 hinc inde positus distat, tot enim gradibus Solaris continet orbis, tantoque intervallo potentissime radios circumquaque suos diffundit.

Oppressio.

Oppressus planeta vocatur, quando minus 12 gra: a 0 abest, hoc autem declaratione non eget, cum sit nemini non obuium.

Vacatio.

Vacuum dicimus planetam, ratione cursus, tum enim vacuum est, cum ab aliquo aspectu exit, nec in alium recta labitur, sed omni irradiatione priuatus incedit.

Obsessio.

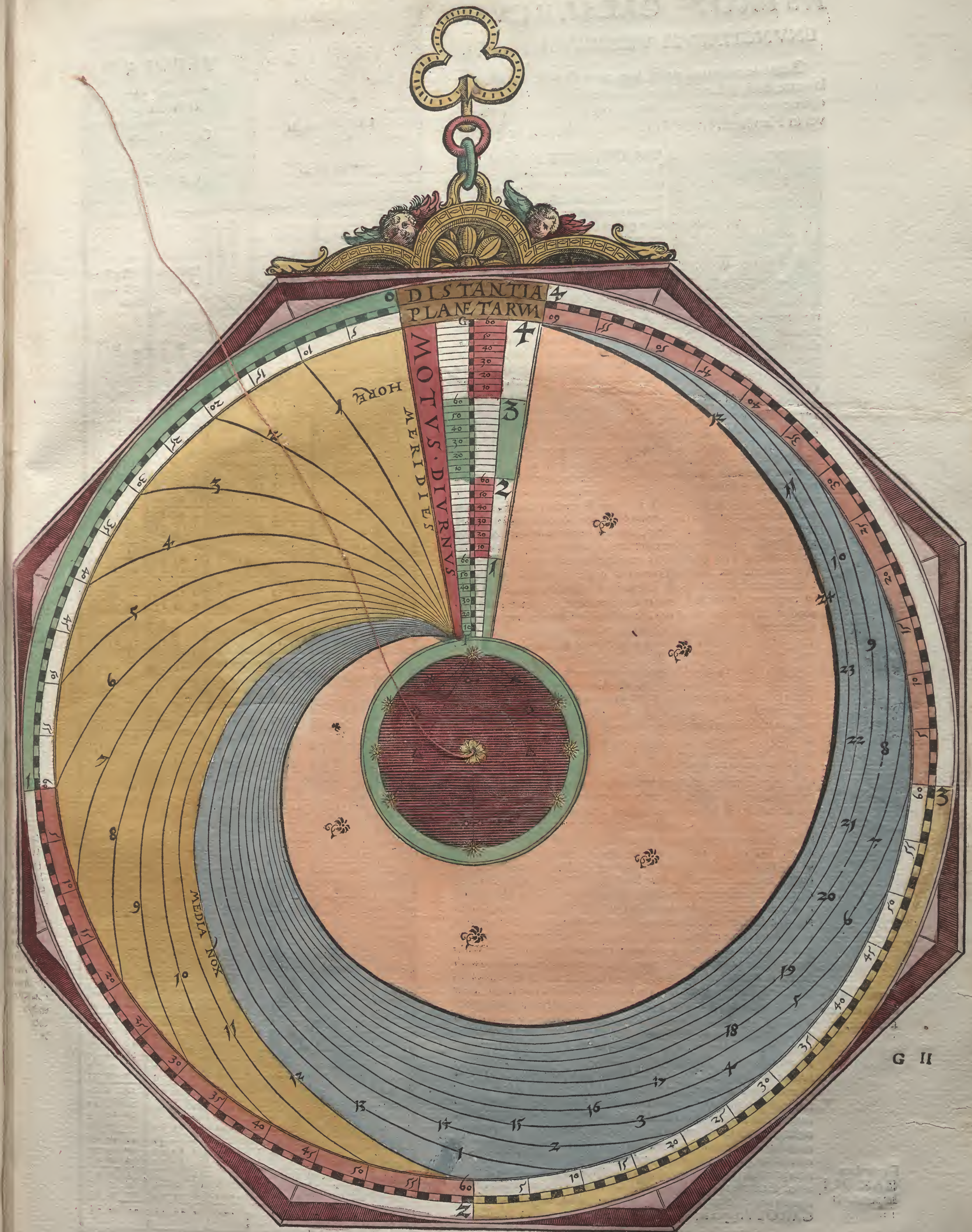
Obsessio nomen est, quasi occupato & irretito, cum ab aspectu vnius planetæ malignioris in alium aspectum, maligni quoque (mali autem planetæ dicuntur h & 7) incurrit, ita enim de vno malo in aliud deferitur, quasi inuitus. Exempli causa, Si 2 cum 7 con iuncta, a 6 abiciens in 2 h incidat, quale quiddam fieret, si 2 & 7 principium cancri tenerent. Saturnus autem tertium vel quartum libra gradum, hoc pacto enim 2 malum malo addere videretur, ideoque obsessus, vocabulo apud Astrologum peritos recepto diceretur.

Applicatio.

Applicatio contingit inter duos planetas, quoties enim inter se distant in tantum, ut cursu citior centro suo orbis ardioris pertingere possit, id est, tardioris orbis suo centro attingere, ut velocior applicare se ferri dicitur, ut Iupiter radios suos proiciat 9 gradibus, a quibus si 7, qui otior in motu (si modo retro non erat) abest tanto spacio, Iâ radios 24 contingit, eidem applicari dicitur, quia coniungi appetit Ioui. Ptolemæus tamen non nisi per 3 graduum distantiam applicationem vocari concedit. Sciendum præterea applicationem non modo in coniunctionibus, verum, sed in aliis aspectibus vfu venire solet.

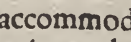
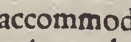
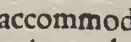
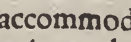
Separatio.

Separari contrarium priori est planè, Separatio fit, quando planetæ a coniunctionibus digrediuntur, velociorque a tardiore penitus (ita ut non amplius cum radiis suis contingat alium) discedit, id est, separatur vel desinit. Quidam adhuc præcisius examinant, & separari velociorem volunt, postquam vnum dumtaxat minuto a tardio remouerit. Plures adhuc recenseri possint aspectuum, vel passionum differentia, sicut, Pulsatio, Luminis translatio &c, ad præsentiam autem, quia nihil faciunt, omitto. Legere si libet in promissu est libri Auenzæ ca: 7.

Omni temporum cursu, tam ante q̃ post Christum, labente, Solis ac Lunæ Coniunctiones, Oppositiones, Quadræ medias, vnde cognoscitur, vel in Nouilunio Solis, vel in Plenilunio Lunæ defectus, citra laborem perspicere.

tra controuersiam alterantur, diligens hoc loco tractare placuit. Retra autem illa, quia vno instrumento comprehendere non licebat, in plura distribuere coactus sum, partim, vt nihil omnino molestè cogitaueris relinquere, partim, vt sic exactior absolutiorq; rei examinatio fieret. Proinde quatuor illas continens instrumenta subordinaui, continua ferè, veluti connexa. Hora siquidem non ad vnguem Coniunctionis vel Oppositionis habita (quorum vñus in iudicijs præcipuus est, earum rerum scz, quæ mundo eueniunt) impossibile est figuram loci veram ferre, multo minus aut iudicium certius, de rebus futuri, quare non temere hoc loci curiosior esse volui. Coniunctionem idcirco Solis & Lunæ, aut Lunæ & Capitis Draconis, qui scire vult, instrumentum præsens considerare, orbibus æ quatuor & Calendario quodam compositum. Orbem vñ primum, qui & infimus est, indicem X gerit, cui anno infers pros vides, ab vno in 100, confusè tamen, & ordinem citra interius signatos, cuius vñus exigitur, conjunctionibus oppositionibusq; inquirendis. Secundum cum ostensore Z orbis partem, anni familiariter ab vno ad 100 præscriptis, conjunctionibus & ð inuestigandis accommodo. Tertiã rotam Y index insignit, in cuius circuli serenitã rotulæ eiusmodi nigriculæ passim vna cum characterè & apparent, Solis & Lunæ coitus signantes, quemadmodum in integellæ effigies hæc ðnes, & corniculatæ lunulæ , quadras luminatur representant. Quarus orbis ostensorem Y amplexatur, Capita, Caudasq; draconis aliquot, quorum vtendi ratio ferè

Cautela obser-
uanda in anno
Bissextili.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris

TABVLA MEDIA RVM

Coniunctionum
☿ & ♀

☿ ☿ & ♀

TABVLA MEDIA RVM

Coniunctionum
☿ & ♀

☿ ☿ & ♀

Centenarii annorum ante
Anni³ & post Christi aduentum

Radices
post Chri-
stum.

Dies
Horæ
Minut

Radices
post Chri-
stum.

Dies
Horæ
Minut

Centenarii annorum ante
Anni³ & post Christi aduentum.

Radices
post Chri-
stum.

Dies
Horæ
Minut

Radices
post Chri-
stum.

Dies
Horæ
Minut

Christi
100
200
300
400
500
600
700
800
900
1000
1100
1200
1300
1400
1500
1600
1700
1800
1900
2000
2100
2200
2300
2400
2500
2600
2700
2800
2900
3000
3100
3200
3300
3400
3500
3600
3700
3800
3900
4000
4100
4200
4300
4400
4500
4600
4700
4800
4900
5000
5100
5200
5300
5400
5500
5600
5700
5800
5900
6000
6100
6200
6300
6400
6500
6600
6700
6800
6900
7000

24 10 24
28 18 35
3 14 7
11 6 25
16 21 25
20 22 45
25 6 56
29 15 7
4 10 33
8 18 44
13 2 55
17 11 6
21 19 17
26 3 28
0 22 34
5 7 8
9 15 16
13 23 27
18 7 38
22 15 43
26 4 58
27 0 0
1 19 27
6 3 38
10 11 48
14 19 59
19 4 10
23 12 21
27 20 32
2 15 59
7 0 16
11 8 21
15 16 31
20 4 4
24 8 53
28 17 4
3 12 11
7 30 42
11 4 53
16 13 3
20 21 14
25 5 25
29 13 36
3 4 3
8 17 14
13 1 25
17 9 36
21 17 46
25 17 57
30 10 8
5 5 35
9 13 46
13 21 57
18 6 8
23 14 18
26 22 25
3 47 76
6 2 7
10 10 18
14 18 29
19 2 40
23 10 50
27 19 10
2 16 18
6 22 33
10 5 50
15 15 1
19 21 12
24 7 23
28 15 33
3 11 0

24 10 24
28 2 13
15 18 2
11 9 51
7 1 40
2 17 39
23 12 35
33 13 52
19 5 1
14 21 10
10 13 19
6 5 8
1 20 57
17 1 50
22 17 20
18 9 9
14 0 58
9 16 47
5 3 36
5 3 36
26 4 58
31 20 47
17 13 17
13 4 26
8 10 15
4 12 4
0 3 53
25 8 16
21 0 15
16 16 5
12 7 54
7 23 43
3 15 32
18 20 5
14 11 74
10 3 45
15 9 32
11 11 22
7 3 11
2 49 0
27 23 33
33 15 22
18 7 11
14 23 0
10 14 49
6 3 39
1 22 28
27 3 3
12 16 6
18 10 39
14 1 28
9 18 17
5 10 7
1 8 56
16 6 3
22 18 5
17 14 7
8 21 45
4 15 34
0 5 23
25 9 57
12 16 6
16 17 33
12 19 14
8 1 13
3 17 26
22 21 36
24 20 25
23 5 14
15 21 3

100
200
300
400
500
600
700
800
900
1000
1100
1200
1300
1400
1500
1600
1700
1800
1900
2000
2100
2200
2300
2400
2500
2600
2700
2800
2900
3000
3100
3200
3300
3400
3500
3600
3700
3800
3900
4000
4100
4200
4300
4400
4500
4600
4700
4800
4900
5000
5100
5200
5300
5400
5500
5600
5700
5800
5900
6000
6100
6200
6300
6400
6500
6600
6700
6800
6900
7000

23 6 33
17 1 50
10 21 5
4 16 26
25 16 49
19 12 7
13 7 24
7 2 45
0 21 51
21 22 13
15 17 40
9 12 58
3 8 15
24 8 37
18 3 56
11 23 14
5 18 32
26 18 55
10 14 12
14 9 30
8 4 47
2 0 4
23 0 29
16 49 40
10 15 3
4 10 19
25 10 45
19 6
13 1 20
6 20 37
0 5 54
15 16 17
11 13 34
9 6 50
3 2 9
24 2 29
17 21 48
11 17 7
5 12 25
26 12 50
20 8 7
14 3 25
7 22 42
1 18 0
16 13 45
12 8 25
2 18 15
10 9 9
4 4 18
21 4 48
15 21 58
11 19 16
6 14 33
2 9 48
21 10 11
5 5 35
9 0 46
2 20 4
23 20 29
17 15 47
11 11 4
5 6 22
26 6 45
19 26 3
15 21 20
10 16 37
28 17 7
12 12 19
16 7 36
2 24 9
3 22 11
24 22 37

23 6 33
2 6 33
8 10 18
14 15 31
10 20 15
27 0 51
6 0 32
12 5 15
18 9 58
24 4 43
3 14 18
9 19 1
15 23 43
2 6 19
1 4 0
11 13 25
18 18 9
25 22 11
4 22 27
11 3 35
17 7 53
21 12 16
8 16 73
3 8 16
0 0 54
6 5 8
12 10 21
14 18 28
2 0 11
5 4 31
11 9 14
17 43 56
21 38 19
2 18 15
8 21 58
5 3 40
26 16 19
0 7 58
6 32 41
12 24 24
18 22 6
25 2 49
4 2 24
10 7 7
16 11 49
22 26 33
1 16 9
7 20 51
14 1 14
6 1 17
26 16 19
5 10 14
11 15 17
17 14 59
3 0 43
24 0 37
9 5 0
15 9 43
21 14 27

Exemplū R
gis FERD
NANDI

Exemplum
CAROLI
Imperatoris

Per Draconis li
neam eclipticū,
quod sit fili
bus modi
et ad ea, ter
minū eclipticū,
incidit, Solis
fieri eclipsim
demonstrat, Lu=
neam deliquē
quod sit fili
figurā attin
get. In aliq
ue ex eplari
possumus ter
minū Solis sic
Lune sic

Exemplu Regis FERDINANDI.

quibus in Ianuario perfectis, indicem X inducis, ideo, quia nati-
uitas habetur centenaria, necdum planè exacta. Posthac cum filo
24 Februarii diem, natalem fice Cæsaris signa, vnde cum eodem fice
contra diuerſum ordinem proferre couſue, donec vel ● vel ○ vel
○ occurrat, ● autem offertur, quo gentur huius præuen-
tionalis (ſicet inſcripti natalem aſtrologis noſſitimo vocabulo, tu ſi
maius, præcedentem dicere nil erraueris) oppoſitionaliſue, quoniã
natiuitatem præcedit oppoſitio iſta, vocabitur. Per quam vñ ſilum
traxeris, in Diario fice Calendario 14 Februarii diem, quo con-
tingit huiusmodi oppoſitio, cernes. Quãq̃ ſi Biſſextilis ſit annus,
non opus tamen fuerit diem demere, cum lux præuentionalis ſue
præcedentis oppoſitionis 24 Februarii non excedat, imò 14 dieſe,
qui inuenitur, recipiendus pro eo.

qui inuenitur, recipiendus pro eo.
¶ Regi FERDINANDO natalis scimus annum 1503, velut
antea, index X similiter, vt prius idem o horam 22 minutum 5
Ianuarii superaret. Offensorem modo Y filium Ianuarii diem 15
vel 16 statue, & tertius annum, regius fex, in limbo rote X exprel
sus, idem cum filo notandus venit. Subtus vero filum proxima o
cum 11 signata, in rotula videlicet Y, duenda est. Post hoc
filum, vb1 3 diei Martii, Natalicio regis, impofitum, ab hincq
rotundo lubulo quo ad o vel o obuient, ductum fuerit, coniectio
primum occurrat, filumq; fubire, horis aliquot post 3 confectio
diei, videbitur. Coniunctio hinc oblate 11 affant, quæ præ
fentis anni fecundam esse eandem fignificant. Natiuitas aut hæc
regia Afrononis coniunctionalis, ed quod coniunctio prima oc
curfatur, nominabitur. Quo deinceps ordine in annis Christo pri
oribus. apudum fit, paulo infra habebitur.

Lunæ, Capituliq; vt dicitur, Draconis, seu Caudæ eiusdem, proposito, quouis & anno, & die, & mense, coniunctio nem mediam inuenire, perq; illam futura sit, nec ne, aliqua luminarium obfcuratio, eodem temporis spacio, citra difficultatem aut dubium, præfagire.

[illegible]

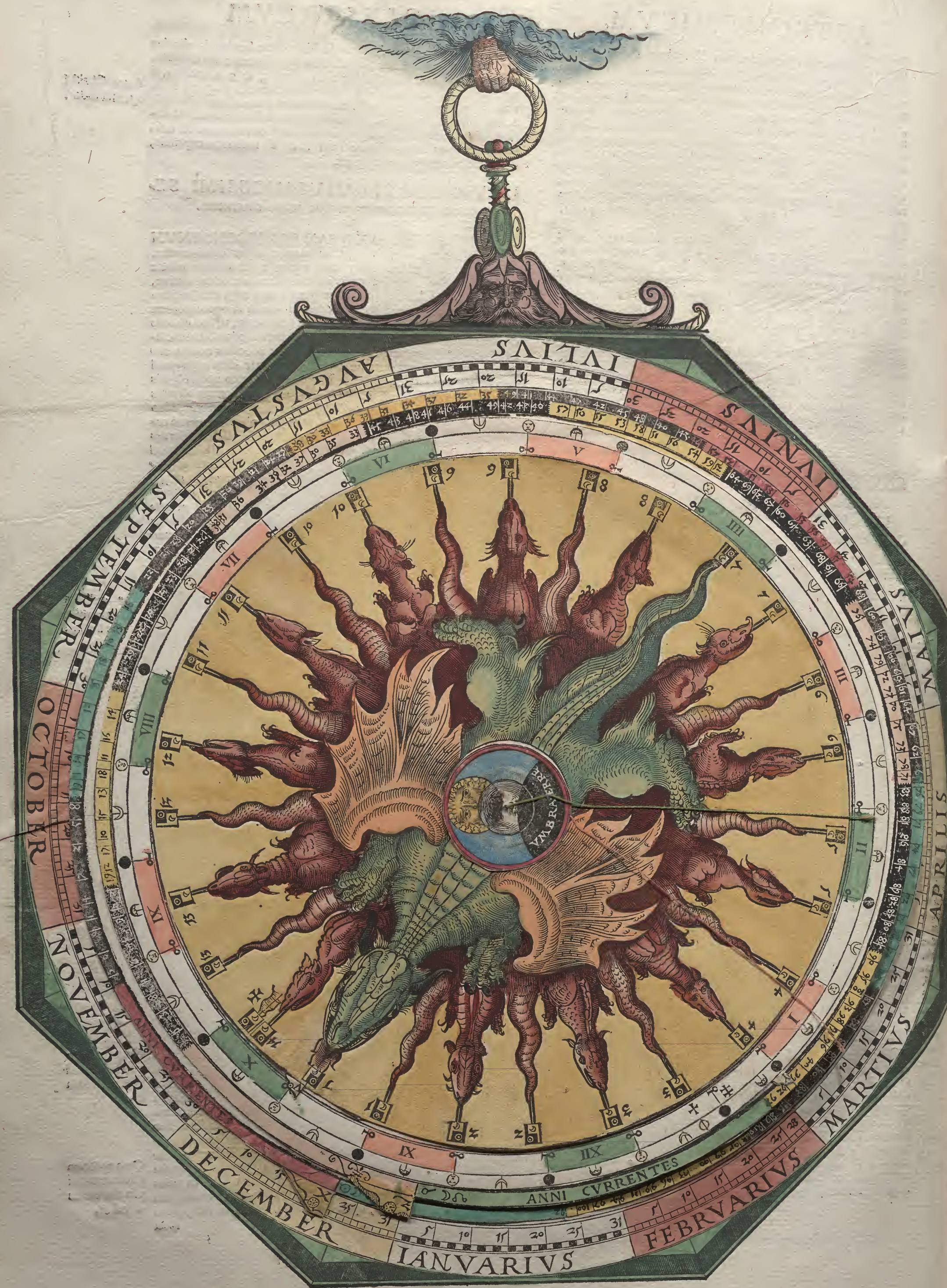
infer, vbi si caput aliquid vel cauda filum subit, luminariis alicuius
 cetero prædicare potes, veluti 2° Martii, Solis deliquit,
 nisi noctu foret, & Lune eclipsis 11° Aprilis, & 5° Octobris, si
 non interdiu contingeret. ¶ Ante Christi tempora agendi ratio
 non est differens à priori, nisi quod annum propolitum subtrahis
 à centenario maiori, quod residuum, anni residui vocatur. Radi-
 cem deinde centenarii maioris quæsitam cum ostensoribus X & Z
 signas. Annos vero reliquos cum Y & V indicibus exprimis,
 quemadmodum supra dictum est. Ante Christum
 operâdi modus.

Cur quilibet
orbis geminas
habeat litteras

Vfus instrumē
ti.

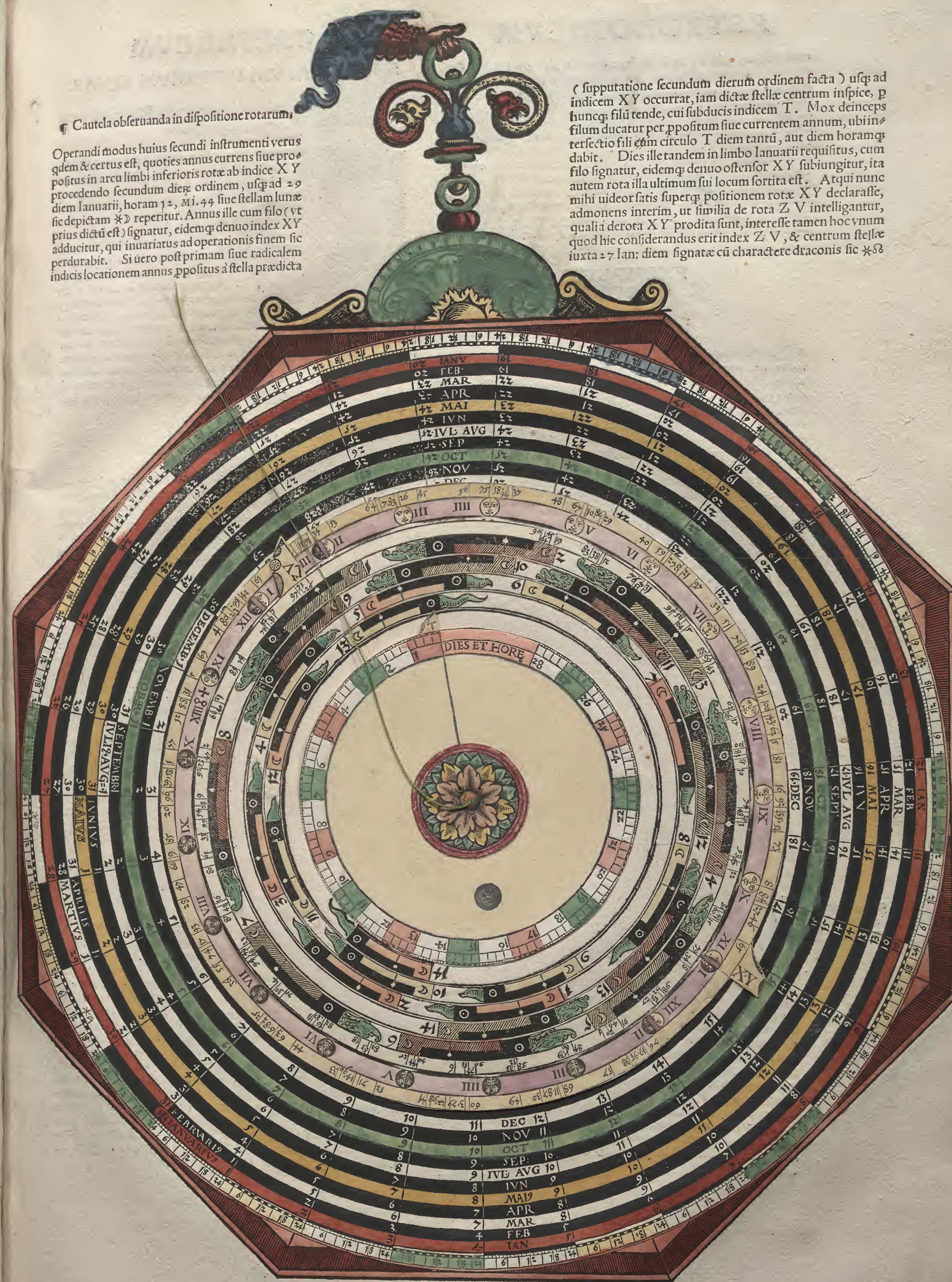
Quomodo in
anno Bisextili
procedendum
sit,

Quo pacto co
gnoscatur ecd
plis futura in
♂ vel ♀.

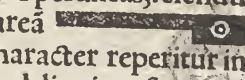
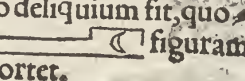
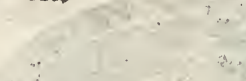

Cautela obseruanda in dispositione rotarum,

Operandi modus huius secundi instrumenti verus
 qdem & certus est, quoties annus currens siue pro-
 positus in arcu limbi inferioris rotæ ab indice X Y
 procedendo secundum diem ordinem, usq; ad 29
 diem Ianuarii, horam 12, M. 44 sine stellam lunæ
 sic depictam * > reperitur. Annus ille cum filo (vt
 prius dictū est) signatur, eidemq; denuo index X Y
 adducitur, qui inuariatus ad operationis finem sic
 perdurabit. Si uero post primam siue radicalem
 indicis locationem annus ppositus à stella prædicta

(supputatione secundum diem ordinem facta) usq; ad
 indicem X Y occurrat, iam dictæ stellæ centrum inspicie, p
 huncq; filū tende, cui subducis indicem T. Mox deinceps
 filum ducatur per ppositum siue currentem annum, ubi in-
 terfectio fili cū circulo T diem tantū, aut diem horamq;
 dabit. Dies ille tandem in limbo Ianuarii requisitus, cum
 filo signatur, eidemq; denuo offensor X Y subiungitur, ita
 autem rota illa ultimum sui locum sortita est. Atqui nunc
 mihi uideor satis superq; positionem rotæ X Y declarasse,
 admonens interim, ut similia de rota Z V intelligantur,
 qualia de rota X Y prodita sunt, interesse tamen hoc vnum
 quod hic considerandus erit index Z V, & centrum stellæ
 iuxta 27 Ian; diem signatæ cū caractere draconis sic * >

ASTRONOMICVM

nam sit, an prima, an secunda, an tertia ab anni principio, eandem enim coniunctionem siue oppositionem in posteriori resum mes instrumento, perq; eam traduces filum, quod si incidit terminum eclipticum, siue in capite, siue in cauda illud accidit, vbiq; tandem recta illius cyfra inuenitur, certus es de possibilitate eclipsis, si modo id media coniunctio vel oppositio admittit. Quomodo vera coniunctionum vel oppositionum possibilitas agnoscatur, alibi est dictum. Vt vero terminos eclipticos rectius perdisce, sciendum est Solis fore eclipticum, quoties filum huiusmodi area in quibus character reperitur in ecliptico, & hoc in die artificiali tantum, Lunæ vero deliquium sit, quoties filum talem aut talem figuram intro rapitur, sed nocturna sit illa oppositio oportet.

EXEMPLVM CAROLI Imperatoris

¶ Quod si in natiuitate Caesarea indicem X Y dirigis super die o horas 22, minuta 54. Ianuarii, tum rotam hanc suo loco dederis, annus enim nondum elapsus est. Sic ostensor orbis, superius Z V diei 11, horis 23, minutis 14 admoue, & locata erit pro usu totius anni. Iam si instrumentum prius inspexeris 12. Maii die & media comperies, quintam in ordine, quare si filum per quintam & instrumenti secundi ducis, ostenditur per illud in gyro Mensis Maii dies 13, hora 20, m. 10. fere. Verum Bisexti tunc demes hic diem vnu, & restabunt dies 12. Quoniam vero iuxta & hanc 5 inuenitur cauda, & hoc in instrumento prior, eclipsis, ut fiat putandum est. Proinde sequens etiam instrumentum erit inspiciendum, (filo super oppositione 5. perseverate) vtrum terminos Lunæ eclipticos filum comperit, in cauda quinta, & certe comprehendi videtur, ideo citra dubium asserueris Lunam in hac & delinquere. Attamen, quia diurna illa & est, ea propter Lunam sub horizonte consistere necessarium est, nec fieri potest, ut nobis appareat illa eadem de causa. Reperitur preterea & quedam in Maio, & hac 28 die Mensis eiusdem, coniunctio autem sexta hac est, ab anni principio, contingens fere caput Draconis sextam, quocirca filum pex sextum instrumenti sequentis coniunctionem si educitur, idem demonstrat diem 28 in circulo Maii, horam quoq; 14. Bisexti propter dies 27 accipitur. Nunc si videatur caput draconis sextum quoq; terminus eiusdem eclipsis solaris a filo contingi cernitur, adeo ut oporteat Solis deliquium fieri, hoc autem intelligitur secundum & mediam. Verum quia vera circa noctis medium euenit, veluti sequentia docebit, idcirco penes nos conspici nequit. At 6. Nouembri die & vnde decima, circa draconis caput duodecimum offenditur, quam si per instrumentum sequens examinas, filum in draconis capite 12. mo terminum eclipsis Lunaris scindit, ea igitur & sine dubio, quia in nocte euenit nobis, conspicua est.

EXEMPLVM REGIS FERDINANDI

Exemplum
Regis FERDINANDI

¶ Rex FERDINANDVS easdem cum Caesare radices habet natus, quapropter rota X Y in diem o, hora 22, m. 54. statuitur, & deinde filum per annum educitur tertium in limbo eiusdem rotæ, rursusq; ostensor subducitur, & orbis ille rectificatus est. Superiorem pariter orbem hoc modo dispone, adducens primo radici quæ est dies 11, hora 23, m. 14. Deinceps tertio anno. Post hoc instrumentum intuenti primum occurrit secunda & die Martii 12 fieri, tertiam attingens caudam, Ideo videndum est, vtrum Lunæ eclipsis accideret possit. Iam si per secundam & rendis filum in instrumento posteriori, certis quod idem incidat eclipsis Lunaris terminum nequaquam, ob id neq; eclipsis speranda est, hoc intelligendum est, quo ad media & quo ad vera adhuc fieri potest, ut terminus incidat eclipsis contingat, id quod sequentia satis aperiant. Adhuc eod. anno die 27 Martii & tertia caput draconis quartum contrectat, quapropter secundi instrumenti filum per & tertiam directum ostendit in gyro Martii diem 27, exteriori vero in limbo horas 4. Preterea terminum solaris deliqui quæro in capite attingit, quam obrem certo eclipsis asseritur futura Solis, nisi accideret autem circa noctem mediam, sicuti scies consequenter, ob id nullam speraueris. Eadem ratio in reliquis est vniuersis.

Enunciatio

CAESAREVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM QVAR.

Cognito iam eclipsis die, horam quoq; & minutum & nis vel & nis mediar euenientis, contemplari.

¶ ENUNCIARI RADICEM PER. Spice in eadē qua prius soluiti, coniunctionis scz Lunæ & Solis tabula, quam mox in limbo instrumenti presentis requirere, ab hora meridiana scz 12. oras, Inuentam super Q ostensorem loca, Annum post hac residuum & currentem in limbo rotulæ Q querens, cum P ostensore secundæ rotæ signa. Nunc horam & minutum & nis vel & nis mediar cogniturus, redi ad priorem figuram, in qua distantiam eiusdem a prima Ianuarii coniunctione, obis expressam vestiga, per quam simul ductum filum fuerit, horam & minutum in limbo referet. Pari ratione & oppositiones examina bis. Verum hic notabis, ut si visu veniat oppositio in Ianuario præcedere coniunctionem, eam in hoc instrumento, sicut etiam in superiori, cum & insignitam esse. Documentum huius rei sit hoc planius.

Exemplum CAROLI

¶ IMPERATORIS CAROLI radix fuit dies o hora 22 m. 54. In limbo igitur ambitu horas 22 m. 54 pomeridianas querito, quo mox indices Q & P virosq; ducito. Anno o residuo superante, & rotæ sic omnes suis redditæ locis fuerint. At cū enunciatum vicesimum secundum dederit 14. Februarii natiuitatem præuentionalem, ut ducitur, quæ secunda est & post primam anni coniunctionem, filum per secundam oppositionem secundi limbitendes, & in horarum limbo, horas & m. o videbis, tempus, quod media coniunctionis verum est.

Exemplum FERDINANDI

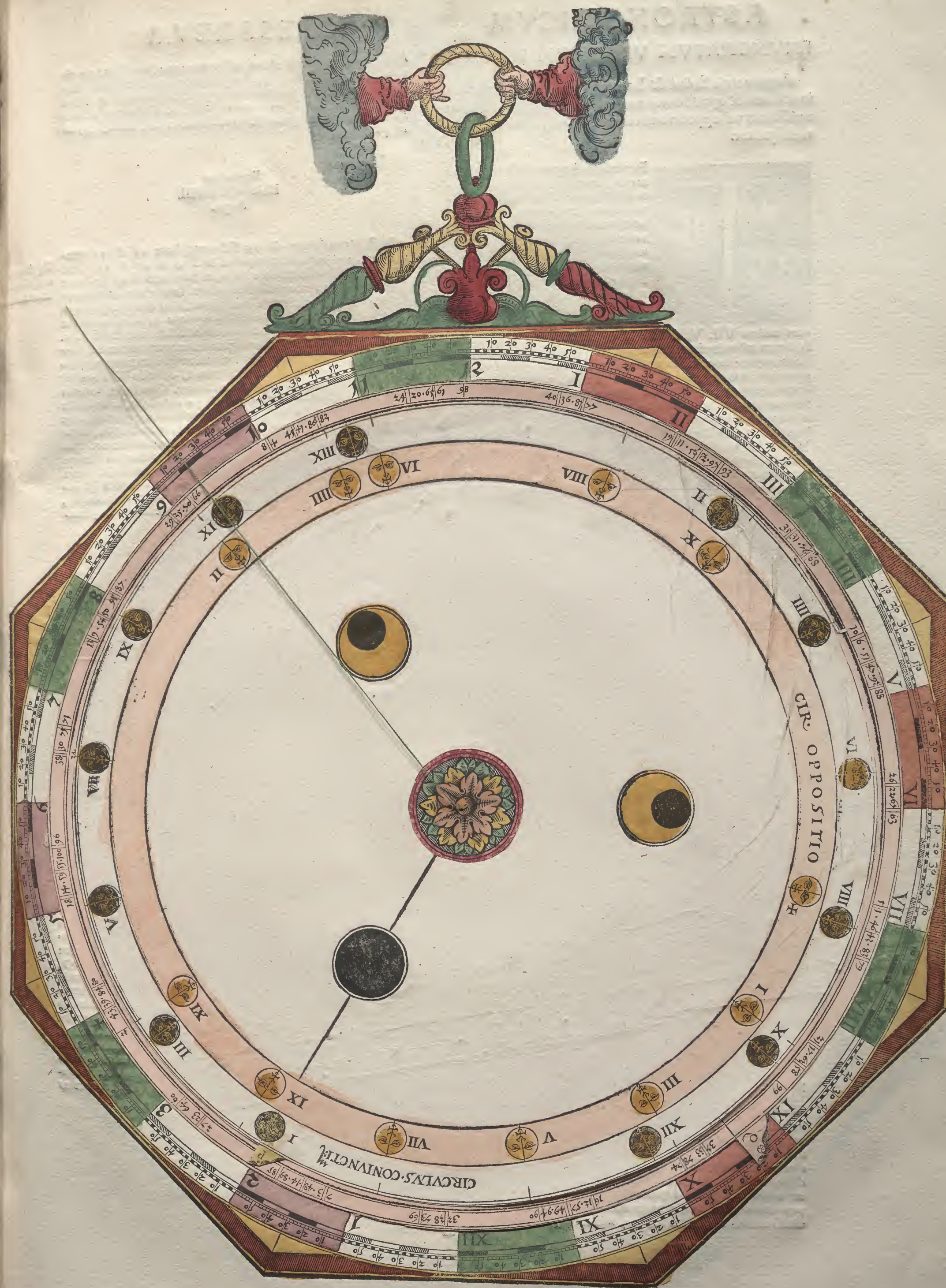
¶ FERDINANDVS ROMANORVM Rex, quando eundem cum Caesare centenarium possidet 1500 scz, index Q in hora 22 m. 54. permanet. Verum, quia natus tertio anno currenti dicitur, P ostensor tertio anno in limbo Q. rotæ applicandus est. Enunciatum 22. docuit natiuitatem coniunctionalem esse, quia proximè eam antecurrit coniunctio, 25. scz Februarii, quæ fuit secunda in ordine, propterea eadem in instrumento lustranda est, filum per eandem ducendum, quod horam 15 m. 31. post meridiem, die autem 25. in quo media illa coniunctio facta est, indicat. Non aliter acturus es in annis Christum præcedentibus. Indicem enim Q super radicem centenarii, P super annorum reliquias inducens. Filum deinde per coniunctionem vel oppositionem extendis, quod extensum, horas & minuta in limbo signat.

ENVNCTIATVM VICESIMVM QVIN

Argumenta Solis & Lunæ media, per quæ tempus vera alicuius coniunctionis aut oppositionis discitur, consequi.

¶ VPERIVS VBERRIME IN theoria Solis tractata est Argumenti medi cognitio, ad quem locum telescopus, breuitati consulens. Similiter Lunæ motus, Argumentumq; eius instrumentum proprium definiuit abundè, quæ repetenda tantum admoneo, cum pluitibus ante acta persequi, & molesti legenti, & futili tradenti sit. Sed quæ exempla nostra finem perfectiore fortiantur, pauca adhibeantur. ¶ In Caesaris præuentione, sic enim loquitur, quæ ortum eius antebat, Solis argumentum medi esse deprehenditur ex enunciato 12, 8, 8, 1 m. 58. Lunæ Argumentum 5, 2, 8, 8 m. 18. ¶ In Regis autem coniunctione (nam & natus præcessit) 25. die, 15. hora, 31. mi. Februarii. Argumentum Solare medium, habet 5, 8, 8, 13 m. 42. Argumentum Lunare, 5, 4, 8, 10 m. 34.

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM SEXTVM

Argumentis Solari & Lunari medijs, ad mediæ conjunctionis & oppositionis tempus habitis, veræ quoque conjunctionis vel oppositionis terminos, id est, horas & minuta disquirere.

Item Argumentisq; medijs inuentis per enunctiata ante dicta, veræ eadem nunc indagaturus. Principio Lunæ Argumentum medium in linea huius figuræ, scilicet E F, Signi vero argumenti tam dextra quam leuæ obuium require. Illud autem dextro in latere offendet argumento Signis minore existente, inter numeros eiusmodi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. In sinistro autem, si argumento Signi maius sit, reperies cum numeris signatum talibus VII. VIII. IX. X. XI. XII. Argumento Lunæ in dextra ascendendo in Zifferis. 1. 2. 3. 4. 5. 6. accepto, tum Solis argumentum, vel in modico circulo centrum propè, vel in signis quæ in interna limbi parte Zifferis 1. 2. 3. 4. 5. 6. iuxta C litteram inchoantur, descriptis, inquirendum erit. Si in leua parte sumitur argumentum Lunæ descendendo in linea E F, iam Solis argumentum inter partis extremæ ipsius limbi, Signa, quæ initium habent iuxta D litteram, & his numeris signantur I II III IIII V VI VII VIII IX X XI XII. Argumento Lunæ collectis, filum lineæ F E inducens, margarita argumento Lunæ superlocetur, rursusq; filum argumento Solari adiungatur, quod in limbo tum exteriori tum interiori fiet, vter eorum argumento Lunæ in Zifferis vel litteris responderit, confestim enim margarita horas & minuta addenda vel subtrahenda, & nis vel & nis mediæ temporis, vnde veræ & vel & resiliet, ostendet. Illud autem sic intelliges volo, quod quoties Lunæ argumentum & Signa non superat, obseruandum paruum illum circulum, cui ascriptum est medietate altera, MINVE, altera ADDE. Iam si margarita (filo Solis argumentum in circulo C exprimente) propè circulum paruum ceciderit, ita, vt pingue nigrantem peripheriam, cui ter ADDE verbum inest, intra fidat, tum horæ & minuta ab vnione expressa, subtrahenda sunt a tempore conjunctionis mediæ vel oppositionis. Sed si margarita circulum extra inuenitur, neg arcum illum cui MINVE inest, iuxta littera C quoque incipientem, intrat, horæ & minuta vnionis tempore mediæ vel oppositionis additur. Si vero margarita intra arcum MINVE, & limbum exteriorem incidit, titulo MINVE vtis. Subtractionis enim vel additionis titulum se queris illum, qui Solaris argumenti circulo proximus est a margarita, id quod iam paruum centrum penes indicat, quamuis illius gradus, propter illorum euidentiam maiori, in limbo sumantur. Ac si Lunæ argumentum in sinistra queritur parte, quod sit argumentum & Signa superante, margarita huic adducta, Solis argumentum in limbo exteriori lustrandum est, inchoanti a D littera. Filo fini argumenti imposito, margarita horas & minuta addenda vel subtrahenda ostendit. Verum autem facies, sic facies. Titulum MINVE vel ADDE considera, a limbo extremo centrum versus margaritæ proximum, is enim sequendus erit.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris.

Cæsar Ca. Hæc hæcenus præcepta illustrantur paradigmata consuetæ. Cæsaræ natiuitatis præuentionem fuisse diximus 14 Februarij, Mediæ vero oppositionis horam 6 pomeridianam cum mi. 0. Argumentum Solare 5 8, & 1 14 47, Lunare 5 2 & 14 47 enunctiatum præcedens dedit. Lunæ itaq; argumentum, quoniam 6 5 minus est, dextro in latere videndum est, gradus autem in linea E F, Filumq; vna cum margarita huic superponendum. Argumentum Solis nunc in parulo iuxta centrum cyclo requirendum itidem in circulo C in gradus minutaq; accipi possunt. Huic argumento rursus si filum superieceris, margarita simul in area 13 Horas, 23 minuta adicienda prodit, adicienda eò, quod paruum circulus præsentator Solaris argumenti, proximiusq; a centro titulus est. Ea postq; mediæ & nis adieceris, horæ redundant 19, minuta 23, veraq; & iam vocatur. Tempus hocce duplici ratione insuper ratificabitur. Prima, per 5 enunctiatum, vnde æquationem dierum mutabis hoc pacto, agens. In limbo 14 diem Februarij disquires, per quem filum transmissum, minutum vnum in circulo æquationis abscindit, id quod tempore postea inuento additum, tempus veræ oppositionis, æquatis diebus dictum, meridiano Ingolstadtensi conueniens, horas scilicet 19, minuta 23, constituet. Secunda

CAESAREVM

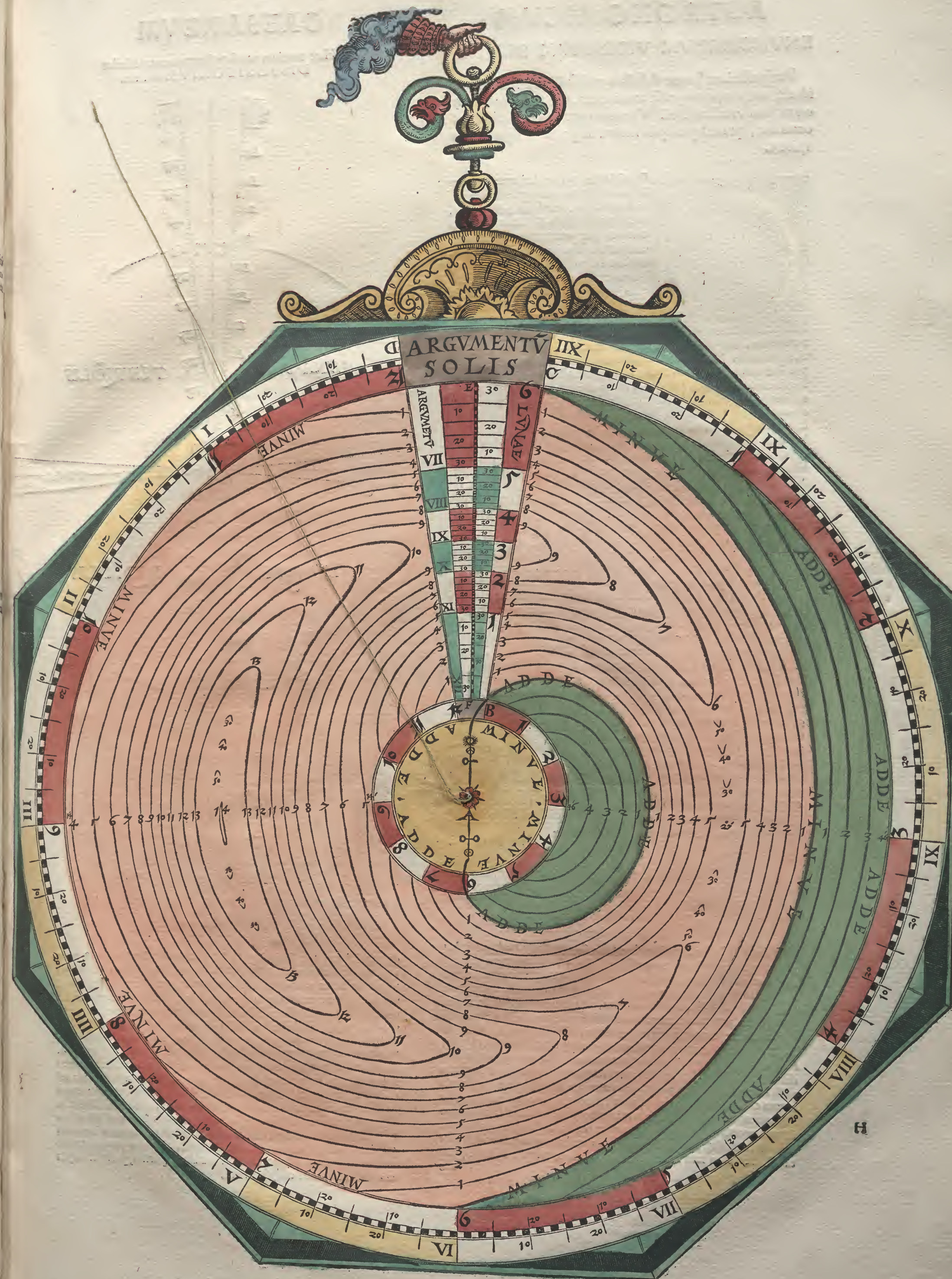
da temporis verificatio est eiusmodi, vt tempus ad meridianum natiuitatis, id est, Gandauensem reducere studeas, quod ita facies. Regionum in tabula Gandauum, simul ac leges sub titulo & & aspectuum, Horam 0 11 39 cum M littera, conspicias, 39 diminutis a tempore iam æquato vltima verificatio resiliet, dies scilicet 14, hora 18 44.

Exemplum
FERDINANDI
Regis.

In Regia natiuitate, die 25 Februarij, hora 15 31 tempus mediæ & fuit. Argumentum 5 4 & 16 34. Illud quætas in sinistro latere ascendendo, in linea vero F G gradus argumenti, cumq; vnione eisdem exprime. Iam paruum circulum argumenti Solis significatorem non ignora, ideo cum & argumenti & circulus ipse pariter ambas cum numeris 1. 2. 3. 4. 5. 6. in scribantur, licet cyclos quoniam & ipse Zifferis huiusmodi 1. 2. 3. 4. 5. 6. constat, pro alio vsurpetur ob magnitudinem scilicet graduum, titulus tamen additionis, subtractionisq; vltra paruum circulum accipi debet. Argumento Solis in C orbiculo 5 scilicet 8 & 13 42 sumpto, filum per idem ducatur. Quo facto, horæ in area figuræ addendas, nempe 10, 11 vno dabit, sic enim titulus additionis centro vicinus exigit. Hinc dierum æquatione, quæ est 3 40 2 per enunctiatum 5 repetit, quam si addis, veræ & tempus ad meridianum Ingolstadtianum, dies videlicet 26, hora 1 50 habes. Adhuc æqualius vel magis conueniens Medietatis vrbis habiturus præcepto Enunctiati 3 Medietatem examina, illic enim sub titulo & & aspectuum, Hora 1 12 cum nota M offereatur. Diminutis igitur hora 1 & 12, veræ & nis tempus, dies videlicet 26, hora 0 42, id quod queris, relinquitur.

Exemplum ante Christum
tempora ab Alexandro
obeunte mutatum.

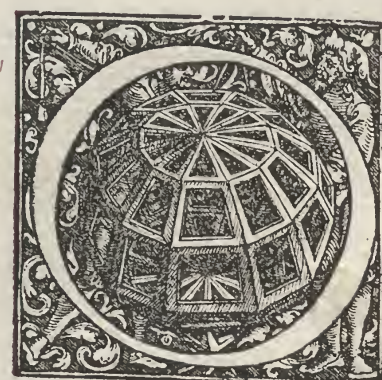
Huius rei vt exemplum quoque afferatur ante Christum defunctum, Alexandri magni obitum delegi, ante Christum natum 311 annos & 93 dies factum. Nunc si scire velim, vtrum & an & mortem hanc Alexandri proximè anteuenit, quoque die, hora & minuto contigerit, annos 311 diesq; 93 ab 400 annis subtraham, a proximo vice cætenario maiore, relinquuntur igitur 88 anni & 22 dies. Huncce dierum numerum si a prima Ianuarij luce numero, rectè in 29 Septembris incidere videret. Hoc actò, radicem centenarij 400 & radicem tabula & nis scilicet 0 & 2, præsidio enunctiati 22, eximo. Quo exempta, dies 6, horam vnam, minuta 40, offert. Ea iam in Ianuario requisita, indicem X expressa, & hoc in draconum instrumento. Reliquos insuper annos 89 (octo ginta octo enim anni elapsi iam sunt) postq; in limbo rotule X cōsidero, indicemq; Y superloco, vice summum secundum imitatus enunctiatum, tum proximè præcedens 29 Septembris diem & no cernitur, diem 20 incidens, eiusdem mensis. Hæc autem & pro mediæ dumtaxat fuisse ex enunctiatio 22 constat, hora vice 6 mi. 16 pomeridianos. Enunctiatum 22 iam sepe dictum præceptum vt indicem Q horæ vni, minutis 40, veluti radix 400 annorū postulat. Indicem præterea P anno 89 videlicet affigebam, filum adhuc nonæ & nis (nona enim illa & pro a Ianuario in ordine exriterat) transmissam, quod in limbo, horas 6, minuta 16 (iam paulo ante memorata) referebat. Per 25 deinde enunctiatum huic diei horæ & minuto, Argumenti Solis Lunæq; competentia inuefigeram. Solis quidem Sig: 3 gra: 19 mi: 8, cuius ratio fuit aux Solis, quæ Sig: 2 gra: 6 mi: 20 habebat. Argumentum vero 2, Sig: 4 gra: 17 mi: 54. Quibus ambobus præparatis, distantia veræ & mediæ & nis per hoc instrumentum deprehendi sic. Argumento Lunari minore 6 Signis, Argumentum Solis in paruo circulo recipiendum erat, filumq; per idem transmittendum, quo transmissio, margarita, quæ iuxta argumentum Lunæ iam ratificata est, in area instrumenti horas 2 mi: 36, tempore & nis mediæ addenda, ostendebat. Oppositio hæc igitur Ingolstadtensi meridiano sub horam 8, minutum 52 apparuisse elicitur. Quod & nis tempus, si lubet, ad quemlibet alium meridianum per prædicta accomodate poteris.

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM SEPTIM.

Perpecta iam Lunæ defectus possibilitate, ut sic loquar, id est, tempore quo possit contingere, per instrumentum enunctiati vicesimertii. Vterius nunc vtrum scilicet nec certo fiat, quantaq; eclipsis futura sit præsentī figura perpicere.

Propositionem veram dici, quo futuram Lunæ obscurationem prævideras, possibilem saltem, simulatq; perpereris, Argumenta Solis & Lunæ ad diem eundem per enunctiata 12 & 25 comporta. Verum quoq; Lunæ locū, eiusdem latitudinem, Latitudinisq; argumentum, necnon capitis draconis locum verum per enunctiata 17 & 18 congere. His enim congestis, ea quæ ad eclipses attinent, cuncta contuleris. Per instrumentū q̄q; enūct: 18 eclipsis

possibilitas, tam Solis quam Lunæ haberi potest, & melius q̄m prior, hoc modo: Vbi indicem capitis draconis rite locaueris, ad tempus scē veræ oppositionis vel coniunctionis, locum quoq; Lunæ in Zodiaco contueberis, per quem filum directū si inter d & a Lunæ iuxta caput draconis morante) vel inter g & e (Lunæ caudæ draconis vicina) ceciderit, fateri aude Lunam in illa oppositione defecturam. Vicissim Solis defectum conspiceris in eāne quadā hac lege. Tempora eānis veræ cum filo signa, quod si inter b & c iuxta caput draconis, vel inter f & g iuxta caudam draconis feratur, contingens est Solis deliquium in hac coniunctione. Verū Solis obscurationes propter aspectuum diuersitates non ita ad vñquem, sine calculandi opera, sicut Lunæ haberi nobis poruerunt, eas tamen, deo volente, in posterum quoq; in instrumenti formam redacturos nos, quo ad licebit, nō diffidimus. Possibilitate eclipsis Lunaris agnita, lineam in plano aliquo præscribe, quam H D nomina, cuius medium A sit. Huic alia perpendicularis inducta B F dicatur. Pedem nunc circini alterum in A litera fige, extensis alter circulum occultum pro Arbitrio scribe, qui idem in linea B F & punctis B F secetur. Eo facto Lunæ latitudinem considera, quæ si Septentrionalis fuerit, tum oportebit Argumentum eius verum esse 5 Signorum & 18 graduum ad minus, vsq; in 6 Signa etiam, vel Signi nullius, graduumq; 12. Iam si Argumentum sit Signi nullius, diuidatur quarta B D in 18 partes sic, primo in tres, deinde singulas in alias tres, postea quamlibet in duas, & habebis 18 portiones, quarum singulæ 5 gradus continent. Proximo B literæ puncto C ascribe, rectamq; lineam a centro A per C educto. Si vero Argumentum latitudinis Signorum sit 5, tum B H quartam dispece, primæ autem post B literam sectioni, M literam appone, perq; M & A centrum lineam, ut antea, diduc. Quod si meridionalem Lunam conspexeris, Argumentum habens 6 Signorum, & insuper aliquot graduum, tum ab F litera D versus proximum punctum elige, eundem cum T litera signans. Argumento 11 Signorum existente, ab F versus H cum puncto huiusmodi digredere, cui ascribe G. Hac in parte nō mouearis quicquam, si gradus aliquando Signis non adiunctos videas, obseruatis diligenter Signis tantummodo.

Hac omniū &c.

Deinde in limbo exteriori sequentis figuræ, quæ post hac, instrumentum Semidiametrale vocabitur, Solis Argumentum vestiga, cui filum vbi superposueris, nota eiusdem, & limbi interioris (quæ vmbra varietates per secunda metitur) contactum, secunda vero illa a filo abscissa, seorsum excipe. Argumentum deinde Lunæ perquirens, cum filo pariter transmissio signa, quod filum binas tibi corporis vicē Lunaris & vmbra terre, semidiametros aperit. Fī lo sic durante, circinum in centro fige, pede altero in punctū vsq; in quo nigrior area a filo tangitur, extenso, illa enim extensio semidiameter corporis Lunæ est, quam ita inuariatam referua. Alium post hac circinum finī prioris diametri iam habiti infige, Pedem alterum eiusdem circini vsq; ad areā fulcæ terminum protendens, semidiametrum quoq; vmbra terre habebis. Arcam hanc circunferentia quadam candenti circuncirca includi vides, vltra quā aliam, calami latitudine, superficiem cernis, quæ in 60 secunda distributa est. Sed cum iam antea secunda varietatē vmbra didiceris, pedes

CAESAREVM

Hac omniū præfens figura iterat, posterius DISPOSITORIVM dicenda.

des circini pro tot secundorum distantia contrahi debent, & vera vmbra semidiameter habebitur. Talem postea circinum in A plani prius ad hoc præparati, vbi firmaveris, circulumq; descriperis, veram vmbra quantitatem cernis, vmbra inquam terre, quæ in Lunæ transitu, oppositionis illius tempore fit. Mox in instrumento cui nomen dispositorio, Lunæ Argumentum in lineis, siue A C siue A M, siue A G, siue A T sit, contemplator. Loco obliquo pedem circini inferre, extendasq; alterum in argumenti punctum, Eandem postea circini extensionem parato plano infer, pedesq; altero in A fixo, cum altero punctum in linea paulo antea, huic rei deputata, exprime, literaq; M signa. Iam circinum require, extensum, iuxta corporis Lunaris semidiametrum, quem vbi fixeris in M, cumq; eodem circulum descriperis, corpus Lunæ te habere putata. Ex illis nunc demum certus esse potes, de contingentī huius oppositionis eclipsi, deq; quantitate eiusdem. Si enim corpus Lunæ totum sub vmbra concesserit, vniuersalis, si partim, particularis, sin omnino non nulla eclipsis euenit.

ASTRONOMICVM

ECLEIPSIS CAROLI PLANA
formatio.

Quibus nam
opus sit ad
eclipsis præsa-
giendas.

Vod quidem negotium adhuc vberius
consummatiusq; per exemplarem docen-
di methodum iterabimus. ¶ Annum
Imperatoris CAROLI 1500, scz
natalem inuenti, defectus Lunæ acci-
dere posse eodem anno, & quinto No-
uembris die apparet. Tempus igitur
veræ oppositionis illico scrutor, & 5
diem, 13 horas, 52 minuta Nouem-
bris esse reperio. Locum autem Solis
23 5 22 M. Locum Lunæ ve-
rum 23 5 22 M. Argumenti
verum 5 9 5 22 M. Argumentum Solis 5 4 5 23
M. 29. Argumentum latitudinis verum, 5 11 gra, 24 M 39
Verum locum 5, 5 1 gra. 28 M 41. Omnia ad de-
fectum necessaria præfagiendum, perspicio. Hys perspectis, in pla-
no quodam lineas sese orthogonaliter secantes, vt videre corâ est,
depingo. In præsentia vero Argumentum latitudinis 5 11 com-
periens, circulum F H iuxta regulâ præscriptum in portiones 18
diuido. Primum punctum prope F cum litera G notans, per eū-
dem & centrum A rectam produco, quam tribus quoq; literis C
A G inferibo. Argumentum deinde Solis in limbo externo præ-
cedentis figuræ quæsitum, filiq; expressum cum fuerit, mox a filo
in circulo vmbre 5 1 secunda abscindi video, hæcq; seorsum refer-
uo. In eodem postea limbo, externo scz, Argumentum Lunæ ve-
rum, Signa vice 9 gra 22 M 59, cum filo quoque tractato re-
peto, quod filum circulos, corporis Lunæ in puncto B, vmbre au-
tem in puncto H scindere animaduero. Filo itaq; sic perseveran-
te, circinorum duorum, alterum in A centro figens, in B vsq; ex-
tendendo, eundemq; sic apertum, semidiametrum Lunæ scz refe-
rentem, sepono, alterum in B locans, diducensq; in H, vmbre
semidiametrum cognosco. Quinquaginta vnum secunda prius ex
vmbre varietate collecta, resummo, quibus resumptis, I H lineâ
in 60 partes discretam imaginor, in qua 51 numerans, ab H in-
cipiendo versus I, fini numerato, R literam addo, circinūq;
ab I in R iam contraho, talemq; veram vmbre diametrum con-
tinere pronuntio. Circini illius sic inuariati, pedem vnum in A
plani iam antea dispositi inferens, cum alio circulum describo, eun-
demq; cum O S Q R literis noto, & veram vmbre quantita-
tem, quæ in transitu Lunæ 2nis tēpore contigit, cognosco. Rur-
sus ab hinc dispositiorum illud nuncupatum ingressus, alterum cir-
cini pedem A literæ defigens, alterum vsq; in Argumentum latitudi-
nis, quod est 5 11 gra: 24 M 39 distâdo. Distentionē eandē pla-
no cuidam importo, stilum vnum circini in A, lineæ A G, sta-
tuens, alium versus G porrectum, cum M litera significo. Prio-
ris nunc circini pro quantitate Lunari prius diducti, pedem alterū
M literæ inferens, periferiam quandam ipsius Lunæ magnitudinem
ostendentem, describo. Lunæ inquam & vmbre discrimen, quan-
ta scz adhuc luceat, & quanta obscuretur, id quod punctis 10 &
minutis 50 ostenditur. Hoc autem ita iudices, ac si tota Lunæ dia-
metrus, in 12 puncta findatur, quotus enim illarum partium est
numerus, totidem punctis eclipsis fieri dicitur. Quæ res postmo-
dum peculiari quadam demonstratione docebitur. Apparet insu-
per pars ima, horiz onti inclinans, conspicua seu luminosa, superior
autem obscura & tenebrosa. Obiter notasse volo, tempus hoc opo-
sitionis veræ siue defectus medii, nostro, id est, Ingolstadiensi me-
ridiano congruere, subtraetis autem 39 minutis G andauo posse
conferri. Verum sed Lunæ quo cursum plenius viderem, quæ ex
parte occultari caperit, plane cognoscerem, ex puncto M perpen-
dicularem erigo, vtrinq; satis productam, indeq; circini Lunæ dia-
metrum referentis, pedem in R sistens, cum altero punctum L,
& hoc in lineâ A T signo. Mox è centro A per L vtrinq; cir-
culum qui perpendicularem a dextro latere in puncto N, in fini-
stro autem in puncto K contingit, delinio. Punctis autem K &
N circinū immitrens eum, qui Lunæ diametrum exprimit, circū
N literam circulum describo, principium Lunæ deficientis dantem.
Patet enim vbi Luna à terræ vmbra obuelari incipiat. Eodem mo-
do alium orbiculum circū K literam finem eclipsis illius signifi-
cantem, duco. Quo peracto liquet denuo, quomodo Luna à N
per M vsq; ad K transierit. ¶ Quicquid autē hucusq; super eclipsi
Cæsarea dictum fuit, hoc totum in sequenti figura luce clarius
oculi tedocere possunt.

QVOMODO COLOR ECLEIPSIS LV-
næ sit præfagiendus, Regula vniuersalis.

Quantitate eclipsis perspecta colorem eiusdem duplici ratione,
Latitudinis scz & Argumenti veri præfagio. Latitudinem enim si-
ue meridionalis, siue septentrionalis illa sit, in tabula sequenti prima
considero, iuxta quam illico eclipsis colorem ad votum deprehendo.
Vt in

CAESAREVM

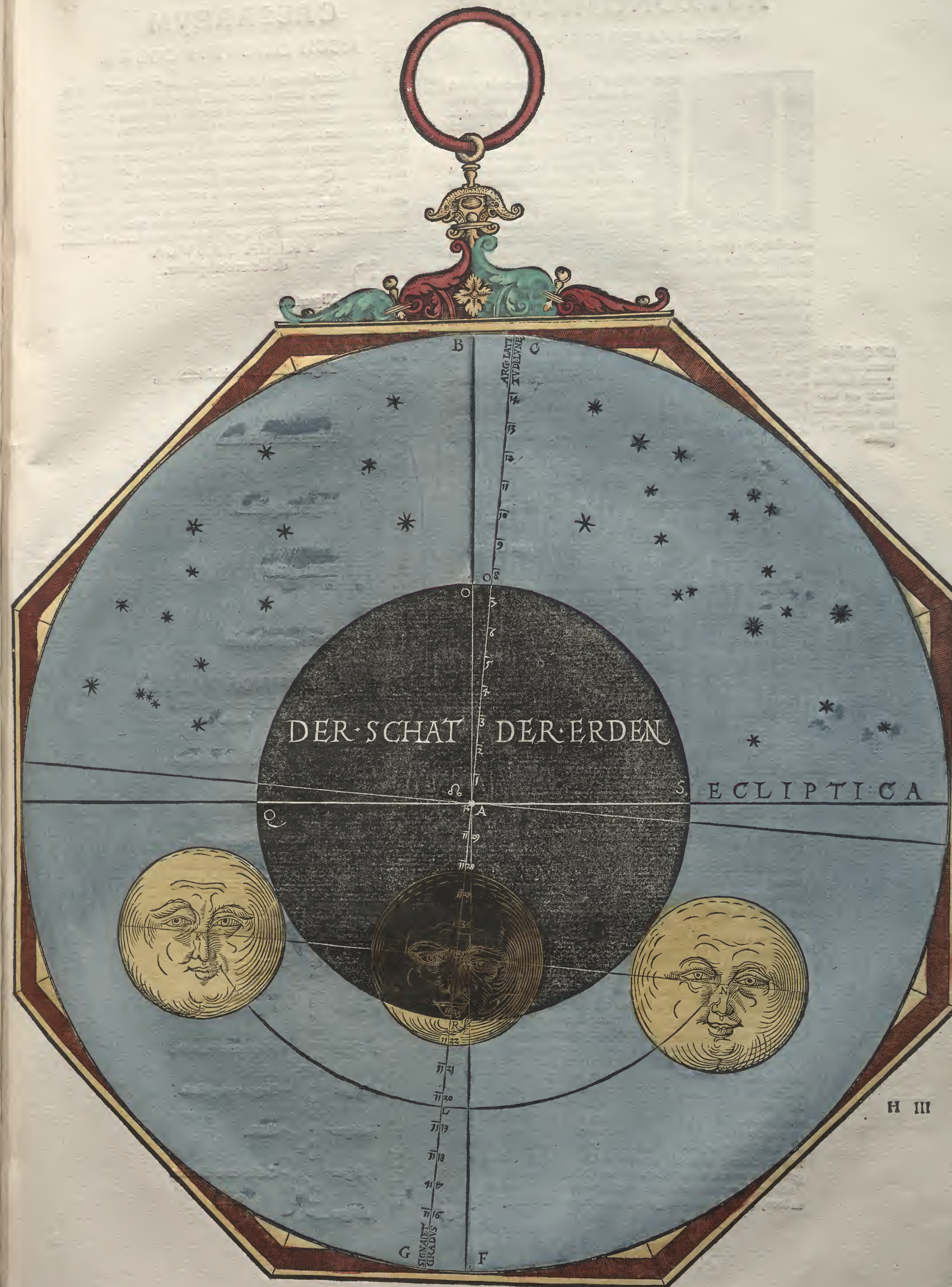
Vt in deliquio Imperatorio, latitudinem 29 minutorum in tabu-
la resumo, qui tamen numerus, quoniam tabulæ non inest, proxi-
mum ei 28 videlicet deligo, iuxtaq; colorem scriptum, qui niger
& rubens offertur, pro quæsito exipio. Argumentum vero in se-
cunda tabula lustranti, color distantia quam efficit Luna cum ter-
ra, cognoscitur. Vt in exemplo eodem Imperatorio, vbi cum ter-
rum Lunæ verum Signi 9 gra: 22 M 59 obtinet, quæ Signa gra-
dus, & minuta per secundam tabulam requirenti non integra, sed
Sig: 9 gradus 15 reperiuntur, 22 ergo gradus eò quod 15 sus-
perant, colorem Griseum designant. Hæc exequuto testat colorum
mixtura, qua commode peracta, verus eclipsis color constabitur.
Quam rem si absolutius desideras, colores huiusmodi pictorū mo-
re commisceto, & rem ob oculos habebis.

PRIMA TABVLA
de Colore eclipsis.

MINUTA LATITVDINIS LVNÆ	
0	
2	
4	
6	
8	
10	
12	
14	
16	
18	
20	
22	
24	
26	
28	
30	
32	
34	
36	
38	
40	
42	
44	
46	
48	
50	
52	
54	
56	
58	
60	

SECUNDA TABVLA
de Colore eclipsis.

SIGNA ET GRADVS ARGVMENTI VERI LVNÆ	
0 Signi	
1 Signi	
2 Signi	
3 Signi	
4 Signi	
5 Signi	
6 Signi	
7 Signi	
8 Signi	
9 Signi	
10 Signi	
11 Signi	
12 Signi	

ASTRONOMICVM

ECLEIPSIS FERDINANDI
in plano figuratio.

Actenus Imperatoris exemplo propo-
sito Luna transitum infimum, id est,
quomodo partem vmbrae inferiorem
Luna conspicua perambulauerit, superā
autem sui partem occuluerit. Nunc
autē Regio diuersum exponemus, scē
qui Luna inferam faciem obscurat, su-
periori vero luceat, summam vmbrae
peragrans, Zenith versus inclinata.
Adeo per omnia, & a vertice, vt pro-
uerbium habet, vsq; ad calcem huius
libri haec duo Caesarum exempla, vi-

Quādo in
vtero matris
primū se osten-
derit 40 die-
bus fuit in vte-
ro ante eclip-
sim.

dere fuit, sibi ipsis alternas vices porrigentia, ita, vt quodcumq; alte-
ri deesset, alteri adesset. Neg enim quicq; hoc modo intactū seu
indictum hucusq; de rebus propositis est. Annum 1503 confide-
ranti, quo natus Rex FERDINANDVS est, deliquium Luna
nullum offertur, nocturnū, quare retro eunti, conceptionis ad diem
(quoniam & hoc tempore cum natiuitate componendum est) recte
in medio conceptionis & natiuitatis temporum, eclipsis Luna con-
tingere potis, 15 videlicet Octobris die, anni 1502 deprehendi-
tur. Nunc secundum praecepta enuntiatorum priorum, veripleni
lunij tempus inquirenti, medietas huius defectus, id est, spaciū il-
lud, quo amplissimum esse solet, die praedicto hora 12, minuto 11
pomeridianis, Ingolstadtensi meridiano conueniens euenire liquebit,
Horologio idem Medinensi collaturus, subtrahet horam 1 m 12,
& hora 10 m 59, tempus vltimo verificatum prodibit. Hanc op-
positione.

- ¶ Luna gradum 1 minuta 32 8/11
- ¶ Sol vero oppositum tenuit.
- ¶ Argumentum verum Solis, 5 4 5 2 m 12,
- ¶ Argumentum Luna verum 5 6 5 15 m 33,
- ¶ Verus locus Capitis, 5 0 5 21 m 9,
- ¶ Argumentum latitudinis verum 5 0 5 10 m 23,
- ¶ Latitudo Luna Minorum 55 fuit.

Planum modo velut antea patetur, vbi lineae orthogonales sese
in puncto A diuidentes, pingantur. Latitudinis Argumentum
Signi nullius cum sit, punctum C ex figura quae vocatur disposito-
rium, transferatur huc, lineae A C G quae superius a B dex-
teriorum vergit, producat. Hinc Solis Argumentum in limbo se-
midiametrorum extimo quærat, eidemq; filum, quod in circulo
varitatae vmbrae, secunda 42 amputat, ea quae scorum referuan-
da erunt, superimponatur. Per Luna postea argumentum verum
idem ducatur filum limbo in extimo, quo perueiente immoto,
circinus ex centro A tendatur in B, & sic extensus Luna semi-
diameter dicatur. Extensione illa seposita, alter circinus in B sta-
tus, vsq; in Q protendatur, quod quidem circini intervallum, vmb-
rae semidiameter esset, nisi adhuc variantē vmbrae 42 Z prius
collecta ostenderent, ea propter Q R linea in 60 Z scindi, &
42 Z versus R, a Q ordienti, circinus applicari, debent.
Ille siquidem circinus vera semidiameter vmbrae voabitur. Ea cum
circini intercapedine post hac ex centro A plani cui circulus deli-
neatus vmbrae terrae, eam quae transeuntis Luna tempore, huius
oppositionis momento sit, declarabit. Argumentum quoq; latitu-
dinis videatur in dispositorio dicto sic. Circinus in A fixus, Ar-
gumentum vsq; latitudinis porrigatur, interstitium circini plano in-
feratur, ita. Pedum vnus in A lineae A C figatur, secundusq; cū
M litera notetur. Postea circinus semidiametro Lunari conueni-
ter diductus, resumatur, cuius pes, alter in M sistatur, cumq; al-
tero circulus M P, qui corpus Luna repræsentat, circum scriba-
tur, quo facto patet, quemadmodum Luna ab vmbra velari soleat.
Circinus insuper in O fixus, punctum versus C signet, cum L
litera notandū. Ex M vero deinde perpendicularis surgat, vtrinq;
longiuscula. Circinus pede firmato in A vno, cum alio ad usq; L
prodeat. Distantia illa circulum vtriusq; ex parte scindentem lineam
perpendicularem in punctis K & M, describat. Circum puncta
K & N Luna quoq; magnitudo sicut factum est iuxta M pun-
ctum exprimat. Huius enim peractis ob oculos patet, qualis sit
Luna per vmbrae traiectionem. Quot punctorum vero sit obumbra-
tio nosceretur diuisa M P linea in partes, hoc enim facto, quot
inter P & O portiones continentur, palā crit. ¶ Hoc in plano
cui nomen Dispositorio fecimus, eo quod circini operam praepra-
ret & disponat, idoneamq; defectibus luminarium plenē exequen-
dis, reddat, lineas quasdam parallēlas deduximus, ideo vt videas
quomodo Luna variē vmbrae permeet. Tametsi autem puncta
M & K longius, M N vero vicinus quiddam ab ecliptica sepa-
rari desiderant, ita vt obliquum cum C M A lineam constituant,
grauioris tamen negotij foret, quam vt huic loco conueniret hoc
prestare. Caterum in sequentibus idem cumulatius perfectiusq; suo
in loco, quem simulac magis idoneum fuerimus nacti, præstabitur.

Regij

CAESAREVM

REGII DEFECTVS COLOR.

Regij defectus, colorem bifariam velut ante Caesaris condices, se-
mel huncin modū. Luna quae obtinuit latitudinē minorū 55 cū
hiis primā ingrederis tabulam, iuxtaq; eadē 55 minuta colore Gri-
seum vna cū albedine signatur, eclipsis colorē esse affirmas. Sed distan-
tia quoq; Luna a terra consideranda est hic, quanto enim vicinior tel-
luri Luna est tanto apparet atrior obscuriorq;, id quod in augis oppo-
sitionis existenti accidit, sicut in auge epicycli vera existens, remotissima a
terra dicitur. Quocirca Argumentū Lunare perspicendum, Signorū
et 15 m 33, quod in secunda tabula requiritur colorē nigrū viri-
demq; significat. Has ergo duas colorū species miscenti tibi prom-
ptum animaduertere est, quae nam mixtura superfit, cuius deliquij pre-
sens extiterit. Sic ergo omnib; ages deliquiorū inueniendis coloribus.

PRIMA TABVLA de Colore eclipsis.

MINUTA LATITVDINIS LVNAE	
0	
2	Nigerrima.
4	
6	
8	
10	
12	
14	
16	Nigra habens in se virescentiam.
18	
20	
22	
24	
26	Nigra cum Rubedine.
28	
30	
32	
34	
36	Nigra cum pallore.
38	
40	
42	
44	Pallida grisea.
46	
48	
50	
52	
54	
56	Grisea cum albedine.
58	
60	

SECUNDA TABVLA de Colore eclipsis.

SIGNA ET GRADVS ARGVMENTI VERI LVNAE	
0 Signū	Ruffa
1 Signū	Grisea cum albedine
2 Signū	Grisea
3 Signū	Nigra cum pallore
4 Signū	Nigra cum rubedine
5 Signū	Nigra cum virescentia
6 Signū	Nigerrima
7 Signū	Nigra cum virescentia
8 Signū	Nigra cum rubedine
9 Signū	Nigra cum pallore
10 Signū	Grisea
11 Signū	Grisea cum albedine
12 Signū	Ruffa

ASTRONOMICVM

FIGVRA ECLEIPSIS PLANA
coronationis Caroli.

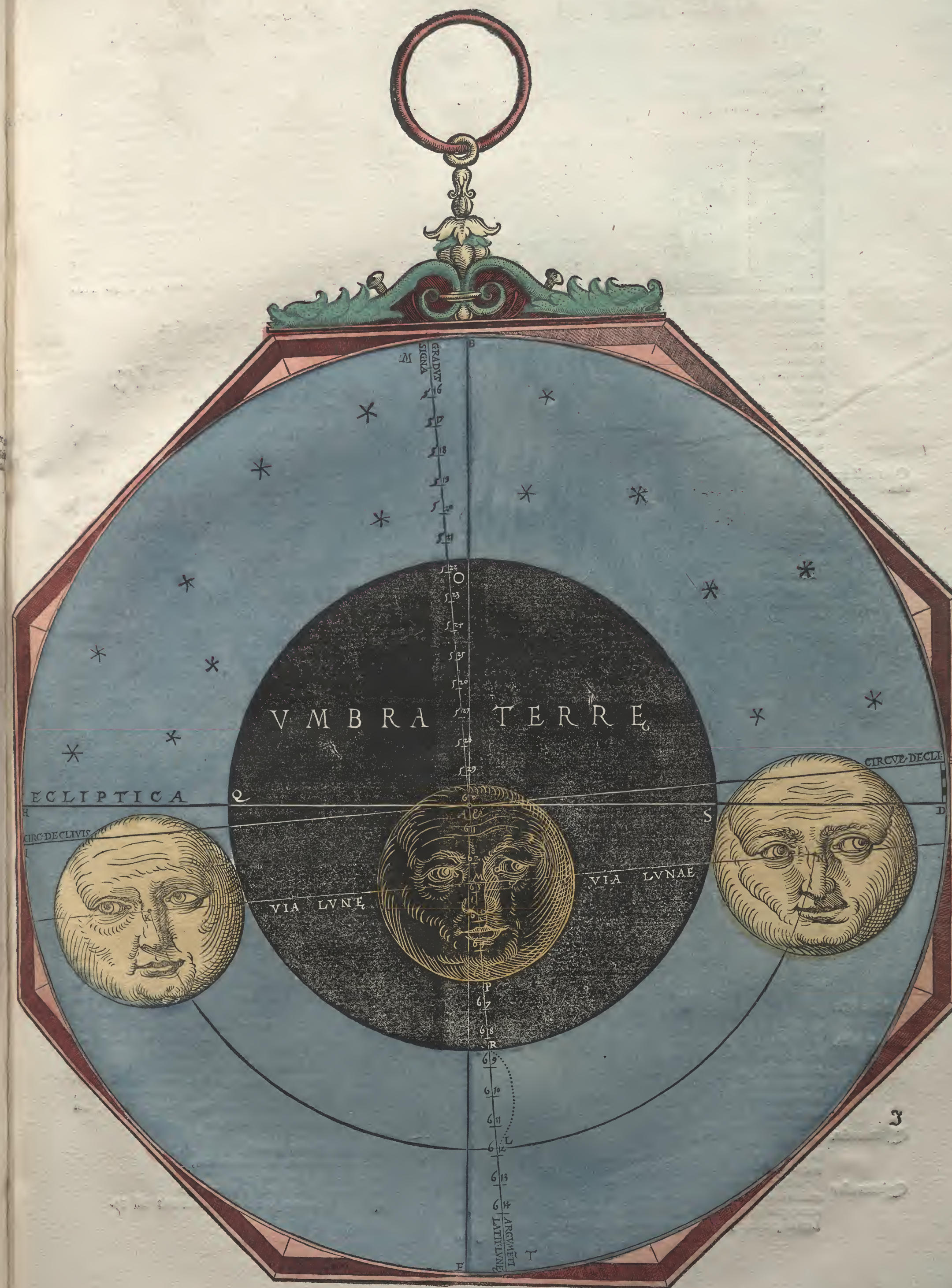
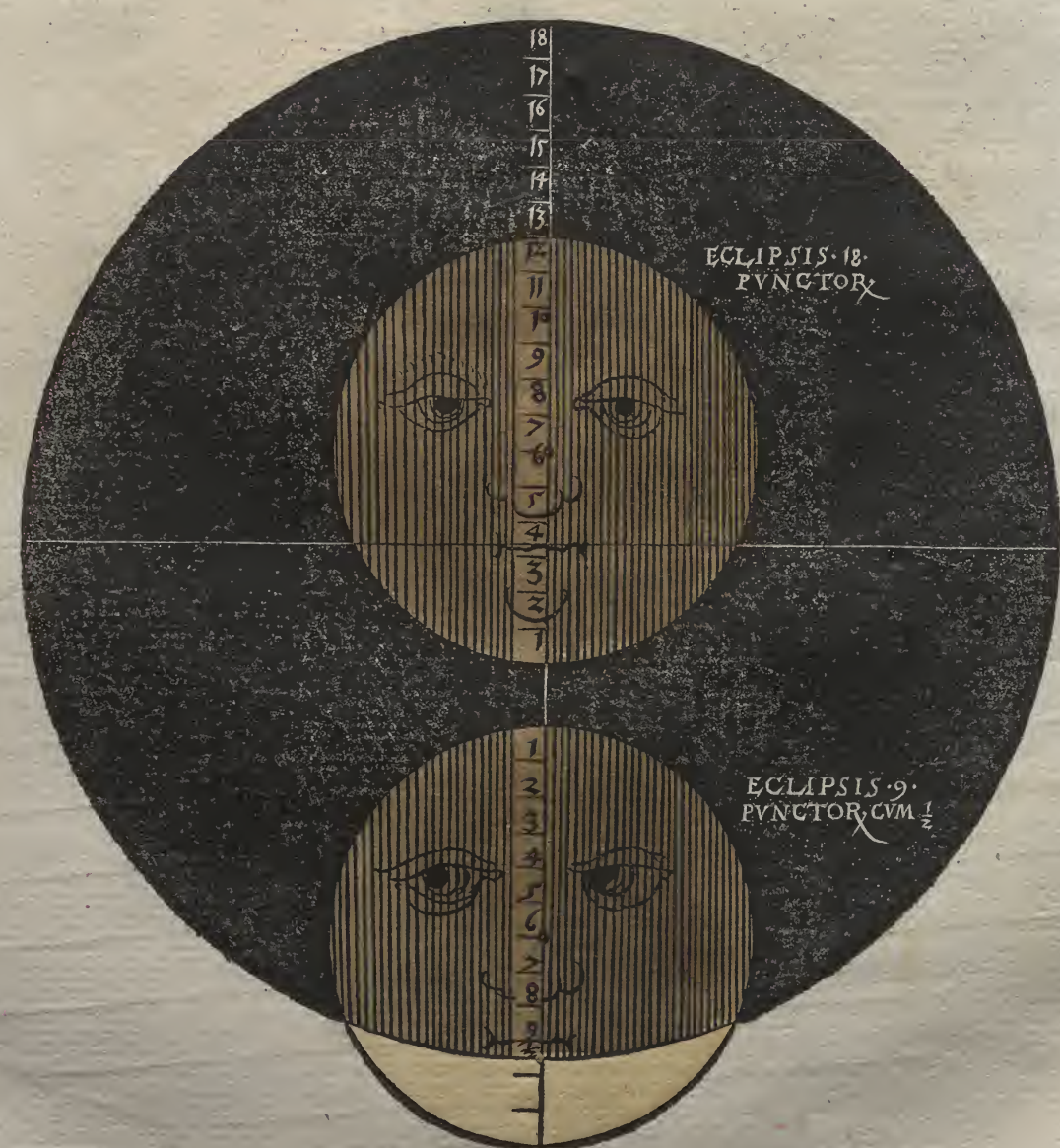
Coronatio
GAROLI
Bononiae
facta.

Idcirco itaq; michi iam satis superq; vniuersas eclipsium rationes declarasse, adeo, vt nullam non quilibet per se qua licunq; tandem sit forma statim agnoscat, in planisq; depingere ob oculos queat. Verum adhuc amplius nequid summae fidei deesse quis dicere possit, coronidem, vt dicitur, siue appendicem ad huc adiciere aliquam volumus. Annus coronationis quae Bononiae Italiae vrbe, dubium, an potentia, an omni nigena doctrinarum copia praecellens, celebrata est) nunq; non memorabilem CAROLI Imperatoris Rhomanorum Quinti, annum scilicet 1530. Hunc per instrumentum lustranti mihi, apparebat 6 Octobris die defectus Lunae fieri posse. Relegenti igitur oppositionis momentum, Hora 12 m 31 meridiano Ingolstadtensi quadrans, Bononiensi autem, additis 10 m, (quoniam orientalis tot minutis Bononia est Ingolstadtio) offerebatur. Tempore oppositionis verae diebus non aequalis oblato, motus insuper eclipsi habenda necessarii quaeliti sunt, quales fuerunt. Verus locus Δ 22 \circ 44 m 7. Verus locus Ω 20 \circ 44 m 2. Argumentum Lunae verum δ 4 \circ 15 m 19. Argumentum \odot δ 3 \circ 27 m 18. Planum ad hac, seu Papiaceum, seu ligneum malis, praepone, orthogonales duas in centro A coeuntes, erigo. Argumentum latitudinis principio videtur, δ 6 & graduum aliquot, iecitico a puncto T, vt dictum est, lineam rectam M A T vocata duco. In instrumento semidiametrali, Solis Argumentum, quod est, δ 3 \circ 27 m 18. cum filo signanti circulus

CAESAREVM

circulus vmbrae varietate 40 \circ ostendit referuanda. Fium deinceps Argumento Lunae vero, Signis 4 \circ 15 m 19 superestum intercipit circulum aree nigrantis, internum in puncto M, exterum in O, Accipienti iam distantiam M a centro instrumenti, vera quantitas semidiametri Lunaris exhibetur. Intervallum vero inter M & O semidiametros vmbrae, quo tempore Luna transit, dicitur, excepto quod 40 \circ prius habita, subtrahere oporteat ab O versus N eunti, id quod euenit in puncto L. Interceptum illa circini iam in plano circulum faciat, qui vmbrae quantitas cum sit, literis O S R Q inscribatur. Post hac Argumenti latitudinalis distantia sumpto e dispositio dicto, in plano quoq; ab A centro incipienti extensa, cum litera M notetur. Corporis Lunae, semidiametrum quae refert, dimensio resumpta, circulum, A P ex M puncto designet, illa enim circulus veram Lunae quantitatem, Luna inquam sub vmbra contenta, vere ostendit. Bandem igitur semidiametrum Lunae ab R versus T, fini L literam apponens, extende. Ex centro vero A per idem L punctum perpendicularis itidem e puncto M erigatur, ita, vt circulus ille iam ductus ex A centro perpendicularem in punctis R & N contrectet. Ex eisdem punctis R & N circuli Lunae quatuor tatem representantes, describantur, vnde manifestum sit, quando Luna ab N ad M, & ab M vsq; in K promoueat, & remotius quiddam in fine quam in principio ab eclipsi distet. Hic vsu cum veniat, vmbra latissime corpus Lunae obtegere, dictum vero prius sit, 12 eclipses saltem esse puncta, idem repetere in praesentia cogimur. Res autem ita se habet. Quoties videtur vmbra 12 Lunae sectiones excedere, metienda est, quot punctis excessi fiat, proportionem Lunaris dimensio seruata. Cum autem praesens figura vmbrae 6 partibus superare Lunam doceat, 18 punctorum defectus fieri censendus est. Hoc autem sic intelligitur, non quod Luna tot punctis constet, sed si tot constaret, eam obnigrari ab vmbra posset, quae res in praesentia figura ob oculos ponitur.

FIGVRA EXEMPLARIS SEQVITVR

Cuncta quæ hæcenus fuere de obscurationibus Lunæ prodita, diuerso à præcedentibus, succinctiori tamen expeditioriq; opere exequi.

N prioribus ostensum est, quomodo Lunarium defectuum puncta circuli ope inueniri queant. Illic enim vmbra terre in plano, corpusq; Lunare super eadem exaratum, puncta oculis manifeste quotquot celsipis circumfribitur, sese exposuerunt. Hic autem in presenti instrumento quinq; simul citra circini opus omnia, solius dumtaxat vnionis vsu adhibito, consequi facilius, promptiusq; dictu licet. Quorum primum est id, quod iam duximus

puncta sex defectualia id est, partes obcurationum duodecimam
adamussim conuerti. Secundum, quamdiu Luna sex obcurata per-
derit, id est, per quot horas, quot minuta, seu horum alterutrum
in tenebris, quod alij morum appellant, versetur. Tertium quorho-
rarum & minorum spaciū inter eclipsis principium finemque eius
dem vniuersalem (si modo vniuersalis sit) siue ad medium vsq; inter
cedat. Quartum inquamquam gradibus & minutis, portione hanc
quæ alias duratio dimidia vocatur (quam videlicet tempus calus
se enim longiorum Astronomi, & mora dimidia coniunctio, con-
stituunt) peragat. Quintum est, via vit transitus, id est, linea illa,
quam tractu suo per tenebras Luna efficit, eandem enim presens
quosq; instrumentum, multo consumatore, quam præcedens ostē-
det. ¶ Hoc itaq; organo fruitur, verè iam enumerata quinq; si
ne dubio deprehensurus qui est, agat primum omnium, vt tempus
veræ oppositionis, Solis & Lunæ gradum, Solis Lunæq; Argumē-
ta, Lunæ nouissimè latitudinem, statat, vt scilicet, omnia, id est,
certis temporibus constituta, colligat. Hæc enim præter, in presens
nullo opus fore fidei crediderit. Quamq; meo diutius iudicio proxi-
mior adhuc via sit illa, vt per instrumentum draconibus variegatū,
primo de eclipsis euentu, quæ possibilia alia dicunt, periculum
faciat, eodem qui præcedit die, & illo qui sequitur, pariter examina-
tis, veris enim vtrorūq; dictum locis, meridianis sex cognitis, lo-
cis inquam Solis & Lunæ, neminem fugere potui, quas intra me-
dies oppositio propolita lere infinuet. Hæc te ad vnguem sic ani-
maduertera, motus deinde Luminarum diurnos meridiis ab vtriusq;
sumptos collige, per motus diurnos postea horam oppositionis veræ
enunciatis & auxilio, vel alia, qua doctus es ratione, venare.
Hortæ veræ oppositionis agnita, Solis Lunæq; loca certa per Signa,
gradus & minuta inquire, Argumentumq; verum Lunatæ ex eisdem
vna cum latitudine Lunari, Solis itidem Argumentum verum lustra.
His collectis, nihil in vniuersum operaturo defuerit, tamen nihil So-
lari Lunari loco, hic opus sit, præter Argumenta Solis & Lunæ.
Latitudinēq; eiusdem considerat. Argumentis Lunæ & Solis ha-
bitis, latitudinēq; eiusdem, mox in superiori limbo A versus C
Signa, gradus & minuta Argumenti Solaris, si minus est & Signis,
si vero maior, in interiori limbo A C versus B inquire, Argumenti
Solatis loco inuento filum impone, immobileq; se retine. Post hæc Si-
gna gradusq; Argumenti Lunaris in lineis F G vel D E venare,
Filum mox ex puncto S vna cum margarita filar Argumenti Lu-
naris locum in linea F G vel D E rectifica, circundens eundē,
quodam margarita Solaris Argumenti filum tangat, tactum illum cum
altera margarita, in filo A pendente signato, inuariatamq; margari-
tam A custodi.

¶ Jam, an Luna obscurata sit, & per quot puncta obumbratio fiat
scificre laboras, ageflum A super minuta latitudinis arcus H I, &
margarita in H I N O area indicat quot punctis & minutis Lu-
nae obscuratio fiat, Margarita si Arcam nigram illabitur, vniuersalis
defectus praedici potest, sicut etiã tanto vniuersali maior, quanto pro-
fundius in scidet.

Secundus vsus ¶ Minuta insuper Latitudinis dicta, in arcu I K cum filo A nota, quod dum fit, horas minutag dimidiæ Lunarior moræ in area I K O P margarita ostendit.

Tertius vsus. \odot Filum deinde vbi est latitudini Lunæ superpositum in arcu KL cum in area K L P Q minuta abyñione secta, si qua horam ultra sunt elapsa, vel minuta tantum, totalem vsq; ad obscuratorem, si modo totalis fiat, apparent. Verum si non totalis sit, interim tamen ab initio medium vsq; eclipsis, eadem cum minutis, vel minuta tantu (que ambo, vt vocant, tempus casus sunt) ostenduntur.

¶ Margarita si incidit aream K P T V, tunc tempus casus ho-
ræ vnius minorumq; aliquot semper videtur. Quod si margarita
lineam vltra T V, versus L Q porrigitur, tunc minuta tantum-
modo per Ziffas signata, indicat.

Quintus vsus: ¶ Motus Lunæ tempore dimidiæ durationis sic cognoscitur. Latitudinis minuta in arcu L M perquiruntur, quæ sitis filum superponitur, quo superposito margarita in area L M Q R minuta motus Lunæ quotcunq; à principio defectus vsq; ad medium eiusdem pergerit

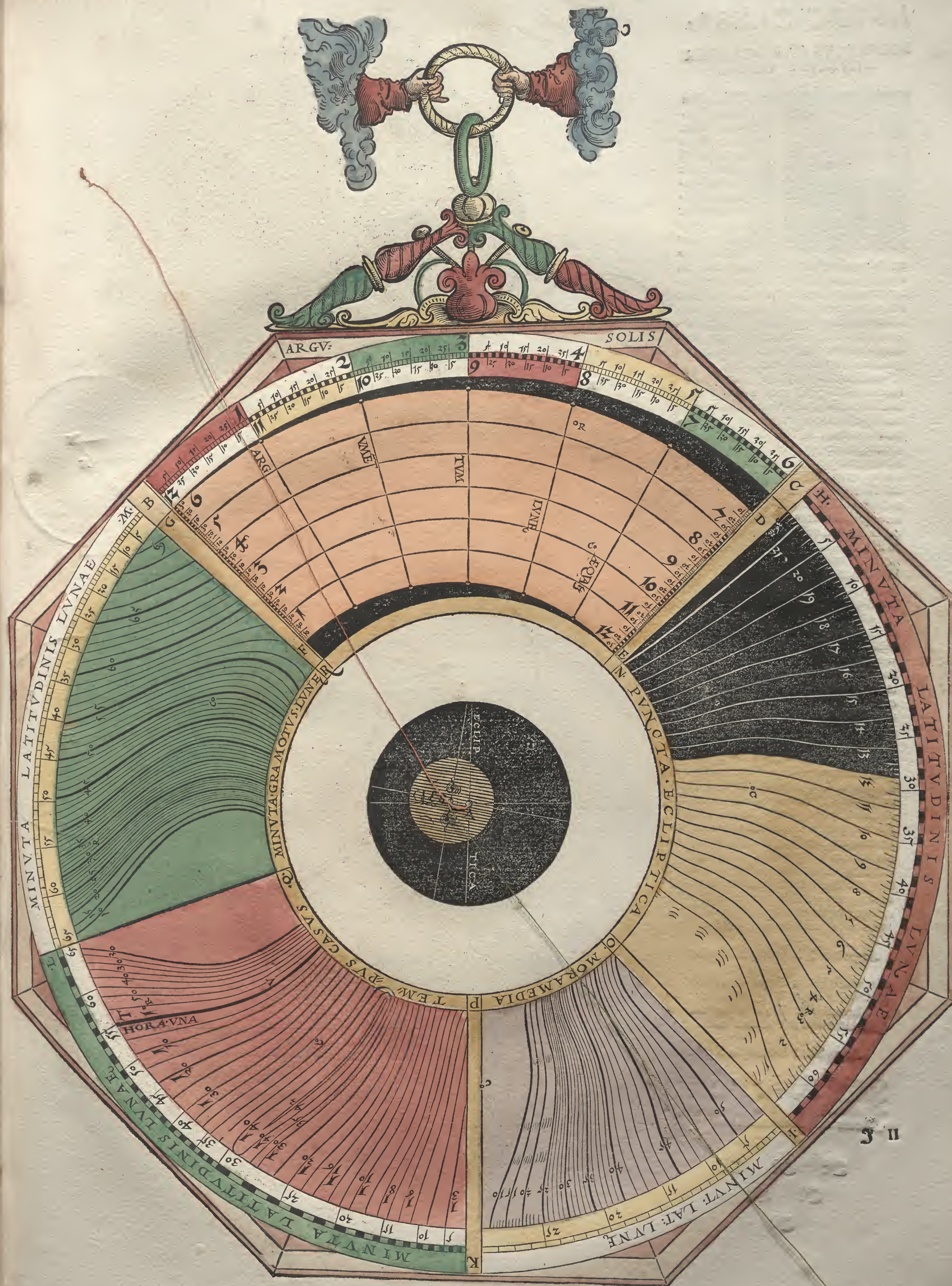
gerit (dimidia autem duratio tempus hoc dicitur) manifestissime
oculis exponit. Illud iam in genere propofitum omne, fpecialius
exempla elucidabunt. ¶ Repetitur id identidem hactenus,
Ditum CAROLVM anno 1500 genitum eſſe, viſus illud
euſdem anni dies 5 Nomenbris defectus poſſibilitatem ſe con-
ſpecti, quæ res tameſiſi ſatis ſuperæ manifefata ſit, adhibere in ſe com-
paratio tandem repetemus. Antea demonſtrata ſit ratio duplex,
quam & horæ & minuta oppoſitionis cuiuſlibet haberi poterit, per
quæ ex motu diurno, etiam denudat duplici, id eſt, duorum diuerſimodè præ-
ſtitit. Altera per inſtrumentum coniunctionibus oppoſitionibus
deputatum, ſuo in loco & enuntiato idem perdocuit. Præterea latius
de Luna inuenienda ceu ſit, non modo oppoſitionis, verum etiam om-
ni tempore, loco Lunæ vero, capitæq; draconis præhabito, dictum eſt.
Hoc vero in loco adhuc opus, eſt Solis & Lunæ Argumentis ad vn-
guem æquatis, & latitudine lunari, quæ tria ſi habeas, omnia te habere
reſcias, quibus cū ſiſtetur alacriter euſmodi ordine funt obſeruata.
¶ Tempus oppoſitionis, Dies 5 Horæ 13 M 52 No-
uembri tempore æquato.

¶ Locus O verus, 23 gradus 22 \bar{M} m
 ¶ Locus D Verus, 23 gradus 22 \bar{M} m
 ¶ Argumentum O, 5 4 \bar{G} 23 \bar{M} 29
 ¶ Argumentum D Verum, 5 9 gra: 22 \bar{M} 59
 ¶ Argumentum latitudinis D, 5 11 \bar{G} 24 \bar{M} 39
 ¶ Verus locus O, 5 1 28 \bar{M} 41
 ¶ Latitudo D Minuta 29.

Argumento Solari, Lunatig, similiter latitudine Lunæ perpeſcit
iamq; ad manum paratis, inſtrumentum ſequens accede, & Argumē
tum primo Lunæ verum, quod eſt, Signorum 9 $\frac{22}{2}$ 22 $\frac{59}{2}$ in
linea D E, ſuſpenſorio Armille contiguo, querito, inuenio Lunam
S, quod vicinum literæ A eſt, ſuperintende, & margaritam Argu
mento Lunæ iam enumerato applica, Alterum deinde filum ex A
puncto demiffum, Argumento Solari, $\frac{3}{4}$ 4 $\frac{23}{2}$ 23 $\frac{30}{2}$ in arcu
C B C ſuperpone/quod ſic immortum finiftra reſineat, detraxeris
roſulum S circumducto paululum, & videbis illud C puncto,
filum A dirimere, quem in locum margarita fili A ponitur, & ſic
margaritam poſt vultu reſeris. Poſt hac in arcu H I Lunari latitu
dinis minuta, quæ ſunt 29 numeru, numeratis filum A ſuperpone
quod ſuperpoſitum in area N H I O puncta 10 in quot Luna
obſcuratur (¶ autem totius corporis Lunæ partes ſunt 12) offendit,
idem vero punctum, cum C quod litera notus eſt. Tempus Lunæ
tenebris incluſæ, quod moram dicitur, hoc in loco querendum noneſt,
cum puncta 12 vniuſonduſ plene aſſequatur. Eſto autem, vt quies
per obſolutionem moræ tempus venetur, ſuperq; 29 minuta in arcu I
K filum extendat, nullum tamen tempus moræ occurrat, margarita
extra lineam tempus hocce ſignificantiſſima, cuiuſmodi quilibet
hæc loci C punctus reſert in linea K P ſcriptus, planè enim ipſi
cat, necvillam moram, vt ob oculos eſt, indicat. ¶ Filo autem 29 mi
nutis in arcu K L induto, vniuſon horam & minuta 35 offendit,
quod tempus caluſ (& quia defectus hic mora caret) dimidia etiâ du
ratio vocatur. Quoties autem margarita area K P T V incide
rit, ſciendum eſt perpetuo vnam horam addendam minutis, quæ horæ
ſubinde cum Ziffia & additur. ¶ Poſtremo filum quod in arcu L
M 29 minutis infer, & margaritam 49 minuta, eadem cum C co
ram notata, videbis abſcindere, tempus ſex quod à principio vſq; ad
medium deliqui Luna pſectecit. Iam ſi durationem mediam eſt
pſis, medio ſurſupis, principium defectus, horæ 12 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{1}{2}$ relinqu
tur. Quod ſi tunc idem, id eſt, dimidiam durationem, principium defectu
adecitris, finem eiuſdem, id eſt, 15 horæ 27 $\frac{1}{2}$ habueris. Hoc
igitur modo, omnia in defectu cognoscenda quæ ſunt, conſumatiſſi
mè noutis.

¶ Exemplū aliud. Eclipsis illa quæ sub tēpus, quod FERDINAN-
DVS Rex dimidiā in vtero morā ferē tranſegerat, accidit anno
1502, die Octobris 15, hora 12 $\frac{m}{2}$ 11 poſt meridiem, Ingolſta-
dienſi horologio quadrans, meridianō autē Medicinē conuenſ, ad
horam, 10 $\frac{m}{2}$ 23, medio ſcē euentus tempore intelligendū, hæcvi
ſaſt. Locuſ hic Lunæ verus erat 1 gra: 32 $\frac{m}{2}$ 8. Locuſ O
gra: 1 mi: 32 m. Argumentuſ O $\frac{S}{4}$ 4 gra 2 mi: 11, Argu-
mentuſ D veruſ ſig: 6 gra: 15 mi: 33. Veruſ locuſ ſig: 10 ſig:
O gra: 21 mi: 10 Argumentuſ latitudinis D ſig: O gra. 10 mi
23. Latitudō D mi: 55 Septentrionalis, Hæcvi collegentiſ, prin-
cipio Soliſ Argumentuſ in arcu B C, Lunæ vero in ſinea D B
luſtra, ſecunduſ hęc enim duō, vniuſ ordinatuſ punctuſ R ſimite-
tur. Nunc cum ſilo & margarita li, priuſ demondſtrati eſt, agas,
ſingula cum litera R. ſignata eſt, huiuſmodi vt ſubſcribuntur, tam
in horiſ quā minutiſ, expreſſa offerent.

¶ Puncta ecliptica 3 quali,
 ¶ Mora media non est, quia partialis,
 ¶ Tempus Casus minuta 56
 ¶ Dimidia duratio, hora 1 minuta 52
 ¶ Motus Lunæ tempore dimidiæ durationis mi: 341

ASTRO.CAESA.

ECLIPSES CAROLI & FERDINANDI Caesarum.

HOC etiam in loco Quo modo viam Luna depin gas, aliter q̄ antea docete placet. Figura defectu uam simulac corpus Lu nare in pla no descripte

ris, & in eadem Lunaris Argumentum lati tudinis, quod distantiam representat Lu nae ab umbrae centro, (maximo videlicet eclipsis tempore) existentem, quae & me dium eclipsis dicitur, cum M littera desi gnaueris, mox motum Luna, quem tem pore dimidia durationis absoluit, ab Ar gumento latitudinis demes, Signa gra. & si ex subtractione relicta, rursus in dispo sitorio quaesito, cum puncto quodā signa bis. Interuallum deinde puncti huius a cen tro dispositio cum circulo acceptum, um brae super linea A M L in A centro inci piens, inferes, quod ab M, quacunque si ue centrum verius, siue ab illo ceciderit e scribes, ex quo rectam lineam dextrorsum M N lineam parallelam, ubi duxeris, con tractum eiusdem cum L N circulo, X li tera signa, illic enim centrum Lunaris cor poris est, quod defectus incipientis momen to fuit. Deinde motum D, quem duratio nis dimidia tempore habet, Argumento latitudinari defectus medii, iunge. Quo facto, latitudinis Argumentum fini defe ctuali congruens surget. Illud ipsum Ar gumentum in Dispositorio quoq; examina, eiusq; interapedinem in lineam A M L, circini officio transpone, & eandem cum d puncto nota. Inde lineam rectam M K lineam quidistantem sinistrorsum trahes, in terfectionem eiusdem cum circulo L K, cum V littera (centrum enim Luna est, quod fini defectus debetur) assigna. Iam circulos circa V & X si deferibis, circula tione legitima, V vero & X litteras recta connectis linea, verissimum Luna per umbram traiectionem efficit. Puncta etiā illa duo c & d facilius hunc in modum consequeris, gradum quemcunque vnum ali quem in dispositorio elige, in quo totidem minuta, quot in Luna motu dimidia du rationis tempore sunt, numera, secundum tot minuta pedes circini extende. Cir cini deinde sic inuasiati, pedem vnum in M siste, alio duo vtrinq; puncta signa, quoru alterum cum c, alterum cum d nota, e quibus duobus punctis ita preparatis, iuxta prius dicta, parallelas ducenda sunt &c.

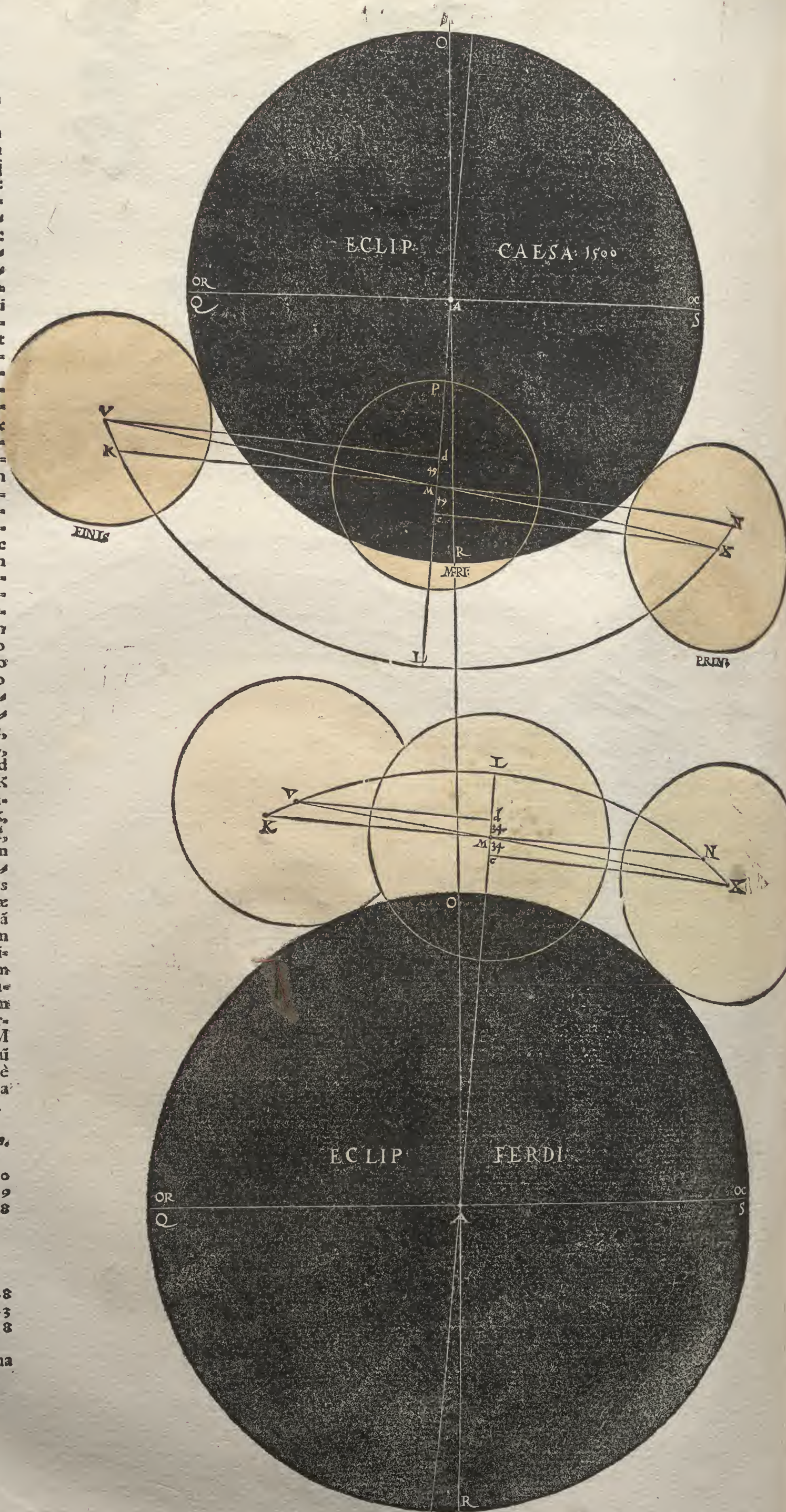
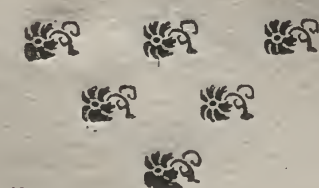
Argu: lati: D in Exemplo Imperatoris.

- In princ: eclipsis 5 11 24 mi: 10
- In Medio eclip: 5 11 24 mi: 39
- In fine eclipsis 5 11 25 mi: 8
- Motus Luna minutorum 29

Argu: lati: D in exemplo Regis.

- In princ: eclipsis 5 0 gr: 9 mi: 28
- In Medio eclip: 5 0 gr: 10 mi: 23
- In fine eclipsis 5 0 gr: 11 mi: 18
- Motus Luna minutorum 55

Paradigma

CAESAREVM

PARADIGMA TERTIVM

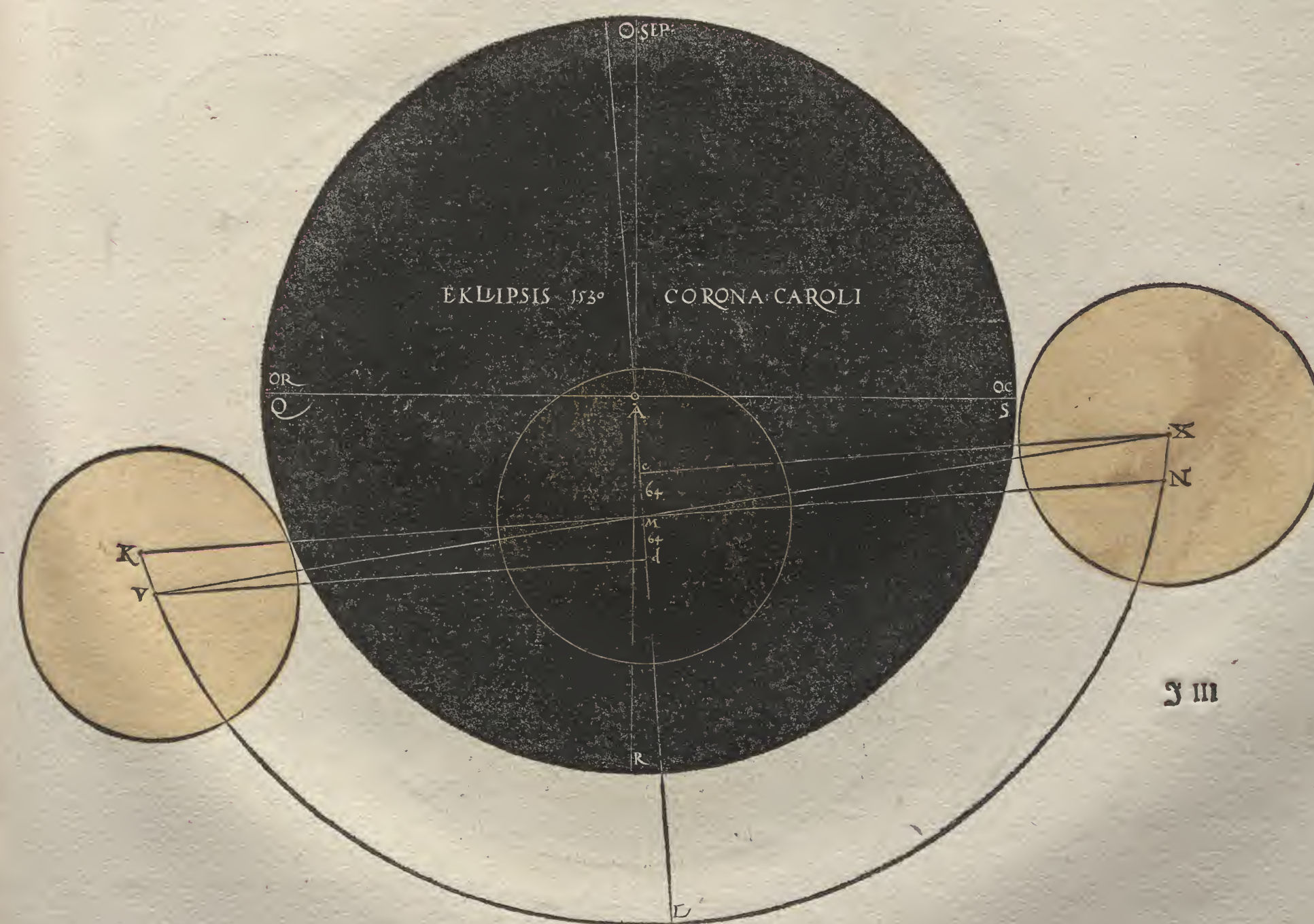
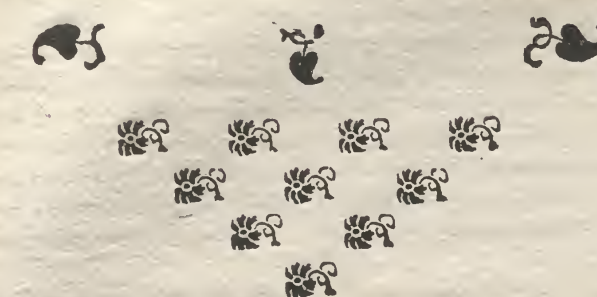

PARADIGMA TERTIVM, Lunaris deliquii esto, Anno 1530 fa cti / quando Caesarea CAROLO Corona Bononiae impolita, Regia vero maiestas, FERDINANDO Aquilgrani delata est, Rhomani ambo Imperii insignia, fratribus his Impera toribus dignissima: Hoc deliquium si nuper tradita ratione tractare malis, & transitum Luna per tenebras, via nu per offensa, dispicere, ceteraq; que in defectu considerantur, adamulsum co gnoscere velis, haec subcripta tibi propone, qualia sunt.

- Argumentum Solis Sig: 3 gra. 27 mi: 18
- Argumentu D Veru Sig: 4 gra. 15 mi. 19
- Latitudo Luna minutorum 14

Pro Solis igitur & Luna Argumentis, margaritam si direxeris, viamq; Luna recta linea, vt dictum est, iam exprefferis, latitudinis Lunaris auxilio omnia haec subiuncta reperies.

- Puncta ecliptica 16 mi. 36
- Moran mediam minutorum 44
- Tempus casus Hor: 1 mi: 8
- Dimidiam durationem Hor: 1 mi: 52
- Motum Luna minutorum 64

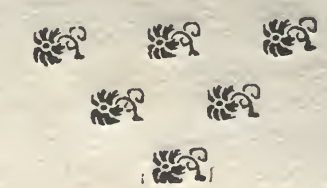

ASTRONOMICVM

HVIVS ECLIPSIS

HANC

SVME IMAGINEM

ENVNCTIATVM VICESIMVM NONVM.

Insigne luna-
ris defect' exē-
plum. è. Plus
tarcho allatū.

fentia annum, ſc̄z 328 intuenti, nulla proſum̄ eckſpſis euenire in lu-
 nio, imò compluribus annis, nec prioribus, nec poſterioribus vlti-
 mū defectū in lunis cognoviſſi. Verū anno quide ante Chriſti 326
 corrente & incompleto accideſſe Lunari obſcuratio, die ꝑ 28 lu-
 ni palam fit. Eandemigitur, quā Euſebius 328 ante Chriſti annū
 conſiſſe aſſerat, conſtat eundem duobus annis integris & ſubſe-
 quentiore. Quam rem ſi planē aſſequi velit, ſicaget melius, ꝑ ꝑꝑꝑ
 renarij maiorum annorum 400 eck, Radix conſiſtentiſſe lanuati
 eck & eck, diſtior 6, ho: 1, ꝑ 40. Radix prætera eck & eck
 dies 19, hor 20, ꝑ 15 habet. Quæ vbi opus operaturum con-
 gerit, & indices X & Z diſpoſuerit, quæ hys anni operaturum col-
 lectit, nullam defectus opportunitatem, præterquam in anno prædicto
 326, vbi draconis Caput, vacū eck & eck 28 lunis prædicto
 ſitrat, reperit. Sed hoc, ſi oſtenſores ſecundū anni reſiduū, ſc̄z 77
 ſitionis luſtranti, videntur inter mediā & verā oppoſitionem hor-
 ræ 13 ꝑ 25 ſubtrahenda, Quibus ſubtrac̄ti, oppoſitio vera in
 28 lunis diſt, horam 8, ꝑ 39 incidere, iuxta cadem draconis
 conſpicitur. Reliqua nūc ad indagandā eckſpſim finem neceſſaria hac:
 ¶ Argumentum Latitudinis, quod eck & eck ꝑ ꝑꝑꝑ

¶ Argumentum Latitudinis, quod est $\frac{5}{8} \text{ } ^{\circ} \text{ } 6 \text{ } ^{\circ} \text{ } 7 \text{ } ^{\circ} \text{ } 20$
 ¶ Lunæ Latitudo $\text{M } 38 \text{ } ^{\circ} \text{ } 15$
 ¶ Capitis Draconis motus $\frac{2}{5} \text{ } ^{\circ} \text{ } 23 \text{ } ^{\circ} \text{ } 56$
 ¶ Argumentum Lunæ, verum $\frac{5}{8} \text{ } ^{\circ} \text{ } 8 \text{ } ^{\circ} \text{ } 27 \text{ } ^{\circ} \text{ } 22$
 ¶ Verus locus $\odot \text{ } \text{J } \text{M } 16 \text{ } ^{\circ} \text{ } 58$
 ¶ Verus Lunæ locus $\odot \text{ } \text{J } \text{M } 16 \text{ } ^{\circ} \text{ } 56$
 ¶ Aux \odot Signorum $\frac{2}{5} \text{ } ^{\circ} \text{ } 2 \text{ } ^{\circ} \text{ } 6 \text{ } ^{\circ} \text{ } 20$
 ¶ Argumentum Solis $\frac{5}{8} \text{ } ^{\circ} \text{ } 0 \text{ } ^{\circ} \text{ } 25 \text{ } ^{\circ} \text{ } 51$
 ¶ Vmbre variatio $\frac{2}{3} \text{ } ^{\circ} \text{ } 3$ cum dimidio.

Ex his omnibus eclipsim illam colligit, quæ infra depicta est. Il-
la tamen Ingolfadiensis apparuit hora 8 $\frac{3}{4}$ post meridiem,
quam qui meridiano vrbis Africæ Gangamelis, vbi Darius superas-
tus est, conferre videt, horas 3 $\frac{1}{2}$ in tabula regionum iuxta vt
bis nomen reperta addat, & hoc die, quo artui incumbit, tot horis
& minutis supra Ingolfadium. Tribus autem horis & 12 minutis
Ingolfadii adiectis, horis 11 $\frac{1}{2}$, tempus quo Gangamelis præ-
dictum hoc visum est, prodibit. Quod si iuxta cunctam prædi-
ctam doctrinam necessaria defectus quilibet perquisitus, Lunæ
transitum decenter assignaueris, subornata huiusmodi omnia depre-
-

¶ Principiū Eclpſis Dies 28 hor. 10 M̄ 26 ¶ Puncta 7 M̄ 15
 ¶ Mediū eclpſis Dies 28 hor. 11 M̄ 51 ¶ Tēp̄ Caſus ho; 1 M̄ 25
 ¶ Finis Eclpſis Dies 28 hor; 12 M̄ 16 ¶ Motus Lunæ M̄ 44

Darius ab Ale
xandro debel-
latus secun-
dū Alfonsum.

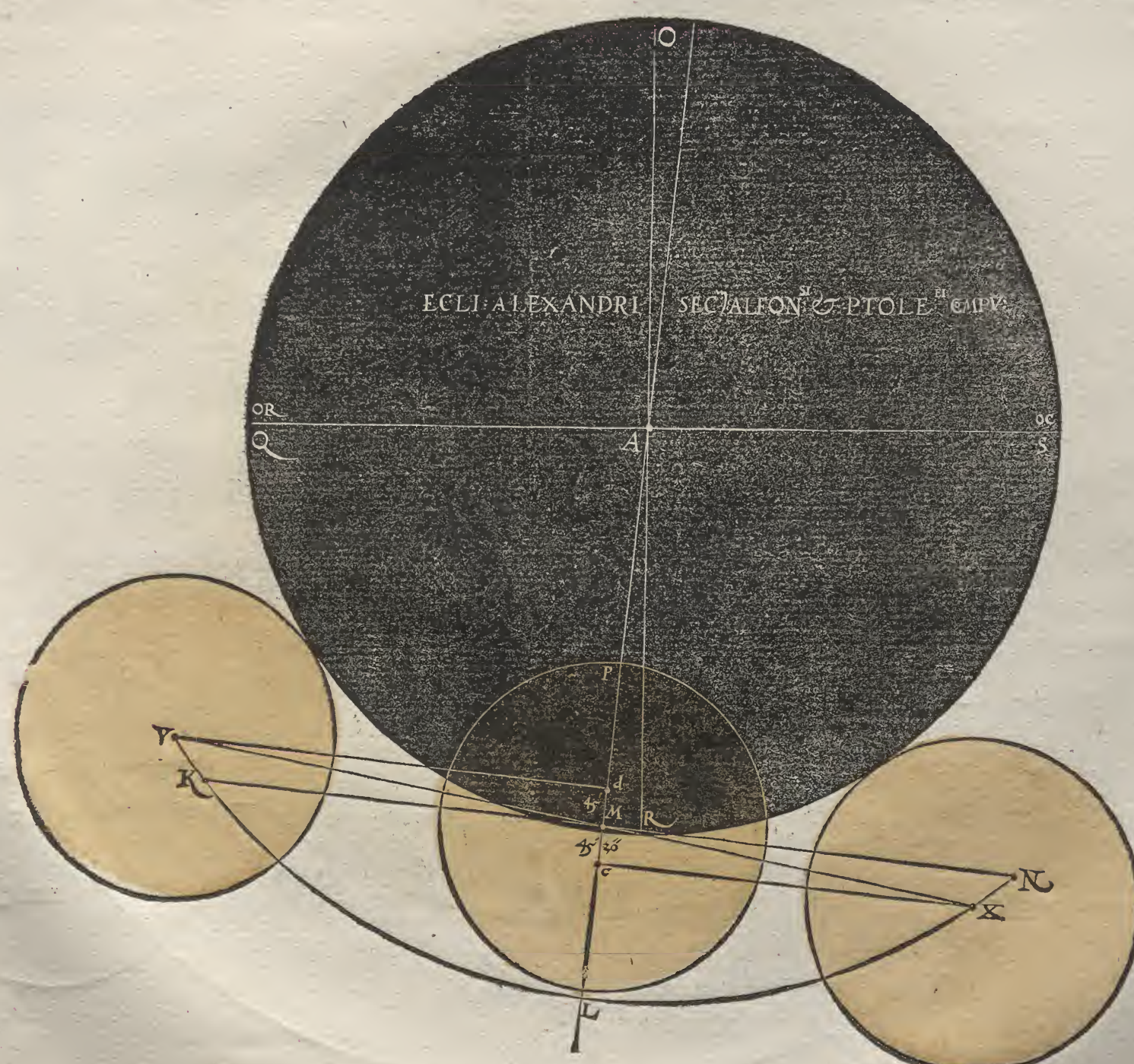
Frang quod in superioribus dixerim, ecclpsium nullam in Iunio reperiri, nisi 12 post Eusebium annum, illud hic iudi ces volo. Duodecimo post belli Per sicum anno, Eusebio auctore, Christi tempora verius, Luna quidem deliquitum punctorum 6 vinctigintimintorum, 19 Iunij, hora 11 M 32 post meridiem accidisse. Alphonsum vero eundem annum Darj superatui Alphonso terminum in suis eris statuissse, id quod liquet, vel hoc Argumēto, quod ab Alexandri obitu ad Christum annos 311 et 93 dies elapsos asserat. Alexander autem, quoniam 5 ante mortem suam anno, fuit historice vniuersim assensientius, Darium deuicit, quingis 311 numerantibus, 316 redundant. Toridem ergo annis Christo prioribus & completis, iuxta Alphonsum, Darius ab Alexandro debellatus est. Sed duodecim anni hi, sunt sequentes & Christo propinquiores, illos quem Eusebius statuit computo posteriores. Non uem autem annis ad Christum Alphonso magis ac ego accedit. Sed quæro cui nam horum potius fidas? Alphonso nē verum hic suæ computationis rationem nullibi manifestam producit. Eusebio nē qui historias tam accurata sequela connectit, ut incredibile sit eum posse tot annis, nimirum 12 falli, tribus tamen annis idem Eusebius quous excidit, quos per incuriam omisit, ut veri simile est, ego dubio procul omni recte cognoui. Proxima enim ecclpsis est nostra Astræ Deuictio, cum historice testentur, Darium ecclpsis tempore in Iunio deuictum. Quamuis autem Eusebius computator accuratissimus existeret, nihilominus tamen ab anno vterolapsus est, cum negy illo quem Darj capiti annum autumat, nec in duobus sequentibus sed tertio, quem nos cognouimus, deliquisse in Iunio eueniat. Sed etiam vider Eusebium hic velle ab erroribus vindicare curiosus, Alphonso tamen nihil quidquam detractum per ea, quis potius, proptere rella quod fiji computi rationem nusquam alleget. Illud, siquidem a nullo vnquam exactum itri præuidit, satis tamen ratus, illi in hoc Ptolemeum fidei dum præstiteret, eundem quous rationes suas ab Alexandri Magni obitu, numerantem. Mos enim gentibus fuit regum suorum tempora iam defunctorum obseruare, non

aliter, quàm nos à Salvatore Christo nato annos metimur. Sub-
inde enim 463 annos post Alexandri mortem in suarum vsq; ob-
servationum tempora, quæ post Saluatoris nostri natiuitatem 1522
anno ceperant, Ptolemeus tertius magnæ scæ constructionis dicti-
ne numerare videtur. Vnde factis clarum est, Alphonsum pariter à
morte Alexandri, quæ 311 ante Christum memorata est, rationes
suas vna cum Ptolomæo deduxisse. Ptolomæum vero si hoc in lo-
co imitari volumus, sicut certe velle debemus, cuius circa dubium
supputatio vera est, tanq; illius, qui ob certitudinem anni (quia non
ita longo tempore post Alexandrum vixit) & propter obseruatio-
nem diligentiam, (in hunc enim temporis fontem vix originem cæ-
tera omnia tempora direxit) falli nequit poterit. Huncquæ hic,
qui imitari volumus, quid nisi Alphonsum quos sequendus est? Sed hic
quid agas tertio post Eusebium anno? in quo pariter eclipsis Lunæ
nulla ex parte, priori vsq; Alphonso tpora facta, diffiniri reperitur.
Eiusdè enim est magnitudinis omnino, (quemadmodi & præcedēs &
sequens figura offendit) cuius illa, quæ Alphonsi annum incidit, nec
non eodem tempore contingens est. Verum rem vti se habeat, iud-
icare longius desino, cum instituti præsentis non sit, historias ad
plenum emendare, fed viam tantummodo aliquam ad illud confici-
dam, indicare, & præstruere. Olim, si Deus vni concesserit, hi
historias ex integro tractaturi, eclipsisq; rationibus verè firmatu-
ri sumus, vbi & hanc, & alias iterabimus, Ad propositum igitur
reuertamur.

Supputatio huius Eclipsis.

¶ Anno cur: ante Christum 317 bifextili.
 ¶ Dies 18 lunij hor: 11 M 30 in merid; Gangamelí.
 ¶ Motus D 45 M 20 Z.
 ¶ Tempus Calus hora 1 M 23.
 ¶ Puncta eclipsis 6 M 20.
 ¶ Verus locus O G 22 M 31 II D in x.
 ¶ Argumentum O S 0 G 16 M 33.
 ¶ Argumentum D Verum S 8 G 32 M 26.
 ¶ Argumentum lati: D S 11 G 22 M 7.
 ¶ Latitudo D mi: 41 Z 27.

Enunciati

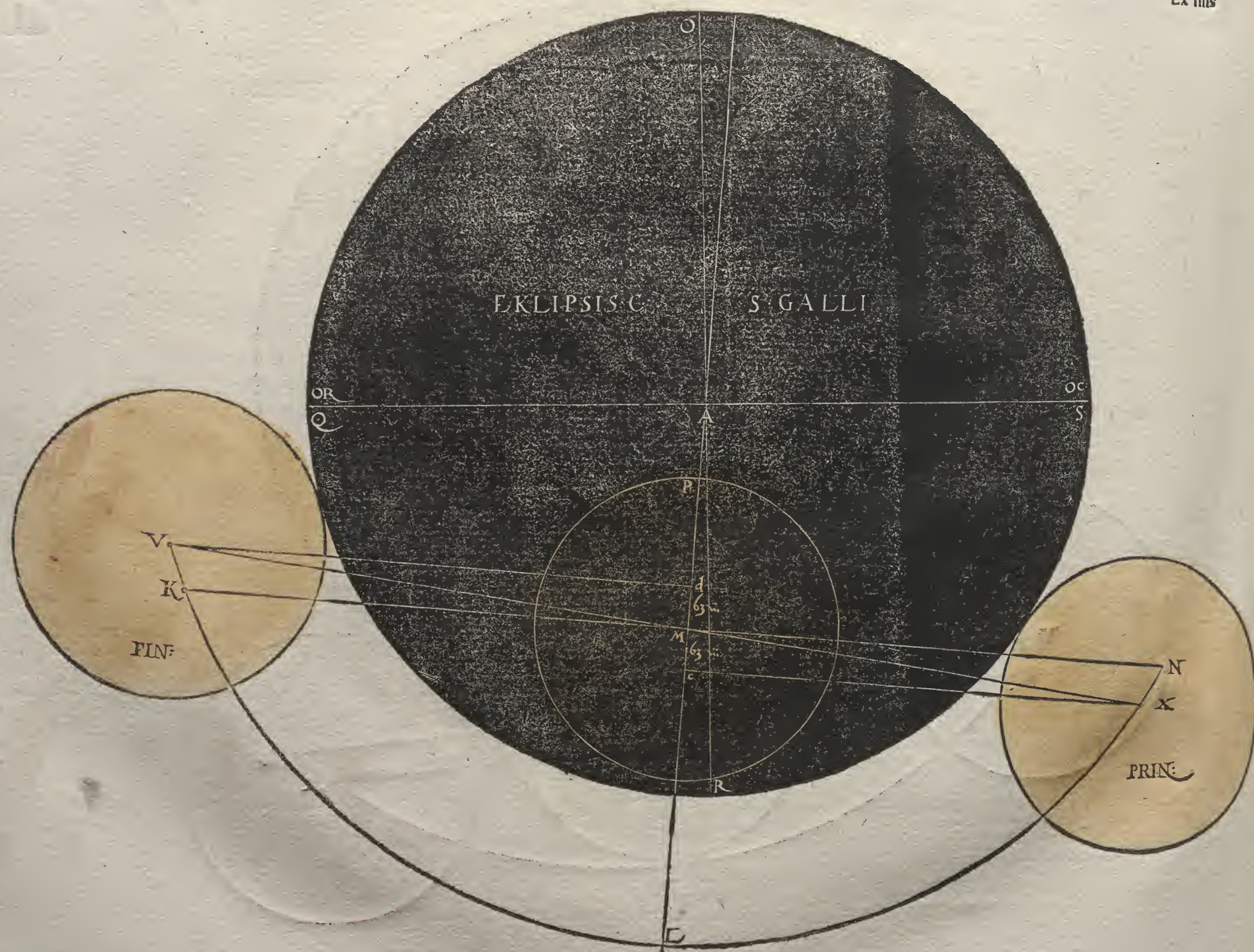

ENVNCTIATVM TRICESIMVM.

Perseus regna
re cæpit annis
ante Christū
175 secundum
Eusebium.

Manifestò cō
uincitur Euse-
bius septē anni
in regno Per-
sei asserendo
deuiare.

Iulius libro quarto Decadis quinque
 scribit, Caium Sulpitium Gallum ex-
 ercitus Lucii Aemilii Pauli, quando
 Perseum Macedonia regem ultimum
 in Samothracia debellavit, captivumq;
 Rhomam duxit, Luce eclipſim præ-
 dixiſſe futuram, ne ſex, ob eam rem
 militibus terror incuteretur, cum adhuc
 nondum nota eſſent eclipſim Lunæ
 cauſa, vulgo, Solem enim deſecere iā
 olim nihil mirari aſſerebat, ſicut au-
 thor eſt Plutarchus in vita Niriæ ſed no-
 tem ea nocte, quæ pridie Nonas Septem-
 briſis, Lilius aſſerit, id quod nequa-
 queſcit. Obſingit autē non ea nocte quæ
 ſed dies dicta ſequuta eſt (ac ſic dies, ca-
 preſſecit diem Lunæ, non ea, quæ diem
 enim eſt Liliū tempus poſuiſſe eclipſim
 hoc noſtrum, eclipſoſe, Et hoc ideo, quia
 annis, neq; prius neq; poſterius, eclipſim
 incidit ſiſſe ſit. Plinius quoq; memi-
 neralis hiſtoria ſecundo, capite 12 ſed
 non abſolute expreſſit. Annum itaq;
 ſigurius, obſervaſſe primum, quo anno Per-
 ta Eufebium, anno 5024, creati mudi
 Olimpiadis 151 anno tertio, qui nume-
 rorum ante Chriſtum natum foret. At
 ænale obſervit, palam eſt illam a Lucio
 ante Chriſtum 305. Verum neſciſſi quid
 ea eclipſis euentum, anno 172 curren-
 ſerſus inuenit. Illud quoq; accipies hoc
 ro numerat 171 annos integros, ple-
 noly,

no quæ (annum autem natiuitatis connumerare oportet) & præterea, Decembrem, Nouembrem, Octobrem menses, vñq; ad Septembrem, tertium diem retrosum abiens adiceres, tum annum verum exitus Perſei tenebis. Huiusmodi autem temporis rationatio, minime gen-
tium reſponſura hiis eſt, qui annales hiftoriarum ſuccellus offende-
re nituntur, dum in vrbe condita, non parum, vt dixi, diſſentunt.
Præſens exemplum intellecturi, annum principis

Prelius exemplum intellectui, annum principio 165, miq; dicitur. Per
 fus cecidit, secundum Eubolium proponamus. Ille enim finit ne
 verus, haccratione non fugiet nos. A centenario maiore 200 sub-
 deducimus 165, & relinquuntur 35. Radicem nunc 5 @ & 2
 Radicem itidem conjunctionis 3 & 2, quæ habet dies 7 Horas
 10 mi: 50 infpicimus, Indices X & Y in instrumentum draconis
 super eadem radices deducimus, Similiter V & Y annuam, do-
 nec opposito aliquid in Capite vel Cauda eueniens occurrat, promo-
 uemus. Illud autem in secundo tertio vel quarto Septembris die
 nec contingere debet. Neg vero annus, ita agentibus nobis, præter
 20 post hunc alius quiquam obuenit, quorum diem aliquid æque
 prium habeat. Vingtum nouem ergo annis ab 200 sublati, 171
 restant, quibus si menses reliquos, vltæ ad tertium diem Septembris
 retro euntis adiciamus, vultæ defectum eundem ad diem fieri repeti-
 timo, si 20 aut 30 Annos, vltra citraque examines studiosissime ætate
 nunquam tamen Luna defectum eundem ad diem fieri repeti-
 diem dico signatæ, non tamen etiam includens. Luna namq; diem
 ætæ, interdiu defectum patitur dicitur. Post dicem ergo annorum
 200, oppositionem mediam anni 29 quærens in Septembris, dies
 duas horas 17 mi: 6 s offendit. Inter veram & mediam oppositi-
 nem, horas 4 mi: 25 subtrahenda videmus, illisq; subtractis, horas
 12 mi: 41, tempus veræ oppositionis remanere cænis. Reliqua
 ad epl. qm quæ desideratur, hæc sunt.

¶ Locus D verus	Sig: 11 gra. 6 Mi. 38.
¶ Locus G verus	Sig: 11 gra. 11 Mi. 49
¶ Argumentum O	Sig: 3 gra. 0 Mi. 31
¶ Argumentū lati, D	Sig: 11 gra. 24 Mi. 50
¶ Aux O	Sig: 2 gra. 8 Mi. 30
¶ Argumentū D Medium	Sig: 6 gra. 4 Mi. 13
¶ Argumentū D Verum	Sig: 6 gra. 3 Mi. 28
¶ Latitudo D	Mi. 27 Meridionalis ascen.
¶ Variatio ymbrae	z 26

Ex hiis

Ex hiis deliquium inuestiganti, ceu præceptum est, eadẽ qua infra
subscribitur forma se offert, quæ representat.

- ¶ Puncta 12 \bar{m} 30.
 ¶ Dimidium quoq; Moram \bar{m} 15.
 ¶ Tempus calis horam 1 \bar{m} 28.
 ¶ Morum \gg dimidia durationis tempore \bar{m} 63
 ¶ Dimidium durationem Hor: 1 \bar{m} 44.
 ¶ Principium eclipsis Hor: 10 \bar{m} 57 post meri:
 ¶ Medium Eclipsis Hor: 12 \bar{m} 41.
 ¶ Finem eclipsis Hor. 2 \bar{m} 25 post medium noctis,

Tempus veræ oppositiōis postremo, Macedonicum ad meridianū
(Perseo scē in eodem debellaro) referendum foret, nili in Samotracē
tū idem captus esse, quæpoter Samothraceo meridiani vigu quoq;
re æ oppositiōis tempori Ingoſtadiam addentibus, Hora 14 m
13 pomeridiana, quæ fuerunt medium eclipsis tempus Samothracē,
prodiit. Ex his vigis liquet, sex annis Euleubium in afenda. Quo
re capitiatur & Macedonici Imperii fine, tardiorem esse. Quo
re 1 iunius dicit eclipsis hanc consecutā at secunda noctis hoc
ra, quartam vigis esse, putandum est, non ita exacte numeratas, hoc
in loco horas à solis occasu incipienti Liviū, led à crepusculo
vetus, significare sit pene vulgus, cuius opinione fortita
se imitatus est, & præsertim milites, quorum observatio po
rior in eadē quom celo, mens interior pilo quam po
lo, contemplatioq; absolutior in arcis quam altis po
sita est. Quo circa, quod negligentia militum co
mmissum hic esse reor, nihil nos moueat pe
nitus, sed potius horam 12, qualis cer
te fuit, cum minutis 20, pro
deliqui principio de
sumamus.

Eusebii error
define Mace-
onici Imperii
statuentis.

Quomodo Li
mus intelligen
dus de horis
et p[er]p[et]uis.

HISTORIAE DEPRAVATAE EXEM
plum adhuc aliud è Plutarcho sumptum,

PLUTARCHVS IN VITA
Nicie ducis Athenienſium tradit, Ni-
ciam iam à Syracuſanis, quos aliquan-
do oppugnat, quodammodo circum-
rum noctu cum ſuis abſcitus deſinſſe,
minutim 12 antequam caperetur di-
viſum cum Demophſene, ſicut ex hſtorico
colligere eſt. Verum hiſce fortuna
ſecum nocte Lunam deſecire contigit,
ſed, indeg iſeuentius adeo Niciam
omneſque milites turbatos, cum propter
cauſa impetrari grande aliud ma-

Metus Niciæ
obediſſim vi-
ſim.

Quando bellu
Nicia gestum
fit.

Taxatur Plu-
tarchi interp̃s
primo.

quam Plutarchus' τε'ρα'τα vocat, vicesimum septimum; non vicesimū
quartum, mensis diem esse. ¶ Secundus error vbi dicitur. Latinis ve-
ro Maium appellari arbitror. Illa enim verba Plutarchi non sunt, sed
¶ Latini in iustitiam nostram, si concedamus, ad-

Arguitur Plu-
tarchi interp̃s
secundo.

cōtenti omnino translatum, instituti quoque in
ut criffimum. Quae autem translatore illum causa impulerit cur Me-
thaginonem Maium vocaret, medio iudicio est ista. Aristoteles li-
bro sexto de historia animalium scribit, vřfos coire mense Elaphio-
lione, ferre autem verum diebus 30, post partum vero mense rectio, ve-
re iam existente (sic enim verba sonant, *νῦν τὸ εἶναι*) et specu prodire.
Plinius item libro naturalis historiae octavo, capite 36 refert, vřfos
coire hyemis initio ferit, partus autem 30 die. Si itaq; cōiunt vřfo-
rum hyemis initio, vř scribit Plinius, oportet vř mensis *Ἐλαφιολίωνος* li-
bernorum primus autem hyemis initium, quare si Aristoteles Plinioq;
audiens, omnes septem ordinat menses Graiorum examinas, Elaphiolio-
nemq; ordine nono repertum Decembri latino, quare si ipse pliniorum
hyemis est, confers, Hecataembonem Aprilis, Methaginitonem Maio,
coincidere necesse est. Verum ita mensium graecorum sex cum latinis
collatione, interpres vsus est, perinde atq; nostro tempore bellum
hoc gessit fore. Nostro enim azu Sol Capricornū ingreditur (vñ-
de verum hyemis initium computamus) decimo Decembris die,
quamobrem interpres nonum graecorum mensem Elaphiolionem
Decembri, Munichionis Ianuario, Thargilionis Februarii, Scirrhio-
photionis Martio cōtulit &c. Atqui loquēdū erat Aristoteles vřs be-
li rēpore, quod id est, ea praesentia effluare. Belli nāq; vsus Aristoteles
quod fecerit diei fuit, aere. Sol Capricornū introiit, nō in decimo, sed vi-
timis Decembris diebus. Ita potius nō anxioxiord Ianuarii erat
eligendus, *Ἐλαφιολίωνος*, dicendus. Quod si fecisset, videre poterat
anni Atrici principiū in Iunium vsq; proferri. Præterea si confide-
rasset Atheniensis aucupari annos in nouillupis saltem, indeq; fi-
ri, (sicut & belli tempore euenit) et interdum anni origo in Iulium
vsq; progredere, facile intellexisset Methaginitonā mensem secū-
dum Augusti Septembriq; coincidere posse. Quid quod Aristote-
les illud ipsum affuit, libro de animalium historia octavo, vřbi de
ceruis tractat, quos palam testatur mense Boirdromione & Mena-
itione coitus celebrare. Hoc autem fit nobis in Septembris initio
Sole iam decimumquintum Virginis gradum, iuxta stellam quæ
Leonis cauda dicitur, occupante. Sed Aristoteles vřm confide-

Quale Atheni
enses anni pri
ncipium consti
tuerint, ex Ari
stotele colligit

ranti, apparet circa Septembris medium rere ractum esse, cum Sol pri-
mum virgini gradum in Septembri initio teneret, & ideo Boisdromi-
nem mensum viterius quiddam, imò ex Septembre in Octobrem
vix prorogatum esse, similis ratione methaginionis mensum in Au-
gusto caput, in Septembri demum fuisse. Præterea Plutarchum
inuissse Methaginionis nomine Septembrem, tam clarè est, vt asser-
tione non egeat alia, nisi vt euulsum verba trinentur scilicet, in
quit enim. Tunc quando Nicias abitu pararet suæ professionis,
causam proposuisse hanc maximam, quod videlicet Autumni incipi-
ens grauat iam, æræ subinde corruptior, pestem (morbantur
enim iam tum non pauci milium) præsentanciam inueheret, id
post pauca subiungit author idem. Siquidem cum essent relicti, sex
post stragem, in loco depresso, & ante tot, & sub dio prius in Sole
& æstu deficiebant. Dehinc superueniente autumnali noctium
gelu, ipsa mutatione contrariorum valetudinem contrahebant &c.
Adde quod Thucydides historici græcæ accuratissimus scriptor, idē
cum Plutarcho super hoc bello, quod Thucydide viuo gestum est,
sentiat. Cuius verba, ne forte quis fucum putet, subiunxi. Cum
enim de Nicia iam fugiente, & iuxta collem Lepada obfessum lo-
quitur, libro Peloponeliaci belli, septimo, sub finem ferè, in hæc ver-
ba excurrit. Verum cum à torvis è loco eminenti fereretur, fa-
cilis enim superne tela vibrabantur, ne possent perterpere, retro
se recipere, atq; quiescere, cum præferim existerent tonitrua, pariter
& imbres, qualis anni tēpore in autumnū vergente fieri consue-
re. Vnde exterrit fuit, & eo vehementius, quod exiguissimè in viū exi-
tium illa omnia fieri, &c. Quibus dictis, quid manifestius est belli
tempus Autumnale, vt Plutarchus quoq; asserit, fuisse alluerantis
bus? Satis ergo conuictum arbitror, hoc loco, non Maium per Me-
thaginionem accipi, sed Septembrem verius oportere. Quando
vero scribitur Niciam vicesimo septimo die captum esse, factum id
consequitur decimo tertio post eisdem die. Athenienses enim, vt in-
fra paulum copiosius dicetur, mensum suorum dies, iuxta Lunæ
ætates numerare soliti sunt. Præterea *μεταγνινον* mensis secun-
da Attici fuit, vnde cuius promptum intelligere, principium autem
illi illius, proxima post æstium Solstitium coniunctione inchoaf-
se, eo enim tempore Solstitium æstiale vltimus Iunij vel primus Iu-
lij dies continebat. Autumni vero principium ingressus Solis in Li-
bram penultimu Septembris die constituit. Cum ergo eisdem illa
presens Autumni exordio vicina extiteret, octauo enim Septem-
bris vifa est, à quo die retro adhuc 15 si numeret Methag-
nionis principium habebis, à quo adhuc 30 diebus retrogressus
ἐν τοῦ ὀκτωβρίου mensis, id est, primi caput, quod est, 26 Iulii dies of-
fenditur. Ea autem die Nouilunium primum, Solstitium æstiale se-
quens, fieri solitum est. Iam si in Methagnitione mense numeretur
27 quo Nicias se dedit, dies idem est 30 Septembris de-
prehenditur. Postremo Arthicos mensium suorum numeros

Per Metagini-
onem pluar-
cium non Maius
sed Septembris
intelligendus.

K I Luna

K I Lunæ

ASTRONOMICVM

Lunæ actibus aptasse, id est, secundum nouilunij dispositio sciendū est. Quæ quidem res probatione non eget, Nam idem author Plutarchus Calendas, Nonas & Idus, Lunæ accommodasse græcos non semel testatur, & præcipue in vita Romuli, cum ait. Nuncigitur Rhomanorum Calendæ nulla re cum græcis conueniunt. Illum autem diem quo Rhomulus vrbis fundamenta iecit trigessimū recte diem fuisse perhibent, in eoq; Lunam ex congressu Solis defecisse &c. Ex quibus liquido constat græcos secundum Lunæ tempora dies suos numerasse. Obiter vero admonuisse volo, mendam textui subesse, vbi dicitur Lunam ex congressu Solis defecisse, legendum autem Solem ex congressu Lunæ defecisse. Hoc enim verba græca manifeste innuunt, quæ sic habent, καὶ συνόδῳ ἐκλήθη ἡν αὐτὴ γενέσθαι σελήνης πρὸς ἥλιον

MENSIVM GRAECORVM LATINORVMQVE COLLATIO

MENSES LATINORVM		MENSES GRAECORVM	
IVLIVS	26 d vii	Calendas Augusti	● KALENDE Hecatombæonis
27 c vi	Calendas Augusti	3 iii Nonatū	Principium anni atheniensis Siculae cladis tempore.
28 f v	Calendas Augusti	3 iii Nonatū	
29 g iiii	Calendas Augusti	4 pridie Nonas	
30 A iii	Calendas Augusti	5 NONAE	
Sol intrabat Leonē	31 b pridie calendas Augusti	6 viii Idus	
KALENDAB	2 d iiii Nonas Augusti	7 vii Idus	
AVGVSTI	3 e iii Nonas Augusti	8 vi Idus	
4 f pridie Nonas Augusti	5 g NONAE Augusti	9 v Idus	
6 A viii Idus Augusti	7 b vii Idus Augusti	10 iiii Idus	
8 c vi Idus Augusti	9 d v Idus Augusti	11 iii Idus	
10 e iiii Idus Augusti	11 f iii Idus Augusti	12 pridie Idus	
12 g pridie Idus Augusti	13 A IDVS AVGVSTI	13 IDVS	
14 b xix Calendas Septembris	15 c xviii Calendas Septembris	14 xviii Calendas	
16 d xvii Calendas Septembris	17 e xvi Calendas Septembris	15 xvi Calendas	
18 f xvi Calendas Septembris	19 g xv Calendas Septembris	16 xv Calendas	
20 A xiii Calendas Septembris	21 b xii Calendas Septembris	17 xiv Calendas	
22 c xi Calendas Septembris	23 d x Calendas Septembris	18 xiii Calendas	
24 e ix Calendas Septembris	25 f viii Calendas Septembris	19 xii Calendas	
26 g vii Calendas Septembris	27 A vi Calendas Septembris	20 xi Calendas	
28 b v Calendas Septembris	29 c iiii Calendas Septembris	21 x Calendas	
30 d iii Calendas Septembris	31 e pridie Calendas Septembris	22 ix Calendas	
SEPTEMBRI	2 g iiii Nonatū Septembris	23 viii Calendas	
3 A iii Nonas Septembris	4 b pridie Nonas Septembris	24 vii Calendas	
5 c NONAE Septembris	6 d viii Idus Septembris	25 vi Calendas	
7 e vii Idus Septembris	8 f vi Idus Septembris	26 v Calendas	
9 g v Idus Septembris	10 A iiii Idus Septembris	27 v Calendas	
11 b iii Idus Septembris	12 c pridie Idus Septembris	28 iiii Calendas	
13 d IDVS SEPTEMBRIS	14 e xviii Calendas Octobris	29 iii Calendas	
15 f xvii Calendas Octobris	16 g xvi Calendas Octobris	30 pridie Calendas	
17 A xv Calendas Octobris	18 b xiii Calendas Octobris	31 NONAE	
19 c xii Calendas Octobris	20 d xi Calendas Octobris		
21 e x Calendas Octobris	22 f ix Calendas Octobris		
23 g viii Calendas Octobris	24 A vii Calendas Octobris		
25 b vi Calendas Octobris	26 c v Calendas Octobris		
27 d v Calendas Octobris	28 e iiii Calendas Octobris		
29 f iii Calendas Octobris	30 g pridie Calen.		
Sol ingressus ē Librā	CALENDAB	OCTOBRI	

CAESAREVM

quæ si interpretetur, nihil omnino aliud sonant, quam eodem die Lunam cum Sole coisse eclipsis, vnde clarum est, non Lunam, sed Solem obuelari oportuisse, quando Lunæ sphaera longe inferior Soli est. In priorē sententiā Thucydides quoq; loquitur, belli Peloponnesiaci libro secundo, vbi inquit. Eadē quoq; ætate Calendis Lunaribus hoc est, interlunio (quo solo tempore creditur posse contingere) Sol defecit, secundum meridiem, nonnullis interuenientibus stellis. Idem adhuc pluribus in vita Solonis Plutarchus exequitur, dicens. Qui vero deinceps sequeretur dies cam *μεσημβριαν*, id est Calendas appellat &c. Similiter pleriq; in locis refert. Quicquid autē hucusq; super mensibus, annisq; Attici principio dictum fuit, hoc totum insequenti diatri Luce clarius oculi te docere possunt.

ORDO ET NOMINA

Græcorum mensium

Primus	Εκτομβέων
Secundus	Μεσημβριαν
Tertius	Βοηδρομιων
Quartus	Μαινακτηριαν
Quintus	Γεννησιων
Sextus	Ανθεστηριον
Septimus	Ποσειδειον
Octauus	Γαμηλιων
Nonus	Ελαφβολιων
Decimus	Μουνιχιων
Vndecimus	Θεργηλιων
Duodecimus	Σκιροφοριων

KALENDE

Metagitionis

1 iiii Nonatū	2 iiii Nonatū	3 iiii Nonatū	4 pridie Nonas	5 NONAE	6 viii Idus	7 vii Idus	8 vi Idus	9 v Idus	10 iiii Idus	11 iii Idus	12 pridie Idus	13 IDVS	14 xviii Calendas	15 xvi Calendas	16 xv Calendas	17 xiv Calendas	18 xiii Calendas	19 xii Calendas	20 xi Calendas	21 x Calendas	22 ix Calendas	23 viii Calendas	24 vi Calendas	25 v Calendas	26 vii Calendas	27 v Calendas	28 iiii Calendas	29 iii Calendas	30 pridie Calendas	31 NONAE
---------------	---------------	---------------	----------------	---------	-------------	------------	-----------	----------	--------------	-------------	----------------	---------	-------------------	-----------------	----------------	-----------------	------------------	-----------------	----------------	---------------	----------------	------------------	----------------	---------------	-----------------	---------------	------------------	-----------------	--------------------	----------

Eclipsis Luna

gente Nica

1 iiii Nonatū	2 iiii Nonatū	3 iiii Nonatū	4 pridie Nonas	5 NONAE	6 viii Idus	7 vii Idus	8 vi Idus	9 v Idus	10 iiii Idus	11 iii Idus	12 pridie Idus	13 IDVS	14 xviii Calendas	15 xvi Calendas	16 xv Calendas	17 xiv Calendas	18 xiii Calendas	19 xii Calendas	20 xi Calendas	21 x Calendas	22 ix Calendas	23 viii Calendas	24 vi Calendas	25 v Calendas	26 vii Calendas	27 v Calendas	28 iiii Calendas	29 iii Calendas	30 pridie Calendas	31 NONAE
---------------	---------------	---------------	----------------	---------	-------------	------------	-----------	----------	--------------	-------------	----------------	---------	-------------------	-----------------	----------------	-----------------	------------------	-----------------	----------------	---------------	----------------	------------------	----------------	---------------	-----------------	---------------	------------------	-----------------	--------------------	----------

Dies captiuitatis

Nicae & Demosthenis

1 iiii Nonatū	2 iiii Nonatū	3 iiii Nonatū	4 pridie Nonas	5 NONAE	6 viii Idus	7 vii Idus	8 vi Idus	9 v Idus	10 iiii Idus	11 iii Idus	12 pridie Idus	13 IDVS	14 xviii Calendas	15 xvi Calendas	16 xv Calendas	17 xiv Calendas	18 xiii Calendas	19 xii Calendas	20 xi Calendas	21 x Calendas	22 ix Calendas	23 viii Calendas	24 vi Calendas	25 v Calendas	26 vii Calendas	27 v Calendas	28 iiii Calendas	29 iii Calendas	30 pridie Calendas	31 NONAE
---------------	---------------	---------------	----------------	---------	-------------	------------	-----------	----------	--------------	-------------	----------------	---------	-------------------	-----------------	----------------	-----------------	------------------	-----------------	----------------	---------------	----------------	------------------	----------------	---------------	-----------------	---------------	------------------	-----------------	--------------------	----------

KALENDE

Boidromionis

1 iiii Nonas	2 iiii Nonas	3 iiii Nonas	4 pridie nonas	5 NONAE	6 viii Idus	7 vii Idus	8 vi Idus	9 v Idus	10 iiii Idus	11 iii Idus	12 pridie Idus	13 IDVS	14 xviii Calendas	15 xvi Calendas	16 xv Calendas	17 xiv Calendas	18 xiii Calendas	19 xii Calendas	20 xi Calendas	21 x Calendas	22 ix Calendas	23 viii Calendas	24 vi Calendas	25 v Calendas	26 vii Calendas	27 v Calendas	28 iiii Calendas	29 iii Calendas	30 pridie Calendas	31 NONAE
--------------	--------------	--------------	----------------	---------	-------------	------------	-----------	----------	--------------	-------------	----------------	---------	-------------------	-----------------	----------------	-----------------	------------------	-----------------	----------------	---------------	----------------	------------------	----------------	---------------	-----------------	---------------	------------------	-----------------	--------------------	----------

ASTRONOMICVM

EXEMPLIFICATIONIBVS ISTIVSMODI paucis hactenus ostensum volo, quomodo eclipsis Lunarium sub sidio historiarum ab erroribus, qui in eis, annorum ratione, perperam assignata, passim offeruntur, vindicare liceat. Simili aliquando via, deo fortunante, Solis quoq; deliquia peculiari volumine proposito tractaturi, in quo opera dabitur sedula, nunquid vrbis fundata re pota verē & citra diuinationes, quibus iam olim caligamus, agnosci queant. Solis enim eclipsis ad hoc præcipue intelligendum deservit, neq; vero verius quicquam infallibili motuum celestium successu est. Postremum est, & quasi parergum, vt eclipses quos fuisse me descripsi, oculari quoq; obseruatione contentis vrantur, omnibus tam multi sint, qui variē variis videndi instrumentis vrantur, omnibus tam simplici papiro perforata, Alii aliter obseruare eclipses solent. Tā tum vero abest, vt huius veram defectus magnitudinem discernant, vt insuper huius rationibus grauissimē visum percellant. Eclipsim itaq; Solarem contuitur, vitrea non amplius quā duo fragmenta, qualibus fenestra mununtur spissiora, palmar latitudinem æquantia desummat, bicoloria tamen, altero rubro, altero viridi, flauo, purpureo, coelestis existente. Colorum differentias ipsa experientia statim docebit. Exinde folium papiri candidioris tenuissima acu perforatum, binis vitris interat, ceras vel bitumine conglutinet. Tempore deinde eclipsis oculis præterdat, acies recta per foramen in Solem delinquentem collimet. Sic enim fiet, vt Solem nihil fecius, quā si Lunam intruatur, innoxie cernat. Quæ quidem res indies comprobari potest, maxime autem tunc, vbi Solem & Venerem, aut Solem & Mercuriū coniungit corporaliter, ex superioribus animaduertit. Nam si eandem coniunctionem per vitra, suo tempore obseruabis, citra obstaculum, citraq; noxam visus, planetam sub Solis corpore, quacumq; tandem in parte lateat, manifestō conspicias.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM PRINVM

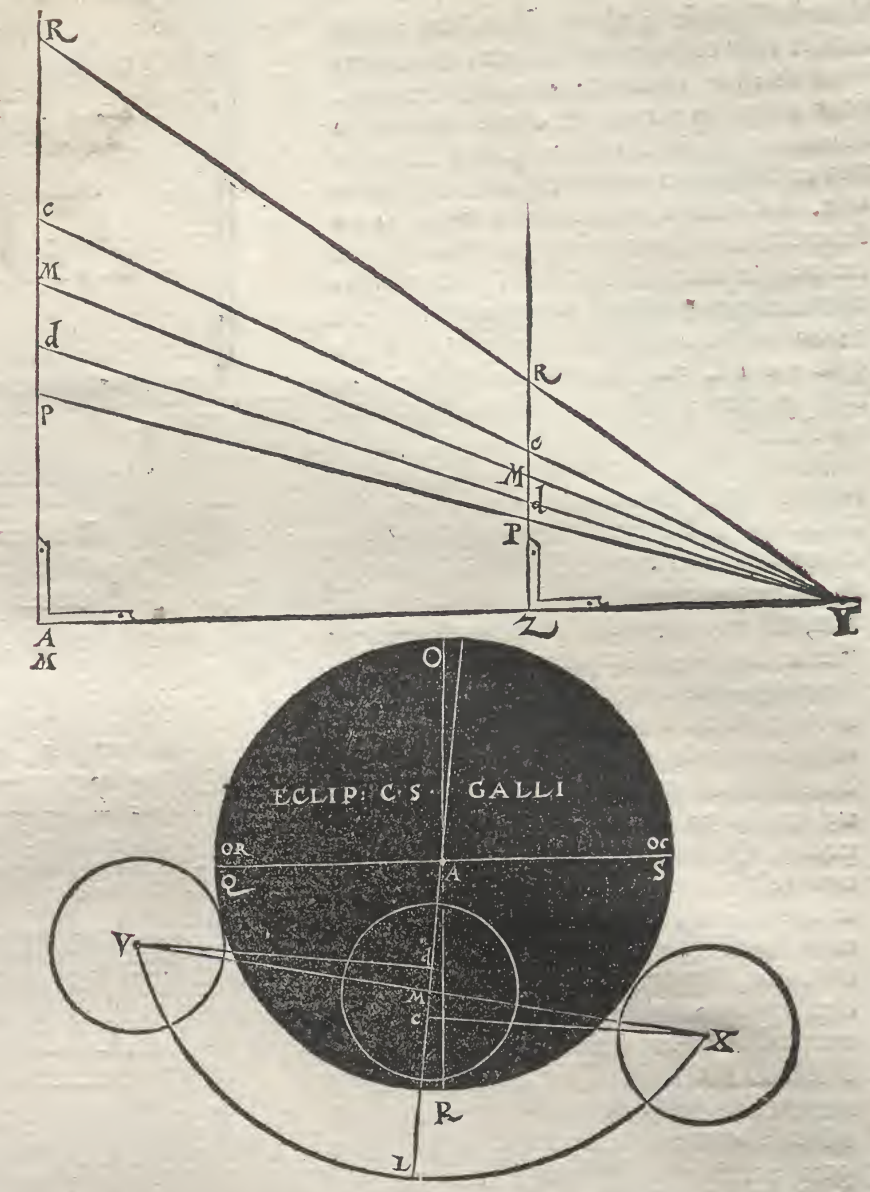
Formas eclipsis pro arbitrio, quasuis nunc minores, nunc maiores effigiare.

RESENS INSTRVMEN- torū structura postulare videbatur, figurā paulo ampliores, quā cultibet fortassis probari possint, easdē suo proinstituto, nūc minores, nūc maiores effigere volenti, quā ob rem ne omnino quid de summa fide quis in me requirat, adici, quā nā pacto figuras singulas pro arbitrio formare quis queat, exiguas, grandes & mediocres, idq; per figurā eclipsis, quā C. Sulpitio animaduertam prædiximus. Proposita igitur hac eclipsis descriptione, primo lineam rectam in plano, vt lubet prolixam tende, cuius extremorum vnum cum Y, alterum cum A & M insigni. Mox ē puncto A siue M orthogonalem, A R vocatam, erige. Circini deinde pede altero in A centro eclipsis fixo, alterū in R vel O vsq; promoue, quæ circini intercapedo, semidiametri vmbrae cū sit, eandē perpendiculari inserto, A R vero nominato. Circinū rursus A litera ceterisq; vmbrae defixi, in M prode, idq; circini spaciū, (quia refert centrorū) & vmbrae distantia perpendiculari titidem superloca. Simili modocū c & d age. Semidiametri præterea lunarem, scilicet M P eandem in perpendiculari transterno. Quibus peractis, in linea Y A quancūq; lubet, punctum Y signa, ex eodemq; lineas in singula puncta perpendicularis A R emitte. Postmodo in linea Y A punctum elige alium Z, vnde si orthogonalem educis sursum, omnes ex Y puncto ductas lineas scindi ab eadem conspicias, quæ quidem lineæ quanto Y puncto vicinior est, tanto arciores figuras causatur, lineæ enim quæ concurrunt in Y, subinde breuiiores, tum vmbrae, tum lunæ diametros metiuntur, quæ quid etiā facit vera lunaris centri ab vmbrae centro distantia. Secundum hanc ergo diuisionis proportionem, defectuales figuras desideras, lineas ex Y ultra A R lineam prolonga, punctumq; Z longius ab A remoue, si enim lineæ in Y coeunt, res maiores etiam diametros in perpendiculari ostendent.

Enuncliatum

CAESAREVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM SECVN.

Coniunctiones magnas, id est, Trium superiorum planetarum h, u, s, coitus, nullo non tempore, post vel ante Christum præfinito, facilitate mira indagare.

TOLEMEVS TESTATVR PLANETAS esse ministros quosdā generationis & corruptionis humanæ, seu potius mundi huius. Errantes siquidem nunc sursum nunc deorsum, nunc prorsum nunc retrorsum, nunc longē, nunc propē eclipsis cam efficere rerum sub se positarum, diuersissimos effectus, ortus in terrisq; causas inducere. Trium superiorum errores siue cursus maxime obseruandos, docet, horū enim præcipuos in rebus effectus fieri solere, quales sunt, Regnorū, Religionū, Bellorū, Potestatum translationes mutationesq; &c. quā rem vt omnia penitus iudicans quinquagesimo verbo non temere Astrologi obseruare admonet, dicens. Ne prætermittas centum & decem nouem coniunctiones, in his enim posita est cognitio eorum, quæ sunt in mundo & generationis & corruptionis &c. Quas coniunctiones cum tanti faciat, tantus astrorum iudex, similiter & alius omnis astrologorum cætus, nos quoq; non prætermittendas in præsentiarum duximus, imo vt de illis non nihil quoq; doceremus ob id coacti sumus. Coniunctiones magnæ quadruplices sunt, Maxime, Maiores, Minores & Mediæ. Maxima est h u & s. Maior h & u. Minor u & s. Mediæ h & u. Qui iam rimabitur futuram alicuius anni coniunctionem magnam, principio planetarū, quorum coniunctionem quærit, ē proximē subordinata tabula, sic vt planetarum duorum vel trium quocūq; instituit, radices colligat, centenarijs annorum præfinitorum competentes, hoc modo. Christum sequente annorum numero Radix centenatio proximō conueniat, anno Christum præcedente proximī maioris centenarij radix eligatur, id quod fiet, si ex non completo centenarius per adiectionem annorum plurium completus constituetur. Ibi autem custodiendum est complementum, Nam illud hoc loco residuum, vel residuos annos appellabimus. Hoc vbi ritē peractum est, index M inferioris rotæ super radicem h locetur, in limbo numerus res fidui inuestigetur. Filo postea per illum traducto index M rursus substituitur. Similiter omnino cum reliquis agatur ostensoribus, primo radici, post annis residuis eos adducendo. Vltimo ergo filum primo lanuat i mensis diei in Calendario sex Saturni admove, idemq; ad finem vsq; decembris perducto, Quod si incidat filum in rotā h ni Iouis & s ejdem diei omnium Calendariorum, certum est eodem die futuram esse, aut fuisse coniunctionem trium planetarum mediā, quæ maxima dicitur. Vsu venit non nunq; vt

Coniunctionis magnarū res.

Coniunctionis appellationes.

ASTRO. CAESA

filum in huius & 24 uis eundem diem exprimat, & effect coniunctio Magna. Interdum huius & 7 te cōuenit, que media vocatur, sicut etiam in 24 uis & 7 tem aliquando filum coniungit, & minor dicitur. Res omnes ex subiuncta exemplificatione liquidior erit. ¶ Caesar Carolus ortus anno 1500 saepe dictus est, quo in anno coniunctione ne magna euenit ita scies. Saturni Radicem ad centenarium 1400 elige (quonia 1500 adhuc imperfecti sunt) que est Sig. 9 gra. 12 mi. 38. Radicem itidem 24 que Sig. 5 gra. 3 mi. 29 habet. Item Martis Radix, que est Sig. 6 gra. 3 mi. 31 sumatur. Hinc si indicem M Radici Saturni iungis, filumq; per annos 99 relis duos trahis, indicem rursus filo subdis. Mo do eodem cum ostensoribus aliis operatus, filum per primum Ianuarij diem educito, Saturni scz in rota. Deinde paulatim cum filo in singulos dies progrediens, primum Ianuarij diem cernes. Primum quoq; diem in Kalendario Martis a filo eodem abscindi videbis, quocirca, non dubitanter dicto die Saturni & Martis coniunctionem mediā in 23 gradu 53 m & cōtingentē, affirmare potes. Quia uero 24 filo non subest, nihil cum reliquis participare in presenti coniunctione dicitur. Media coniunctione habita facile est ueram ex enunctia superioribus inuenire, sequitur uero illa 10 Februarij die. Quauis media cōiunctio interdū prior interdū posterior, uera esse soleat. ¶ Regis FERDINANDI ortus anno 1503 memoratur, cuius cētenarij scz 1500 radix est 2 5 6 6 mi. 34 2. 24 uis Sig. 0 gra. 3 mi. 47, 8 autē 8 gra. 5 mi. 5. Indice iam cuiuslibet planetæ propriæ radice decenter connexo, filo per 2 superstites annos misso, rursusq; sub filum ostensoris cuiuslibet redacto, nulla superiorum triū coniunctio hoc anno 1503 euenisse cōspicitur. Quapropter ostensoris porro agendi in 1503 plenum scz annum, ubi offertur media protinus Saturni & Martis copula succedenti, id est, 1504 anno, die autem 8 Ianuarij futura. Sed uera illarū planetarū cōiunctio praterisse uidetur anno uerz Regis natali 1503 die Octobris 25, facta. Aper te autem ibi uidere est, quomodo media cōiunctio sequatur, quæ in priori exemplo ptecedere uis est. ¶ Verum ne ignoretur modus operandi ante Christi etiam tempora, Tertium dogma huiusmodi esto. Dicitur anno 24 ante Diluuium coniunctio magna Saturni & Iouis in 7 extitisse, quod uerum sit nec ne, cognoueris hac uia. Præstans 3101 annos, (tot enim annis diluuium Christo prius fuit) Adicio illis 24. unde 3125, uerz annus currens in quo ista cōiunctio, redeunt. Numerū igitur hunc cum 75, centesimum supponens maiorem scz 3200. Radicem modo Saturni, quæ habet 5 5 gra. 13 mi. 6, uelutigo. Radicem pariter Iouis, quæ est Sig. 7 gra. 11 mi. 35, accipio. Exinde uero ostensoris disponens singulos, filumq; per annos 75 reliquos, cum ostensoris subiugatione trahens, fide certissima, coniunctionem mediā 18 die. Hora quasi 11 pomeridiana mensis Martij, & hoc in Arietis signo, euenisse deprehendo.

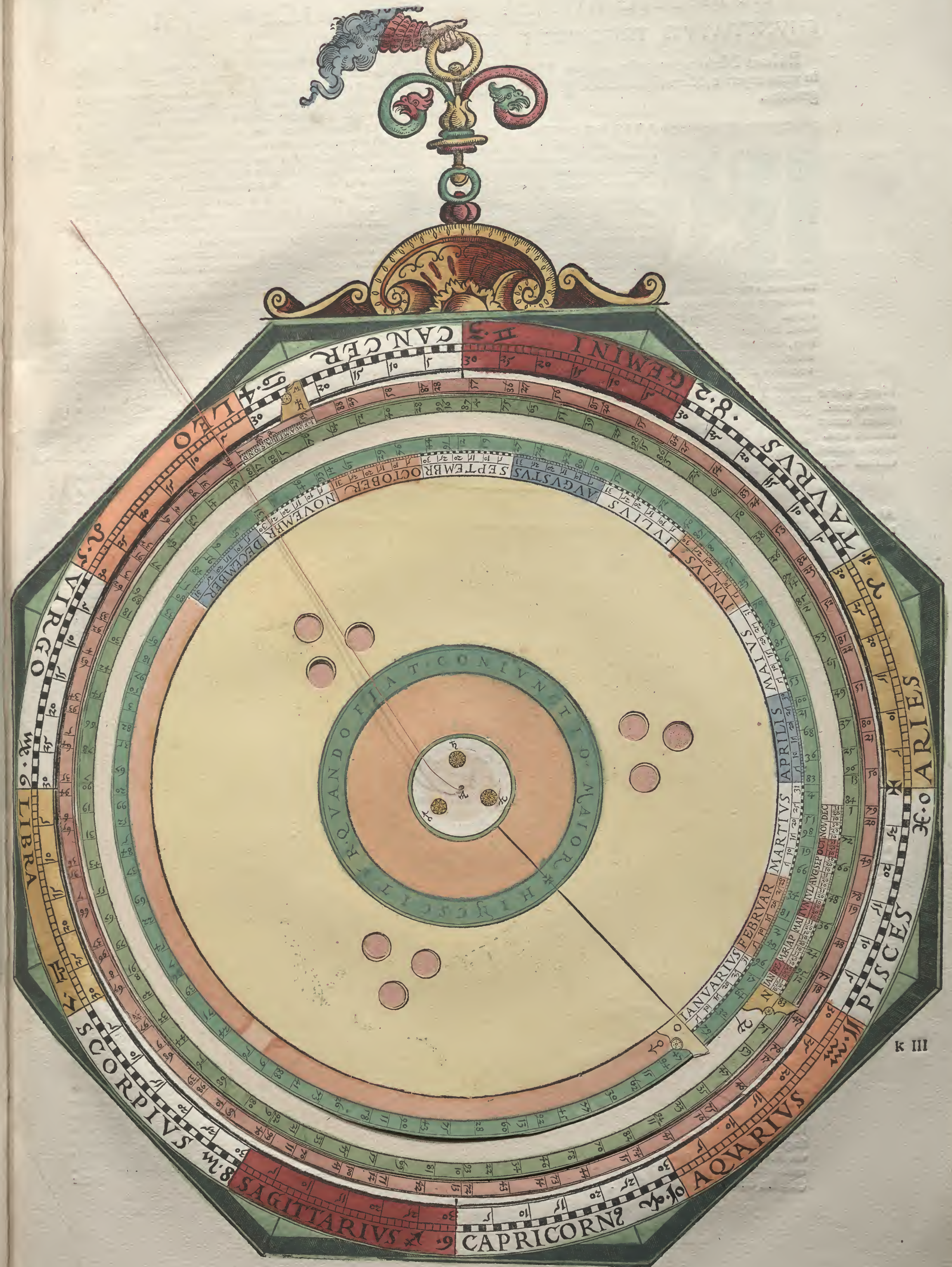
Exemplum CAROLI Imperatoris.

Exemplū Regis FERDINANDI.

Ante Christū operandi modus.

Sequuntur tabulæ radicum mediorum motuum, Saturni, Iouis & Martis, ad centenarios completos ante & post Christi sum.

TABVLA MEDII MOTVS SATVRN				TABVLA MEDII MOTVS IOVIS				TABVLA MEDII MOTVS MARTIS			
Centenarij annorum ante & post Christi aduentum		Radices post Christi sum.		Radices ante Christi sum.		Centenarij annorum ante & post Christi aduentum		Radices post Christi sum.		Radices ante Christi sum.	
Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.	S. G. M.
100	2 14 5	2 14 5	100	6 0 12	6 0 12	100	1 11 24	1 11 24	100	1 11 24	1 11 24
200	7 7 31	9 20 37	200	11 6 45	0 24 19	200	3 12 59	3 12 59	200	3 12 59	3 12 59
300	0 1 1	4 27 39	300	3 12 58	7 18 6	300	5 14 31	5 14 31	300	5 14 31	5 14 31
400	4 24 29	0 3 41	400	9 19 11	2 11 53	400	7 16 8	7 16 8	400	7 16 8	7 16 8
500	9 17 58	7 10 13	500	2 25 24	9 5 40	500	9 17 41	9 17 41	500	9 17 41	9 17 41
600	2 11 26	2 16 44	600	8 4 37	1 29 37	600	11 19 18	11 19 18	600	11 19 18	11 19 18
700	7 4 54	9 23 16	700	1 7 50	10 23 14	700	1 20 53	1 20 53	700	1 20 53	1 20 53
800	11 28 22	4 29 48	800	6 14 3	5 17 1	800	5 22 27	5 22 27	800	5 22 27	5 22 27
900	4 21 50	0 6 20	900	11 20 16	0 10 48	900	8 24 1	8 24 1	900	8 24 1	8 24 1
1000	9 15 18	7 12 51	1000	4 26 29	7 4 35	1000	7 25 37	7 25 37	1000	7 25 37	7 25 37
1100	2 8 46	2 19 24	1100	10 2 42	1 28 22	1100	9 27 12	9 27 12	1100	9 27 12	9 27 12
1200	7 2 14	9 25 56	1200	3 8 55	8 22 9	1200	11 28 47	11 28 47	1200	11 28 47	11 28 47
1300	11 25 42	5 2 28	1300	8 15 8	3 15 56	1300	2 0 21	2 0 21	1300	2 0 21	2 0 21
1400	4 19 10	0 9 0	1400	1 21 11	10 9 43	1400	4 1 56	4 1 56	1400	4 1 56	4 1 56
1500	9 12 38	7 15 31	1500	6 27 34	5 3 10	1500	6 3 31	6 3 31	1500	6 3 31	6 3 31
1600	6 29 25	2 22 44	1600	0 3 42	11 27 17	1600	8 5 6	8 5 6	1600	8 5 6	8 5 6
1700	11 23 3	5 5 8	1700	10 16 11	1 14 11	1700	10 6 41	10 6 41	1700	10 6 41	10 6 41
1800	4 16 31	0 11 39	1800	3 22 36	8 8 18	1800	0 8 16	0 8 16	1800	0 8 16	0 8 16
1900	9 9 59	7 18 11	1900	8 18 42	3 25 25	1900	4 11 25	4 11 25	1900	4 11 25	4 11 25
2000	2 3 27	1 24 43	2000	1 4 44	9 26 12	2000	6 13 0	6 13 0	2000	6 13 0	6 13 0
2100	6 26 55	10 1 15	2100	7 11 6	4 19 53	2100	8 14 31	8 14 31	2100	8 14 31	8 14 31
2200	11 20 21	5 7 47	2200	0 17 16	11 13 45	2200	10 16 10	10 16 10	2200	10 16 10	10 16 10
2300	4 13 51	0 14 19	2300	5 22 32	6 7 12	2300	0 17 44	0 17 44	2300	0 17 44	0 17 44
2400	5 7 19	7 10 51	2400	10 19 45	1 1 19	2400	2 19 13	2 19 13	2400	2 19 13	2 19 13
2500	2 0 47	2 27 23	2500	4 5 51	7 25 6	2500	4 20 54	4 20 54	2500	4 20 54	4 20 54
2600	6 24 26	10 3 55	2600	9 12 1	2 18 53	2600	6 22 29	6 22 29	2600	6 22 29	6 22 29
2700	11 17 41	5 10 26	2700	2 18 24	9 12 40	2700	8 24 3	8 24 3	2700	8 24 3	8 24 3
2800	4 11 12	0 16 58	2800	7 24 37	4 6 27	2800	10 25 38	10 25 38	2800	10 25 38	10 25 38
2900	9 4 40	7 23 10	2900	1 0 50	11 0 14	2900	0 27 13	0 27 13	2900	0 27 13	0 27 13
3000	1 28 8	3 0 2	3000	6 7 3	5 24 1	3000	1 28 48	1 28 48	3000	1 28 48	1 28 48
3100	7 21 56	10 6 34	3100	11 13 16	0 17 48	3100	5 0 21	5 0 21	3100	5 0 21	5 0 21
3200	14 15 4	5 13 36	3200	4 19 29	7 11 35	3200	7 1 18	7 1 18	3200	7 1 18	7 1 18
3300	4 8 12	0 19 38	3300	9 25 42	2 5 2	3300	9 3 33	9 3 33	3300	9 3 33	9 3 33
3400	9 1 0	7 26 10	3400	1 1 51	8 29 9	3400	11 5 7	11 5 7	3400	11 5 7	11 5 7
3500	1 25 28	2 24 2	3500	8 8 8	3 22 56	3500	1 6 42	1 6 42	3500	1 6 42	1 6 42
3600	6 18 16	10 9 14	3600	1 14 21	9 16 41	3600	3 8 17	3 8 17	3600	3 8 17	3 8 17
3700	11 12 24	5 15 46	3700	6 20 34	5 10 10	3700	5 9 52	5 9 52	3700	5 9 52	5 9 52
3800	4 5 52	0 22 17	3800	11 26 47	0 4 17	3800	7 11 27	7 11 27	3800	7 11 27	7 11 27
3900	8 29 10	7 28 49	3900	5 2 59	6 28 4	3900	9 13 2	9 13 2	3900	9 13 2	9 13 2
4000	1 22 49	3 5 21	4000	10 9 31	1 21 51	4000	11 14 36	11 14 36	4000	11 14 36	11 14 36
4100	7 16 17	10 11 53	4100	3 15 46	8 15 18	4100	1 16 11	1 16 11	4100	1 16 11	1 16 11
4200	11 9 45	5 18 25	4200	8 21 39	3 9 25	4200	3 17 46	3 17 46	4200	3 17 46	3 17 46
4300	4 3 13	0 24 57	4300	1 27 52	10 3 12	4300	5 19 21	5 19 21	4300	5 19 21	5 19 21
4400	8 26 41	8 1 29	4400	7 4 5	4 26 59	4400	7 20 56	7 20 56	4400	7 20 56	7 20 56
4500	1 20 9	3 8 1	4500	0 10 18	11 20 46	4500	9 12 30	9 12 30	4500	9 12 30	9 12 30
4600	6 13 17	10 14 31	4600	5 16 31	6 14 33	4600	11 24 7	11 24 7	4600	11 24 7	11 24 7
4700	11 7 6	5 21 5	4700	10 22 44	1 8 20	4700	1 15 40	1 15 40	4700	1 15 40	1 15 40
4800	4 0 14	0 27 36	4800	3 28 57	8 2 7	4800	3 27 15	3 27 15	4800	3 27 15	3 27 15
4900	8 24 2	8 4 9	4900	6 5 10	2 25 45	4900	5 28 50	5 28 50	4900	5 28 50	5 28 50
5000	1 17 10	3 10 40	5000	2 11 21	9 19 41	5000	8 0 25	8 0 25	5000	8 0 25	8 0 25
5100	6 10 58	6 17 12	5100	27 36	4 13 18	5100	10 1 59	10 1 59	5100	10 1 59	10 1 59
5200	11 4 26	5 23 44	5200	0 23 49	11 7 15	5200	0 3 34	0 3 34	5200	0 3 34	0 3 34
5300	3 27 54	1 0 16	5300	6 0 2	6 1 2	5300	1 5 9	1 5 9	5300	1 5 9	1 5 9
5400	8 21 22	8 6 48	5400	11 6 15	0 24 49	5400	4 6 44	4 6 44	5400	4 6 44	4 6 44
5500	1 14 10	3 13 20	5500	4 12 28	7 18 16	5500	6 8 16	6 8 16	5500	6 8 16	6 8 16
5600	6 8 18	10 19 52	5600	9 18 41	3 11 23	5600	8 0 17	8 0 17	5600	8 0 17	8 0 17
5700	11 1 46	5 26 24	5700	2 24 54	9 6 10	5700	10 11 28	10 11 28	5700	10 11 28	10 11 28
5800	3 25 14	1 2 56	5800	0 1 7	3 29 57	5800	0 13 1	0 13 1	5800	0 13 1	0 13 1
5900	8 18 42	8 9 28	5900	1 7 20	10 23 44	5900	2 14 18	2 14 18	5900	2 14 18	2 14 18
6000	1 12 10	3 15 59	6000	6 13 31	5 17 31	6000	4 16 13	4 16 13	6000	4 16 13	4 16 13
6100	6 5 39	10 22 31	6100	11 13 46	0 11 18	6100	6 17 48	6 17 48	6100	6 17 48	6 17 48
6200	10 19 7	5 29 3	6200	4 25 59	7 5 5	6200	8 19 22	8 19 22	6200	8 19 22	8 19 22
6300	3 22 15	1 5 35	6300	10 2 12	1 28 52	6300	10 20 57	10 20 57	6300	10 20 57	10 20 57
6400	8 16 3	8 12 7	6400	1 8 24	8 22 38	6400	0 22 32	0 22 32	6400	0 22 32	0 22 32
6500	1 19 11	3 18 39	6500	8 14 30	3 16 25	6500	2 24 7	2 24 7	6500	2 24 7	2 24 7
6600	6 2 59	10 25 11	6600	1 20 12	10 10 12	6600	4 25 42	4 25 42	6600	4 25 42	4 25 42
6700	10 26 17	6 1 41	6700	6 27 8	5 3 59	6700	6 17 16	6 17 16	6700	6 17 16	6 17 16
6800	3 19 55	1 8 15	6800	0 3 18	11 27 46	6800	8 28 55	8 28 55	6800	8 28 55	8 28 55
6900	9 12 23	8 14 47	6900	5 9 31	6 21 31	6900	11 0 16	11 0 16	6900	11 0 16	11 0 16
7000	1 6 11	3 24 18	7000	10 15 43	2 15 20	7000	1 2 1	1 2 1	7000	1 2 1	1 2 1

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM TRICESIMVM TER.

Ex hora Natiuitatis cognita, tempus Morae infantis in vtero reperire, & consequenter conceptionis horam cognoscere.

RATIONE SIMVL ET EXPERIENTIA comprobati est, foetus quidē alios septimo, alios octavo, alios nono, alios decimo vel circiter mense, post conceptionis tempus nasci, neq; genituras citra vllas consistere, neq; vltra porrigi. Intra illos enim terminos nati, simile quid cum fructibus maturis, qui vltro labuntur, faciunt, minores autem, septem mensibus partus tanq; crudi & imperfecti, & veluti poma immatura violenta quadam a stirpibus auulsa, ex vteris ruunt, vnde fit, vt ante septimum mensem nunq; aut rarissime viuus lucem foetus subeat. Septimo etiam mense nasci dicuntur illi qui in Nouilunijs aut Plenilunijs aut postredia illorum concepti sunt. Eiusmodi igitur nascendi fines naturae cum viderent inesse astrologi, diligentius inde putantes tempus quo foetus vtero in clauditur, a feminis vsq; iactu, in partes tres distribuere voluerunt, vocantes easdem mansiones seu moras. Sic, vt prima diceretur, (quam 288 dies constituunt) mora maior. In qua nasci infantes, cum luna horizontem paulo ante subierit, adhuc ad finem Sextae domus hereat, contingit. Secunda mansio vocata est media, quae 258 diebus perficitur, post totidem enim dies in hac partus aditur, luna recte horoscopus tenente. Tertia mansio 273 dies continet. Minor dicta. In hac oritur foetus cum luna horizontem est iam a parte occidentis subitura. Quoties igitur oblata natiuitatis hora locus Lunae exiam dictis aliquis non fuerit, intellectus promptum, quod Mansio etiam diuersa a prioribus esse debeat, vel infra declarabitur.

Mora maior dierum 288.
Mora media dierum 258.
Mora minori dierum 273.

Abortui huic regulæ eximetur.

Varie opiniones de mora inuenienda.

Comunis morae inquirende ratio.

¶ Abortiuos omnes septimoq; mense natos hoc nostro dogmate, quo videlicet moram in vtero perquirere docemus non teneri praedicimus. Sed tñ eos qui 9 aut 10 mense, vt patet, & recte fieri solet, educuntur. Si igitur fidem habemus peruersitatem rerum celestium traditori Hermeti, perpetuo gradus ille cœli qui tempore natiuitatis estimata (estimata voco, in qua non ad punctum vsq; seu minutum venit) horoscopus tenuit, idem cum eo est gradu, quem luna conceptionis momento occupat. Etenim tra gradus Lunae qui natiuitatis tempore existit, idem conceptionis hora ascendens erat. Qua sententia non pauci Arabum fuerunt, gloriantes se, experientia teste, sufficienter rem firmasse. Illis tamen Ptolemaeus refragari 51 Centiloquii sui aphorismo videtur his verbis. In quo signo luna est geniturae tempore, illud in conceptu fac ascendens, & in quo signo inuenta fuit. In conceptu, illud aut eius oppositum fac ascendens in partu, in quibus Ptolemaeus nō de gradu sed signo, loqui certū est, nō nulli tamē sunt, quibus videtur nō modo signū, quod Luna tempore geniturae incoluit, ascendens fuisse conceptus, verum sed idem signum horoscopus conceptus aut oppositū occupasse. Hac nos qualisqualis tandem sit controuersia posthabita communem viam indagandi moram foetus in vtero maternae sequemur. Horoscopus primo natiuitatis cuiusq; ratificatur per quē generethiaci corporum symptomata seu accidentia scrutari solent. Quemuis igitur sequenti figura vsutum, estimataq; geniturae ascendens sitmaturum, aut moram nati in vtero promptē cogniturum, admonitum volo, quo primum omnium ea quanta potest diligenter horam & minutum geniti percontari studeat, id enim natiuitatis hora estimata dicitur, obsterices namq; & alii, plerūq; de hora sexta vel septima interrogati, respondere, inter sextam & septimam, solent aut de tertia vel quarta, inter tertiam & quartam contigisse referūt, & similia. Ad questionem igitur figura celestis erigenda erit, vt si quis inter 6 & 7 mam dicat, figura ad sextam horam & 30 m extruatur, vt si dicatur 6 horae propius tempus accedere, ad 6 horam & 20 m. Si vero viciniū 7 mae Horae responsum est, ad horam 6 m 40 figura constituitur. At si perfectam temporis rationem audias iam in nullo sollicitus ad eandem eriges. Qua erecta primum ascendens, deinde locum lunae contempleris, gradum & minutum ascendens in succedentis instrumenti Zodiaci queres, indeq; Q cui inscribitur ASCENDENS, eidem inuento impones. Posthac filum per lunae locum in Zodiaco duces, & filum in limbo exteriori rotulae inferioris diem & horam mora ostendet. Idem filum retine inuariatū, diemq; morae eidem substitue superioris rotulae, & index illius rotulae R diem conceptus in Calendario dabit, vbi stude vna cum die horam quoq; conceptionis cognoscere. Diem morae superioris rotulae inter triginta dies (quia dies minoris morae scz 258 vsq; 288 signati sunt) his verbis DIES MORAE, venaberis. Dierum quilibet quatuor partes gerit, quarum singulae 6 horas notant, praeterq; in extremo rotulae mobilis & infimi, vbi dies quilibet 24 partes continet. Quocirca opus hic est animaduersione, quam horam filum orbis infimi contingat, eandem enim seu diem seu horam in rota suprema inquires, filog; subdes.

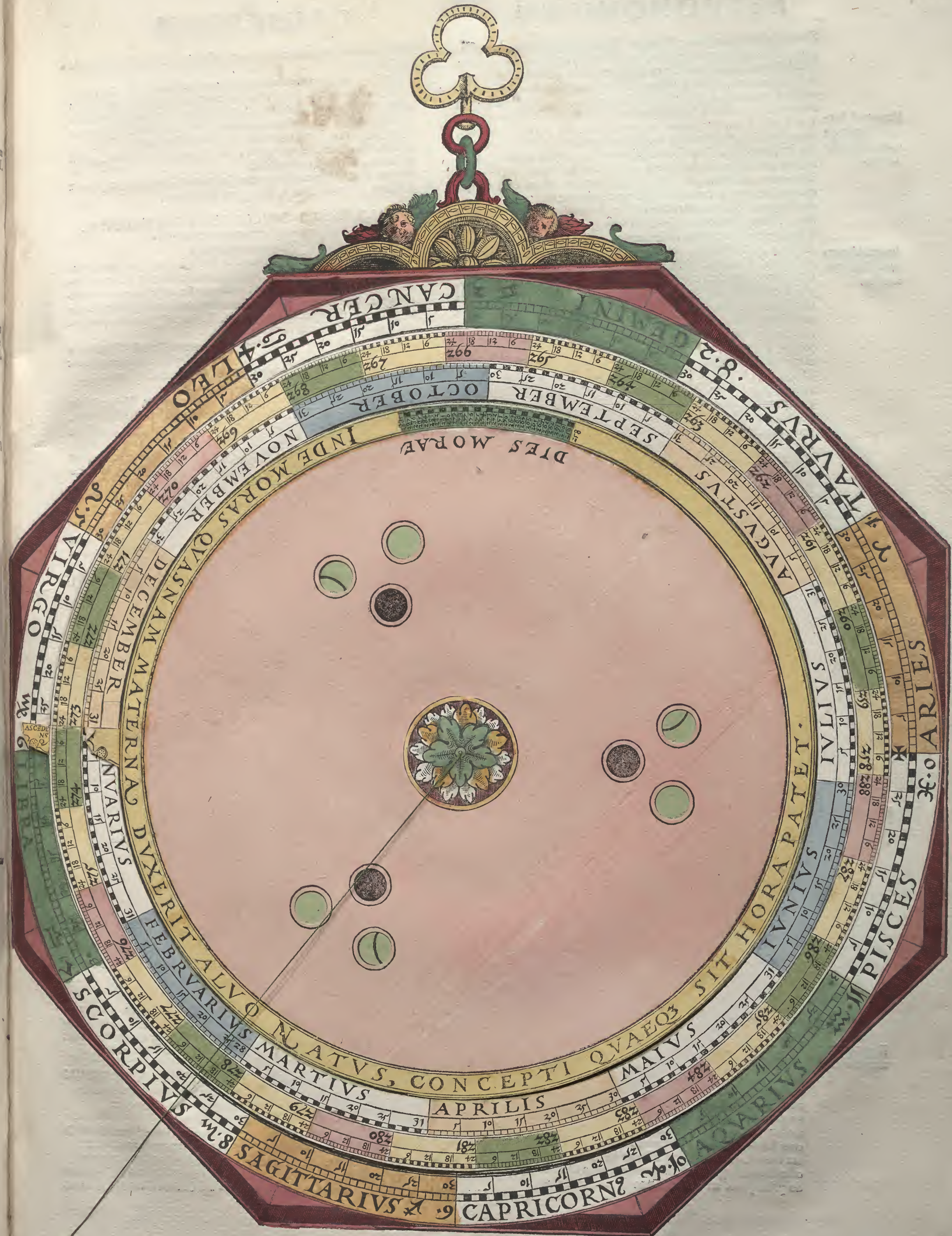
CAESAREVM

Hora dieq; conceptionis repertis, horae eadem vel minutis quoq; si potes locum Lunae respondentem iustis, id quod ex instrumentis Lunae notum erit. Locus liquidem ille Lunae, verus Horoscopus temporis natiui dicitur. Horoscopo habito figuram cœli altero extruere. ¶ Canonis praemissi documentum tale sit. Quonia Imperator diuus Carolus Gandau genitus est, Thema celeste meridianis scilicet Horis 15 m 44 pomeridianis consentaneum erige. Ibi autem nihil omnino tempus equari postulat. Ascendens igitur huius est 9 31 m 30, cui ostensorem Q adiungens, filū per locum Lunae, qui est 7 m 7 30, diriges. Et illud in limbo exteriori rotulae Morae 272, horas 19, minuta 12 ostendet. Eodem dies, Horas & c. in superiori rota cum inuestigaueris sub filum protinus reduce, quo facto index R in Calendario rote infernae 27 diem Maii, Horam 8 m 32 ante meridiem, anni nempe praecedentis 1499 natiuitatem caesaream commonstrat. Illa autem hora lunam possidisse 17 31 m 30 cernis. Id quod verū huius geniturae ascendens est. Communis autē hic operandi modus dicitur. Nunc, quid ego sentia beneuolus non calumniator adiungam, Mihi quidem longe consultius esse videtur, si latitudinem Lunae consideremus, locumq; Lunae ab ecliptica mutuemus illum, qui tempore natiuitatis, vna cum Luna circulum positionis eundem efficiat, non autem longitudinis gradum, hoc enim pacto Luna praecise in ascendente venit, Horizon quoq; eundem positionis circulum constituit. Media itidem adamussim 273 dierum cum sit recte sicut ante factum in 27 diem Maii, Horam 3 m 44 ante meridiem incidit, Lunag; in 14 31 m 30, reperitur, quam pro ascendente agnosces. Regi FERDINANDO Natalis Medina vrbis, vt sepe iam dictum est. In hora natali scz 8 m 47 antemeridianis, Luna gradum 1 m 20 m occupauit. Ascendens ipsum gradum 2 m 45 m fuit. Iam Q index ascendenti super illatus filum q; loco Lunae adductum cum sit ipsum in limbo rotulae Q Moram Regis, dies videlicet 280, Horas 12 m, 10 indicabit. Quā Moram vbi requisieris in rota superiori filog; substitueris ab indice R protinus diem 2 Hor: 11 m 37 lunii, anni 1502 designari videbis, quod tempus concepti Regis certum est. Huic tempori locus Lunae respondens, qui est gradus 25 m 42 30, ascendens natiuitatis omnino fuerat. Quāq; vero plerūq; astrologorum pars hunc modum sequatur, putauerim tamen esse tutius verum Lunae locum, (quandoquidem mora nati conceptusq; hora per mediū Lunae motum indagatur) accipere, & imitari. Hoc enim modo licet vel per mediam horam lapsus fiat non tamen vltra 10 m cōtingit errare in loco Lunae. Proinde conceptionis die habito, gradum Lunae pro ascendente ad horam estimatam suppone. Per gradum autem Solis horam quare, qua scz Lunae gradum in ascendente contingit esse, ea ad minutum quā sita Lunae locum ad idem momentum considera, hunc enim gradum meo iudicio pro ascendente recte vsurpabis, qualis in imperatoria natiuitate gra: 11 m 44 30, in regia vero genitura, gradus 27 m 55 30 fuit.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM QVAR.

Fortunae, vt dicuntur, rerumq; omnium quantum ad astrologiam attinet, partes, praesenti figura expedito nosse.

HOC IN LOCO PARS Nihil est aliud, q; duorum significatorum rei cuiusdam in Zodiaco distantia, secundum ordinem signorum numerata, eiusdemq; secundaria ab horizonte incipienti per Zodiacum iterata dimensio. Significatores autem planetas intelligi rei cuiusvis iudicande praedes. Horum si ambo qualitatibus vel appellationibus conueniunt, vt in Calido, Frigido & c. aut Masculinitate, diurnitate & c. iam praestantioris minium vel pars defertur, quae ab illo, non ab inferiore, mutuanda est. Hii si in significatione impares sunt, vt altero diurno altero nocturno, iam pars a diurno per diem, a nocturno per noctem sumitur, quāq; Abumafar neget partem eligendam nisi ex duobus si mul rem aliquam significantibus. Prudentiores astrologorum sanctimonia quadam & veneratione maxima, ea quae ad partes attinent coluerunt, arbitantes ita fieri oportere, cum omnia quae vitam nostram teneant a loco seu partibus fortunae potissimum derivari soleant. Solem enim & Lunam, quoniam actiones, loca, tempora vicinissima omnia teneant, non immerito naturae parentes esse voluerunt. Lunam enim materiam praeparare, Solem formam inducere, Hanc noctem, illum diem gubernare. Alteram corpus, alterum animam vegetare & c. rationibus firmissimis asseruerunt. Obseruatum amplius antiquis Soli ascendente deberi eadem ratione, quando ascendens vel horoscopus non secus atq; Sol vitam humanā tueretur.

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM QVINT.

Aureum numerum, festorum mobiliu, vt palchatis, Pentecostes &c. Clauem (vt vocant) siue maius radicem, per instrumentum hoc subsequens citra difficultatem vllam perspicere.

Aurei numeri inuentor quis sit.

Operandi modus.

Exemplum CAROLI Imperatoris.

Exemplum Regis FERDINANDI.

Aureus numerus IULII Cesaris tempore Christum antecedentis.

VREVS NVMERVS SIVE CYCLVS Decennalis a Chaldeis primus inuentus est, Romani deinde ab isdem missus, qui Rhomanis vbi cognitus est tantum utilitatis cum summa facilitate complecti, eundem in sua Diaria seu Calendaria transferunt, aureis literis describentes, vnde factum est, vt posteris ab omnibus aureus appellaretur numerus. Continet autem in se annos 10 Solares, eo quod post tot annorum spacia coniunctiones oppositionesq; omnes Lunæ & solis in idem redire consueverint. Quem vero posterioribus aureus ille numerus non illud quod creditur, prestare posse animaduertitur sit, non magis hunc aureum quam argenteum aut plumbeum dici consueverint, imò dignum qui planè tolleretur iudicant. Esto autem huic coniunctionum oppositionumq; negotio sit inhabilior, non tamen iccirco statim (nam in aliis vsum non posthabendum sui prebet) abiciendus erat. Cycli itidem qui dicuntur clauium totidem annos 10 complectitur, quorum ordo quottannis mutari solet, neq; debito processu pergere. Per hunc cyclum festorum mobiliu tempora, praesidio aurei numeri, annuatim futura eliciuntur. ¶ Anni cuiuspiam propositi aureum numerum vel cycli clauium scituro, ante omnia centenarius decreti temporis, tanquam in regno numero imperfectior aut minor, ex tabula coram descripta capiatur, & hoc tempore post Salutis ortum habito, literam alphabetice cominus repetam, in succedenti rota, cui litera ab A vsq; T insunt, contineatur, & cum ostensore X signetur. Annos post hac praestitutos in circulo spirali (qui annos ab 1 vsq; 100 gerit) legatur, quo lecto, lineas intra binas a centroeductas, limborum pergentes, cycli vel aureus numerus in limbo extimo conspicietur, sicuti & interiori centrorum redeunti cycli clauium manifestabitur. Quod si ante Christi tempus idem cupias, ita ages. Millenarium vna cum centenario propositum tuum excedente in tabella queres, ab illo propositum demens, residuum in spirali reuolutione venaberis, vnde recta intra lineas transgresso in externo limbo aureus numerus, in interno cycli clauium, occurret. ¶ Istius rei methodum certius accipe. Ortus est Imperator Diuus CAROLVS Quintus anno 1500 post Christum, 1500 sumpta ex tabula, litera A secū habere cernitur. A litera index adiunctus, qui idem centenarius precise denotat, Aureum numerum ostendit 10. Cyclum festorum 38. Imperatorium hocce exemplum obscurius paulo adhuc esse videtur, eo quod praesens esse in centenarium incidat, quo circa adhuc altero tanquam manifestiori agendum est. ¶ Regem FERDINANDVM natum audiuius anno 1503 a Christo. Centenarius minor 1500 in tabula literam A indicat, cui index si adiungitur, in circulo voluminoso 3 annus, veluti residuum inspicitur, & aureus numerus 3 in limbo extimo, cycli clauium 34 in intimo apparebunt. Cycli feruetur, paulo post festis mobilibus inquirendis idoneus. ¶ Tertium exemplum. Rhomano Imperio cum IULIVS Caesar praesisset, annus ante Salutem 45 agebatur. Huic tempori aureum numerum cyclumq; clauium competentem dum cupio, primum e tabula quae inscribitur ante Christum, numeri propositi maiorem centenarium scilicet 100 eximo, prope centenarium 100 E literam videns, eam cum indice mobilis orbiculi signo. Hinc a 45 anno directè ascendenti in limbo primo 3, id est, aureus numerus, in secundo 34, qui est cycli clauium offertur, quæ duo eo tempore, licet horum alterius vltus non fuerit, esse tamen poterant. Si nunc aureum numerum ad annum 100 in quo Christus orbi natus est quæres, vnitasque tunc pro cyclo decennali habita est, proueniet.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM SEXT.

Cyclum Inditionis Rhomanæ omnibus annis competentem dicto citius inuenire.

ΥΚΛΟΣ ΓΕΝΕΡΑΛΕ VOCABVLUM est spaci quod in orbem redeat, Cycli ille Inditionis quidem annos includit, qui tria lustra constituit, adhuc Rhomanis non minus quam olim frequentius in vsum habita, vt passim & in cancellis, vt vocant, seu melius ferbarum contubernis, & notariorum instrumentis siue codicillis videre est. Origo cycli huius eiusmodi. Romanis vniuerso ferè orbi dominantibus, & ob id egre tributa annua a singulis gentibus Rhomanis referre valentibus, tria temporum discrimina, quæ

CAESAREV.

se pendendis tributis limites foret, deputati sunt, quolibet autem temporis spaci 5 annos complexum fuit, ita, vt in primi lustri fine aurū urbē adferretur ab omnibus, pro maiestate nimirum Rhomani populi, splendoreq; imperij asserendis significandisq;. Secundo lustro peracto, id est, anno decimo argentum, stipendij militum impensum. Tertius autē lustri terminus, es & ferrum, pro armorum reparatione exegit. Iccirco & illud apud gentes Rhomanorum edictum percrebuit de Inditionis anno omnibus codicillis, libellulic inferendo, (vt videlicet manifestior vberiorq; Inditionis memoria nationibus redderetur) quo sine inditionis numero, irrita seu fide omni priuata instrumenta singula, non secus atq; nostra sine sigillis inuolida sunt, haberetur. Sub finem cuiuslibet quinquennij comporta simul a gentibus Rhomanis, Rhomani cum omnigena sacrorū pompa orbē lustrare soliti sunt. Habituus cycli quottannis addo 3 propositi annorum numero (tertia enim inditione iuxta Dionysium Abbatem Christus natus est) summamq; collectam per 15 partire, si enim in residuo cycli apparebit. Illud adhuc clario remanuductione intelligas sic volo. ¶ CAROLVS Caesar anno 1500 exortus, qui bus addantur 3, proueniunt 1503, quæ distributa per 15, quotientem 100 reddunt, illud abiciens 3 quæ restantia pro cyclo vero Inditionis ponere. ¶ Regi FERDINANDO natalem esse annum 1503 notuimus, cui 3 adiecta cum fuerint, diuisaq; reliqua per 15, inditio 6 (posthabitis in quotiente 100) prodibit. ¶ Item cyclum huic 1539 debitu habetur addo 3, pdeunt 1542, quæ per 15 diuidens inuenio in quo 102, quæ omitto, vt ante dixi, quoniam nihil aliud quam tot Inditiones a nativitate domini effluxisse, nempe quindecies centenos duos annos admonent, 12 autem residua huic anno inditionem competere indicio. Notandum est semper esse 15 cyclum vbi ex diuisione nihil redundat. Principium Inditionis cuiusvis die Septembris primū habet, propterea quod id tempus Rhomani aptissimum tributis & persoluendis, & rhomam congerendis existimant, ideo quod labores & opere colenda telluris vbiq; gentium hoc tempore sint remissiores paucioresq; melle scilicet iam omniū peracta.

SEQUITVR TABVLA RADICVM CYCLI DECEMNOVALIS SI VE AVREI NVMERIANTE ET POST CHRISTVM.

Centenarii annorum ante Christum	Radices post Christum	Radices ante Christum
1000	100	1000
900	10	900
800	1	800
700	2	700
600	3	600
500	4	500
400	5	400
300	6	300
200	7	200
100	8	100
0	9	0
1000	10	1000
900	11	900
800	12	800
700	13	700
600	14	600
500	15	500
400	16	400
300	17	300
200	18	200
100	19	100
0	20	0
1000	21	1000
900	22	900
800	23	800
700	24	700
600	25	600
500	26	500
400	27	400
300	28	300
200	29	200
100	30	100
0	31	0
1000	32	1000
900	33	900
800	34	800
700	35	700
600	36	600
500	37	500
400	38	400
300	39	300
200	40	200
100	41	100
0	42	0
1000	43	1000
900	44	900
800	45	800
700	46	700
600	47	600
500	48	500
400	49	400
300	50	300
200	51	200
100	52	100
0	53	0
1000	54	1000
900	55	900
800	56	800
700	57	700
600	58	600
500	59	500
400	60	400
300	61	300
200	62	200
100	63	100
0	64	0
1000	65	1000
900	66	900
800	67	800
700	68	700
600	69	600
500	70	500
400	71	400
300	72	300
200	73	200
100	74	100
0	75	0
1000	76	1000
900	77	900
800	78	800
700	79	700
600	80	600
500	81	500
400	82	400
300	83	300
200	84	200
100	85	100
0	86	0
1000	87	1000
900	88	900
800	89	800
700	90	700
600	91	600
500	92	500
400	93	400
300	94	300
200	95	200
100	96	100
0	97	0
1000	98	1000
900	99	900
800	100	800

Operandi modus.

Exemplum CAROLI Imperatoris.

Exemplum Regis FERDINANDI.

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM SEPTIM.

Cyclum Solarē, Literam dominicalem, annuq; Bisextilem, Interuallum & concurrentes, per instrumentum præsens velocissimè consequi.

Solaris vnde dicatur.

Annus Bisextilis quis sit & vnde dicatur.

Operandus.

Exemplum CAROLI Imperatoris.

Exemplum Regis FERDINANDI.

Roma cōditæ cycli Solaris, litera dominicalis, interuallum & c. que exierunt.

YCLVS SOLIS COMPREHENDIT 28 annos, s. solaris vocat', nō ideo, quia s. ol. tātō tēporis interuallū cūsum fuit p̄ficiat signiferū peragrādo, sed q̄d in 28 annis varietates vniuersæ quæ in litera Solarī, id est, dominicali, anno Bisextili, diebusq; concurrentibus eueniunt ad sua principia pristinumq; statum reuertuntur. A quo annorū cūctūculo Bisextilis vna cum communi anno nullas non ferias seu dies hebdomadæ occupant, id est, tanto annorū lapsu omnes literæ Calendarij dominicales fiunt, ex bisextilibus duobus in egra septimana constatur. Annus autem Solaris diebus 365 constat Iulio Cæsari primū obseruatus. Huius principium cum à meridi die summas, sequentis anni p̄ncipium vesp̄ri post meridiem capiturum est eiusdem diei quo prius cepit. Secundus annus media nocte auspiciabitur eiusdem diei, aliquid amplius iam promouens. Tertius non eundem magis diem sed aurorā sequentem exordio suo vendicat, sicut & quarto anno eiusdem diei meridiem rursus principium dabitur, quamobrē dies integra intercalatur quarto quouis anno, id quod fit 6 Kalendas Martij, iterumq; annus incipit in eiusdem diei meridiem velut antea. Interuallū ista nullibi commodius fieri potest, quam in Februarii, eod quod mensis ille omnium breuissimus sit, quam obrem Sexto Kalendas Martias, qui est 24 Februarii dies hoc consueti solent. Scribitur autem sexto Kalendas bis, literaq; F bis repetitur, quam ob causam annus intercalaris etiam Bisextilis vocatur, quasi Bis sex Kalendas Martias habens. Illi vero duo dies pro vno numerari solent. Tanta autem intercalationis huiusmodi necessitas incumbit, vt nisi fieret, dies natiuitatis Dominicæ aliis in spacio 728 annorum in diem Ioannis Baptistæ recursus, reliqua vero festa per dimidium annum curuaturā sint. Quāq; autem singulis quatuor annis intercalatio iteretur, nihilominus tamen, quia annus non ad vñquem adeo 365 dierum & 6 horarum est, ephemeris seu Calendarium, sicut videre licet, adhuc in emendatum nobis durat, veluti in sequentibus dicetur fufius. E cyclō Solarī, literam dominicalem, annos & Cōmunes & Bisextos, Dieq; cōcurrentes veniamur. ¶ Per figuram sequentem indagare qui cupiet ea, primū ē propinqua hie tabula propositi numeri centenariū minorem anno post Christum accepto eligit. Numerus huius centenarij collateralis Solaris cycli vocabitur, eundem in instrumenti limbo extremo seu ampliori videns cū indice X exprime. Annum post hac in circulo spirali propositum requirere, ab inuēto limbum vsq; exitum recta traicito, in quo numerus cycli Solaris in interiori literam dominicalem reperies. Si litera dominicalis vna dumtaxat offenditur, annum dices communem, si duplex, annus bisextilis nuncupabitur. Prior autem seu superior literarum dominicalis erit à anni principio in 24 Februarii diem, Secunda vel inferior à 24 die Februarii in finem anni vsq;. Quomodo autem anno nati Redemptoris nostri reperitur 9 prope radicem (qui numerus si Dionisio abbati, cognomēto exiguo, fidem habemus) eo tempore Cycli Solaris extitit. D C literæ dominicales, quartū D vsq; ad Matthiæ festum dominicas docuit, C ad anni exitum. ¶ CAROLI Imperatoris nati Centenarius est 1500, quo in tabula perspecto 25 iuxta Cycli scz Solaris exhibet, quem numerū 25 in limbo exteriori querenti E D literæ dominicales offeruntur, indicantes CAROLVM esse anno Bisextili genitum. ¶ Regē FERDINANDVM anno currenti 1503 natum nouimus. 1500 centenarius dat 25, vt antea, in tabula, quæ in limbo quaesita, index X signet, in circuloq; spirali 3 reliquis annis inuentis, ab his directè ad limbum exteriorem promouendo, ibidem 28 cycli videlicet Solaris, in proximo litera dominicalis A inuenietur. ¶ Quo pacto & ante Christum sit agendum vno exemplo doceberis. Tempus igitur Romæ conditæ 753 anni completi ante Seruatorem fuisse feruntur. Centenarius inde maior 800 acceptus, & in tabula examinatus 23 collateralia dabit, quibus in limbo quaesitis, index X sublocabitur, 753 deinde ab 800 subacta 47 relinquunt annū currentem, in quo vrbis extrui cepit. In circulo igitur gyroso 47 requirit, supra se cyclum Solarē 12, literamq; Dominicalem G huic numero congruum offendent. Bisextilem annum alia quoq; ratione & expeditissima potes scire sic. Si propositum annorum numerum per 4 diuidas & nihil redundet, annus propositus Bisextilis est, sed hoc in annis post Christum numeratis. Ante vero hoc pacto agis. Propositum à centenarij maiore demes, dempti summam deinde per 4 secat bis, veluti in hoc priori vrbis fundatæ exemplo patet, in quo Roma tertio anno post Bisextum condita videbatur, cum enim 753 annos post fundationem se ad Christum elapsos ab 800 subtrahas, 47 remanent, quibus diuisis per 4 superiunt 3, quæ annum tertium post Bisextilem fuisse indicant. Retro ergo à Christo computanti, 754 anni

ASTRO.CAESA

anni completi occurrunt. Literæ Dominicalis subinde variatæ causa est duplex. Vna quod in anno Bisextili 24 die Februarii, f, f, litera bis confestim iteretur, vnde contingit necessariò, sequentes literas vniuersas integro diei spacio transponi, veluti hoc exemplo. CAROLVM Cæsarem anno Bisextili ortum accepim? 24 Februarii, quo die literæ incipiunt diuificari siue mutari dominicæ, Vicefimo quarto enim die f litera apparet, diem Lunæ referens, quoniam E dominicalis in 24 vsq; diē fuit. Quādoquidē aut intercalaris nomine F litera 25 diei quoq; tribuitur, f hoc loco dies Martis appellabitur, tamen si huiusmodi Martis signaturā gesserit. Qm autē annus ita totus vno die nunc super aggregato procedat, nō ille p̄de à germanis ain schaltiar dicitur, Schalten enim Germani p̄prie vocāt, qd latini circuloquētes, manus pmouere vel prudere, vel vt sic dicā, pagere vocāt, fur scilicet, Shaltē enim & fur scilicet idem diuersis nationibus est. Alterā causam efficit finis anni principij. A litera signaturū vtrumq;. Sequēla liquidè literarū A A duarū facit vt dominicalis nō variari non possit, sicut in anno Bisextili apparet, vt Anno Domini 1502 dominicalis litera B habita est, oportuit ergo literā A diem Saturni possedisse, est autē A litera diei 1 Decēbris. Cū itaq; nouissima Decēbris Sabati dies sit, necessariò primā sequenti anni (in quo nat' est rex FERDINANDVS) qui semper ab A incipit dominicā diē fuisse cōiunctur, ideoq; A litera quæ in anno FERDINANDI dominicalis esse debebat, mutata est. Cū ita plerūq; de dominica diē meminimus, nō videbatur abs te esse, si adhuc manifestiora de eadē festiuitate dominica in sequētib' sui vsūm frequentiorē exhibitura in presentia tractarem. Christiana itaq; ecclesia, quod Iudei Sabatū, dominicū diē nominant, a Saturni in solis diē digressa nō temere, cū enim Solis diē Chn' & nat' sit & mortis victor, nos eodē diē vñ triumphans restituerit, qm miretur? nō potius hūc diē quam Sabatū, in quo nihil tale nobis euenerit colere quid cū Iudeis festiuitate nō participamus? qbus omnis nostra religio abhorret merito debet. A Iudeis autē dies Solis primā Sabbati vel feriā prima, antiqui tus dies Solis, sicut & nobis (der Sonnen tag) appellatur, veluti Iudei rursus secundā Sabbati, quæ veteres diē Lunæ, nos (den Montag) dicimus. Restat nūc vt dicamus de interuallū breuitas. ¶ Interuallū spaciū est, diē illud quod inter natiuitatis festū & dominicā festū mihi vel Quinquagesimā intercidit, reliqui vero diēs à natiuitate vsq; ad proximā dominicam CONCURRENTES nominantur. Cū autē per literas dominicales hæten' interuallū & festa mobilia inueniri solita sint, alium hoc loco inquirēdi modū præscribā, ita vt se vltro & sine negotio querētis offerat. Cōcurrentes tantūmodo per regulā inuenire docebo. Regula. Literam dominicalem inuenire, quæ si A est, cōcurrentem o effescito, si B tū cōcurrentes est 1 & c. vt patet hoc versu.

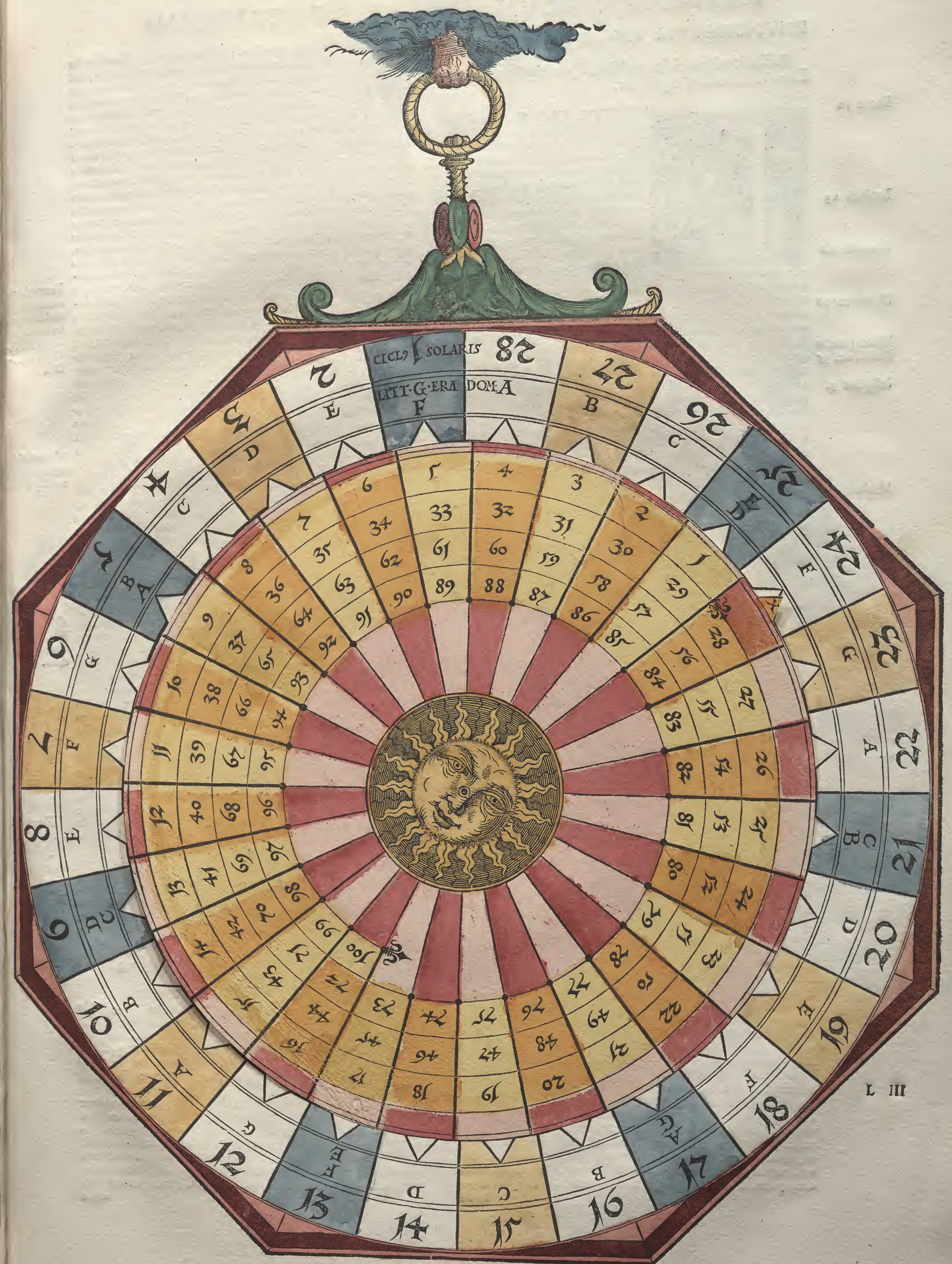
A o. B 1. C 2. D 3. E 4. F 5. G 6.

Hoc adiecto de anno Bisextili, cuius litera dominicalis prior sedulo accipi debet, secunda neglecta. Quod ad festa mobilia & interuallum attinet, in sequenti cunctiatio transfigetur, vbi de paschate verba fient.

SEQUVNTVR RADICES CENTENARIORVM CYCLI SOLARIS.

Centenarij annorum ante Christum	Christi	Radices post Christum ante annis labentibus respondentes	Radices ante Christum ante annis labentibus respondentes
100	25	100	9
200	15	200	21
300	5	300	17
400	17	400	13
500	5	500	9
600	21	600	25
700	9	700	11
800	25	800	15
900	13	900	1
1000	1	1000	17
1100	17	1100	13
1200	5	1200	9
1300	21	1300	25
1400	9	1400	11
1500	25	1500	15
1600	13	1600	1
1700	1	1700	17
1800	17	1800	13
1900	5	1900	9
2000	21	2000	25
2100	9	2100	11
2200	25	2200	15
2300	13	2300	1
2400	1	2400	17
2500	17	2500	13
2600	5	2600	9
2700	21	2700	25
2800	9	2800	11
2900	25	2900	15
3000	13	3000	1
3100	1	3100	17
3200	17	3200	13
3300	5	3300	9
3400	21	3400	25
3500	9	3500	11
3600	25	3600	15
3700	13	3700	1
3800	1	3800	17
3900	17	3900	13
4000	5	4000	9
4100	21	4100	25
4200	9	4200	11
4300	25	4300	15
4400	13	4400	1
4500	1	4500	17
4600	17	4600	13
4700	5	4700	9
4800	21	4800	25
4900	9	4900	11
5000	25	5000	15
5100	13	5100	1
5200	1	5200	17
5300	17	5300	13
5400	5	5400	9
5500	21	5500	25
5600	9	5600	11
5700	25	5700	15
5800	13	5800	1
5900	1	5900	17
6000	17	6000	13
6100	5	6100	9
6200	21	6200	25
6300	9	6300	11
6400	25	6400	15
6500	13	6500	1
6600	1	6600	17
6700	17	6700	13
6800	5	6800	9
6900	21	6900	25
7000	9	7000	11

ASTRONOMICVM
ENVNCTIATVM TRICESIMVM OCTA.

Pascha & reliqua festa mobilia, Cyclo clauium, literarq
Dominicali habitus, cognoscere.

Exo. c. 12

Leuitici. 23

Numeri. 28

Deuteron. 16

Esdras. 1 cre. 6
Parali. 2 c. 35

Iosephus. 3.

Matheus. 5

Primum Christi
anorum con
cilium ubi &
quado habuit
sit.

EGITVR EXODI c. 12 DI
xiste Dominu Moyſi & Aaroni in Ae
gypto, Menſiſte vobis principium me
ſium, primus erit in meſibus anni. Lo
quimini ad vniuerſum coctum filiorum
Iſrael, & dicite eis &c. paulo poſt. Eſt
enim phaſa, id eſt, tranſitus domini. Le
uitici quocq. 23. Menſe primo quarta
decima die menſis ad velperum phaſa
domini eſt, & quintadecima die menſis
huius ſolennitas azimorum domini eſt.
Et Numeri c. 28. Menſe autem pri
mo, quartadecima die menſis, phaſa domini erit, & quintadecima die
ſolennitas. Septem diebus vellentur azymis, quarum dies prima, ve
nerabilis & ſancta erit &c. Deutro. 16. Oblatua menſem novarum
frugum, & verni primum temporis, vt facias Phaſe domino deo tuo,
quonia in iſto menſe edu xitte dominus deus tu de Aegypto nocte &c.
Et Eſdre 1 cap. 6. Fecerunt autem filij tranſmigrationis Paſcha
quartadecima die menſis primi. In Paralipomenon 2 cap. 35. Fe
cit autem ſoſias in Hieruſalem Phaſe domino, quod imolati eſt quar
tadecima die menſis primi. Iosephus quoq. clarifiſimus hystoriae ſcri
ptor, libro 3 Antiquitatum iudaicarum cap. 12 in hunc modum ſcri
ptum reliquit. Menſe autem Xantico, qui apud nos Niſan appellatur,
id eſt, anni principium quartadecima Luna ſoli oppoſita in Ariete,
quo menſe liberati ſumus a ſeruitute Aegyptiorum, ſacrificium quod
nunc egredientes ex Aegypto fecerunt imolare nos annis ſingulis,
quod Paſcha dicitur &c. Quintadecima ſuccedit ſeſtiuitas azymorum
qua ſeptē diebus celebratur, in qua azymis vſcantur. Hec Iosephus.
Euangelista Matheus teſtatur 5. Chriſtum non veniſſe qui legē ſol
ueret, ſed adimpleret, iccirco appropinquante paſſionis tempore le
gitimum paſcha, quod lex 14 die primi menſis ac velperi, quado azy
morum dies initium ſumit, celebrandum non neglexit, immo oppor
tuniſſimē veriſſimēq. cum ſuis celebravit. Teſtantur hoc Euangelij
ſacroſancti aſſertores, Matheus 6 & 20 cap. ubi ait. Prima die
azimorum &c. acceſſerunt diſcipuli ad HIEſVM dicentes. Vbi
vis parem tibi commodere paſcha &c. Veſpere autem facto diſcum
bebat cum diſcipulis ſuis. Marcus item, Lucas & Ioannes paſchatis
tempus ſatis aperte oſtendunt. Sed quorſum hac inquis? Eo, bone
lector, quo intelligas paſchale feſtum & Iudeis & primitiue poſt hac ali
quando eccleſia in 14 primi menſis cultum fuiſſe, quod nobis ne
quaſi ſit ea quam ſubdam ratione. Euſebius namq. eccleſiaſtica hys
toriae compiler libro 5 cap. 23 tradit diſceparationem ſeu ſiſtifi
mam inter episcopos aſiaticos orram, eos qui primā Synodum in Cae
ſarea Paſtina conſtituerunt, Primam inquam poſt illam cuius acta
apoſtolica meminerunt, vtrum ſcē Paſcha 14 menſis primi, iuxta le
gem Moyſi celebrari debeat. Ibi Theophilum Caeſarea Praeſulem, im
perante ſic Victore Rhomano Pontifice, conſtanter concluſiſſe, non
amplius cum Sabataris Iudeis 14 primi menſis die, ſed potius domi
nica paſchatis feſtum Chriſtianis honorandum eſſe. Vnde Theo
philus idem Concilij Caſarienſis praefes, quoniam id ab omnibus pa
riter approbatum erat, palam omnibus eccleſijs ſcriptum promulgauit
Conſtitutum ſcē eſſe, vt intra 12 Kalendas Aprilis, & 11 Kalendas
Maij, Paſcha celebraretur, neq. cuiquam tranſgrediēdi hos terminos vel
citra vel ultra facultatem concedi, & bene proſectō, quoniam tunc tem
poris 11 Kalend. Aprilis, id eſt 21 die Martij contingebat aequino
ctium, poſt quod, ſi 14 Luna accideret, Paſchalis feſtiuitas vſq. in 20
vel 21 diem Aprilis tranſferri poteſt, hoc modo. Si enim oppoſitio
id eſt, 14 Luna in 13 aut 12 Kalen. Aprilis incidat, tunc alterius
decimae quartae tempus expectandum eſt, quod non prius quam 19
aut 20 Aprilis euenire ſolet, qui & terminus Theophili eſt. De Luna
quoq. praecceptum non eſt poſthabendum, quo iubeantur Iudei Lunas
7 poſt 14 continua feriarum conſecratione obſeruare. Quocirca
cum inter 11 Kalen. Aprilis & 12 Kalen. Maij plenilunium ſiue
decima quarta offertur (poſt aequinoctium ſaltem) tum proxima Do
minica poſt oppoſitionem eligitur in Paſcha. At ſi contingat Lunam
plenam dominica incidere, proxima poſt eam dominica accipitur,
tanquam adhuc ſacrificata, ea ratione, qua Moſes 7 perpetuas lucas
ſanctificatas aſſumit. Hoc autem ſit, ne cum Iudeis paſcha idem
veneretur, qui eodem die illud adorant. Fit autem & nobis dies ſan
cta, a dominica enim vſq. ad alteram non niſi ſeptem dies numeratur,
ita vt & nos ſacrata die vna ſcē ex 7 Moſaiciſ Paſcha honorem. Cō
muniter iam latinos, graecos & hebreos paſcha celebrandum poſt equi
noctium decreuiſſe vides. Quod decretum ſequuti patres Nicenae
Synodi aequinoctium 12 Kalen. Aprilis, Paſcha vero 11 Kalen
das, id eſt, ſequenti die poſt, vſq. ad 5 Aprilis procedendo conſtitue
runt. Nam ſi 11 Kalen. Aprilis dominica occurrat, iam Paſcha
in proximam dominicā, quae 5 Kalen. Aprilis 28 ſcē Martij die
erit, prolongabitur. Idem poſt hos Anthiocheni, Caſarienſes, Alexā
driniq. conuentus ſtabilitur, & conſtituerunt. Ad iſta igitur equi
nocti

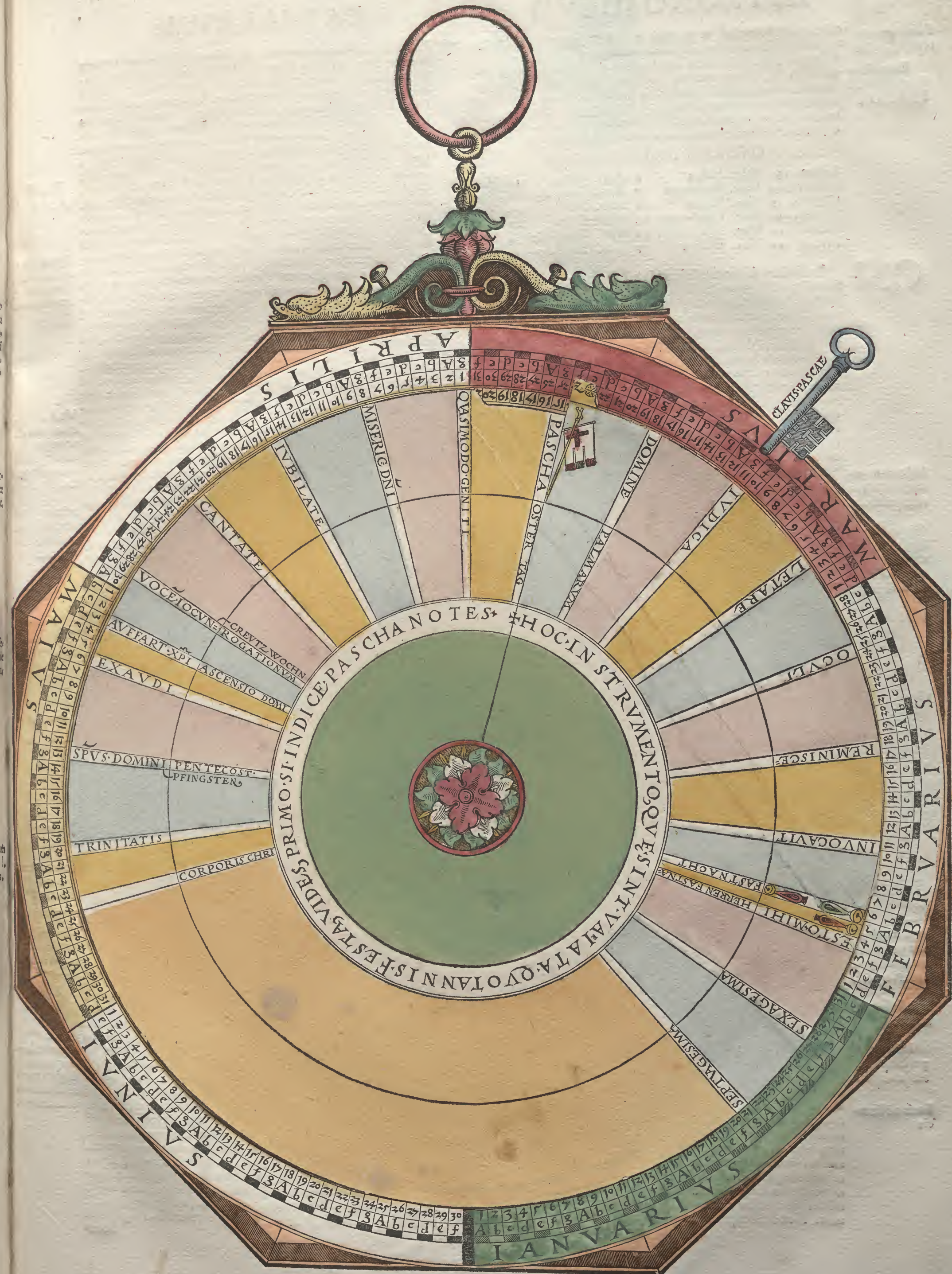
CAESAREVM

noctii ſuppotationem, quae in 21 Martij relata eſt, Dionifiſille
Rhomanus abbas Kalendarij ſui baſim iacit, perinde atq. fixum, nec
vnquam variabile ſit aequinoctii tempus futurum. Ob eam vero cau
ſam, neq. Paſchatis feſtum haecenus ante 21 Martij diem, ſicut olim
cylii decreta, niſi moſe eccleſiae annorum iam multitudine deprauator
redditus, caſtigetur, verag aequinoctii ratio ineat) celebrabitur.
Quoniam vero ſacræ literæ nihil aequinoctii meminerunt, ſed tantū
illud, cuius ſecus tamen intelligere datur primū eſſe menſem
aut proximē ſequitur, cum illud apoſtolorum iam olim ſententia com
probatum legatur, quibus ſancitum eſt, ante aequinoctium vernum
Paſcha colere nemini vt liceat. Aequinoctium autem, quod tempo
re Synodi praefata contigit, a noſtro iam 11 diebus diſtare palam
ſit, cum illud 21 Martij euenit, noſtrum 10 praefens contingat,
& poſt paucos annos 9 die quoq. futurum ſit. ¶ Cauſas erroris in
celebrando paſchate, vnde totius Rhomani Kalendarij ſequitur con
ſuſio, abſolutiſſimē didiceris ex Natali Regis Ferdinandi, propoſi
tione, quod eſt 11 Martij, aequinoctium, 12 vero plenilunium,
& in ipſo plenilunio Dominica accidit, qua occasione Paſchatis fe
ſtum, iuxta Theophili ſtatutū proxima dominica ſequi debebat, hoc
eſt, 19 Martij. Verum ex ſententia eccleſiae 29 diebus integris con
ſtat, 16 Aprilis ſacratum vides. Vnde oculis vſurpante error
rem Kalendarij manifeſtum, vtq. paſcha non ſecundum Moſen poſt
14 primi menſis, ſed poſt plenilunium menſis ſecundi, quod plane alie
num videri quaerit, imō quod adhuc amplius, eo tempore, quo ſol 5
gradum Tauri occupat, qui immundus dicitur, celebratum tempore
regis Ferdinandi ſit. Quod aequinoctium ſubinde anticipet in cauſa
eſt Trepidatio octavae ſphaerae, & quantitas anni Solaris hunc vſq. in
diem nondum ſatis cognita. Hyparchus enim annum 365 dies, 5
horas, 48 min. 45 ſec. 22 annu facere proſidit. Iulius Caſar 365 dies, 6 horas,
adungem, quod a vero longe abeſt. Prolemaeus 365 dies, 5 ho
ras 55 min. 22 ſec. annu facere aſſerit. Alfoſus anno 365 dies,
5 horas, 49 min. 16 ſec. (quem ſi ſequaris, quomodo quarto quouis
anno diem intercales non video) inſeſe pronuntiat. Anticipatio au
tem aequinoctii in annis 132 propē variatur per vnum diem. Pro
xima Kalendarij corrupti cauſa eſt, illa ſcē, quia coniunctiones oppo
ſitioneq. luminarium, iuxta Dionifiſi Cyclum ſuppōnantur, cum ta
men haud ita longo temporis proceſſu, certitudinem ſuam obtinere va
leant. Conſuetudinem eccleſiae ſequutus, cyclis premiſſi, per quos pa
ſcha nunc inueſtigare diſces, quomodo ſemper quidem vti poteris, ſi
modo praefens eccleſiae ritus, vt nunc eſt, ſeruetur. ¶ Cycloſ Clau
is paſchalis enuntiatum 35, literarq. dominicalium enuntiatum
praecedens, edocuerunt, per quae duo feſtum paſchale nunc diſceret.
Numerus ergo Clauium in limbo interiori, quem penes NVME
RVS CLAVIVM maiuſculis, vt liquet, habetur literis inſcrip
ſit. Quem vſum cum indice Z rotae volubilis vexillum gerentis, ſigna
In limbo deinde exteriori literam Dominicalium prius inuentam, pro
ximē, poſt indicem, iuxta diem ordinem obuiam quare, & eadem in
dicem adiunge, ſic, vltima cum oſtenſore non occulatur, ſed linea ſi
ducie euſdem indicis tantummodo mediam alteram inter literam do
minicalem praefentem & proximam antecedentem, contra diem or
dinem puta, ſitam contingat. Illud etenim diem Chriſtiana conſtitu
tio generali quadam obſervatione paſchalem tuetur. Feſta poſt hac
mobilia ſuis in locis ordinatim apparent. Demonſtratio oculariſſeſto.
¶ Diuus CAROLVS ſemper Auguſtus anno 1500 corrente
genitus, cuius litera dominicalis E D, Cycloſ autem Clauium 28
fuit. Nunc 38, qui eſt numerus penultimus limbi interioris cum in
dice notetur, quoniam vero E iam litera dominicalis eſſe deſinit Fe
bruario (ſicut anni Biſextilis ratio exigit) index modo non in E ſed
in D literam 19 diei Aprilis vicinā tranſferendus eſt. Ita vt & d
literas, dies autem 18 & 19 per medium diuidat. Quo facto, pa
ſchale cum reliquis feſtis orbiculatim ſuis nominibus expreſſis, liquet
ſola Septuageſima ibi aduertenda fuerit, quae in anno Biſextili non
eo die, quem Septuageſimae nomen attingit, colitur, ſed in eo qui hūc
ſequitur.

HIS FESTORVM INVENTORVM
ordo eſt anni 1500 currentis.

Septua. 16 Febr. Iudica	5	Apri. Cārate	17	Maij
Estomihi 1 Mar. Palmarum	12	Apri. Rogationū	24	Maij
Quadra 8 Mar. Paſcha	19	Apri. Aſcenſio dñi	28	Maij
Remi. 15 Mar. Quasimodo	26	Apri. Exaudi	31	Maij
Oculi 22 Mar. Miſericord. dñi	3	Maij. Pentecote	7	Iunij
Letare 29 Mar. Iubilare	10	Maij. Trinitatis	14	Iunij

In praefentia feſtum paſchale iuxta obſervationes eccleſiae videtur
19 Aprilis exigere, cum idem ſi Moſen & parum ſanctones ſequi
maſimus 15 Martij celebrari, aut ſecundū Theophili dogma in pro
ximam dominicam ſequente (quae eſt 22 Martij) tranſponi debeat.
Quod idem obſeruare coacti eramus, ſi aequinoctium verum amplexi
voluſſemus. Sed hic apparet paſcha per 35 dies ultra debitum tem
minum dilatum eſſe, impurumq. in menſem, cui Taurus praefuit (die
enim

ASTRONOMICVM

Pascha in arie
tecelebrandu
enim paschali tunc Sol & gradum 8 possedit, cum tamen in Arie
te nobis illa festiuitas sit peragenda incidisse.
¶ Regis FERDINANDI natalis est 1503, huius anni litera d
minialis A, Cycli clauium 34 scitur. Iam si index Z ad 34
in limbo interiori statuas, litera q proxime sequenti in exteriori
limbo ostensorem denuo adiungas, 16 Aprilis dies ostendetur. Vi
rato interim ne A litera cum indice obtegatur. Quod ubi peractum
est, festorum omnium mobilium circularis extat descriptio.

QVORVM TALIS EST SERIES

Septua. 12	Febr. Iudica	2	Apr. Cate	14	Maii
Dnica Est. 26	Febr. Palmatum	9	Apr. Rogatōes	21	Maii
Quadra. 5	Mar. Pascha	16	Apr. Ascensio	25	Maii
Remini. 12	Mar. Quasim. ge.	23	Apr. Exaudi	28	Maii
Oculi 19	Mar. Misericordi.	30	Apr. Pentecoste	4	Iunii
Letare 26	Mar. Iubilare	7	Maii. Trinitatis	11	Iunii

Pascha iam denuo mensi secundo inferitur, ideo quod æquinoctiū
secundo post Natalem FERDINANDI Regis contigit. Tertio
post 2 (oppositio autem vera non media attendi in Paschali celebra
tione debet, quæ igitur nunc 12 Martii secundum patres, secun
dum Theophilum & æquinoctii solidam rationem 19 Martii sancti
ficanda foret. Verum quia ecclesiastica consuetudo 16 Aprilis eli
git Dionisium imitans, cuius æquinoctium 21 Martii dies est, sit vt
similiter in 35 dies pascha ultra debitum finem producat, Soleq
in 5 Tauri gradu, impuro dicto, existente colatur. ¶ Neq
vero nos tantum hic fallimur, cum & Iudeis ipsis, quamvis egregie sapien
tes sibi hoc loco videantur, æquinoctii ignorantia imponat. Non
enim in primo, legi obtemperantes, sed secundo mense contra Mo
sen & edicta sua pascha adorant. Aequinoctium etenim statuentibus 13
vel 14 Martii contigit hoc præsentis 1539 anno, vt 11 Aprilis pa
schali solemnitati vacarunt, cum aliis si exquiram æquinoctii com
putationem sequeretur, legi suæ conuenienter 12 potius Martii
pomposas illas paschales peregrissent. Ita 30 integris diebus verū suū
peregre dices falsi sunt. Potest etiam alia de causa paschatis minus
stato tempore per omnem orbem culti varietas accidere, præter Mo
saicam traditionem & ecclesiā. Diuersitas namq
meridianorū non
vltimam paschatis variandi occasionem per regiones diuersas indu
cit. Telluris enim globositas efficit, vt à Sole tota terra simul & vno
momento illustrari nequeat, quæ res diem causatur. Verum dimidia
tantum parte dies, altera nox, & e contra, dum fit non vltima festiuitas
eis huius venerandæ varietas contingere potest. Cuiam enim terræ
partiluminarium oppositio videri potest, cuiam minime, vni post me
ridiem, alteri post noctis medium, ex quo fit, vt hic oppositio nem
ad diem Solis, ille ad diem Saturni nonnunquam conspiciat. Cui in die
Saturni apparuit, sequenti Dominica festum instat, Cui die Domini
ca cernitur oppositio, is mox octaua sequenti solemnitate sacra perā
git. Quæ res locum habet, si non vniuersalis quædam ecclesiæ con
stitutio per orbem euulgaretur. Sed quoniam hæc & huiusmodi ne
mini non per se obuia esse possunt, verbo attigisse satis sit.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM NONV.

Quibus anni temporibus, diebus, horis & minutis æqui
noctia contingat præsentissimè contueri.

lege, æquino
ctia per instru
mentum cōple
xus. Neq
&c.

lege. Infima &
inmo.

Instrumenti
partium summa
ria enarratio.

lineis nō liem
eis

VM HACTENVS PERMVL
TA super erroribus paschalib⁹ egerim
æquinoctii nomine, oportunit⁹ videtur
ostendere nunc quomodo possis omni
tempore eueniē illud certissimè agno
scere. Illud autem quo scilicet confite
ri quæat, figuram per quam hoc presta
re iuxta dies, horas & minuta nostro
more computata liceat, exhibui, ordi
ens ab anno Christi 1300 vsq
ad 3000
æquinoctia instrumentum completū
tur. Neq
fane ideo, quia ita opus fore
erediderim, sed quod palam facerem in tanto temporis spacio vernale
æquinoctium in Februarium vsq
retro cessurum, & quo vel sic falcem
maturius Kalendarii emendandi desiderium ecclesiæ inducatur. In
strumenti partes igitur primum, postea vsum accipe. Infima & inmo
bilis huius figuræ rota limbo consistat vno, circulari pleriq
cōserto, qua
rum singuli in partes 14 diuisi transuersalibus interstincti lineis sunt.
Sectionum quævis 14, diem refert, qui sunt 27 & 28 Februarii,
& duodecim Martii. Huius limbi extremitas alba nigraq
spacia vicif
sim gerit, quorum alba dies, atranoces denotant. Luxta lineam spa
cium candens transeuntem vides, M literam subinde adiunctā, quæ
meridie nota est. Linea nigrum dissecans, mediam noctem signifi
cat, N litera opposita. In spacio illo obscurior C & R literæ
reperiuntur, C occasum, R ortum inueniens. Sub dicto colore duo
decim gradus semper habentur, duodecim horas noctis signantes, si
militer sub candido 12 horæ diei continentur, in vicem iam albe, iā
atræ. Nox enim æqualibus cum die horis participat, quoniam dies
illi

CAESAREVM

illi æquinoctiali congruunt tempori, Numerus ille horarum tertio in
spacio centrum versus de 3 in 3, à meridie in mediam noctem, rur
susq
à media nocte in meridiem, nostro pto more scribitur. Quarta
huius limbi area dierum in se numerum vna cum nominibus suis con
tinet, vt, an dies sit Februarii, an Martii sciatur. Interim limbi parte
indices quidam occurrunt cum annis Christi singuli noti ab vno cen
tenario in alium, quorum primus 1300, nouissimus 3000 annos
(omnes à Christo nato intelligendo) gestat. Rota post hæc omnia vo
cundus C, tertius D, quartus E, quintus F literis insigniuntur, se
quilibet horum 20 annos sub se continet, ita, vt omniū summa 100,
qui integer centenarius est, constituat. In ventre autem istius instru
menti filum prominēt, vniuersali vsui accommodum. Et hæc de in
strumenti partibus sufficiunt. Inquisiturus quem diem anni præstitu
ti æquinoctium vernale vendiet, indicem rotulæ fixæ inspicat, mi
nore centenarium anno vel annis propositis gerentem. Huic dein
de reperto, indicem alium mobilem superiorem superlocans, in cuius
superficie quadrangula propositum currentem annum ultra inferio
ris indicis centenarium ostendet. Sicq
rotulam hanc meridiem In
golstadtensi quadrante, habebit. Quo facto annum propositum in
area numerorum requirer, vbi super filum æquinoctii vernalis in inferioris li
bo rotæ continebitur, ante vel post meridiem eueniens vel euentum.
Quod si exquiram aliquem centenarium aut præcisum deligas, ad
quem æquinoctium inuestiges, nullo iā amplius est opus labore. Nā
indices per centenarios distincti, neminem latent, per quos filum du
ctum ex centro, dicto citius æquinoctii tempus vel elapsum vel elapsu
rum manifestat. Quod si meridiem alio respondens æquinoctium de
sideras, vel loco alteri, locum est tabula regionum in tertio enunciatu
posita summe, qui si orientalius est Ingolstadtio, horas & minuta eius in
uenta in præsentis instrumento numera, à linea meridiem incipiens, id
est, à 12 (lineam dico cum M litera notatam) versus R, per iunc
tas horas seu minuta filum dirige, indice superioris orbis sub idem fir
mato. Rursusq
filum lineæ anni currentis ultra centenarium super
induc, & continuo in limbo rotæ inferne, diem, horam & minuta tem
poris æquinoctii vernalis extabunt. Iam si tres tantum dies, o
42 numero dierum Martii in quo æquinoctium cōtingit) adieceris,
diem, horam minutaq
Autumnalis æquinoctii, quod in Septemb
re accidit, habebis. Si vero locus occidentalis Ingolstadtio offerat, Ho
ræ & minuta eius per tabulam regionum inuenta, C versus numera
ri postulant, filo & ostensore, vdictum est, dispositis. Multo hoc
idem per exempla manifestius euadit. ¶ Imperatoris Quinti CA
ROLI annus 1500 natalis scribitur. Qui numerus, quoniam
per se centenarius est, minore opus opera fuerit. Filum itaq
mox su
per M ostensorem rotulæ inferioris (vbi 1500 habentur) ponis,
quod in limbo decimum diem Martii, horas 6 minuta 28 post me
ridiem (meridiani scz Ingolstadtensis) aperit. Cum autem Ganda
uim, vt supra, Cæsaris natale solum sit, iam per tertium pronuncia
tum ex tabula regionum Gandauum requirendum erit. Quod ille
occidentalius Ingolstadtio 39 minutis inuenitur, quapropter indicē
B super ostensorem M induces, numerabisq
39 minuta retro oc
casum versus, per quæ filum traductum, mox in limbo diem 10 Mar
tii, horam 5, minuta 49 pomeridiana, in quibus æquinoctium ver
nale accidit habitantibus sub meridie Gandauensis indicabit. His die
bus, horis & minutis addenti tres dies, hora 0, M 42, prodibunt
13 dies, 6 horæ 31 M Septembris æquinoctii autumnalis tem
pus. ¶ Alia demonstratio lucidioris intellectus gratia sit ista. In
fima lucatan nomine auspiciis diui CAROLI inuenta ad Christianæ
fidei sanctimoniam conuersa, distans ab Ingolstadtio occidentem ver
sus horis 6 M. 40 Ibi si scire laboras quando diei nox fiat par, hoc
1539 anno, tum ostensorem B literæ M connecte, ab ipso B oc
casum versus, horas 6 M. 40 numerans in limbo exteriori rotulæ
mobilis, filumq
per ea diducens, in limbo exteriori rotæ immo
bilis diem Martii 10 horas 10 Minuta 12 ante meridiem tem
pus æquinoctii lucatani cernes. ¶ Regi FERDINANDO an
nus 1503 natiuus fuit, oriundo in Medina Hyspaniæ vrbe, cen
tenarius est 1500, quare B super M inferatur, occasus ratione,
quia Medina Ingolstadtium hora 1 M 12 superat, hora 1 M 12
versus occidentem à B in limbo mobilis rotæ querenda erunt, per
quæ filum trahetur, indexq
B sub idem reducetur. At filum per li
neam tribus annis proximam directum, in limbo immobilis rotulæ
diem Martii 11, horam 10 M 43 ante meridiem ostendit. Eo ipso
igitur minuto Sol principium Arietis ingredi Medinæ incolis dici po
test. ¶ Verum ne quid deesse conueni possis, loci orientalis intel
ligendi viam quoq
aperiam. Hierusalem Ingolstadtio est orientalius
horis 2 minutis 24, quo loco si sciturus æqualitas diei & noctis quo
die & hora anni natalis supradicti regis scz Ferdinandi, qui est 1503
euenit, tum impone B, vt nosti, literæ M, numerando cōtra oriē
tem à B duas horas 24 minuta, & hoc in mobilis rotæ limbo, filiū
per ea duc, indice B subducto. Iam si filum lineæ trium annorum
infer, tum illud in limbo fixi orbis 11 Martii, horas 2, M 19
pomeridiana, horologio Hierosolymitano cōgruentia, aperiet. Quo
niam autem sola B litera hucusq
vsi sumus, non abs re fuerit adhuc
altero dogmate rem planiorem reddere. Esto vero tale. Aequinoctiū
vernale ad annum Christi 1598, si nosse velis meridiem Ingolstadtie
si cons

Quotidie
æquinoctia
annuunt
inuestigant

inferne diem
horamq
minuta
noctis & ho
ram &c.

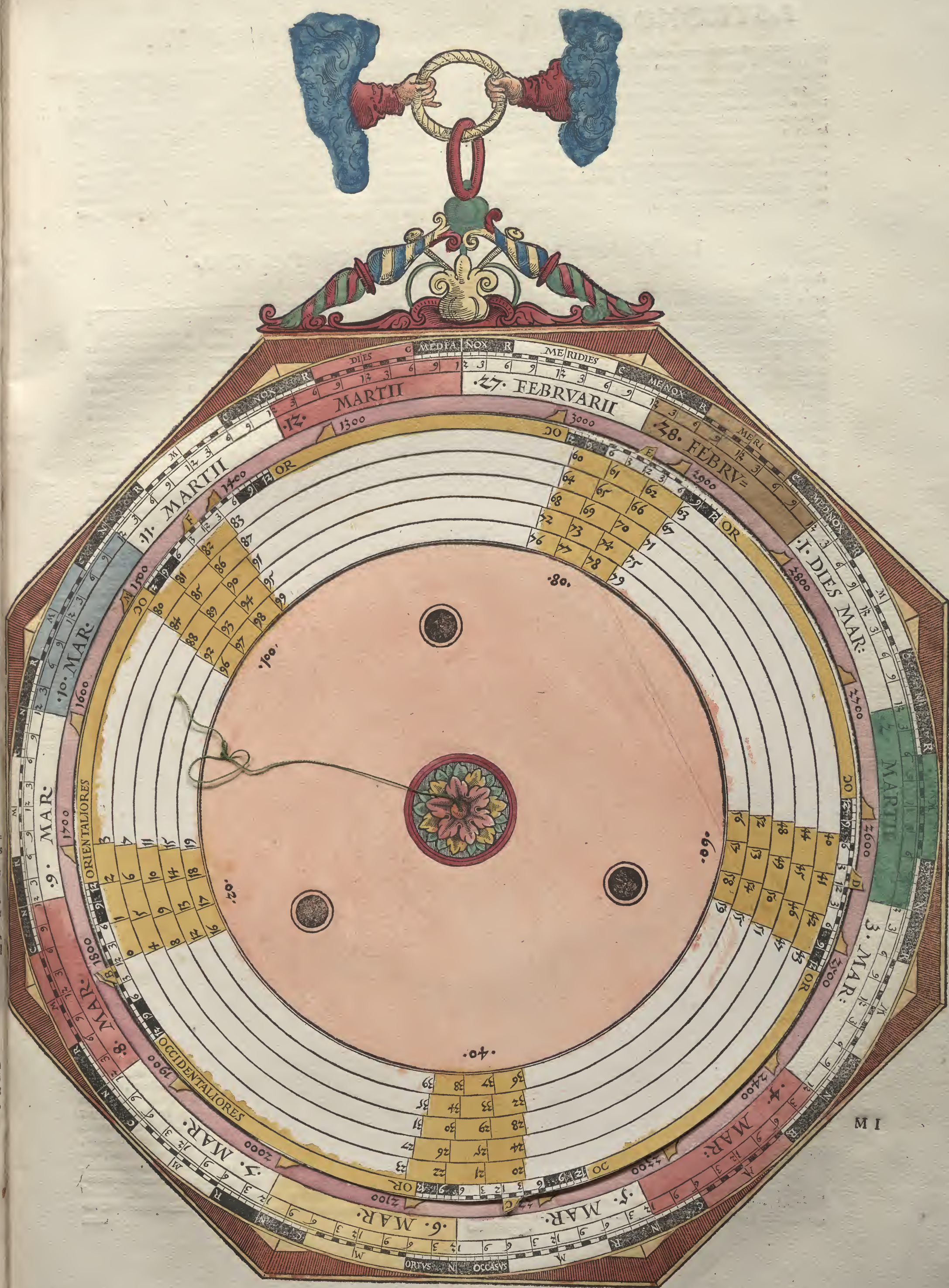
Exemplū
CAROLI
Imperatoris

Locum Inge
la occidentis

nomine & an
spiciat diui C
minuta ad Chri
stianæ &c.

Exemplū Re
gis FERDI
NANDI

Quotidie
æquinoctia
Regiōnū
centraliū
inueniuntur

ASTRONOMICVM

sentaneum, 98 annos penes ostentorem F inuenis, ideo F literam indicit M centenarij 1500 applica, filumq; super lineam 98 annorum dirige, quod in instrumenti limbo diem Martij 10 hora 0 m 55 post meridiem indicabit. Cui si numero adicias tres dies, horam 0 minuta 42, redundabunt dies 13 hora 1 m 37 Septembris, quo tempore æquinoctium Autumnale futurum erit. Itani fallor abunde instructus es, quo pacto sit æquinoctium duplex quotannis indagandum, itidem & pascha secundum ecclesiæ ritum. Cum vero concilijs visum sit Christianis pascha nobis cum Iudeis celebrandum non esse, non inconsummum videtur huius rei quoq; paucis meminisse. Iudeis lex Moisaica præscribit, Luna decima quarta mensis primi honorandum paschale festum, id quod ipsi, propter ignorantiam æquinoctij

TABVLA PASCHATIS IVDAICI AD CENTVM SEXAGINTA annos sequuturos supputata.

Anni dies					
1540	23 Martij die Martis	1580	31 Martij die Iouis	1620	8 Aprilis die Saturni
1541	12 Aprilis die Martis	1581	21 Martij die Martis	1621	27 Martij die Martis
1542	1 Aprilis die Saturni	1582	8 Aprilis die Solis	1622	16 Martij die Saturni
1543	20 Martij die Martis	1583	28 Martij die Iouis	1623	5 Aprilis die Saturni
1544	8 Aprilis die Martis	1584	17 Martij die Martis	1624	25 Aprilis die Solis
1545	28 Martij die Saturni	1585	4 Aprilis die Solis	1625	29 Martij die Martis
1546	18 Martij die Iouis	1586	24 Martij die Iouis	1626	1 Aprilis die Saturni
1547	5 Aprilis die Martis	1587	13 Aprilis die Iouis	1627	22 Martij die Iouis
1548	24 Martij die Saturni	1588	2 Aprilis die Martis	1628	8 Aprilis die Martis
1549	13 Aprilis die Saturni	1589	22 Martij die Saturni	1629	29 Martij die Solis
1550	1 Aprilis die Martis	1590	9 Aprilis die Iouis	1630	18 Martij die Iouis
1551	22 Martij die dominica	1591	30 Martij die Martis	1631	7 Aprilis die Iouis
1552	9 Aprilis die Sabati	1592	18 Martij die Saturni	1632	25 Martij die Solis
1553	30 Martij die Iouis	1593	7 Aprilis die Saturni	1633	16 Martij die Saturni
1554	18 Martij die dominico	1594	26 Martij die Martis	1634	3 Aprilis die Iouis
1555	6 Aprilis die Sabati	1595	15 Martij Saturnis	1635	24 Martij die Martis
1556	26 Martij die Iouis	1596	3 Aprilis die Saturni	1636	10 Aprilis die Solis
1557	16 Martij die Martis	1597	22 Martij die Martis	1637	30 Martij die Iouis
1558	3 Aprilis die Solis	1598	11 Aprilis die Martis	1638	20 Martij die Martis
1559	23 Martij die Iouis	1599	31 Martij die Saturni	1639	7 Aprilis die Solis
1560	11 Aprilis die Iouis	1600	20 Martij die Iouis	1640	28 Martij die Saturni
1561	1 Aprilis die Martis	1601	7 Aprilis die Saturni	1641	16 Martij die Martis
1562	21 Martij die Saturni	1602	27 Martij die Saturni	1642	5 Aprilis die Martis
1563	8 Aprilis die Iouis	1603	17 Martij die Iouis	1643	25 Martij die Saturni
1564	28 Martij die Martis	1604	5 Aprilis die Iouis	1644	14 Martij die Iouis
1565	17 Martij die Saturni	1605	24 Martij die Solis	1645	3 Aprilis die Iouis
1566	4 Aprilis die Iouis	1606	29 Martij die Saturni	1646	21 Martij die Saturni
1567	25 Martij die Martis	1607	2 Aprilis die Iouis	1647	10 Aprilis die Saturni
1568	13 Aprilis die Martis	1608	22 Martij die Martis	1648	28 Martij die Martis
1569	2 Aprilis die Saturni	1609	9 Aprilis die Solis	1649	18 Martij die Saturni
1570	21 Martij die Martis	1610	29 Martij die Iouis	1650	6 Aprilis die Saturni
1571	10 Aprilis die Martis	1611	19 Martij die Martis	1651	27 Martij die Iouis
1572	29 Martij die Saturni	1612	5 Aprilis die Solis	1652	14 Martij die Martis
1573	19 Martij die Iouis	1613	27 Martij die Saturni	1653	2 Aprilis die Saturni
1574	6 Aprilis die Martis	1614	15 Martij die Iouis	1654	23 Martij die Saturni
1575	26 Martij die Saturni	1615	4 Aprilis die Martis	1655	12 Aprilis die Iouis
1576	15 Martij die Iouis	1616	23 Martij die Saturni	1656	30 Martij die Martis
1577	4 Aprilis die Iouis	1617	10 Aprilis die Iouis	1657	19 Martij die Iouis
1578	23 Martij die Solis	1618	31 Martij die Martis	1658	8 Aprilis die Iouis
1579	11 Aprilis die Sabati	1619	20 Martij die Saturni	1659	27 Martij die Solis

PRIMAE PARTIS CONCLVSIO

QVIDEAS, Lector amice, me omnino tui verè colendi natū, pro huius astronomici parte prima claudenda, theorema quoddam subici, in quo veluti præfenti arena ob oculos cernere quæas, ad quid astrorū motus hactenus per totā hanc operis partem, fusillimè traditi, conferant. Tale autem est, quod quam maxime humanitati prodesse valeat, cuius iuvandæ gratia, nihil non paratus subire perpetuo sum. Dies autem Criticos, id est, iudiciales, quorum præcipuus apud medicos usus in curationibus existit, nondum præfentes, sed instantes inuenire soletter docet. Vnde nī fallor, liquere prædictis fat potest, quam astronomiæ scientiæ non tantūmodo voluptati, verumetiam vtilitati humanæ seruire soleat. Quod theorema, licet succinctum sit, nihil tamen in eo, ad meliorem astronomiæ declarationem, desiderari à quoquam putauerim.

ENVNCTIATVM QVADRAGESIMVM & vltimum.

Dies Criticos, id est, iudiciales, medicis in morbis iudicandis necessarios, per instrumentum hoc subnexum, citra operam computi inuenire.

APud omnes in confesso est, astra quædam diuinæ virtutis esse instrumenta, per quæ vniuersum illud gubernari credimus. Syderum enim opera, effectus seu inclinationes, seu influentias dicas, diuinæ providentiæ quædam esse documenta, quæ est qui neget? cum nihil non in hoc mundo iuxta astrorum dispositiones affici videamus, quamvis omnia in deum referri soleant. Quæmadmodum autem non securi, operis cuiusvis structuræ tribueris, sed fabro, qui hæc vitur, sic astrorum effectus, qui motus eorum runderem consequuntur, non ipsi astris, sed deo, illa regenti, gubernatig; causæ, veluti primariæ, ascribere debemus. Huiusmodi astrorum cursus & motus multiplices, nobis, cum Deus Optimus Maximus patefaciat, coelumq; ipsum librum tanq; apertum, in quo futura per stellarum & luminarium transcursum significatur, reducat, pauca & nos super his, quæ ex eo nobis libro collecta sint, dicere instituius, quæ & maxime de his, quæ ad humanā pertinere salutem videntur, quæ in parte licet medicinæ vigilantibus in primis commodare quæamus, non solum tamen his, verum sed alijs quoq; rationem suæ valentiniis habituris saltem non postremam prodesse animus est. Tamest illorum gratia medicorum præcipue, qui astrorum expertes sunt, facit

CAESAREVM

æquinoctij in 13 vel 14 Martij ab illis translati, nequaquam pressa re possunt. Ad hoc æquinoctium licet nihil dubij ingerat, traditionibus tamen propriis irrecit solent. Nam si 14 lunam secundam feriam, id est, diem Lunæ incidit, cum pascha die Martis exequi solent, & si diem Mercurij plenilunium occupat, Iouis diem in pascha recipiunt, aut si Luna 14 die Veneris occurrat, iam cum paschate in Saturni diem transeunt. Id quod nulla scriptura cõsuetur aut cogit, si proprijs constitutionibus non ita strictè deuocentur, Lunæ enim, Mercurij Venerisq; dies effugere ne scz pascales fiant perpetuo, nescio qua superstitione laborant. Sed vt oculis deprehendere quæas Iudeorum quotanne pascha sequentem subordinauit methodum, per 160 annos certa supputatione examinatum.

ASTRONOMICVM

Quia putauerit hoc nobis aliquis, nec immerito, fatemur enim, non astrum namq; consilium securi, certius & præsentius mederi laboranti bus poterit. Quanta enim vis sit dierum iudicialium, quos Criticos vocant, nemo doctorū ignorat. Quanta etiam necessitas obseruandæ Critis medico incumbat, tū alij, tū Ptolemæus, naturæ scitissimus auditor 60 Centiloquijs suis ditione hortatur, his verbis. Super ægrotis criticis dies inspicere, ac Lunæ peragrationem in angulis figuræ 16 angulorū. Vbi enim eos angulos bene affectos inuenieris, bene erit labor, quoniam nō nihil obcuritatis in se habet, astronomiæq; tiribus nō vltimo adeo obuia sunt, euidētiora planioraq; reddā. Sciedū ergo primo quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis expulsiō, ex quo constat, quid vocabulum CRISIS significet, ægrotis, græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Critis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiel delinquentis exp

ASTRONOMICVM

DE DOMIBVS COELI

¶ Domus coeli prima dominus eiusdem, egrum, interrogatorem siue consultorē perpetuū referunt, Septima vna cum domino Morbo, Decima vna cum domino Medicum, qualis scilicet & qua fortuna morbo sit occurrus. Quarta & dominus eius Medicamen, quem scilicet vsum affecto sit allaturum, significat. Sexta octava & duodecima, loca morborum referunt. Quocirca quocumque planeta melior aliquem ex quatuor angulis incoluerit, siue dominus anguli cuiusvis ex illis fortior nator, liber, potens, nec impeditus extiterit, tum anguli istius felicius iudicium consequitur, sin minus, contra fiet.

Vnde Crises
auspicanda sit.

¶ Tempus nunc ad Crises vocat. Nunc enim & quales sint & quo pacto futurae praesciantur, dies insuper Indicatuū & Vacui & Intercedentes quomodo noscantur doceamus. Studiōsimē ergo expiscaberis a laborante principio quoniam temporis momento, pecius habere sentierit, id quod vltimus morbi principium vocabitur, aliā inuasio nis hora dicta, tempus est, quo eger se laborare percipit, utpote, solitis operationibus impediri sentientibus, quod quidem in morbis acutis, & his qui subito inuadunt animaduērsu facile est. Atqui cum solet 7 14 vicissimque primo diebus, subinde pugna quadam inter morbum & virtutem nostram oriri, dies eos vocarunt Astrologi Criticos. Alios autem Criticos interfectos, in quibus pariter, sed remissior pugna contingere vult, Indicatuos dixerunt. Adhuc etiam alios ab illis Iudiciis & Indicatuus, in quibus inbecille admodum naturae & morbo certamen impendēret, aduerentes, Intercedentes nominarunt. Motum enim lunarem hac in re sicut in omnibus, (ut cuius occasione humores & omnia haec infima planetarum sine affici scirent) feruantes intus, 10 angulos in Zodiaco lunares, in quibus Luna consistens naturae suppetias contra morbum de bellandum ferret, deprehenderunt. Nihil vero est, quod te moueat hoc in loco, quod Arabes non imitemur, qui partitionem hanc angulorum in aequatore, non autem in Zodiaco, & id cum Ptolemaeo, ut ipsi putant, statuunt, cum re vera Ptolemaeus id nunquam somniarit, nec dum sentierit. Hic mihi si fidem non habes, Pontanum alioquin relege. Angulorum autem singuli 22 1/2 gradus habent, veluti sequens figura distincte aperit, in qua primo index quidam cum signo X occurrat, qui gradui Lunae in affectu principio adducitur, vnde linea quadam albicans per centrum instrumenti, in quo cum alia rectos angulos efficit ducta limborum procedit. Binā illa linea instrumentum in 4 partes fecant, locaque Crisium in Zodiaco monstrant. Crises illae ob discrimen aliarum atre pinguntur, in quolibet medio duarum Criticarum alia est Indicatuū nomine. Deinde inter Criticam & Indicatuū semper interponi solet alia, Intercedens dicta. Ita quaelibet ex his quarta 4 in angulos paritur, quos si connectas, 10 cerues, quemlibet eorum intervallo 22 1/2 graduum ab alio separatam, quod intervallum, Vacui dicitur, dum a Luna peragrat. In diebus ergo iam dictis qui futuros nosse desiderat, indicem X loco Lunae, quo ad fieri exacte datur adiungat, loco inquam quem Luna morbi inchoati tempore coluit, sic enim factis reliquis omnes tam Criticos quam Indicatuos & Intercedentes (silo lineis singulatis ad motu) ob oculos in Zodiaco per gradus & minuta signatos cernet. Natura enim hac in parte curiosior est, neque morbum prius aggressi tur quam auxilii tempus presto sit, id quod potissimum quadraturae & oppositiones asserere solent. Quarta enim & oppositi aspectus ideo Crisim efficere verē solent, quod his temporibus non amplius humori a principio peccanti Luna adit, sed aduersaria huic inueniatur, naturaeque potius stimulet, oppugnatrix morbi verius. Illos autem Lunae aspectus non solum obseruabis quadam sex & oppositionem, sed etiam alios qui Indicatuos & Intercedentes causant, semper tales intelligendo a morbi incipientis gradu factos, quoniam & tunc Luna quid futurum de Crisi, id est, an salubris necne, euentura sit, ostendit, id quod perfectius iudicabitur tum demum, si figuram coeli secundum illud tempus extractam perspexeris. Si tempus post hac Criticum, Indicatuū vel Intercedens scire velis, vide quo die Luna gradus illos ingressura sit, qui a lineis dierum illorum ostenduntur. Sic, meridiem cuiusdem diei inspicere, quo in loco Lunam habeat, quae res per organum Lunae vel per Ephemerides aequē sciri potest, loco Lunae ad meridiem accepto, aduerte num gradus Criticos vel Indicatuos &c. cum superer necne, si enim excedit, tum hora Crises vel Indicationis post meridiem eueniet, qua propter in quor gradibus fiat excessus notandum est, pro quolibet gradu horam 1 m 52 vel si maius simplicius, horas 2, & pro dimidio gradu horam vnam vel 4 m minus, si ad vnguem vis, computando, sic enim proximē aut perfectē horam inuenies, quia natura cum morbo certamen firmitura. Si vero locus instrumenti meridiem requisito minor inueniatur, similiter graduum numerum in horas ante meridiem partire, vno gradui duas vel 1 cum 52 m tribuens, & prope verum horam Crises vel Indicationis &c. habiturus es, & hoc secundum Lunae motum medium. Quod si exactius adhuc desideras, motum Lunae diurnum diei proposito debitum quaerito, vnde facillimē proportionum regula horam inuenies hunc in modum. Primo loco motum diurnum, Secundo loco 24 horas, Tertio vero distantiam loci Indicatuū a meridiem ponas, ut, motus diurnus dat 24 horas, quid distantia? Perfecta regula, quotiens horas & minuta remittit.

Institutio instrumenti
pro Crisi indaganda.

Qua ratione
Crisis contin-
git.

Quomodo
Crisis horali
inquirenda.

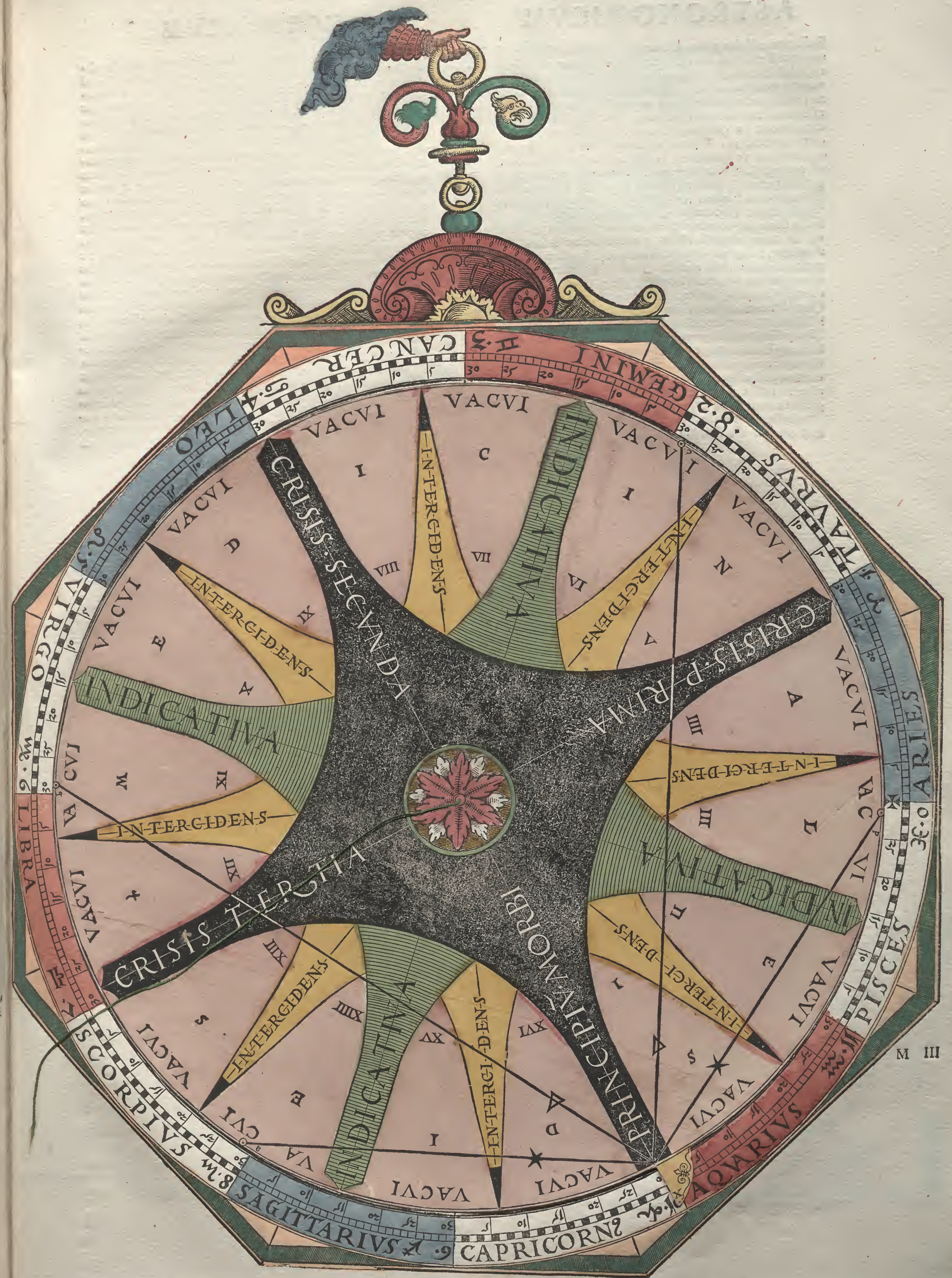
CAESAREVM

mittit. Hac obseruata cautione interim, q si distantia sit antemeridiana, quotiens dematur (ut si prodant horae 3 antemeridiana, iam subtrahantur a 12, & dicatur hora esse 9 antemeridiana), iam dianus vero per se relinquatur, quotiens, quicquid creat & a meridie nuncupatur. Quandoquidem vero Luna non aequalem indies motum peragat necesse est, dies quoque Crisium inter se variati, nec in eum secunda Crises apparet, & ratio est, quod tam crebro illi de morbis praesertim acutis indicent □ & 8, quorum alter in 7 mo, alter in 14 to die ferē contingunt. Est etiam tertia Crises, quae 20 die sepius aut 27 accidit, propter quadram aliam. Diebus itaque Criticis omnibus habitis (quod de Criticis loquitur, idem de aliis quoque Indicatuus & intercedentibus dictum volo) figuram coeli erige cum planetis & stellis fixis, praesertim insignioribus in Zodiaco vel prope hunc sitis, in eadem collocatis. Hoc facto locum ante omnia Lunae contempe, eius accidentia singula memoria excipiens fideliter, sex aspectus, passionem, secundum omnium aliorum planetarum motus, utrum bene uolos, maleuolosque sustineat. Simile iudicium de stellis fixis fac. Hec enim si omnia decentes fuerint sortita locos, Crisim proculdubio bo Lunam videns, omnia contraria & infausa, naturamque morbo sic cubituram iudicabis. Nisi cum indicis praesentibus morbi sic pugnet, aut aspectum infortunia in Haere, id est, similitudinibus suis consistant, id quod salutis exemplum ponere solet, quam per accidens, ut si affectus sit flegmaticus, id est, Frigidus & humidus, Luna vero radiatione quadam communicet Marti calido & siccio planetae, vel econuerso. Aut si in morbo bilioso Luna frigidus & humidus alium incolat, Planeta enim tunc est per se obesse solet egritudine, sua tamen natura aduersatur adeo, ut virtuti naturali contra morbum potius auxilietur. Simile quiddam de prosperioribus stellarum tam fixis quam errantibus ceteris statuitur. Nam si harum aliqua morbo in crasi, id est, temperatura disconuenit natura sua, Crisim res morari videtur, quam tamen ob genuinam bonitatem non omnino tollit. Iudicium est par in omnibus 10 figurarum angulis, mo animaduērsu, scilicet, quod in criticis angulis pugnae vehementiores oriuntur quam in alijs soleant, propter euidens dissidium signorum, quod ratione qualitatū & sexus in quadris & oppositionibus habent. Medice autem in Indicatuus, & quasi nullum in intercedentibus discerni reperire est, quare leuissima his posterioribus, naturae & morbi prouocatio sentitur, nisi forsitan accidens aliquid grauioris luctus causam inferat, quemadmodum si Luna planetis vndique iniquioribus pressa, locoque deiecto & infausiore circumsperta per talem intercedentem esset, indicatuū autem figura Lunam rursus benigniorem per omnia exhiberet, tum enim haec dies alia feliciore esse cur non possit? Re ipsa Indicatuū & Intercedentes aspectus dici nequeunt, quia tamēuiciniore aspectus quam alia loca sunt, ideo cum a Luna permeantur non infrequenter natura insurgere egritudines aduersum, materias earum digerendo coquendosque conuenit. Non praetermittendū hoc quoque, scilicet, in die critico plerumque egrum mori, Luna cum aliquo planeta maligniori coniuncta vel aspectu infelicio participante, & maxime conuulsi in temperamento planeta cum morbo existente. Contrarium porro si planetis & stellis fixis secundioribus saltem ingatur, fieri. Fit & aliquando Crises 5 die, Luna * occupante, vnde decimo quoque Δ Lunari existente. Sed his quas iam enumeramus potissimum rationibus nempe accidentium vltimūuenit. Neque vero repugnat illud Hypocretis, Quartus index Septimi, ubi quare tum & non quintum nominat Hypocretes. Cum etenim ille de criticis praeccepta regulat quadam methodo vellet astrorum imperitoribus non omnino ignoranda tradere, septimum autem & 14 Criticos tanquam insigniores exprimit conatur, per quatos incederet tum iudicauit, ideo factum sanē ut quartum potius quam quintum interseferet Criticos velle, sicut etiam 11 potius quam 10 eadem de causa, quam trinus tam in 10 quam in 11 incidat, & per consequens etiam Crises. Eodem modo 20 dixisse Hypocretem putaueris & non 21, cum tamen non minus 21 q 20 iudicia eueniant. Porro Crises mutari solent non modo syderum ratione, vni audiuimus, sed aliarum quoque rerum quae medicis numero sex sunt, quae distichum cuiusmodi comprehendit.

Materies, Virtus, Medicus, Symptoma, Minister,
Sydera, tot crises euariare solent.

¶ Sed quomodo singula fiant non est praesentis instituti docere, ubi praeter astronomica nihil promittimus. Ad propositum igitur reuertentes reliqua percurramus. Luna vel in morbi principio, vel in Crisi quacumque aspectu carens alio simpliciter neque bonum neque malum significat, verum in huiusmodi aliquo tempore si cuius planeta rum conspiciatur naturam eiusdem tam aequi quam iniqui, sequi solet, infirmo quilibet ingerens. Quod si morbi principium Lunam obtineat aliquo aspectu participat, praesertim die Critico post, crissimum pediri contingit. Egritudinis initio si Luna quatuor angulorum aliquem occupet, tū accedens indicii certū in significato qualicūque fuerit constituit. Pasa

Cause
nomis Crises

ASTRONOMICVM

Passa vero eclipsim Luna, crisis tempore, indicium est malæ. Eodem tempore si planetam sub radijs Solaribus constitutum inspiciat Luna, nihil definiendum erit, quia paulopulus nihilo/ imò nihil omnino virtutis hic aspectus obtinet, similiter in Crisibus iudica, nisi Saturnus aut Iupiter aspiciantur, qui 6 gradibus à ☉ elongati & orientales, tum vna vim suam ostendere possunt, sicut & si Mars, quem tamen oportet 10 gradibus ad minus à Sole distare orientalem, reliquos autem ad 15. Nam si eorum aliquis cum Luna aspectum efficiat remotior 15 gradibus à ☉, signum non boni fieri solet. Tres illi, occidentales si sunt, id est, post solem occidunt, remotiores 15 gradibus, prauum quiddam similiter testantur. Venus & Mercurius soli orientales & minus 15 gradibus à sole remoti, iniquiores sunt significatores. Hoc temporis si fiat signum ascendens Aries vel Libra, & Luna angulorum aliquem possideat, certissimam crisin in ☐ vel ♀ Luna progressa afferet. Luna itidem aucta lumine, morbo incipiente, Soliq; aut Marti simul conspecta, significat egrum periclitatum letaliter, tunc quando ☐ vel ♀ sui gradus atigerit. Sed si aucta lumine Saturnum intueatur, tunc in ☐ vel ♀ conspecta post, egritudinem adaugebit, ita tamen, ut eger sit euasurus, tamen si eger. Quod si numero & lumine simul aucta Saturnum intueatur Luna, nulla infirmitatis variatio est sequutura, illa ☐ am vel ♀ nem efficiente. Non posthabendum quoq; illud egrorum subinde grauati diebus quibusq; Lunam aliquot infestius lumen aspiciat, & eo grauius affici, si lunam contingat in termino aspectus infortunati consistere, veluti eundem postea ægrum saluari rursus & reuelare contingit, secundo aspectui rursus accedente Luna. Luna sub initio tempus crescens, si ignum sit morbum in ☐ to vel ♀ to, salutiferis tantummodo radiis præsentibus finitum iri, infortunatis vero accedentibus ægrum letaliter omnino affectum iri. In huiusmodi figura cœli ad morbi principium

CAESAREVM

capitulum erecta, septima domus diligenter inspicitur, in ea enim planeta malignior si locetur, aut alius radijs suis eum comprehendat, vel si dominus domus infeliciores sit, quoniam medicus significator, qui doctorem deferendum, & alii deligendum, Coniunctio ☽ & ☿ in occasu affectus si Lunam cum Marte vel alio calido & sicco sydere, & maxime cum sup̄ fortitudinis receptione conuenientem habeat, morbo itidem calido & sicco existente, certus sis eundem ita auctum post, secus vero, si frigiditate morbus præpollat. Fieri potest ut 2 et 3 licet bene uoli prædicentur, ægro tamen officiant, idq; si in natiuitatibus laborantium, loca morborum, id est, sextam 8 & 12 domos incoluerint. Per hæc autem ex natiuitate certius de morbi statu astrologum iudicare potest nemo non videt. Deinceps Luna, Solis, & aliorum planetarum beneficia, id est, optimas eorum in angulis constitutiones breuiter absoluemus. Primus est felicitatis status, cum benefica stella fortunæ ipsæ cū Luna in angulis cōiunguntur, Secundus, si benefica irradiationib; à beneficiis stellis illustratur. Tertius si à fortunis ipsis beneficiis stellis corpore vel lumine circūdatur ante vel retro. Quartus si autoritatib; fortunæ fuerint collocati Luna vel Sol vel planeta vel anguli, ut in suis finibus, domiciliis, altitudinibus, triangularitatibusq; &c. Quintus si in suis similitudinibus, quas Haitez vocant Chaldei, reperiuntur. Sextus si in cardinibus vel succedentibus. Septimus si cœco despotæ anguli, id est, loci dominus quem hospitorem dicunt, bene etiam affectus sit. Tot sunt conditiones vel status, vel constitutiones euentuum prosperiorum, totidemq; prælagiorum malorum contrariæ dispositiones inueniuntur. Adde morbos acutos & veloces Lunæ, Cronicos vero, id est, eos qui longiori tempore durant siue tardos, Solis cursum imitari. Et hæc de Crisibus, diebusq; criticis dicta sufficiant.

Meteoroscopion planum Apiani

ASTRONOMICI CAESAREI PARTIS PRIMÆ FINIS.

ASTRONOMICI CAESARIS PER PETRUM APIANVM CONCINNATI PARSE CVNDA.

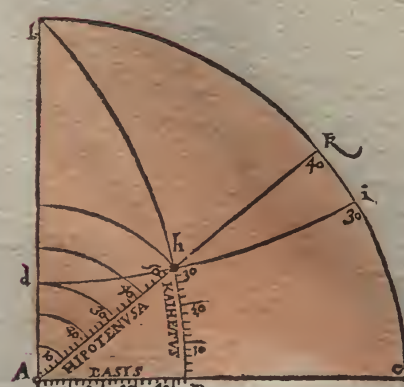

ASTRONOMICI HVIVS PARS altera totius primi mobilis commoditates seu usus completitur, quae omnia prius per instrumentum, meteoroscopii planum nuncupatum, ostenduntur, post demonstrationibus geometricis firmis, et approbationibus, hoc subsidio sinu cordarumq; computi. Admonitum tamen lectorem prius hic volo, ne omnes meteoroscopii praesentis usus arbitretur simul tradi, cosmographicos nempe proprio in volumine est visurus vberim, ubi etiam discet non modo per hoc & istiusmodi meteoroscopia plana, quibus huius negotii deprehendi posse, verum etiam per numerale quoddam meteoroscopium insuper adhuc adiectum. Praeter haec tamen si quis desideret meteoroscopiorum a me reperiendorum vulgariorumq; structuras, seu fabricam, illum ad planisphaerium nostrum referam, ubi praeter illud, & alia scitu digna, omnium penes astronomorum reperiet instrumentorum structuras, ut sic loquar, siue compositiones. Sed quamvis nemo non cordatiorum reliqua primi mobilis commoda, ex iam proxime sequenti triangulorum enuntiatio sufficienter haulerit, nihilominus tamen adhuc rem magis apertam rudioribus esse cupiens, observationes quasdam cometarum pro colore phone subnexui.

ENUNTIATVM PRIMVM

Instrumenti partes summam eiusdemq; usum omnem brevissimis colligere.

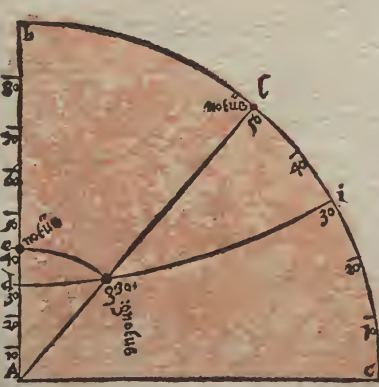
Organum

Basis quadrantis Primi

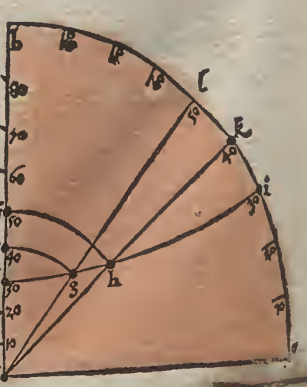
Basis quadrantis Secundi

Basis quadrantis Tertii

Basis quadrantis Quarti

Basis quadrantis Quinti

ASTRON. CAESAREVM

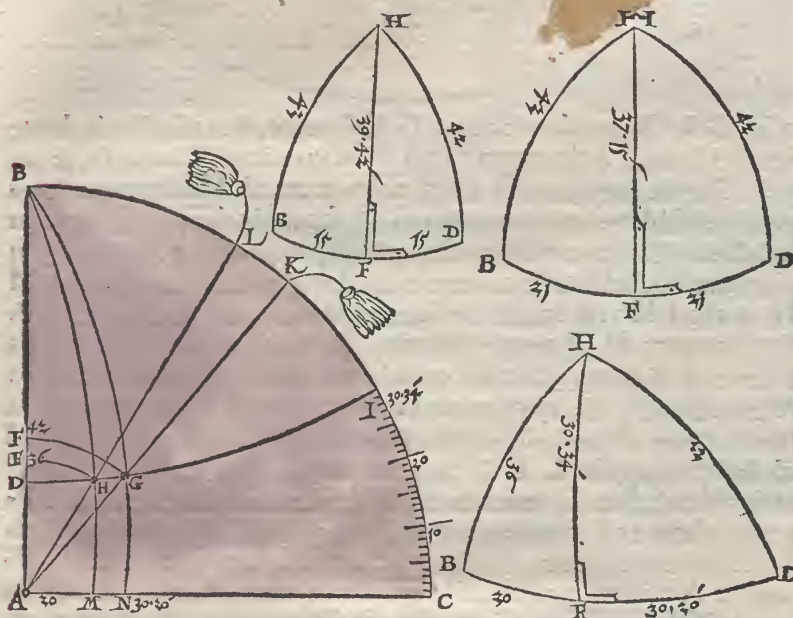
ORGANVM HOC CVINO men meteoroscopio est, eo quod ea quae cumq; in sublimi considerantur, in hoc veluti ob oculos ponimus, quatuor partibus constat. Lateribus duobus, limbo & area. Per haec enim quatuor, sphericum trianguli negotium omne, sphaerica quidem trigoni singula commoda quadrantibus quinque, ostensurum sum clare, eandemq; exemplis euentibus, mis approbaturus, simulac instrumentum membra declarauero. Sciendum itaq; duplicem additum ad hoc organum patere, quorum primus arealis, secundus lateralis dicitur. Arealis in instrumenti area, lateralis in linea A B seu limbo BC absoluitur. Duo autem ad ingressum huiusmodi desiderantur, per quae alia duo velut adhuc incognita eliciuntur. Adhuc, quia in omni trigono rectangulo sphaerico quinq; scitu necessaria se offerunt, idcirco duplici opus est ingressu, quando simpliciter hoc idem confiteretur. Lateralis introitus bisariam haberi potest. Primo si numerus aliter lateralis in linea A B inuentus cum margarita notetur. Deinde si filum in limbo promotum laterali numero alii superducatur, sic enim margarita numerum arealem ostendit, qui inter lineas transierit continetur. Numerum istidem fundamentalem, ut sic dicam, seu basitatem in A C per circulum ex B littera cadentem, perq; margaritam in A C usq; porrectum indicat, ut in exemplo liquet. Numerus lateralis alter 40, alter vero 50 graduum sit, vno 40 teneat in linea A B in puncto E. Filum autem latus aliud, gradum secus 50 in limbo, quod sit in puncto L, exprimat, & margaritam circumlunum transierit 30 vix graduum in puncto G dederit, quod si ex quilibet tractes, gradus 20 m 30 occurrunt. Qui rei demonstrationem aperitissimam tertius quadrans exhibebit. Secundus introitus di modis iste est. Gradus 50 requiratur in linea A B, cui margarita superlocetur, postea filum si tendatur per 40 aequae ac prius 30 gradus ab vnione scindi videntur, id quod in primo quadrante per litteram h insinuat. Adhuc quomodo verius cognoscantur numeri areales, qui per transfusiles circulos significantur, quarto in quadrante propolui. Quin etiam noto iam altero laterali, arealis ingressus arealis dicitur, idem duplici via absolvendus. Prima, laterali numero in linea A B quaesito, margaritamq; ad eundem ducta, filum in limbo donec arealis circulus a margarita contingatur, hinc inde promotum filum in limbo numerum lateralem alterum designat, quam rem secundus quadrans habet. Secunda, lateralis numerus iam notus accipitur, per eumq; ubi filum transiitum est, quoniam loco arealis numeri arcum secet, obseruatur, illuc enim vno figurat. Postea vero filo super lineam A B deducto numerus alter lateralis a margarita ostenditur, id quod in quadrante etiam secundo imaginari licet, si punctum est ignotum sit. Iam per numeros binos cognitos tertium ignotum inuenire didicisti. Quartum igitur ubi habeam pariter, quadratem primum inspicere, in quo numeri omnes tam noti quam ignoti continentur, ubi etiam quartus offenditur, qui in triangulo eodem basis dicitur. Nunc ad numerorum nomenclaturas veniendum. Quorum primus est, qui meteoroscopii trianguli representat, per A B lineam indicatus. Lateralem vnus super lineam A B quaerendus semper lineam A C par existens. Secundus numerus per arcum C B significari solet, nihil aliud existimandus quam angulus A trianguli H A M. Tertius arealis dicitur in arcu transfusali D I reperiendus, latus H M referens, quod trianguli $\frac{1}{2}$ & $\frac{1}{2}$, quasi dicas latine perpendicularum, significat. Quartus vocatur trianguli basis, id est fundamentum & in linea A C quaeritur, haec basis noscitur sedulo per punctum H, Nam H D linea totidem, gradus quot linea A M continet. His ita numeris adicere potes, quintum insuper, per angulum H istius trianguli intelligendum, quem si reperire forsitan malis triangulum inuertas nec cessum est, ita ut ex H M basim constituas, A M vero Kathetum, hoc enim facto angulus H in punctum A recidit. Et arcus R C quantitatem anguli A exhibet. Hoc igitur pacto, & his regulis totius primi mobilis negotium, si modo non plane communi sensu caereas adamussim examinare poteris. Huic vni intentus ut triangulum superficiei sphaericae congruum tuo pro instituto effingas.

Arealis ingressus

Nomenclatura numeri trianguli

ASTRONOMICVM

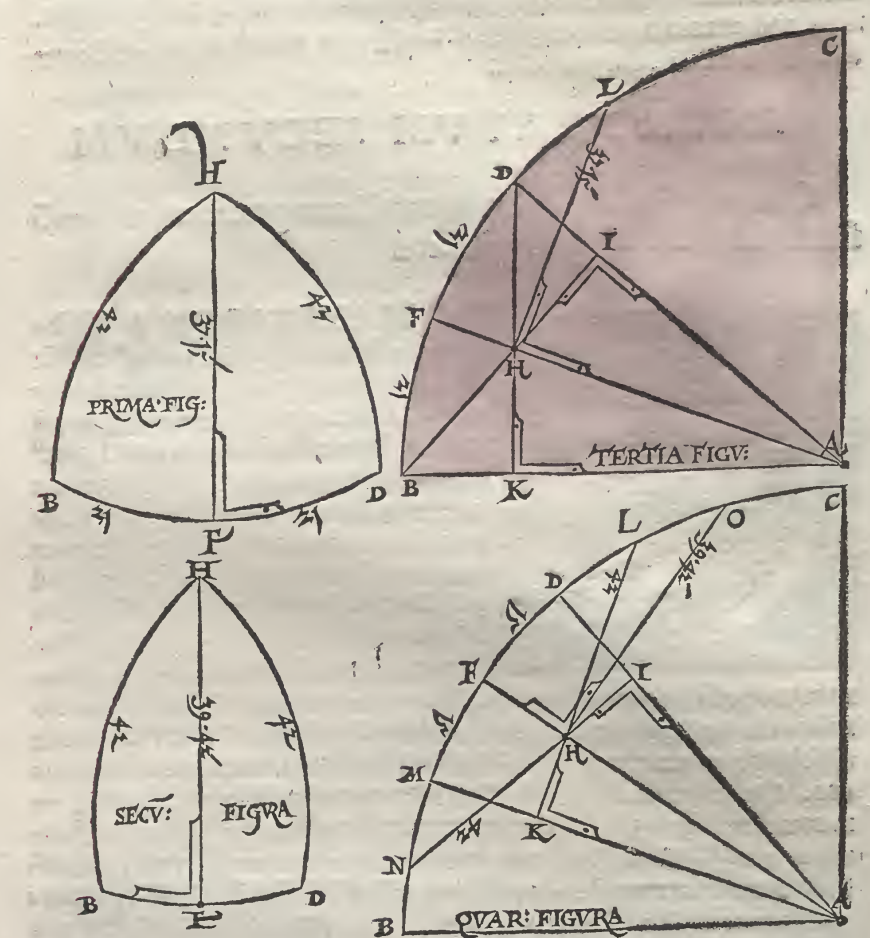
Quomodo est triangulus non rectangulus, alia ratione in duos rectangulos resolui potest. Consequens est, ut triangulos quosq; sphaerales non rectangulos enuumerem, eosq; in meteoroscopio hoc plano imaginandos doceam. Trianguli ergo huiusmodi trifariam, ut antea quos meminimus, figura ri possunt. Aut enim in his omnia latera sibi correspondent, aut duo dumtaxat, tertio minore aut maiore, aut omnia simul inter se dissident. Conuenientibus omnibus, vnum aliquod in medio secundum est, cuius medietas vna si sumitur, latusq; adhuc aliud, comperta duo latera habentur, quibus cum deinceps reliqua huius meteoroscopii commoda inuestigare ex praedictis nosse. Medietas enim quaelibet trianguli est rectangulus. Duo si latera trianguli conueniant, tertium vero arcus aut amplius sit, idem in duo partiendum est. Et triangulus quoq; integer in alios duos triangulos rectangulos sectus est. Cum quibus iuxta praepcepta agendum de cetero, duo enim latera cuiuslibet agnita sunt. Inaqualibus triangulis lateribus cunctis, compertis rament, sic age. Duo laterum breuiora in linea A B vna cum numeris suis quaerito, filum deinde alterum super lineam A B ducito, margaritamq; super numerum eiusdem, filu postea secundum rursus in linea A B extende, & vnione numero alteri superaddes. Post hac fila singula manibus singulis coeprehende, eaq; in limbo ita sursum ita deorsum quousq; vniones ambo vni & eundem in area arcum incidant, congruum tamen promoue, congruum dixi propterea, quod bases amborum coniunctae, latus trianguli maxime aequent. Tunc enim arcus areae, cui margarita iniungitur, communem arcum refert, cum secus qui triangulum hunc inaequalium laterum in binos alios trigonos scindit, quorum singuli diuersas bases continent. Exempli causa. Esto B H D triangulus inaequalium laterum, quorum B H 30 gradus, H D 42, B D 50 & 20 m completatur. Per instrumentum hoc latus commune reperitur, illud quod trigonum istum in binos rectangulos, 30 vix gradus & 34 m, quale quiddam representat H F, diuidit. Minimi trianguli basis A M 20 gradus includens, maximi autem basis 30 & 20 minuta completens dicitur. L C quantitatem anguli H B F refert, trianguli minoris, K C vero quantitatem maioris trianguli H D F praestat, & hoc modo triangulus ille laterum inaequalium in binos alios rectangulos trigonos relatus est, quorum quilibet latera duo nota continent. Iam si quid amplius liber inuestigare, licebit, si praedicta reperantur memoria. Quicquid autem de triangulis rectigonis iam traditum est, illud totum sequentes figurae iterant clarius.

Quomodo triangulus non rectangulus, alia ratione in duos rectangulos resolui potest. Eisdem trigonos itrectangulos alia etiam ratione per quartam videlicet circuli partem, siue quadrantem maius appellare, in alios duos trigonos resolui potes, ita ut omnia eorum latera consent, ut nominis exempli. Primus ressumatur triangulus, cuius omnia latera aequalia sunt. Ponuntur autem singula 42 graduum esse. Constituo itaq; quadrantem A B C in quo statim 42 gradus pro basi propositi trigoni, qui vocabitur B F D, in B ordiens versus C, numerata cum D littera signo, simulq; per D lineam rectam ex A puncto educo, quoniam vero latera inter se aequalia sunt vicissim ex D littera perpendiculararem super A B lineam demitto in puncto K desinentem. Similem ex B super A D in puncto I finientem perpendiculararem duco, sicut ambe illae in H puncto sese diuidant. Iam igitur ex A centro per litteram H recta linea cicta, arcum quadrantis in F tangit, & arcum B D in partes aequales secat. Post hac iterum ex H orthogonalem D versus sursum erigo, & lineam hanc quadrantis arcum H F dirimere in puncto L conspicio, adeoq; F L latus iam commune triangulorum duorum partialium, id quod antea H F dicebatur, esse vero gradum 17 m 15. Similiter B F & F D gradum 21 quemadmodum inter sequentes prima & tertia figurae ostendent, continere video. Vbi duo trianguli latera concordant, tertium vero minus est. Exemplum esto superior figura, in illa enim duo latera 42 gradus, tertium 20 complexum fuit. Proponc igitur gradus 30 in quadrantis limbo, quacumq; libet ex parte initium illorum littera M finem D exprimat. Post hac ex centro A duas protrahe, alteram in M, alteram in D rectas lineas, haec enim intra

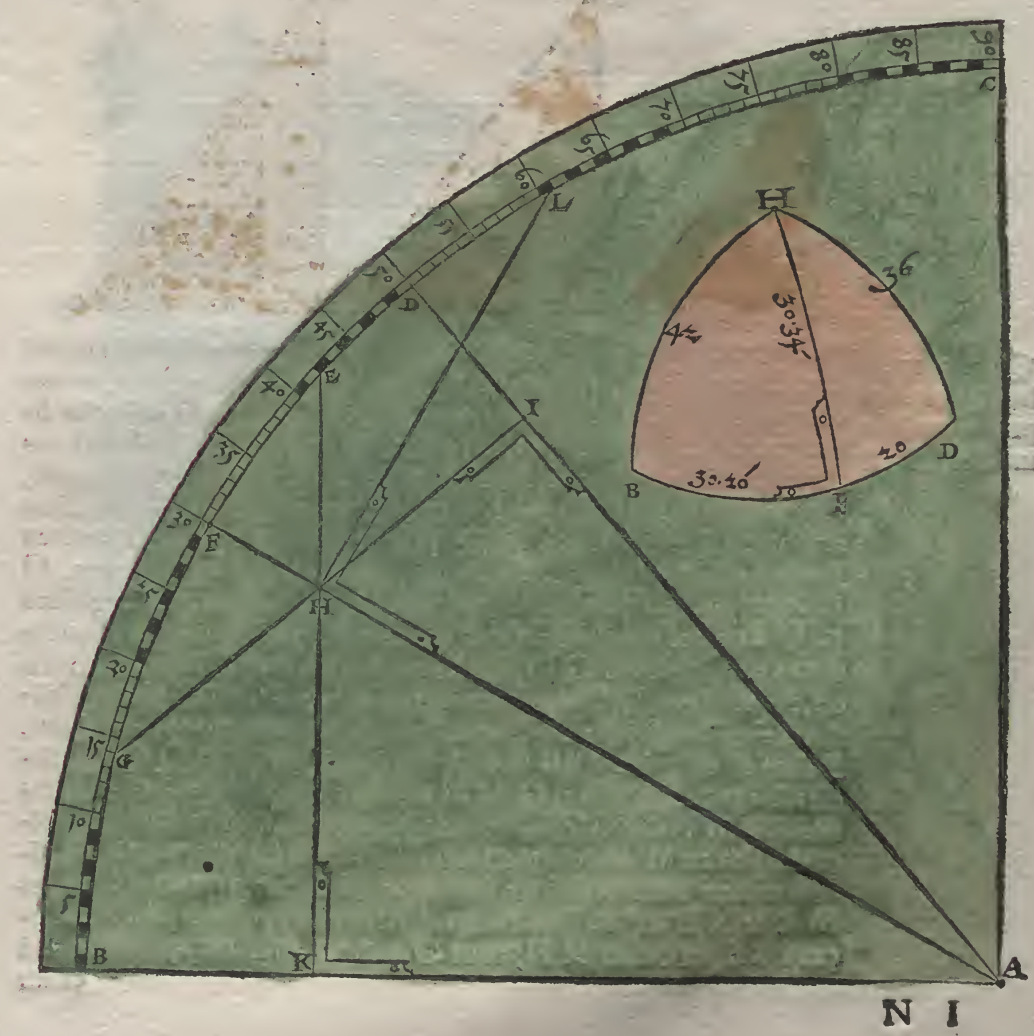
CAESAREVM

intra se 30 gradus quocq; claudunt. Deinde M D arcum dispece in puncto F, lineamq; in idem F ex A centro produce, nec non ab M versus C 42 gradus numera, cunctq; L nota, eosdem gradus a D contra B computatos cum N signa. Nunc perpendicularis educta ab N in A D punctum I coincidens cum alia perpendiculara tri erecta ex L in A M & in littera K desinens, coeat in puncto H cum priore. Inde rursus alia orthogonalis L versus emissa, circuli in O littera contrectet, 39 gradus 42 m completens, latus hic commune H F est, veluti secunda & quarta figurae docent subiectae.

Quod si triangulus omnia latera dissimilia habeat, aut duo quidem similia, tertium tamen maius, huiusmodi exemplo rem exequere. Prius mo tribus lateribus pugnantibus, ubi primum latus 30 gradus habeat, secundum 42, tertium 50 & m 20. Commune igitur latus reperitur H F, locumq; F in arcu B D sic agimus. In quadrante maximum latus deligimus, quale est B D, litteras deinde A & D recta connectimus, mox ex B versus C latus 42 graduum requirimus, cumq; E puncto inscribimus. Tertium dein latus 30 graduum secus a D contra B excipimus, & cum G littera signamus, Perpendiculararem post hac ex G in A D promouentes in puncto I terminamus, sicut etiam aliam ex E suscitantes lineam A B inducimus in puncto K finimus, per illarum sectionum qualis finit H puncto rectam ex centro emittimus, quae in puncto F desinens com-

Quid cum triangulo cui tria latera inaequalia sunt, agatur.

ASTRONOMICVM

munis lateris locū nobis offēdit. Itē perpendicularē ex H erigen-
tibus velfus C, ea circuli in L fecare cernit, perq̃ mēfiro F L
arcum fec 30 gra. 34. minutorū lateris cōmune B F bafim trianguli
minoris 20 ſcē gra. F D autē bafim maioris 30 gra. & 20 m cō-
tinentē pronuntiamus. Idem operandi modus in trigono fuerit, qui
tertium lateris maius duobus conuenientius fit, ſemper autē in hīs ma-
ior lateris arcus primū quadrantī imponendū eſt, eo quod bafis ef-
poſſat, non aliter hoc modo cum B D agivim⁹ et, vbi etiā F pun-
tus requiri ſolebat. Hiis itaq̃ paucis vniuerſum primi mobilis opus
ſeu intellectum abundē conſequitur, quā tamen nō quod pauca ſint,
ſed quod precioſa, prudens lector nunq̃ non admirat⁹, ſat ſcio volet.
Iam dictorum forma præcedit.

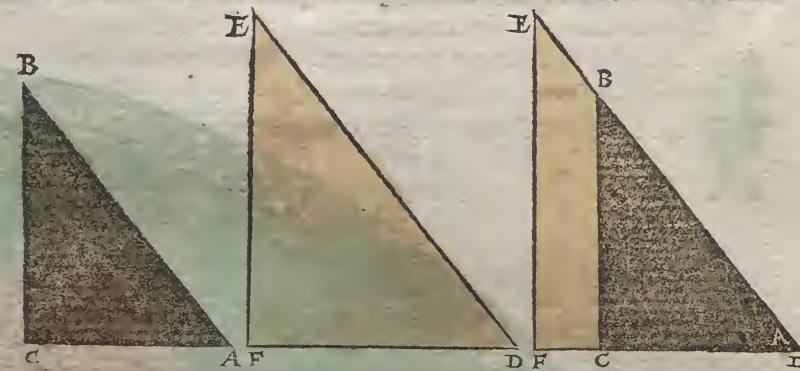
ENVNCTIATVM SECVNDVM

Omnes primi mobilis commoditates geometrica demonstratione & ea facillima agnoscere.

VM PLANETARVM A NO
bisia curfus vna cū primi mobilis vñb' fa
cillima, nec vnq̃ antea producta fidelit
tate, quantum q̃ quidem video, expo
firi fìnt, fupereff vt euifdem primi mot
contemplationem pari facilitate produ
cam, clariffimq; demonstratione fit
mem, hoc enim vbi fiet, fpero futurum
omnino, vt aftronomico huic nihil
profus deeffe quifq̃ quati poftit, igno
fci vero mihi ab omnibus poftulo, fi hac
in parte fuccurrat fua, non min

ram propositionum congeriem, sicuti in mathematicis demonstratio-
nibus vsu venire solet, adduxero, animus siquidem est, rem breuissimam
absolvere, quomobrem vsu dumtaxat Euclidis inductione contentus e-
ro. Quod si primi motoris tractatione ingredi penitus teneo, ver-
teor ne perispi Ingram faciam, presertim geometricarum certifica-
tionum radiobus. Sed quia rem omnibus planam esse volo, pauca
similique traditurum subinde pollicear vixit interim Euclidis axioma-
te prestare conabor, est autem q hac Euclidis propositio libri viii, qua
licet habet. Omnium duorum triangulorum quorum anguli vnius an-
gulus alterius sunt aequales, latera q angulos respiciunt sunt pro-
portionalia. Propositionem illam breuiter, trianguli binis propo-
sitis, hunc in modum elucidabo. Primus esto A , Secundus D est
 F , horum vtroque amobrum angulorum inter se omnes concurrentes sibi simi-
ficet angulus A angulo D , angulus B angulo E , angulus C angulo
 F per omnia respondeat. His angulis sibi affimilibus, latera quae
proportionalia vbi sunt, oportet. Sic enim primi trianguli latera A B
cum secundis trianguli latera D E , sicutiam A Clinea primi cui linea
 D F secundi, rursum B C prioris, cum E F posterioris trianguli, li-
neae concurrent. Nec non A B ad lineam habet se ad B Clineam, sicut
latus D E ad latus E F . Id quod ab hac magis obuium fieri tyroni
cupiam triangulos illos ambos sibi ipsis superpositos imaginanti hoc
pacto,

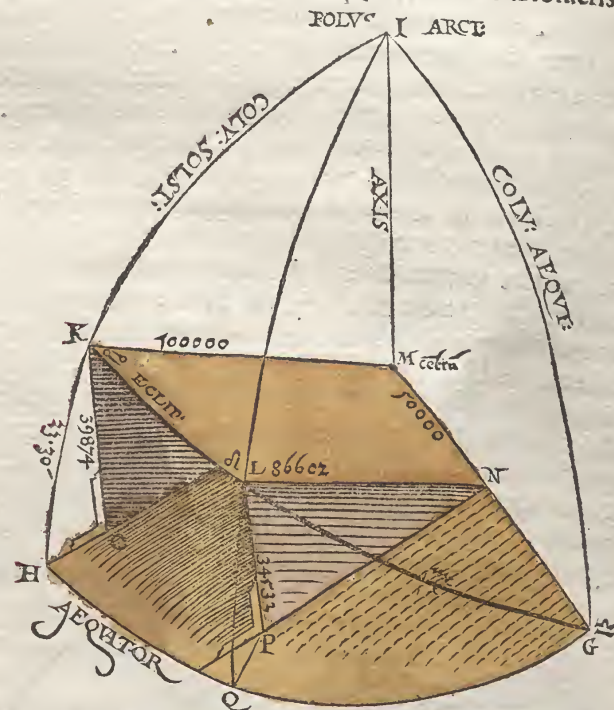

Quid agendū
huic, qui vsus
primi mobilis
intellectur? est

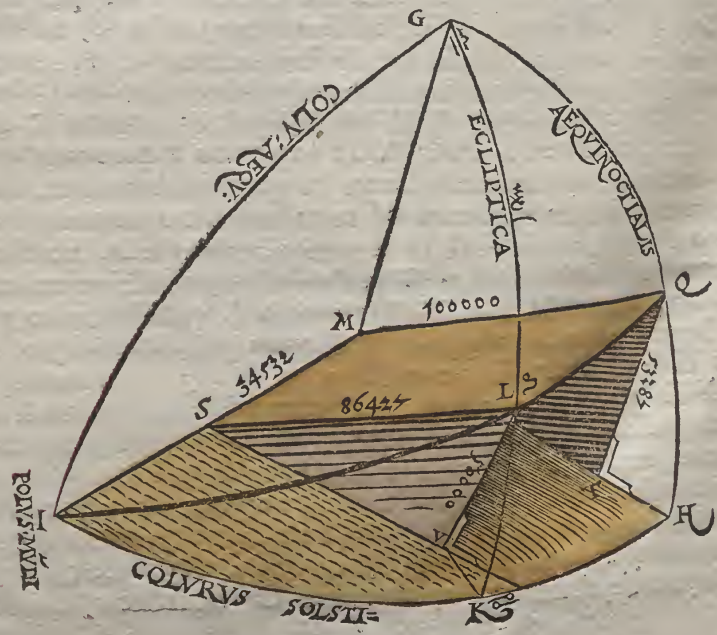
q. Commoditatem igitur motoris primi, quamcumque aliquam rimaturus
 L, ante omnia triangulum quædam sphericum rectangulum animo
 concipiat, ut si cognitus sit, quatum Leonis initium ab ecliptica di-
 ffer, trigonum primi sphericus formet, ibi autē, quia vicinissima Leo-
 nis principio ecliptica est, iuxta Libræ initiū, vbi æquinoctialis transeat,
 quæda eadem illa arcus $G L K$ confertenda erit, sicut etiam proxima
 æquatoris quadra liseris $G Q H$ committenda fuerit. Præterea
 Leonis initium L lictura, G autem principium Libræ referente, G
 L arcus gra. 60 pronuntiandus est, & solis declinatio longissimam
 $K H$ 23 gra. videlicet 30 mi. dicenda est, eiusdem cum $K H$ quam
 titatis est angulus $L G Q$, qui latius $K H$ includit. Sciendum vero
 est, omne trigonum non pluribus q̃ tribus angulis, tribus liseris l̃ co-
 stare, est quibusdō, si nota sint, reliqua quog̃ hac ratione conflantur.
 Palam est eclipticæ $M K L G$ & æquinoctialis $M H Q$ G superfi-
 cies sepe per diametrum $G N M$ scindere, angulum ob id vni-
 mem ab M versus G constituere, vnde si nunc à lictura K rectā in æ-
 quum spheræ M diducis, rectam similiter ab L in diametrum $G M$, eā
 dem tamen orthogonaliter in puncto N sceantem prout hinc, lineas
 $M K$ & $N L$ æquidistant cernis. Præterea si perpendicularē demit-
 tas à K super balim $M H$, eā in O punctū deferetur, quem admodū
 etiam

CAESAREVM

etiam ex puncto L perpendicularis demissa, superficiem M H G in
litera P incidit, ita bini trianguli, alter M K Q, alter N L P late-
ribus angulis proportionabilibus efficiuntur. ¶ Nunc ergo de
dinamicis Leonis arcu fex L Q, vt propofiti est, infpicimus, dicēdo,
M K finus integre, productū K Q, maximæ declinationis dicēdo,
quid N L, qui finus est arcus G L, creat? Hic latus regula pergit,
quodius N L P, finum arcus L Q, quem quæſueras, remittit. Et
hunc modō Regimontana tabula primo modū habet delerentes, ſup-
tate ſunt. Cōſequēter reliqua etiam & angulos & latera huius ſphe-
rici trigoni, vnde vniuerſa primi mobilis comoda luce accipit, ſcri-
bemus. ¶ Ponam ſitaq̃ G L M & L Q arcus cognitos, quare ang-
lum N L Q, quia ab arcu K H ſignificatur, ſciturus pergo, inquis
N L, qui finus eſt arcus G L, productū L P, quid finus M K vbi ſi
regula imitatus quorum cōſultor, quantitatē lineæ K Q reperio. Cu-
ius arcū vix K H requirēs, vter totius anguli L Q capacitatē
cognito. ¶ Eſto itaq̃ arcus G L ignotus, angulus vero G & arcus L Q
gnoti. G L itaq̃ arcū habebis, ſi dicēs, huius anguli G fex K Q o-
pducit M K, finū integrū, quid itaq̃ L P, qui finus eſt L Q, o-
peretur? Pro regula operatus modū N L lineæ quāſitatē agnoſcēs, cu-
ius lineæ arcū ſi aſſummas, cū priore pro voto reſolubis.

¶ *q*uē G L Q angulus & arcus G Q lateant, quos simili via depre-
henfur, inuenimus. Arcus ergo G Q H cū vna circuli quarta fit, & 90
gra. cōtineat, finitursus Q H nobis arcus est. Quinquenties & 90
gradibus sublatu, residuū nobis G Q sezar arcū reliquit. ¶ Quā rēci
lari demonstratione rursum asseritur, superficies binas, vtanteima
ginor, veluti Solficialis colurus I K vna cū semidiametro pue M
H, & axe I M vna superficiē, fūe vt quadrū I L Q cū axe I M &
semidiametro M Q alterā cōstituit. Trigonū ergo nūc quāle supra
habet I L K lteris distinctū, cuius latera duo supponimus esse nobis
cognita, sicut L K, quod arcus G L cōplemētū est, & I L, quod la-
tus idē quoq; arcus L Q cōplemētū est. Quoniā vero arcus Q H
cōplectitur angulū I L K, angulus I querendus fūerit, quē eodē
vt supra angulum G inuenimus, modo offendimus ite. Linea per
pendicularis ex L puncto ducatur super axē I, illam in S pūc-
to terminatur, finitursus arcus I L significat. Apio proinde, S L cō-
tinet L V sinum arcus L K, quid finis vniuersus, fēz M Q li-
nea possidet? Et proportio lineam Q T remittit. Sinus lineæ ar-
cus est Q H angulū I quantitātē refertens. Vnde si Q H arcū
ā 90 demis, arcus G Q restat, ille qui questus est. ¶ Quod si G Q
prioris trianguli notus statuatur, G L vero ignotus, tū L K arcus
æque ac L Q super? indagabitur, hoc modo. Dicitur M Q to-
tus fēz finis Q T progingit, quid S L arcū autē K L in quo
to offenditur, quo sublatō ā 90, arcus G remanet.

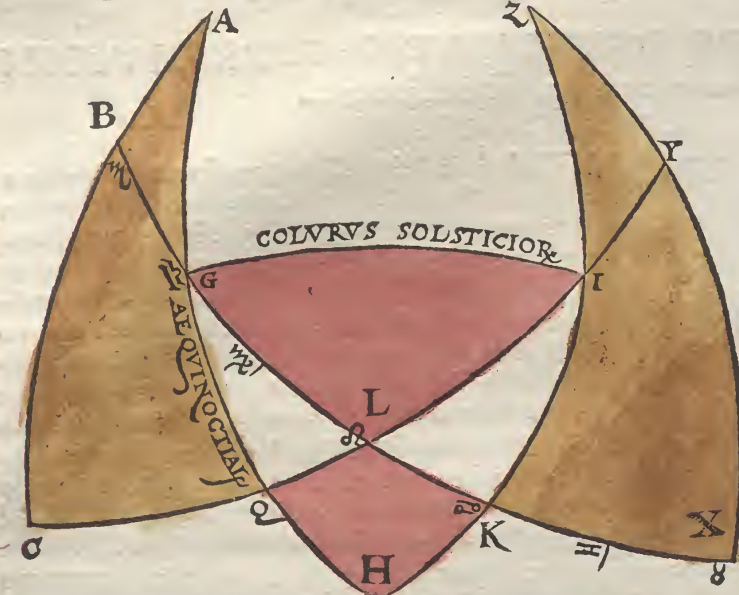
ASTRONOMICVM

Sexta demon-
stratio,

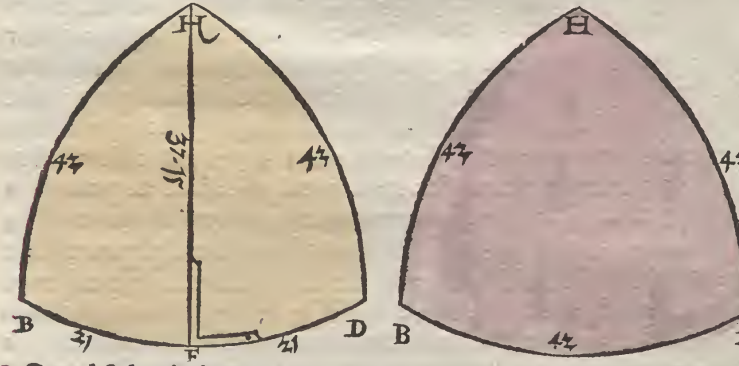
Septima de-
monstratio,

¶ Trigonij prioris lateribus G L & G Q manifestis, L Q latus minus cognitum per alia duo cognoscens, si hac proportione v's fueris dicens, T Q dat Q M integrē scz finem, quid V L promittit? Q H enim & K L arcus ai liquet (cōplementis eorundē apertis) in quo to L S linee magnitudinē videbis, cuius arcus est I L, cōplēmētū vero L Q hoc mō quātū offert. Vt patet in præcediti figura.

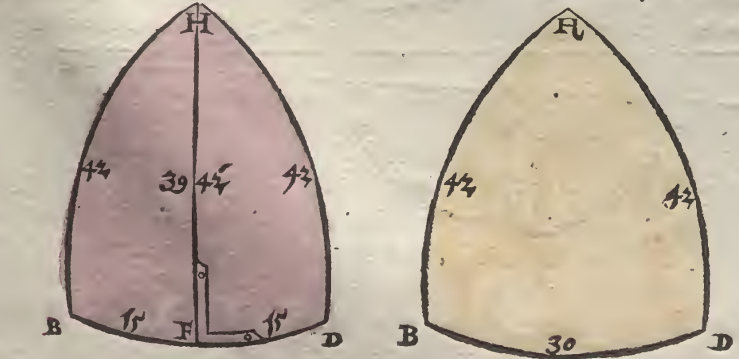
¶ Restat vti adhuc primi illius trigoni non dū ventilatū, videlicet G L Q quantus ibi angulus L, quo illud autē dūbus videre modis licebit, primo huiusmodi. Quandoquidē L Q iā patet, cōplēmētū quoq; fuit, quod ad C vsq; sese extendit, ei adiungendū ēt, sicut etiam arcui L G cōplēmētū fuit, quod ad B vsq; protendi addendū. Di cendū erit ita, Sinus L Q arcus, sinūs arcus G Q emittit, quid sinus totus caueatur? Ibi quamprimum quores B & C arcū ostenderemus, qui propositum angulum G L Q includit, similiter angulum I L K angulo G L Q æqualem, tanquam contrapositum. Secūdens modus offensiois est talis, vt si dicatur, sinus arcus L I p'rogreditur sinū arcus I K (vt ergo inimilior præfetur) quid sinus in reger? Apposite iā tractanti cætera, arcus Y X occurrit, quantitate anguli I L K referens. Si ergo bifariā idē demonstraueris. Cu ius secundæ demonstrationis ratione ita intellexeris, sit triangulum L I K æque atq; G L Q trigonum imaginē constituti, sphericæq; illā triquetram I Y X K, per omnia similem trapezidi K H Q, quapropter eadē via demonstrandi est, Y X seu B C, quæ fuit ante in designato K H arcu, quod demonstrāto, angulus ibi oppositus tēta L Q & I L K, qui duplici via æquales iā reperi sunt, allequar? es.

¶ Accidit iterum qđ triangulus spheric⁹ rect⁹ angulū nullū habeat, verū latera tria nota. Angulos autē vt cognofcas eūdem trigoni fieri non poteft, nifi eundē in duobus diftribuas, ita vt quilibet rect⁹ cōtineat angulū, quo facto, promptū omnino fingulorū angulorū fpatia fcedū iam allatā demonftrandi methodo dimeti. Triāñā ad hac triā gulus non rectangulus exhiberi poteft, aut enim tria, aut duo latera e equalia habens, aut tria finē in aequalia complexus, proponitur. Triū laterum equalium triangulo, qui & æquilaterus appellatur propofito, eius vnus aliquod in duo per mediū in puncto F feca, arcumq; ex puncto H in F vīq; producit exiftima, ille enim propofitum tibi trigonum in binos rectangulos dirimit, poftqđ quod angulos fimul & la- tus illud commune demonftrandi via iam dicta perdiffes.

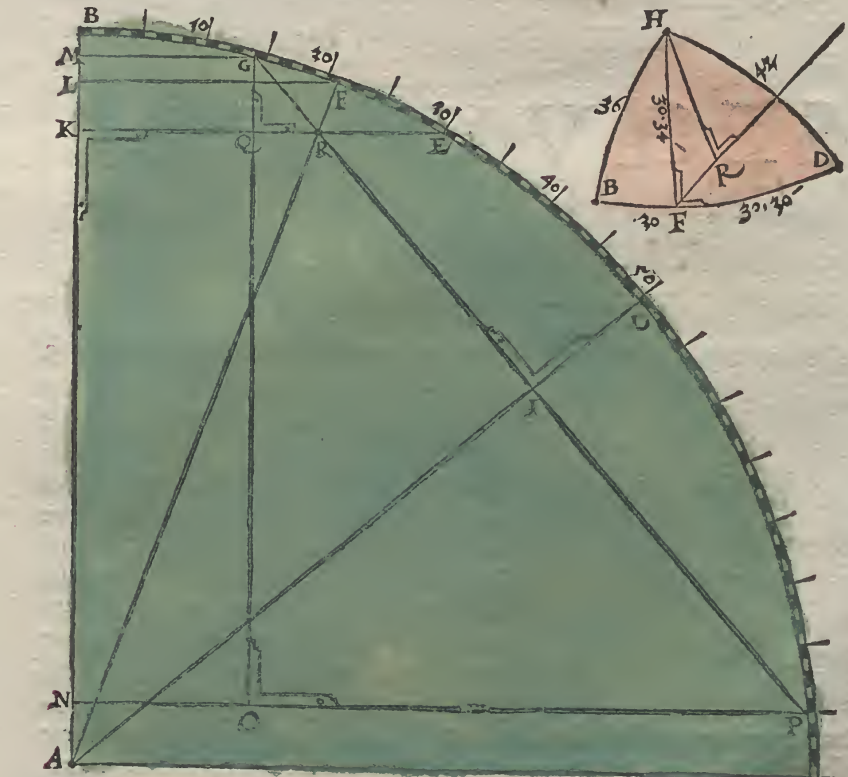

¶ Quod si duo habeat adæquata latera triangulus, qualẽ insequens fi-
gura præterit, tãlatus tertium amboꝝ æqualibus inferũ similiter in duo
partes, & hoc in puncto F. la fab H id est, angulo lateri huic ad
uerso, arcũ in F vltꝝ præteriderit, triagulum tibi propositũ, ab eodẽ in
duo triangulos rectangulos dissecũ animaduertens, quos quidẽ trian-
gulos, quanti sint, adducto sæpe ostensionẽ modo depræhẽdes. Sequi-
tur nũc figuræ triagulus, in maiore latũ H B lateri H D affimilis ostẽ-
dit. Tertio triaguli latere, vel quibz vel minore deorũ alijs existente.

CAESAREVM

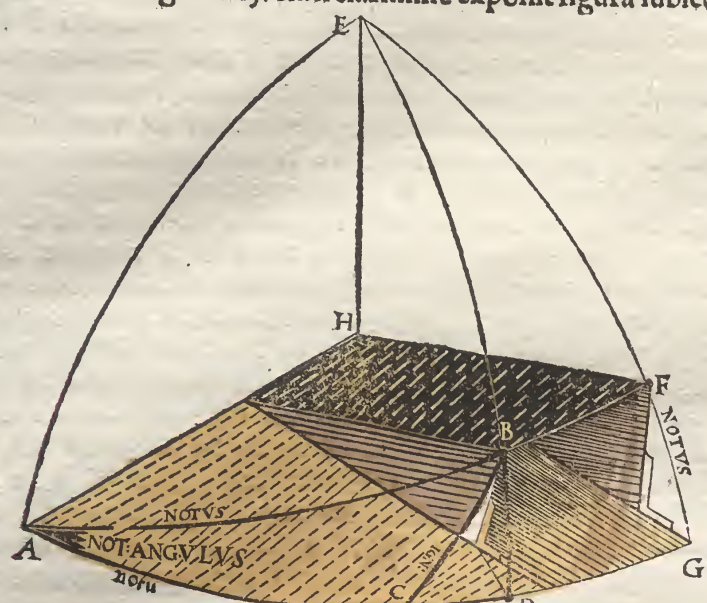
¶ At si vsu venit latera oblata triánguli omnia esse sibi diffimilia, primi est, vt trigonũ in binos partiet rectangulos, quod quam facillime perã gas, alius insuper offendi vsus excogitauit, qui est istiusmodi. Quattam circuli partẽ, id est, quadratẽ rite cũ suis semidiametris orthogonis ex- pressam plano super aliquo delinea, cuius centrũ A, semidiametrorũ extrema B C literis inscribe, Trigonũ laterũ maximũ limbo quadrã- tis impone, B D literis fige, Arcũ triangulidieciorem loca vna extremitate in D versus B extendendo, alterã cũ G signa. Mini- mũ trigonũ laterũ circa B incipiens aduersus D emittẽ, & B E no- mina, Iã ex D in centrũ A lineã rectã diduc, & arcũ G D, me- dieori triangulũ laterũ exhibentẽ, à D versus C in puncto P termi- natẽ extendẽ. Duo mox puncta G & P alia lineã rectã connecte, Lineã autẽ aliã semidiametru A D per punctũ I rectangulã rite di- uidet, G I sinus rectus arcus propoliti fize G D vocatur. Postea ex puncto E perpendicularẽ super A B diametru, eundẽ in puncto K secãtẽ, dimittẽ, & lineã E K sinũ minimũ lateris trianguli propo- siti voca. Deinde lineã orthogonã ex puncto P, lineã A B super iniice, quẽ vsq; in N procedis, sinum arcus B P offendet. Hoc in loco animaduerte me de lineis imaginarijs tantummodo loqui, per li- neam; nihil aliud, q̃ arcus sinũ rectũ existimare. Deinceps arcũ G D dupla, qui duplatus G P producit. Huius G P sinũ rectum, qui est G O require, eundẽq; in lineã A B cõliteris N M si- gna, Sinus arcus B G lineã est M G, cui postq̃ duxeris æquãle N O, super lineã N P, clarũ est lineas M G & N O, sicut etiã N M & G O æquidistites esse. Cum igitur K E & N P parallelæ sint, & si per illas alia tercia nempe G O transfuerit eat, sequitur omnino angulos G Q E & G O P vtroq; aliẽ pares, simul & rectos esse, quod secundũ, aliud non accedit, sufficit tam æqua- les in præsentia esse. Nobis nunc præmissa ex Euclide repetentib; fize. Omniũ duorũ triangulorũ quorũ anguli vnus angulis alterius sunt æquales, latera æquos angulos respicientia esse quoq; proportionalia, Succedet hunc in modũ tractatio, vt anguli duo æquales & recti, latera quoq; proportionalia cõtineant, quales sint G O P & G Q R triánguli præsentẽs, aut quod anguli quoniã recti sint, angulorũ G Q G R ambobus cõmunis est, patet angulũ G R Q tertio quoq; G P O æquãle existere. Latus insuper Q R ad huc notione, ex regula proportionũ inuestigabimus fize. Linea G O mōstrat sinũ O P, quid G Q? quorũ regula sinũ Q R offendet quæsitũ, quẽ si at- cui B A adicias, ad lineã nempe K Q, lineã K R quantitas de- sideratã à te palã fiet. Deinde sinũ K R, & sinũ K N singulãtũ in se duc, productũq; collige, collecti radix quadrata quæritur lineã A R offedit. Modo farcũ lineã A R à 90 demis, arcũ H F relin- quitur, qui ad angulos rectos sphaerales ab H in F punctũ defertur. R F autẽ cõditẽ sinus est, qui dicitur versus, quẽ si sinuõie velis, A R sinũ à toto subtrahẽ, residuum ex subtrahente R F restabit. Postre- mo arcũ B F queremus etiã hoc pacto. Imaginãtib; nobis lineam L F, sinum sex arcus B F protendi, A R autẽ lineã vsq; in F produci, triangulu duo A R K & A F L cõsurgẽt. Vnde dice- tur A R at R K quid A F? Regulã sequenti quæritas lineã L F in quotiente offeretur, cuius item arcus B F ab arcu B D sub- latus F D arcum relinquit. His peractis, prioribus bz demonst- rationũ vijs vtens, nihil nõ ad votum vsq; scitu saltẽ necessarium, his ple- ne affeceris.

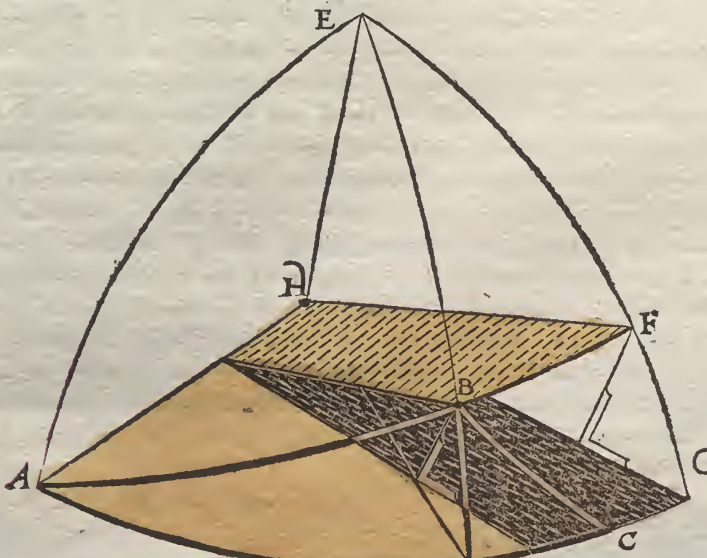
¶ Aliter eadē demōstrationē institues sic, Quoties triangulū nō rectā-
gula tria cōplecti inaequalia latera cōtingit, ē quibus latera duo angu-
lus vñus cognita sunt, tertiu vñer ignoratū, quale in praesenti triangu-
lo A B C, latus ignoratur C B, cōstant autē A B & A C.
proinde tertiu C B quoq; habiturus sic age, Principio arcū B D
eū qui ad angulos rectos sphaerales super arcū A C D G in puncto
N II D incidit.

ASTRONOMICVM

D incidit require, hoc autē adminiculo demonstrationis primae fieri, arcum namq; L Q equiparatur omnino, B D iam intellecto, C D quoq; arcus erit indagandus hoc modo. Demonstratio quarta ostendit latus A D trianguli A B D, quo habito, id quod ex hypothesi prius copertum est A C ab A D demes, residuus autē arcus C D erit, ita nouum triangulum B D C constituit, qui rectangulus in puncto D est, duobus ergo lateribus copertis, tertium quoq; hypotenusan scz C B ita offendes. Si C D basim esse existimas, D B autē cathetum, hypotenusan C B eodē modo quo in quinta G L arcum inuenisti, demonstratione cognosces, veluti clarissime exponit figura subiecta,

Adhuc alia via eundē triangulum condere licet, veluti si arcum A C maximum basi imponas, vt in sequenti figura apparet, hinc enim arcus B D orthogonalis inter A C cadit, quod vbi sit, prima cum demonstratione arcum B D lustra, cum quarta vero basim A D, postmodū A D subtrahe ab arcu A C, & relinquetur D C, latus quoq; cogniturum. Iā rursus triangulum habes B D C, cuius latera B D & D C sciuntur, tertium vt noscas restat, sed hoc quinta demonstratio per arcū G L docet. Hæc itaq; licet pauca sint, sufficiunt tamen ad omnes totius primimobilis vsus intelligendos fore non diffide,

SEQVVTVR NVNC OBSERVATIONES COMETARVM quinque;

OMETARVM EXEMPLIS vsurus, oportune facturus sum si a prioribus nō discessero. Vfos ergo Cometarū quinq; temporibus CAROLI & FERDINANDI Caesarum ferē cōtinuos, pro institutione in præfens afferre non absonum mihi persuadeo. Atqui hæc nostra exemplificatio nō tam ob instrumenti vsū plenē exequendum studiōsiori amplectenda erit, quā propter cometarū, si licet ita loqui, stellæ essentiā perdiscendā, & maxime caudæ obseruandā, quæ de neq; Philosophos, neq; Historicos, neq; Astrologos hunc vsq; in diē probatoria salte attulisse cōstat, vt tacē interim cōtemplationis modū, quē similiter a nemine vnq; priore ostēsum legimus traditū, vnde nobis liquet quo pacto & vetustis indagatorib; celestes morē constitissent, quē interim negligentia, pro dolor deplorandā quis non videt? Sed esto nō arduū sit, quomodo caudā a Solis radijs generetur cognoscere, nihilominus tamē cōsultum indicare videtur, quo pacto & ipse meteoroscopii auxilio idipsum vix esse copertum, & hoc ideo,

CAESAREVM

vt posteris quoq; si quādo post vsus postulari aliqua qua cometas huiusmodi obferent (quoniam hæcenus, vt pace omnium dixerim, nulla vel perquam exigua fuit) ratio extet. Vex hoc nomine nō omnia comitini appellant, alii caudas in terrā vsq; demittunt, quales anno 1472 caudā vocantes, quoniam nō secus atq; lumē lucere inditum, terre caudam defixerat. Alii alio modo caudas radiosq; proiciunt, super quib; a philosophis iā olim abundē differtum est. Quo autē modo sequētes Cometæ quinq; caudas secundum Solem instituerint, demonstrandum assumpsimus, idq; sufficienter ex meteoroscopio presenti, quā quidem probationis viam aliā quoq; per numeros docuisse nos palā est. Præterea hac institutione vsus, licet non vna, sed multiplici ratione idem ostendat vel demonstret, contentus tamē erit simplici inductionis exemplo, quo & cætera per se non difficulter nouerit, breuitate enim omnia comprehendere non est.

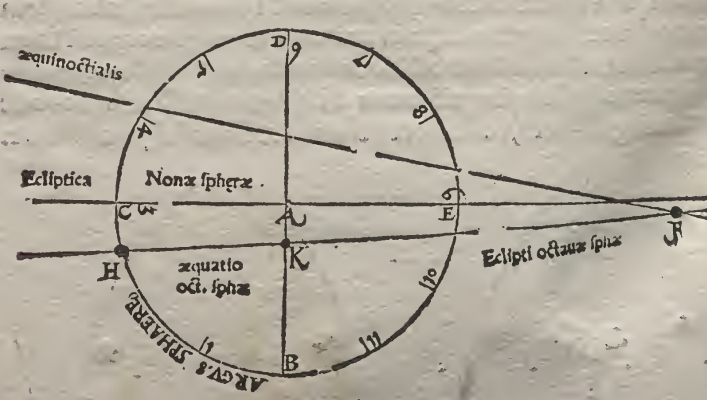
COMETARVM PRIMVS

anno 1531 luxit, eo quo Augustæ comita per Caesares Carolū & Ferdinandum celebrata sunt, a diē 6 Augusti vsq; ad 23 mensis eiusdem, cuius quo pacto obseruationem instituerim, nunc capitulis consequenter 16 aperiam.

DE OBSERVATIONE PRIMVM INstituta adornataq; Caput Primum.

TELLA iā diebus aliquot conspecta, in 2 tertium decimum Augusti diē iā occupante de eius contemplatione cogitare sollicitus cepi. Hic autē rursus Bootis astrum cum propē circulum verticalē cōstitere cernerem, eo preterit tempore, quo Cometa euidentissimē post Solē occultū luceret, nimirum hō. 8 mi. 20 post meridie, illico animū ad aliud transuli. Sed obuiet aliquis forsam me citra rationē sollicitum, obseruare enim cometarū Torqueti opera facillimum fuisse, bene quidē, & fateor, sicut etiam subsequens Torqueti declaratio patefaciet. Vex sic agentī mihi ne utiq; caudæ ratio inuestigari potuisset, quare eo quē euimero modo procedi a me debuit, per quē præter illud mobilis quoq; primivsus ostēdi potuerunt, id quod nō minus quā aliud laboravi sedulo. Primum ergo Bootis stellæ longitudo latitudoq; requirebantur, quoq; primum Alfonsus esse testabatur 14 gra. 8 m. 2, secundum 31 gr. 30 m. septentrionale. Post hæc ex tabulis eiusdē Alfonsi Augium stellarūq; fixarū motus, qui & medius octauæ sphaeræ motus dici potest, excerpens erat, huiusmodi autē a tēpore Christi vsq; in apparitionis hō, peragrassē videbatur 50 gr. 11 mi. 16 2 30. Postea accessus recessusq; cursum, qui & octauæ sphaeræ Argumentum vocatur, collegimus, qui erat 52 gr. 18 m. 9 2 8. Quē quidē motum deinceps in meteoroscopii limbo a litera C versus B requisimus, in puncto B finiri copertimus. Filo deinde super lineā A B tenso, margaritaq; in 9 gra. eiusdē lineæ fixa, cum H litera expressimus, 9 enim illi gra. circuli trepidatis semidiametru referunt. Filo rursus per punctum E extendō, margarita in area punctum F, vbi gr. 8 mi. 48 cernuntur, attinere inuenio. Hæc autē 8 uæ sphaeræ æquatoris fuerat, quæ medio eiusdem sphaeræ motui adiecta, augē cōmunem, quæ est 50 gr. 20 m. 5 procreat, totidē enim gra. & m. stellarum errantium auges, inerrantiumq; loca a tēpore Christi vsq; ad obseruationis diē variata sunt. Eadem ratione, motus a Christo ad Alfonsum quoq; perquirens medius octauæ sphaeræ motum 50 gr. 9 mi. 11 2 38 offendi. Argumētum autem sphaeræ 52 gra. 3 mi. 34 2 4, æquationem eiusdē, gra. 8 mi. 4, quæ medio motui adiecta, augem cōmunem 50 gra. 17 mi. 14 creat, tot enim stellarum fixarū loca, planetarūq; auges a Christo vsq; in Alfonsi tempera promouerunt. Vltimo augē minorem a maiori subtrahenti gr. 2 mi. 51 relinquantur, quod quidē residuum augium & stellarū fixarū progressus ab Alfonsio vsq; ad obseruationis tēpus indicat, iccirco illud longitudini Bootis additum, verum stellæ ipsius locum, Cometæ tempore, gra. scz 16 mi. 59 2 representat.

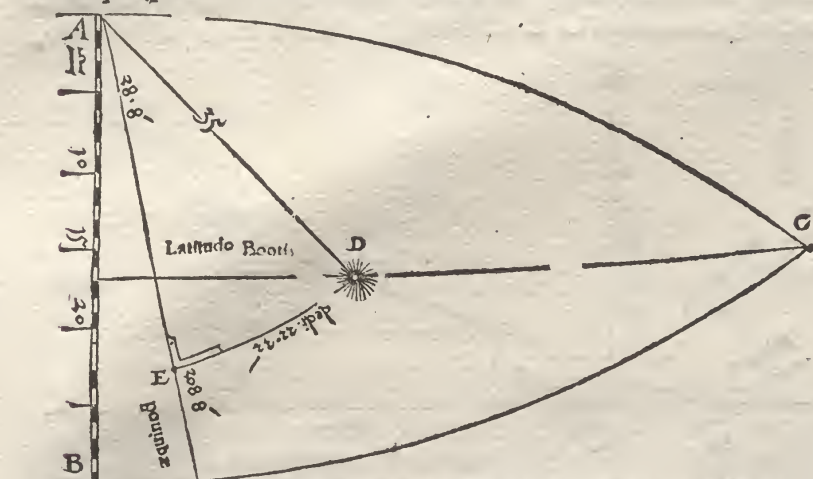

ASTRONOMICVM

BOOTIS DECLINATIO EIVSQVE ascensio recta seu cognita sit, Caput Secundum.

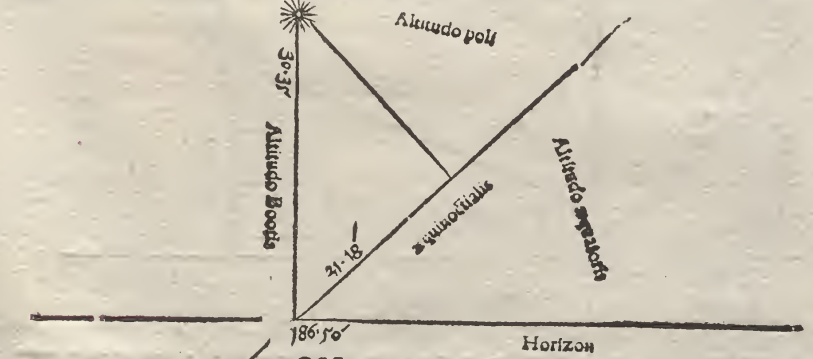
RINCIPIO ergo quantitas anguli illius, qui iuxta libere principium per eclipticā & circulum maiorem Bootem stellam transeuntē, causatur (is qui in figura sequenti per lineam A D representatur) inuestiganda fuit, hoc modo. Stellæ Bootis longitudo in meteoroscopio ab A versus C accepta, gra. scz 16 mi. 59 cum puncto G expressa est, a puncto G sursum B versus latitudo quoq; gra. 31 mi. 30 numerata, cū pūcto F signabatur. Super F deinde filum cum margarita tensum in puncto E limbum secare cernebatur. Arcus autem inter C & E situs, anguli propositi quantitatem, quæ est gra. 64 mi. 34 ostendit. Filo iam denū vna cum margarita super lineam A B extendō, distantia Bootis a principio libræ quæ est gra. 35 offertur. Nunc s olis declinationem maximā gra. 23 mi. 30 ab angulo prius inuenio dementi, relinquantur gra. 41 mi. 4, quærenda in limbo a C vsq; in I. Post hæc filum per I ductum est, declinatio quæ sita in area in dicat a margarita iuxta L punctum, quæ 22 mi. 22 est. Basis autem A K cōtinet gra. 28 m. 8 inter rectas, & libræ & Bootis ascensiones comprehēsa, quæ ascensionī libræ adiecta, ascensionem quoq; Bootis rectam scz 208 gra. 8 mi. produunt.

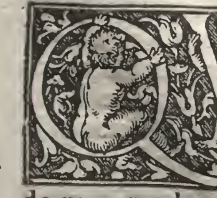
ALTITVDO BOOTIS SVPR A HORIZONTEM in circulo verticali. Item ascensio recta occidentalis & medii cœli, quo tempore Cometa circulum verticalē attingeret, veluti depræhensū sint. Caput Tertium.

Otis post intellectam declinationem, poli Ingolstadtensis altitudo, vcz 48 gra. mi. 40 in limbo meteoroscopii a C versus B numerata est, sinig E litera apposita, per eandem mox filum transmissum, declinationem Bootis in Area contingebat, quod factum est in puncto F cum margarita super adducta. Rursus iam filo lineæ A B super tenso, margarita 30 gra. 35 mi. quosuple Bootes supra horizontem extat, quando verticalē circulum siue in orientis siue in occidentis parte cōtrectat, offendit. Basis vero inter A & G discrimen dat ascensionem rectarum, tum Bootis, tum æquatoris occidui, quæ est gra. 21 mi. 18, quæ dempta ascensionī Bootis rectæ, æquatoris gra. qui horizōrem contingit, Bootē verticalē occiduum contingente demonstrat, quæ sit est 186 cum minutis 50. His postremo adiecti gradus 90, ascensionem mediū cœli rectam, gradus nempe 276 m. 50 constituit.

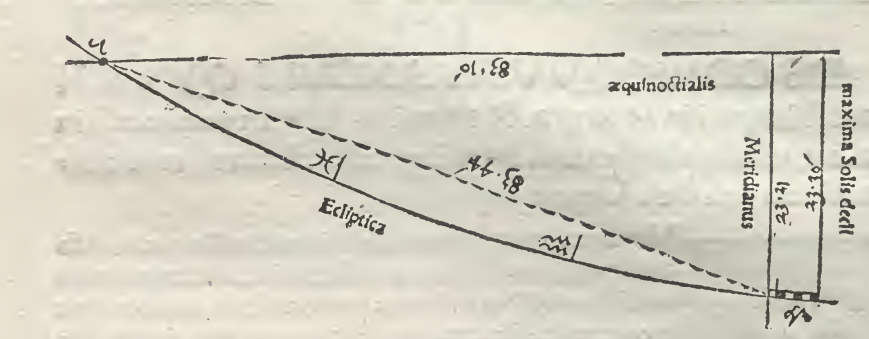
QVOMODO GRADVS MEDII COELI in Zodiaco, eiusq; tum declinatio, tum altitudo supra Horizontem, depræhensa sint. Caput Quartum.

Andog æquatoris gradus ille qui est ascensio recta mediū cœli scilicet 276 mi. 50, in quarta æquinoctialis quadra reperitur, eodē dem gra. & mi. a 360 subducere oportet, residuum postea, quod est gra. 83 mi. 10 in meteoroscopii basi ab A contra C eundem numerandum, literaq; G signandum, per maximāq; Solis declinationem in limbo reperitū filum tendendum. Mox a G sursum ad

CAESAREVM

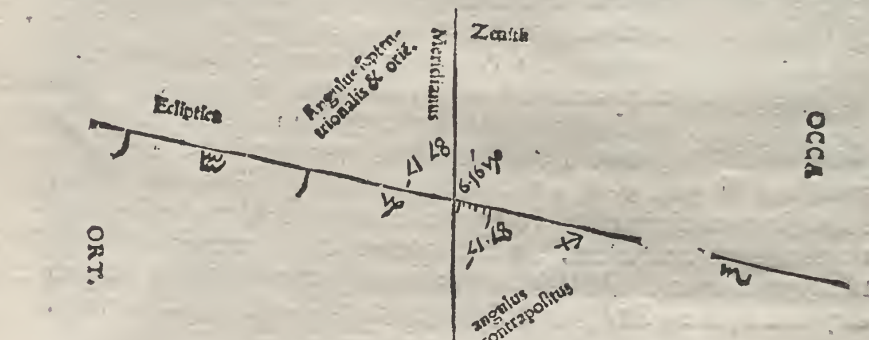
filī vsq; intersectionem, & arcus numeranti gradus 23 mi. 21 occurrunt, declinatio scz puncti ecliptici cœli mediū contingētis. Inter sectioni huic fili scz & arcus G B margarita admouenda, filumq; super lineam A B inducendum, quo facto margarita gra. 83 mi. 44 ostendit, quos gra. & mi, contra signorum ordinem ab Arietis principio summenti, sextus vsq; gra. & sedecim minutum offertur, mediū cœli in Zodiaco locus. Declinationem vero, id est, 23 gra. 21 mi. subtrahens, æquinoctialis altitudinē & hoc Ingolstadtianæ (signum enim Capricornus meridionale est) gra. scilicet 41 mi. 20, residuum quod est graduum 17 mi. 50 altitudinem esse meridianā, quæ est 6 gra. 16 mi. 5, cognosco.

ANGVLVS VT SIT REPERTVS, siue quem meridianus cum ecliptica constituit, in parteboreali orientis, cometa circulum verticalem obtinente, Caput Quintum.

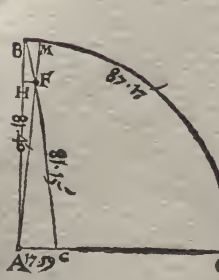
Istantia gradus mediū cœli a quatoris & eclipticæ ab Arietis principio, item declinatione mediū cœli ex prioribus agnitis, facile erat angulum quoq; qualis est propositus, inuenire. Requiritur enim declinatio nem quæ est graduum 23 mi. 21 in basi meteoroscopii & cum G litera quæ sita notanti, indeq; sursum B versus arcum imaginanti, nec non in eodem arcu distantiam mediū cœli in æquatore ab Arietis principio gra: vide licet 83 mi. 10 numeranti, & cum F litera signanti, deinceps filum super lineam A B, & margaritam super 83 mi. 44 (quæ sunt distantia mediū cœli in Zodiaco ab Arietis principio) inducenti. Et postremo filum ab B versus C donec vnio punctum F teneat promouenti, filum in limbo anguli propositi quantitatem, & hoc per arcum C E, gradus nimirum 87 mi. 17 demonstrat. Hunc angulum nihil opus erat quæsiuisse, sed illi contrapositum meridionalem scilicet occidentalem, quia tamen facilius inueniendi ratio suppeteret, hunc præsentem, iccirco eundem demonstrare potius volui. Pro eo tamen contrapositio in cæteris vsurū, ratio siquidem contrapositionum eadem est.

DE GRADV ECLIPTICE OCCIDVO, eiusq; a vero occasu discrimine, aliū amplitudine dicto, insuper de 90 mo ab ascendente gradu, vno eodemq; operationis negotio reperendis. Caput Sextum.

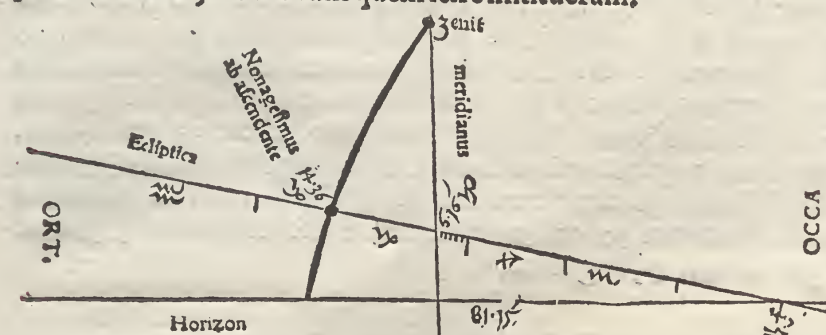

N hac inuentione opus erat iterū, veluti in superiori bus, aliqua trianguli cuiusdam efformatione A B G dicendi cuius vnū latus A G altitudo gra. mediū cœli supra horizontem gra. cōtinens 17 mi. 50 manifestum ex 4. Capite erat, angulus etiam F A G ex proximo gra. 87 mi. 17 constans. Proinde totidem in limbo meteoroscopii numerans cū puncto M notabam. Filum deinceps per punctū illud transactū ita inuariatū retinebam, hinc ab A versus C 17 gr. 59 m cōputans, cū G signo inseriebam, vnde sursum B versus arcū gra. dinumerans ad sectionē vsq; fili iuxta F literam gradus 81 mi. 15 reperi, eadem rursus a contrāctū meridiani, & horizonis in parte australi occasum versus repetens punctum occiduum eclipticæ in ipso horizonte constitutum cognoui. Vnde totidē gra. a 90 dementi, occasus spatium siue amplitudo gr. 8 mi. 45 restare visa sunt, gr. videlicet eclipticæ & m. a vero occasu meridien versus distantia. Inde vbi margarita fili & arcus G B segmentum scinderet, filum autem in lineam A B rursus porrigeretur, tum ab vnione gradus 81 minuta 40 indicari cognita sunt, quem numerum resumens a cœli medio inchoans in Zodiaco ordinem

ASTRONOMICVM

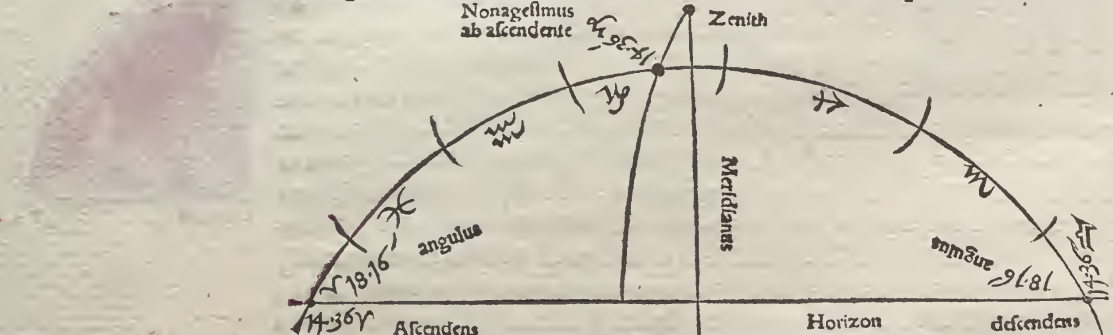
signorum contra recte in gra. 14. mi. 36. deueni. Cui summae 90. insuper gradus addiens iterum in Zodiaco ad 14 gra. 36. mi. 7. delatus sum, locum eum quem scire institueram.

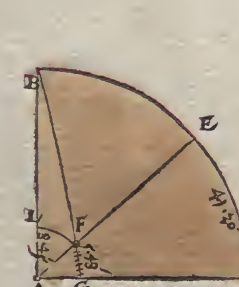
DE CONSEQUVTA ANGVLII QVANTI
tate illius, qui in 14 to gra. & 36 mi. 7. sic, sicut ex aduerso in ariete, nihilq. aliud quam 90. mi. gradus ab ascendente altitudinem exhibet. Caput Septimum.

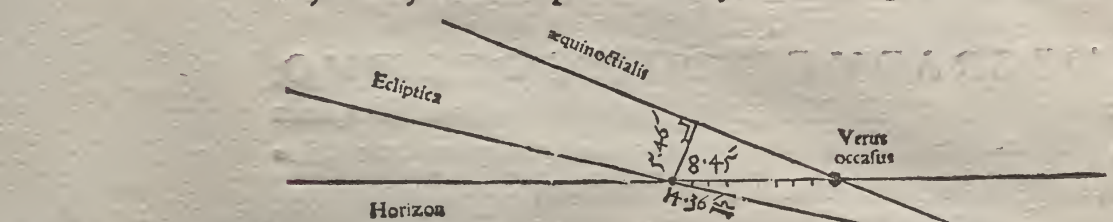
Vm constare ex premisis iam arcus ille quantus foret a puncto eclipticae occiduo & intersectione, tum meridiani tum horizonis ex parte australi, eundem in meteoroscopia illico resumpti, erat aut gra. 81. mi. 15. ab A contra C eundo, resumptumq. G litera in scriptis, aliter A G sursum versus B. Denuo altitudinem eclipticae meridianae, quae fuit gra. 17. mi. 59. nu merari, sinemq. numeri huius F litera insigniui, per punctum deinde F filum directum in limbo B C indicare punctum K videbatur, distans a C gra. 18. mi. 16. haec est aut altitudo 90. in gra. supra horizon tem includens angulum eclipticae & horizonis, tam orientis quam occide tis parte. Licet aut alia quoq. via angulus iste haberi queat, breuita ti tam consensens plura agere nolo, nihil enim dubito quin per reme t & reliquos demonstrandi modos ex hiis facile consequaris.

DE DECLINATIONE GRADVS ECLIPTI
ci descendere, per intervallum sui occasus reperta, Caput Octauum

Intervallum suae amplitudinis gra. ecliptici illius qui oc cidebat observationis nostrae tempore caput sextum de clarauit, gra. scz 8. mi. 45. meridionale fuisse. Hac numerata ab A versus B cum L litera margaritae tag connecto, ab hac aut altitudinem equatoris In golstadiani quae in limbo gra. 41. mi. 20. habuit, co lipo. Per ut vero locum filo transmissio vno iuxta punctum F gra. 5. mi. 46. quae sita declinatione arguit. His igitur paucis praebat volo qua methodo ad Cometae observa tionem instruat. accesserim. ¶ Nunc quomodo cum Cometa ipso trasege rim cognoscatur. Observatio aut prima nobis peracta est 13 Augusti die, hora 8, mi. 22. ferè pomeridianis, non ita multo post Solis occasum.

DE OBSERVATIONE NVNC CO
metae ipsius primi Caput Nonum.

Acto iam Solis occasu cum cometa verticali circulo vide retur esse propinquior instrumentum capiens vocatū planimetrum, primo Bootē cōtueri cepi, virum vcz is in verticali circulo esset, necne. Vex cum ille exa ctè verticalē tenere appareret, regulam eundem idē Co metā versus dirigēs, eiusdē Azimuth ab occasu altitu dinemq. supra horizonē exquirere studui. Quo pera cto, cauda quoq. eodē instrumento suspicis in eius extremitate punctū quoddā imaginabatur simulac cōtēplando quātum ab occasu differret septentrionalior, quātūq. ei esset supra horizonē eleuatio. Hec autē to ti meae observationis ratio erat, ex qua ea quae sequuntur sese obtulerūt.

¶ Altitudo Cometae supra horizonem gra. 7. mi. 56.
¶ Azimuth Cometae ab occasu versus Sept. gra. 49. mi. 26.
¶ Altitudo Extremitatis caudae supra horizonem gra. 20. mi. 3.
¶ Azimuth extremitatis caudae occidentale & septentrionale 59.
Fateor

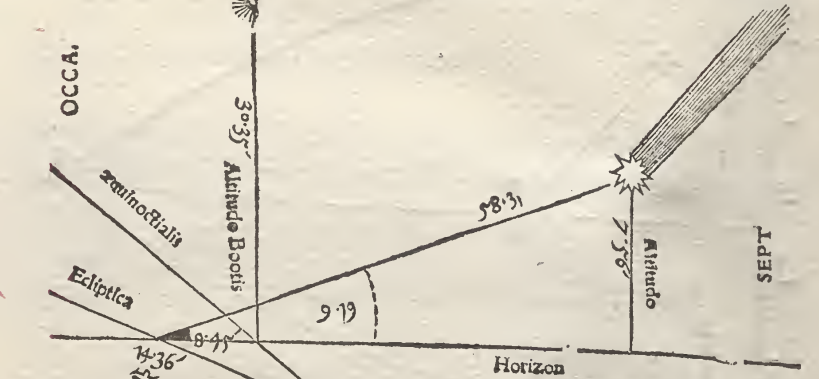
CAESAREVM

¶ Fateor tamen interim me ante Solis ortum non cometā hunc cōside rasse, atque hoc idē, quod 13 iam die mensis Augusti, quo primum a me obseruaretur, non amplius maritimum ante ortum visum sit, qua lis à principio soluit. Occultationis autem causa in sequentibus pla nissime discitur, ideo prius consilium sequutus singulas obseruatio num partes capitum recensere malo.

QVOMODO DISTANTIA COME
tae à puncto occidētis eclipticae, nec non angulus ab hoc arcu in horizonē causatus principio inquisita sint. Caput Decimū

Extum Caput demonstrat obseruationis hora 14 gra. 36. mi. 7. occidentem occupasse, à quo pun cto distare Cometā verè deprehensurus, ad intervallum gradus occidentis quod fuit 8. gra. 45. mi. Azimuth Cometae 49. gra. 26. mi. iungo summamq. gra. 58. mi. 11. constitutam, post in meteorosco pio ab A versus C requisitam cum G litera noto, à quo procedens scilicet B accedendo per 7 gra. 56. mi. id quod Cometae altitudo fuerat per literam F signo. Per eam vero literam dimittens filum, sectionem eiusdem in limbo iuxta E obseruo, mar garitamq. in F colloco. Postremo filum in A B linea donec H punctum vno teneat, promouens, punctum illud H distantiam Co metae verā ab occasu puncto referre pronuntio. Quantitatē simili ter anguli accipiens eā, quā arcus ille distantiae modo repertae cum horizon te creat, arcum limbi G E cōsideras gra. illius 9. mi. 19. esse cōspitio,

DE VERO COMETAE LOCO IN ECLIP
tica secundum longitudinem cōstituti, Similiter de latitudine eiusdem cognititis. Caput 11.

Raccedēs caput angulū indagaui eū quē arcus inter cometā & gra. eclipticae occidentales cōstitēs vna cū fini tote efficit, gra. vcz 9. mi. 19. Septimo etiā ostēsus est angulus eclipticae & horizonis, nempe 8. mi. 16. Quos ambos nūc cōnectenti summa gra. 27. mi. 35. con surgit. Hac summā in meteoroscopia limbo iteras à C prius iā in linea A B distantia cometae gra. 58. mi. 31. teneat, eadē in pun cto F gra. 23. mi. 15. distantia cometae ab ecliptica, quae & latitudo dicatur borealis, docet. Eodē in circulo ad G vsq. descendēs inter A & G 63. d 51. mi. ostendo, quā distantia est cometae à 14 gra. 36. mi. 7. Quos gra. & m postq. in Zodiaco succellens signog. cōtra numero 19. conis gra. 15. incidēs, vex cum Cometa locū in ecliptica esse pronuntio. At hoc interpretandum est secundū visum nostri lineae, aspectus enim diuersi tas quanta causetur breuitatis huiusmodi non est in praesens discutere.

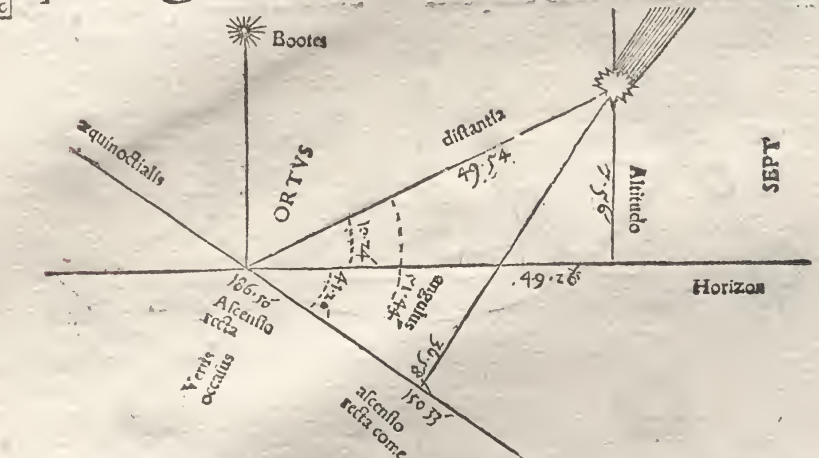
DE COMETAE DECLINATIONE
ascensioneq. recta obtentis. Caput 12.

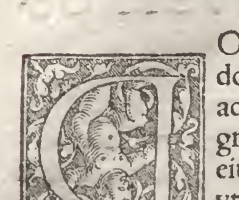
¶ Bseruatio prima docuit, veluti Cometa 49. d. 26. m. Azimuth ab occasu septentrionem versus distiterit. In altitudine vero gra. 7. mi. 56. Ideo 49. gra. 26. m. ab A contra C numeranda erant, horumq. finis cum G signandus. Iterum autem à G versus B ascendenti per gradus 7. mi. 56. litera F ponenda fuit, huiusq. filum cum margarita recte ordinata super inducendum, quā fili extensio in limbo quantitatē anguli horizonis & ortus à cometa ab occasu aequinoctialis ducti ostēderat, hoc est gra. 10. mi. 24. Post hac filum in A B posito margarita gra. 49. mi. 54. in puncto

ASTRONOMICVM

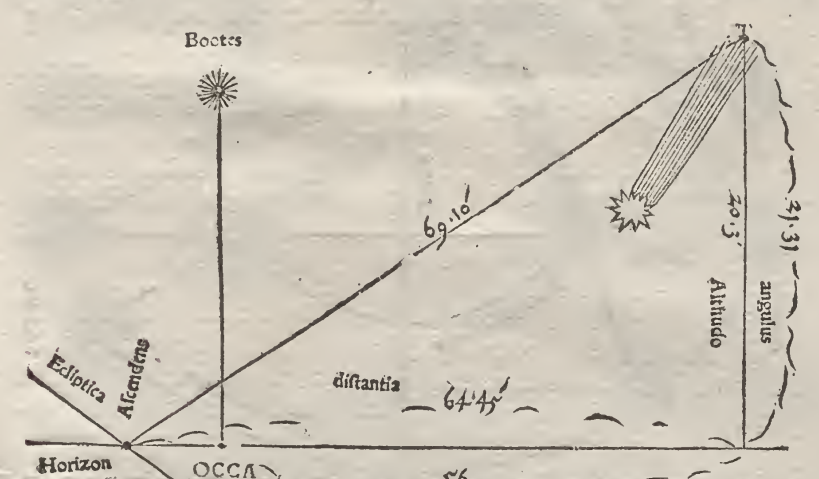
puncto H, quantum scz Cometa ab occasu equatoris elongaretur innuerat. Angulo paulo ante reperto, nunc aequatoris angulus & ho rizonis in meridiano nostro In golstadienli conlatus, qui gradus ha bebat 41. mi. 20. producere gradus 51. mi. 44. videbatur, tota lem scz angulum, quo cum declinatio & ascensio Cometae recta sic in uenta est. Quantitate anguli integri siue totalis à C versus B in limbo quae sita E litera scripta est, mox filo in A B lineam reposi to margaritam super 49. gra. & mi. 54. illata est. Tertium filo per E tracto, margarita decl. 36. d. 58. m. iuxta F in instrumenti arca pro diderat. Deinceps à G in A vsq. denumeranti gra. 36. mi. 17. oc currebant, intervallū puncti recte ascendētis cometae, punctiq. equi ualens descendētis. Superius autē ostēso eo, quomodo scz 186. d. 50. mi. praecise occasum tenebant, iccirco iam 36. gra. 17. mi. ab eis subduco, quorum residuum gra. 150. mi. 33. ascensio cometae re cta dicitur. Tantum ergo requirebatur cognitionis ad cometae mo tum persequendum, ex quibus vna liquebat caudam cometae à Sole generatam & vmbrae modo (qualis reuera fuit) Solem subinde alie quitam. Quam rem, vt sim verius consequutus sequenter audies.

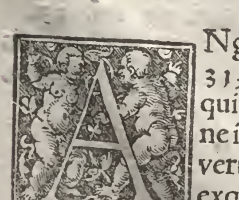
DE AZIMVTH ET ALTITVDINE
caudae animaduersa. Caput 13.

¶ Oniectura iam praevalente caudā à Sole vmbrae mo do generari, committere non potui, quin illud exactius ad huc periderem, proinde huiusmodi proposito ag gressus hoc sum. In caudae extremo punctū eligens, eius illico extantiam supra horizonem collegi, grad. vt ante 20. m. 3. similiter azimuth eiusdem, quod erat septentrionale 56. graduum. Occasus iā spa cium huius amplitudinem 14. ti gradus 36. mi. 7. brex coniuncti gra. 64. mi. 45. orta sunt. Ea deinde graduum minutorumq. suma in meteoroscopia ab A contra C quae sita, puncto G signata est. Iam sursum à G numerans gra. 20. mi. 3. altitudinem scz cum F notabā. Postremo filum per F erectum in limbo gra. 21. m. 31. in puncto E abscedit, quae quidem est capacitas anguli ab horizonte & circulo qui ab extrema cauda in occasum 14. ti gradus minutiq. 36. 7. ducitur, causari. Margarita post in eodem F statuta, filopq. super lineam A B promotio, vno gra. 69. mi. 10. in puncto H per lineam A F significato demonstrat, semper enim lineae A F quantitas discenda est in linea A B, veluti ad nauis cam ferè haec ten? inculcatum est.

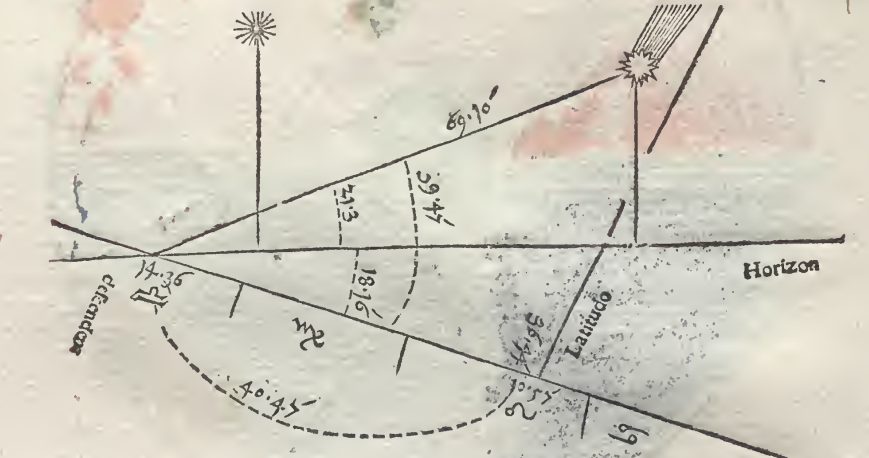
DE VERO CAUDAE EXTREMITA
tis loco, eo quē in ecliptica possederit, deq. eiusdem ab ecliptica distantia reperta. Caput 14.

¶ Ngulo proximè inuento gradibus videlicet 21. mi. 31. alter ex capite 7. cognitus committitur angulus, qui itidem graduum est 18. mi. 16. ex combinatio ne istiusmodi superant gradus 39. mi. 47. Per que verum extremitatis caudae locum, latitudinemq. sic exquirō. Filum vna cum margarita intervallo huius, quod extremitas caudae cū occasu puncto fecit gra. 10. in A B imponēs, idē in limbo super gra. 39. mi. 47. angulo

CAESAREVM

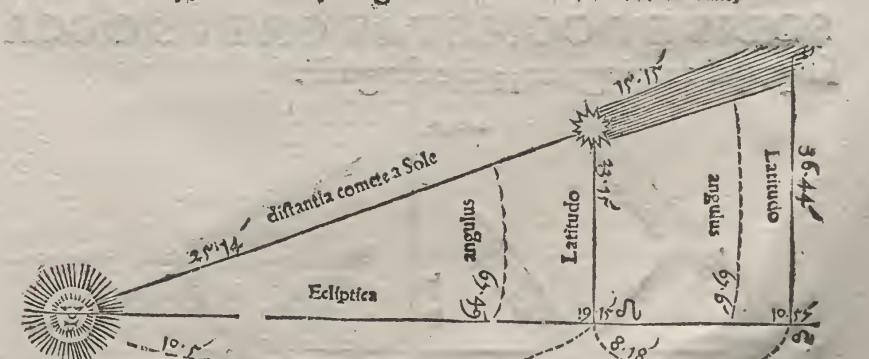
47. angulo integro seu totali protraho, & vno punctum in area tenet, quod extremitatis saepe dictae latitudinem respectu eclipticae, gra dus nempe 36. mi. 44. cōmonstrat. G vero subtrus F acceptū, ab A cōpatantū in G vsq. representat veram extremitatis caudae com putatā distantia, videlicet gra. 40. mi. 47. in ecliptica a gra. 14. m. 36. 7. totidē gra. & mi. cōtra signorū ordinē numerati, & hoc a 14 gra. 36. m. 7. incipiti, verus extremitatis locus in gra. 10. m. 57. d. incidit.

QVOMODO POSTREMVM ET CER
tissimō caudae cometae à Sole generatā reperit sit. Caput 15.

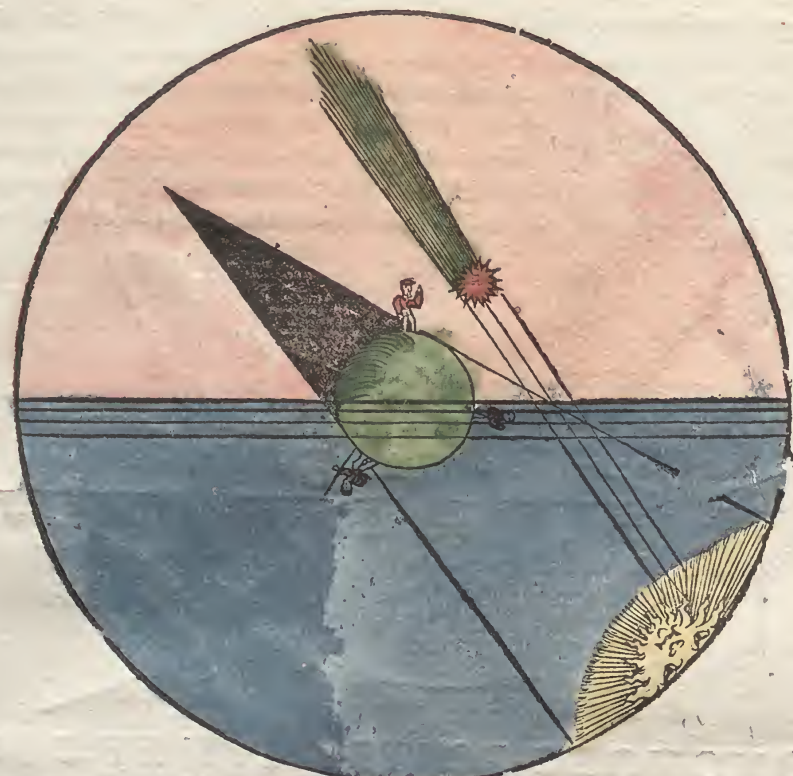

¶ Quo Cometa per me obseruabatur die 13. nimirū Augusti Sol. 20. d. gr. vicinissimū minutū incoluit, hic quod Solis theoricā tū perdocuit. Verus etiā Co metae locus ē capite 11. cognitus esse 19. d. gr. & mi. 15. ita quod Solis & Cometae discrimē 10. d. gr. & 5. mi. fuerit ad amissum. Ad haec praecedens ca pit locū caudae extremitatis gra. Leonis 10. & mi. 57. te nuisse cōmonstrauit, vnde illud liquet, quod caudae extremitas à ve ro Cometae loco non nisi 8. gra. & 18. mi. abfuerit. Hīs constan tibus arcū qui à Sole per cometā mediū transiret imaginabatur, arcū itē alii à Sole per Caudae extremitatē ductū. Atqui certū erat arcus am bos à Sole tractus, alterū per corpus Cometae, alterū per extremita tē caudae eundē cōdē esse, cū angulos partes cū ecliptica iuxta Solis gra dum efficiat, ex quo sequitur rursū lineā rectā, quae ē Sole per come tū educitur, vel educi cōspicitur, eadē per caudae mediū longitudinaliter, vti loquar, et an huc oportere, quod fuit, vt est, cōiunctur quoq. cau dam à Solis lumine causari, quā quidē rē penitus hac industria discul timus. Numerantes ab A meteoroscopia versus C gra. 10. mi. 5. di stantia scz Cometae à Sole, eadē cū G litera inseripimus. Cometē itē latitudinē gra. scz 23. mi. 15. à G sursum versus B cōpatantes litera I notauimus. Per I literā postea ducentes fili ab eo punctū E ostēdi vi dimus. Post arcum à Contra E contemplanti gra. 67. mi. 49. of ferri cōperimus, quātū anguli arcus praedicti, illius videlicet, qui à Sole per cometā imaginari & ecliptica cōclusus est. Hoc facto ab A locū extimae caudae à Sole distantem, qui est gra. 18. mi. 23. capim?, numeratoq. literā L apposui. Ab L deinde ascendēs B contra latitudinē extremitatis, quae est gra. 36. mi. 44. acceptā F litera insi gnimus. Hinc fili per F emittimus prope limbū in puncto E fecare visum est, praeter pauca m. quae proculdubio instrumenti culpa, obser uatione nimirū iniquius peracta, induci potuerunt. Vt siq. igitur an gulis illis sibi paribus, omnino necesse fuit arcus quoq. à Sole deductus, alterū per Cometā, alterū per caudā eiusdē sibi cōuenire, eosdēq. esse. Quod si est, oportet lineā à Sole per corpus Cometae eundē rectā, etiā per cometā caudā secundū longitudinē rectissimē ferri debere, adeo ex hoc omni liberatus sum dubio, imo credere coactus sum, vel inuic?, cau dā à Sole oriri oportere. Post hac autē vnionē punctui I annexens, fili in linea A B promouim?, quo promotio statim in H puncto mar garita Solis & cometae differētiā, gra. vcz 25. mi. 14. monstrauerat. Postremo vnionē super F firmātes, in linea A B punctū M, ab A distans gra. 40. mi. 29. extremitatis caudae Solisq. discrimē didici mus. Solis & co. differētia sublata ab 40. gra. & 29. mi. reliqui gra dus 15. mi. 35. facti sunt, longitudo caudae totius verissima.

Vltra mirari forsā quis possit, qui factū sit, vt quoniam caudā à So le sit orta, sursum tamen vergit, nō autem deorsum & terrē incum bens, quā de re, vt etiam rudioribus satis siat imaginem subiungere vti le visum est talem, in qua citra speculationem res oculis subiicitur.

ASTRONOMICVM

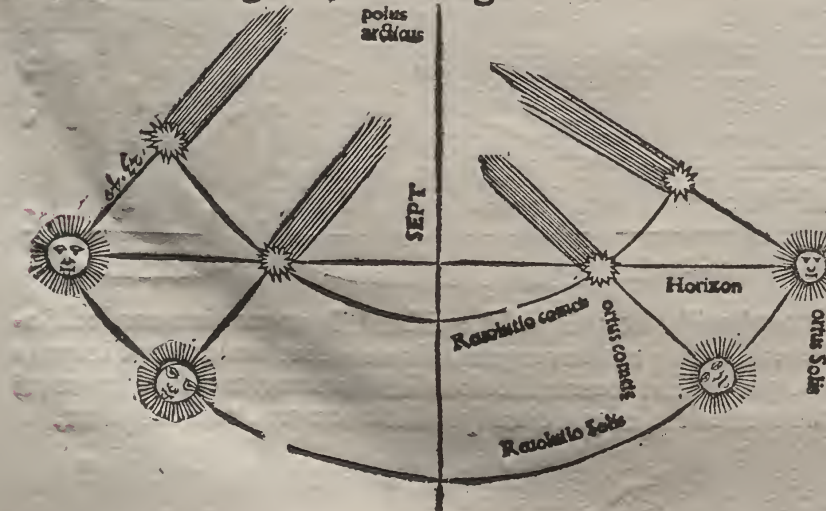
DE OCCVLATIONE ET APPARITIONE Cometæ. Caput decimum sextum.

AMETSI Cometæ 13 augusti die mihi cõspectus sit primo, non desunt tamen qui eundem se vidisse sexto septimoq; affirmant, verè autem omnibus ab occidente paucis ab oriente visus est, & profecto fieri non potest, quin ita factum sit, licet non omnibus apparuerit, non enim ita multis post ortum suum diebus videri mane desit, ea de causa, quod subinde magis ac magis cõfinic in ortum festinat. Nam die 18, vt videre in sequentibus est, orti cum ipso Sole cepit, quocirca propinquior erat iam Soli 13 die quam vt cerni poterit, ortum parante iam Sole. Inde factum est, vt pleriq; imperitiõibus alius ab eodẽ cometa fuisse putaretur, quasi duo forent, vnus in oriente, alter in occidente, nescientibus tam in ortu quam in occasu apparere posse, non secus atq; stellã aliã. Id quod etiam Mattheo Palmerio Florentino imposuit in cronici suis asserẽti binos in Ianuario cometas fuisse, anno post Christi 729, aliumq; Solem anteisse, alium vero subsequutum, cum reuera non duo, sed vnus & idem fuerit, nunc ante nunc post Solem, ea qua dixi ratione, lucens. Sed ad rem, Sol cum 29 Leonis gradum possederet, occidebat hora post meridiem 6 mi. 54, Cometa vero hora 9 mi. 55, si declinatio eius ascensioq; recta considerentur. Vnde liquet Solem fuisse sub horizonte horis 10 mi. 12, & Cometam horis 4 mi. 10, cuius idcirco ortus hora 2 mi. 10 post noctis medium esse debuit. Cum vero de ortu & occasu cometæ loquor, non subaudias volo, mihi visum per instrumenta eo tempore quo horizontem contigerit Cometam, illud enim abundè declinatio ascensioq; recta eius semel cognita suggerunt, & si vero per instrumentum id esse conatus, confiteri tamen nequaquam potuisset, quoties enim horizonti propinquior fieret 3 vel 4 gra. interuallo, flamma eius extingui omnino videbatur, adeo, vt aliquando à me sub nubila condidit creditus sit, donec admoneret Plinius libro naturalis historię 2 cap. 25, Cometæ in occasu celi parte nunquam esse, id est, nunquam apparere. Is enim genuinus Plinii intellectus est, ni fallor, quem eõ libentius ego quoq; admitto, quoniam ita oculis esse comperim. De visu meteoroscopii nihil amplius agã, sed post finem cometæ, motum quoq; diurnum per meteoroscopium inuenire docebo, sufficiat autem hanc vnã obseruationis methodũ ita fuisse, & quasi per membra tradidisse, in sequentibus enim nil præter obseruationes meras per meteoroscopium consequutas proponem. Figuræ præterea sequentes ostendunt altitudines Cometarum dumtaxat, supra horizontem existentium tempore quo Sol occumbit, limitat quã profundus Sol extiterit sub finitore cometa eundẽ scandẽte.

Sententia Plinii de occasu Cometæ

SOLIS ET COMETÆ ORTVS OCCASVS, qui contingunt 13 die Augusti.

CAESAREVM

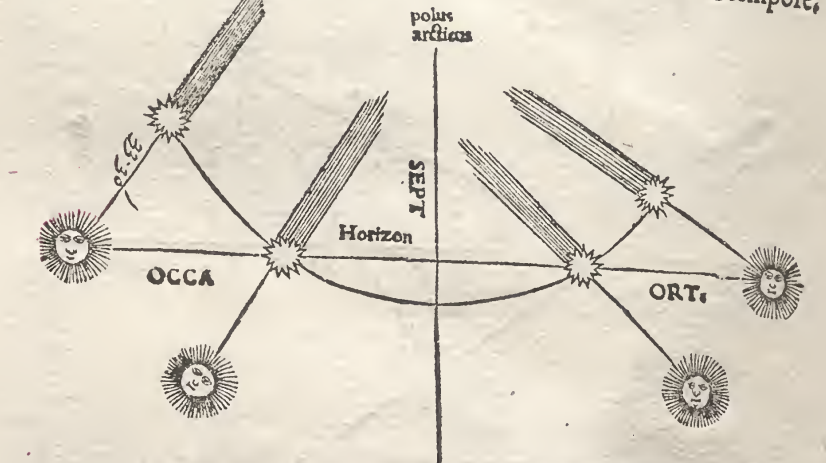
DECIMO QVARTO AVGVSTI DIE secunda Cometæ obseruatio peracta est.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 8 mi. 29
- Azimuth Cometæ ab occasu Septen. versus gr. 45 mi. 22
- Altitudo extremitatis caudæ graduũ 23 mi. 18
- Azimuth extremitatis caudæ Septentrio. gra. 57 mi. 38

Hæc sequentia ex obseruatione confurgunt.

Latitudo Cometæ gra. 23 mi. 2, Locus Cometæ gra. 23 mi. 39
Declinatio Cometæ gra. 35 mi. 12 Sept. Ascensio recta Co. gra. 155 mi. 5
Co. Mediat cœli ho. 11 an. Amplitudo, or. & occ. 60 gr. 27 mi. Sept.
Occa. Cometæ hora 9 mi. 32 post me. Cometæ occidit cœli 23 gra. m.
Distantia Cometæ à Sole gra. 23 mi. 40. Ortus Cometæ hora 2 mi. 28.
Loc. extremi. caudæ gra. 19 mi. 18 57, Latitudo, extre. gra. 39 mi. 45 Sept.

Situs Cometæ occasus tempore, Situs Cometæ ortus tempore,

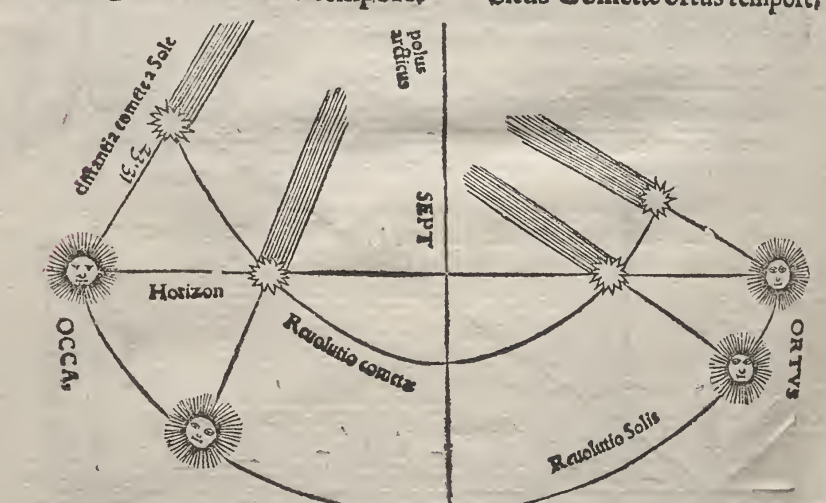
DECIMO QVINTO AVGVSTI OBSERVATIO tertia facta est.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 9
- Azimuth Cometæ ab occasu Septen. gra. 41 mi. 22
- Altitudo extremitatis caudæ supra horizon. gra. 19 mi. 8
- Azimuth huius extremitatis gra. 50.

Hæc autem obseruatio collegit ea quæ sequuntur.

Latitudo Cometæ gra. 22, Locus verus Cometæ gra. 24 mi. 29
Decl. Cometæ gra. 33 mi. 19 Sept. Ascensio recta Co. 159 gra. 20 mi.
Latitudo extremitatis caudæ ab ecliptica gra. 34 mi. 23
Locus verus in ecliptica extremitatis caudæ 21 gra. 2 mi. 57
Distan. à Sole gra. 23 mi. 31, Arcus diurn. Cometæ horæ 18 mi. 34
Occa. Cometæ ho. 9 mi. 44 post. Or. Cometæ hora 3 mi. 10 ante.
Hoc die Com. heliacæ accidit, vt nõ amplius ante Solis ortu cerneret.

Situs Cometæ occasus tempore, Situs Cometæ ortus tempore,

DECIMO SEXTO DIE AVGVSTI consideratio Cometæ quarta.

- Altitudo Cometæ supra hori. gra. 9 mi. 43
- Azimuth Cometæ ab occasu Septen. gra. 35 mi. 13
- Super cauda nihil vltius agetur, sufficiunt enim priora, per quæ satis liquet à Sole caudã mutuari, quocirca in posterũ de hac supledimus.

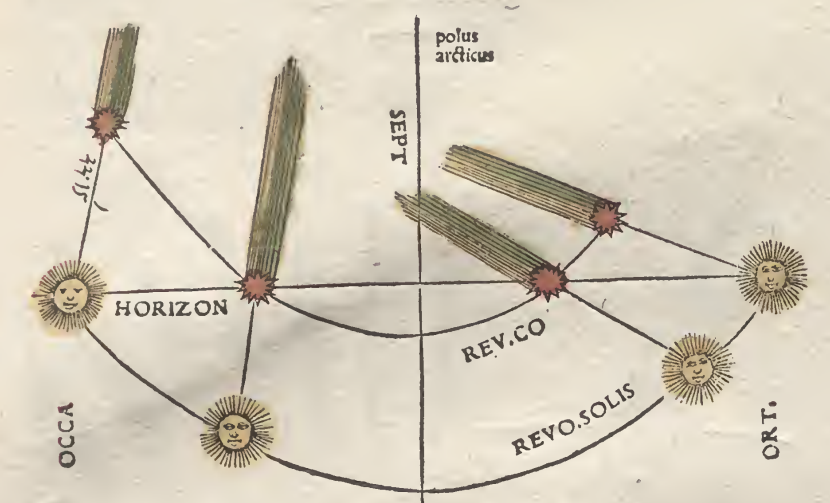
Talia ex obseruatione constant.

Latitudo Cometæ ab ecliptica gra. 22 mi. 18
Verus locus Cometæ in ecliptica gra. 4 mi. 32 mi.
Declinatio Cometæ ab æquatore 30 gra. 11 mi. Septentrio.
Ascensio recta Cometæ 165 gra. 31 mi.

ASTRONOMICVM

Cometa mediat cœlum hora 0 mi. 45 post meridiem.
Amplitudo cometæ ab occasu versus Sept. 49 gra. 27 mi.
Occasus Cometæ hora 9 mi. 32 post.
Ortus Cometæ hora 3 mi. 58 ante.
Distantia Cometæ à Sole gra. 22 mi. 15.

Via a imago Cometæ occasus tempore Situs Cometæ tempore ortus

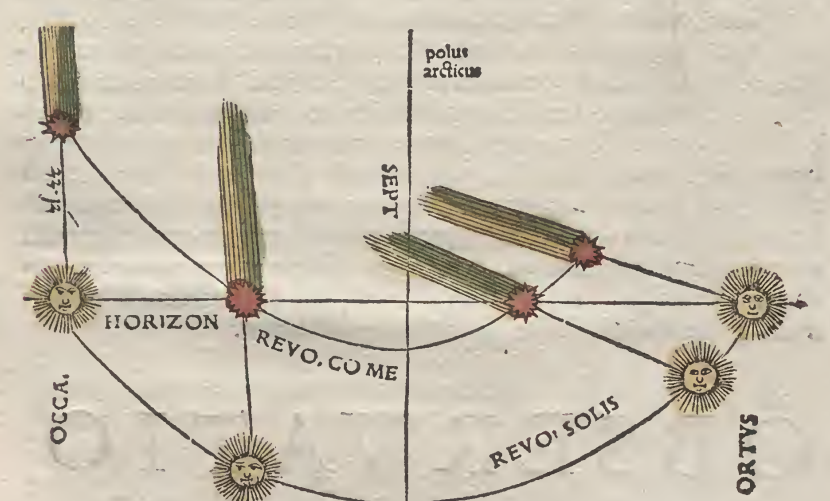
DECIMO SEPTIMO DIE AVGVSTI examinatio quinta Cometæ facta est.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 10 mi. 14.
- Azimuth Cometæ ab occasu Septen. gra. 30 mi. 46.

Subiuncta ex contemplatione prodeunt.

Latitudo Cometæ ab ecliptica Sept. gra. 21 mi. 25
Locus Cometæ verus in ecliptica gra. 9 mi. 14 mi.
Declinatio Cometæ ab æquatore Sept. 27 gra. 48 mi.
Ascensio recta Cometæ 169 gra. 45 mi.
Cometa mediat cœlum hora 0 mi. 58 post meri.
Amplitudo ortus & occasus Sept. versus 44 gra. 49 mi.
Occasus Cometæ hora 9 mi. 24
Ortus Cometæ hora 4 mi. 31 post medium noctis.
Distantia Cometæ à Sole gra. 22 mi. 12.

Imago Cometæ occasus tempore, Situs Cometæ ortus tempore,

DECIMO OCTAVO AVGVSTI EXAMINATIO Cometæ Sexta peracta est.

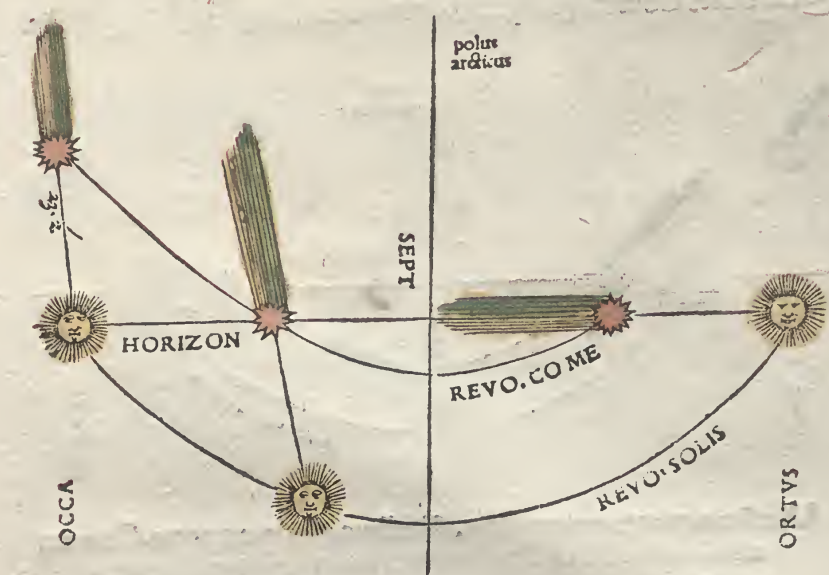
- Altitudo Cometæ supra hori. 10 gra. 39 mi.
- Azimuth Cometæ ab occasu Septen. gra. 24 mi. 42.

Hæc subnexa ex obseruatione eliciuntur.

Latitudo Cometæ Septen. 20 gra. 12 mi.
Verus locus Cometæ in ecliptica gra. 15 mi. 30 mi.
Declinatio Cometæ Septen. gra. 24 mi. 14
Ascensio recta cometæ 175 gra. 7 mi.
Mediat cœlum hora 11 mi. 16 post meri.
Zenith ortus & occasus ab occasu Septen. 38 gra. 20 mi.
Cometa occidit hora 9 mi. 19 post meri.
Cometa oritur præcise cum Sole hora 5 mi. 22
Distantia cometæ à Sole gra. 23 mi. 2

Vicesimo

CAESAREVM

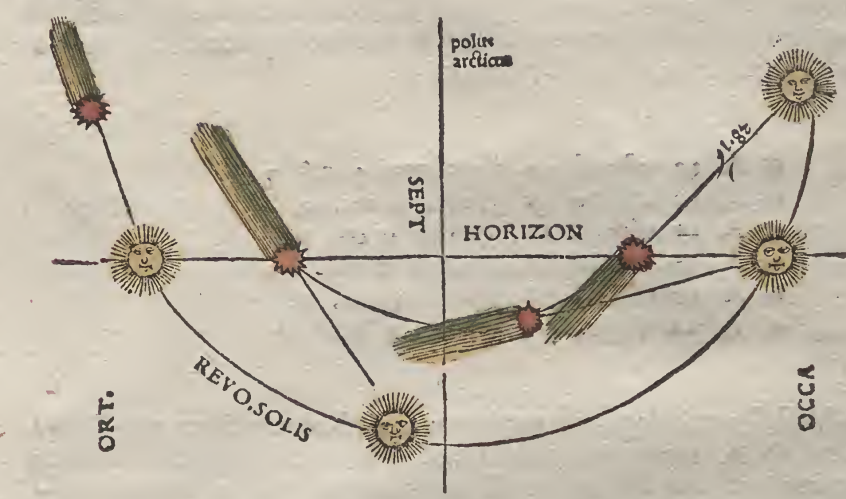
VICESIMO SECVNDODIE AVGVSTI facta est obseruatio Septima, diebus enim Augusti 19, 20 & 21 cometa non luxit ab æris obscuritate, proinde non obseruari potuit.

- Altitudo cometæ supra horizontem gra. 11 mi. 25
- Azimuth cometæ Septen. 7 gra. 34 mi.

Subsequentia hæc ex obseruatione colliguntur.

Latitudo cometæ ab ecliptica 16 gra. 32 mi. Sept.
Locus cometæ verus in ecliptica gra. 1 mi. 23 mi.
Declinatio cometæ ab æquatore 13 gra. 31 mi.
Ascensio recta gra. 188 mi. 53
Mediat cœlum hora 1 mi. 55 post meridiem
Amplitudo ortus & occasus graduum 20 mi. 42
Distantia cometæ à Sole 28 gra. 16 mi.
Occidit cometa hora 8 mi. 59
Oritur cometa hora 6 mi. 52

Status cometæ in parte occidentis, Status cometæ in parte orientis

VICESIMO TERTIO AVGVSTICO, meta obseruatus octauo & vltimo.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 11 mi. 25
- Azimuth Cometæ Septentrionale ab occasu gra. 3 mi. 50

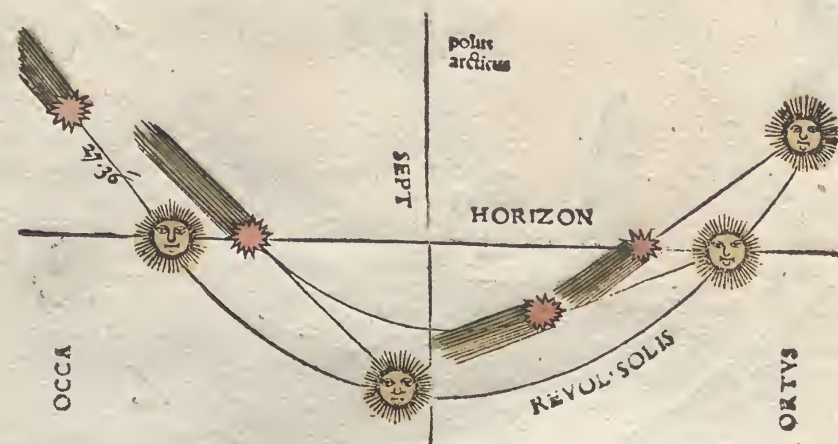
Talia ex obseruatione confurgunt.

Latitudo Cometæ ab ecliptica gra. 14 mi. 31 Sept.
Locus verus cometæ in ecliptica secundũ longitudinẽ 2 gra. 51 mi.
Declinatio Cometæ graduum 11 mi. 26 Septentrionalis.
Ascensio recta Cometæ 190 graduum 39 minutorum.
Mediat cœlum hora 2 mi. 0 post meri.
Amplitudo ortus & occasus gra. 17 mi. 26
Occidit Cometa hora 8 mi. 53 post me.
Oritur hora 7 mi. 4 post medium noctis
Distantia Cometæ à Sole graduum 27 mi. 36.

Quem

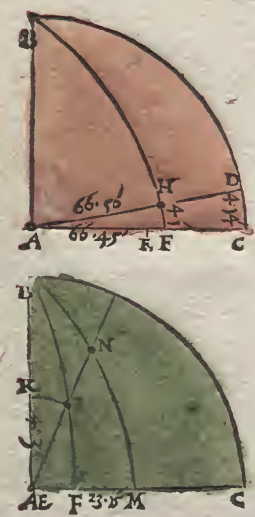
ASTRONOMICVM

Quem Sol & Cometa pegerint ortum occasumq; 23 Augusti die.

Vicesimo quarto autem Augusti adhuc aliqua ex parte Cometa mihi conspectus est, non autem contemplatus diligentia priori, quomodo videlicet cauda Solem sequuta sit, cuius occasione hanc contemplationem nisiam aggressus sum.

Quomodo mutatur diurnus Cometae sit inuestigandus.

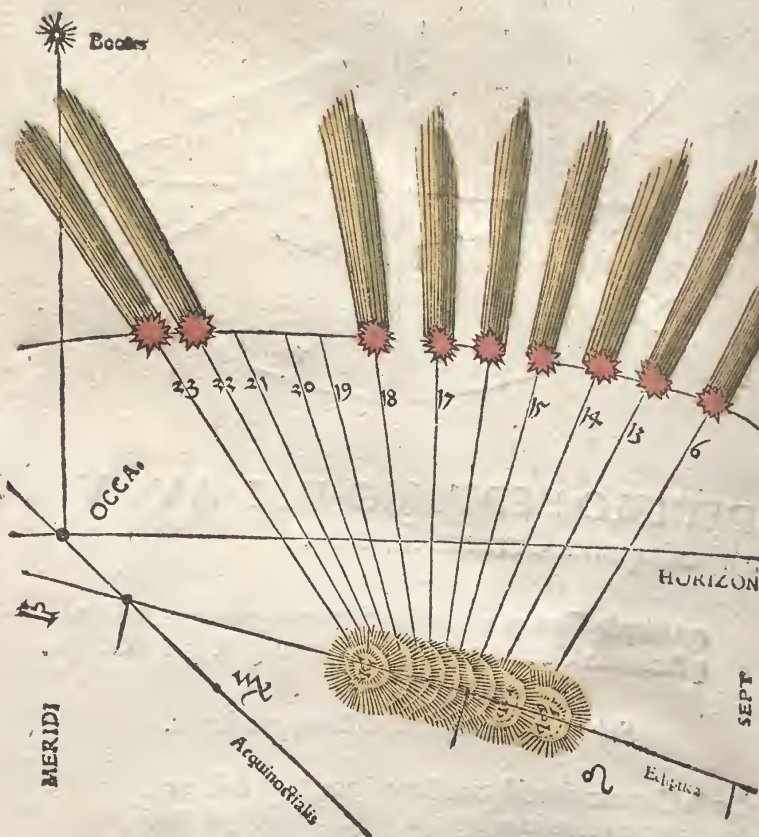

- ¶ A 13 vsq; ad 14 diem gra. 4 mi. 3
- ¶ A 14 vsq; ad 15 gradus 4 mi. 0.
- ¶ A 15 vsq; ad 16 gradus 6 mi. 0
- ¶ A 16 vsq; ad 17 gradus 5 mi. 24
- ¶ A 17 vsq; ad 18 gradus 5 mi. 0.
- ¶ A 22 vsq; ad 23 gradus 3 mi. 40

NVNC pro indagandis capite caudaeq; draconis, filum per I ducatur, ab A autem versus C latitudo maior accepta cum M litera exprimitur. Ab M deinde B versus ascendens gradus 84 mi. 45 inuenta, in puncto N, finita vero Cometae loco, qui est 19 gra. 15 mi. Leonis adiciantur, quae adiecta caput draconis arguunt, 14 videlicet m. gradum, caudam vero 14 v. Ventrem vero 14 Leonis. Eodem modo caput & cauda per quemlibet motum diurnum reperiuntur, quo licet in negotio nonnunquam differentiae paucillum occurrat, pro nihilo tamen ducendum penitus est. Istiusmodi operationis mentio se offerret vberior in Cosmographia nostra, ubi de locorum distantis, longitudinum, latitudinumq; gradibus inueniendis tractatio absoluitur. Quilibet vero vel mediocriter peritus imaginari locum Solis sub horizonte deprehendat facile, quomodo cauda Solis creata sit. A principio enim in Boream inclinari visa quae est, postea in meridiem flectebatur, ob velocitatem nimium motus, quo superabat Cometa Solem, quod animaduersum est precipue diebus 17, 18, 22, & 23, sicuti figura subordinata ostendit clarissime.

CAESAREVM

FIGVRA PRAESENS QVALIS COMETA INDIES SVpra HORIZONTEM apparuerit, primo die sexto Augusti, Secundo, decimo tertio, Postea decimo quarto, decimo quinto, decimo sexto &c. donec disparere coepit, quemq; diem motum ferè peregerit, vtp; caudam principis in Septentrionem, vltimo vero in meridiem à Sole generatam reclinauerit.

At, dicit forsitan hic aliquis perperam Cometae motum diurnum, reuolutionis circulum, caput caudamq; eiusdem assignari, tanq; illius, qui regulatum non obtinuerit incessum, cumq; iam olim philosophis & Astrologis perfectum sit, proditumq; cometas nihil esse aliud quàm terrestres halitus siue exhalationes calidas & siccas, pingues & glutinosas, virtute astrorum supremam vsq; ad actis regionem eleuatas, ibidemq; succensas, orbes vero nequaquam Cometas habere, quare regulari etiam carere motu. Illud equidem negare non ausim, cum tamen simillimè deprehensi sint Cometae nostri motum absolucere regulari, neq; huc illuc autis ritu in aetere volitantis raptus sit, nihil obliteratae ne motum eiusdem aliqua etiam regula astringere. Sunt tamen qui cometam esse dicunt exalationem subtilem non inflammatam, sed lucem à lumine Solis, cui sententiae & nos accedimus, nostros siquidem cometas tale quid esse certissimum est. Hoc autem supposito, non difficile est, caudam imaginari. Neq; vero omnes hic Cometas intelligi volo, dubium enim non est, quosdam esse per se accensos, sicut etiam in superioribus meminimus. Quid autem talem ingeneret motum cometarum praeter sphaerarum superiorum raptus violentiores, & potissimum Lunae vicinioris scz, non habeo quid dicam.

OBSERVATIO PRIMA COMETAEC SECVNDI.

SECVNDVS Cometa Anno 1532 fulsit in regione orientali, coepit autem videri 25 Septembris, in diem vsq; 20 Nouembris, septies per me & studio, issimè obseruatus. PRIMO autem omnium secundo Octobris die in Dreleno m. oppido (cuius loci altitudo est 51 gra.) hora Solis ortum praecedente quinta, in qua contemplatione Azimuth altitudoq; huiusmodi reperta sunt.

- ¶ Altitudo Cometae supra horizontem 13 gra. 10 mi.
- ¶ Azimuth eiusdem ab ortu versus meridiem 24 gra. 30 mi.
- ¶ Altitudo cordis Leonini gra 34.
- ¶ Azimuth eiusdem gra. 19 mi. 22.

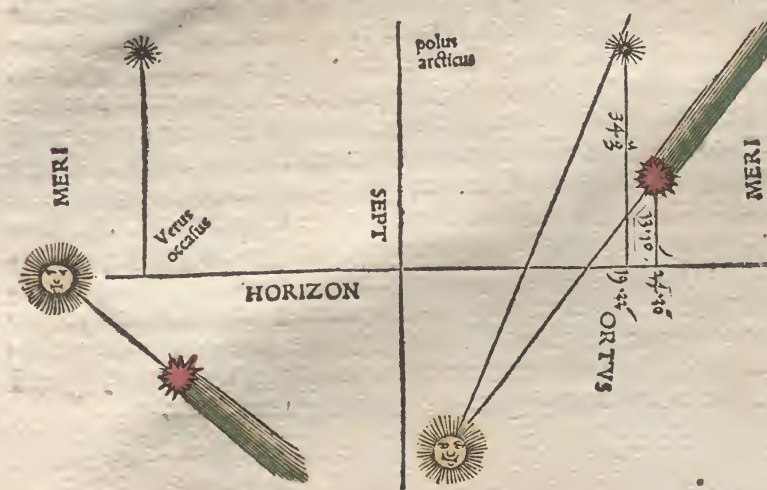
ASTRONOMICVM

His conquisitis operatum mihi consequenter est, hac qua solui hacenus ratione, non secus ac in priori Cometa factum est eaq; mihi cognita.

Declinatio cordis Leonini 14 gra. 12 mi.
Ascensio recta eiusdem 144 gra. 54 mi.
Declinatio Cometae gra. 4 mi. 25 meri.
Ascensio recta eiusdem 154 gra. 47 mi.
Latitudo Cometae graduum 13 mi. 44 meri.
Locus versus Cometae in ecliptica gra. 8 mi. 24 m.

Ex his omnibus manifestum erat cometam in occidente coeli ora Solem praetertendo cecidisse, & ea de causa vespere non luxisse, cum interim non alter caudam suam gereret atq; prior iam dictus.

Situs Cometae occasus tempore Situs Cometae ortus tempore.

OBSERVATIO SECVNDI

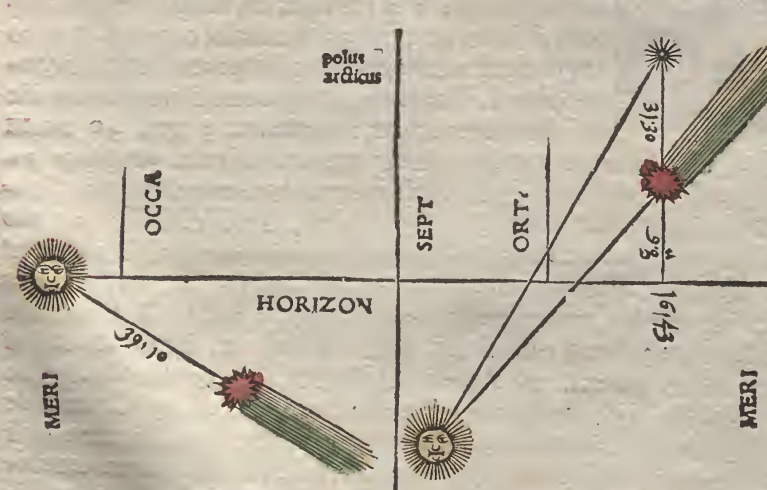
SECVNDO consideratus est Cometa die Septembris 3 eodem in loco, Cauda vero eius Solem sequi iam comperito extremum eius inspectum est. E qua inspectione sequentia se obtulerunt.

- ¶ Altitudo cordis Leonini gra. 31 mi. 30
- ¶ Altitudo Cometae gra. 9
- ¶ Azimuth eiusdem ab ortu meridiem versus gra. 106. m. 434
- ¶ Altitudo extremitatis caudae gra. 20 mi. 42
- ¶ Azimuth eiusdem extremitatis gra. 27 mi. 6 meri.

Ex quibus etiam subnexa eliciuntur vna cum situ Cometae, quem habuit oriendo & occidendo, & hoc per figuram.

Versus Cometae locus gra. 11 mi. 25 m.
Declinatio eiusdem gra. 3 mi. 53 meri.
Ascensio eius recta gra. 158 mi. 27.
Latitudo Cometae ab ecliptica gra. 10 mi. 12 meri.
Distantia Cometae à Sole gra. 39 mi. 10.
Locus Solis hora observationis 19 gra. 27 mi. 24.
Versus extremitatis caudae locus in ecliptica 26 gra. 24 mi. 24.
Latitudo extremitatis eiusdem gra. 13 mi. 8 me.

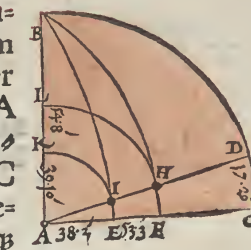
Occasus Cometae Ortus Cometae

Ex his igitur licebat nunc contueri vere vtrum cauda Solem, vti vmbra afflueretur, constabat autem omnino sic esse, ea ratione. Distantia Cometae quae erat graduum 38 mi. 2 à Sole, resumpta in meteoroscopio scz ab A versus C in puncto E finiebat, ab E sursum Cometae latitudo similiter numerabatur gra. 10 mi. 12, numerataq;

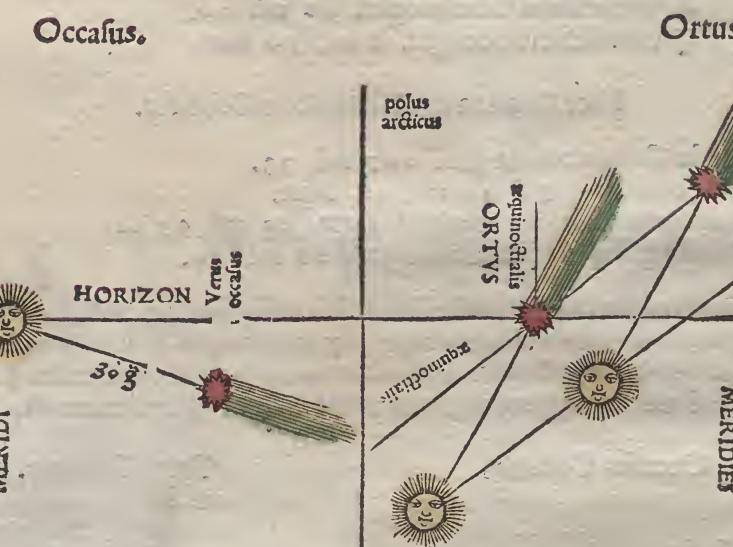
CAESAREVM

numerataq; I litera apponebatur. Filum vero hie vna cum margarita super I firmatum gradus 17 mi. 20 in limbo iuxta punctum D monstrabat, id quod quantitas anguli contenti eclipticam inter & arcum à Sole per Cometae corpus ductum erat. Hic iterum filo in A B lineam tracto margarita in puncto K 32 gra. 10 mi. distantiam scilicet Cometae à Sole arguebat. Post hac rursus ab A in C meteoroscopii gradus 53 mi. 3 distantiam videlicet caudae extremitatis à Sole requirenti F litera apponebatur. Ab illa ascendens vsq; in H gradus 13 mi. 8 Latitudo scilicet extremitatis numerabatur. In H igitur filum cum vnione positum idem in puncto D ipsius limbi gradus, ut antea 17 mi. 20 indicabat, adeo clarum erat, quoniam anguli aequales essent, oportere quoq; caudam illam à Sole progredi. Postremo igitur filum ducenti supra A B idem in puncto L 54 gra. 8 mi. distantiam nempe Solis & caudae extremitatis indicari visa est, ex quo etiam coniectari facile fuit, caudam 14 gra. 58 mi. in longitudine obtinuisse, cuius adhuc manifestior intellectus ex figura summetur proxima.

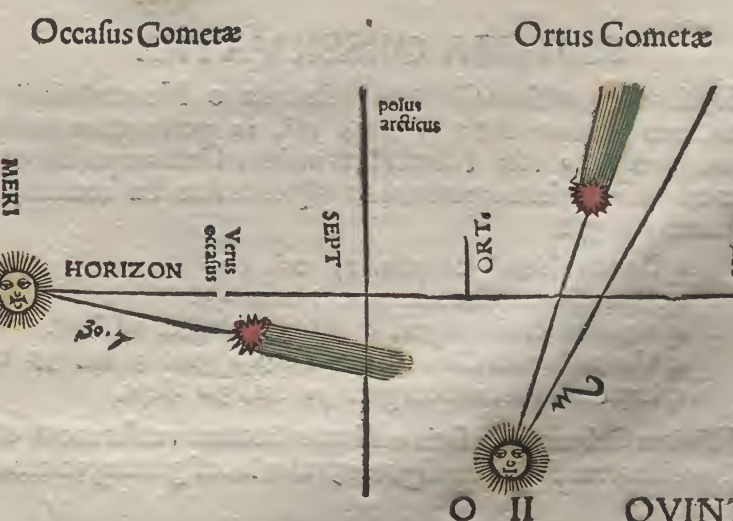
TERTIA OBSERVATIO.

TERTIA Cometae inspectio 14 Octobris die facta est, quo quidem die mihi Lypraeae esse contigit, quam obrem itinerarii solius horologii, quod compassum vocant, vsu Cometae in aequinoctiali ipsissimo suboriri animaduertimus, in librae principio constitutum, eadem enim obseruatio nis hora librae initium ascenderat, cuius ortu pariter & occasum tabella subsequens oculis exa ponit.

QVARTA OBSERVATIO.

QVARTO Cometa visus est die Octobris 19, vbi eum quintum librae gradum mi. 46 tenere in longitudine deprehendimus, ab ecliptica vero Septentrioni inclinante gra. 4 mi. 51. Quomodo autem Solem anteuerrens eleuatus sit, 30 gradibus ab eodem elongatus, Praeterea quomodo prior Sole occubuerit, nec post occasum eius conspectus sit, imago sequens aperit.

ASTRONOMICVM QVINTA OBSERVATIO

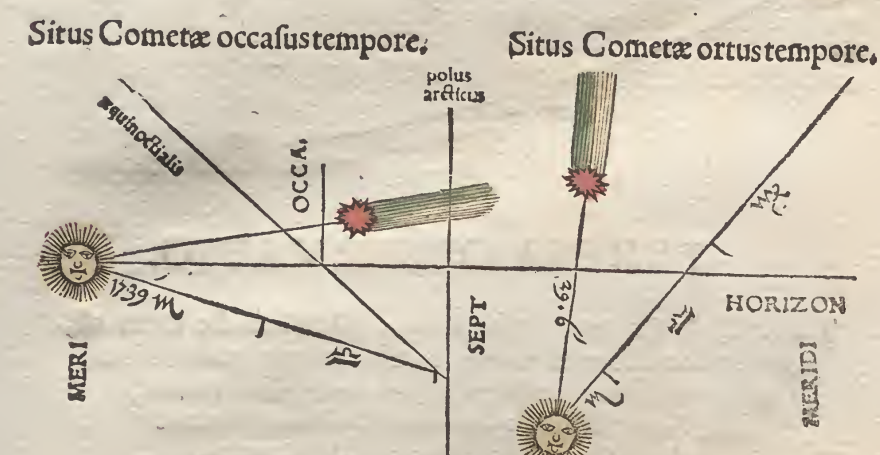
QVINTO Cometam contemplatus sum die Octobris 31 hora 5 mi. 15 post noctis medium iterum in Dreseno misis oppido, Hæc autem sequentia inuenta sunt.

- Altitudo Bootis stella gra. 20.
- Altitudo Cometæ gra. 8.
- Azimuth ipsius gra. 3 mi. 43 Septen.

Ex quibus talia confurgunt.

Distantia Cometæ a Sole gra. 29 mi. 6.
Ascensio recta Cometæ 204 gra. 47 mi.
Locus ipsius verus in ecliptica gra. 21 mi. 30.
Latitudo eiusdem ab ecliptica gra. 13 mi. 15 Septen.
Locus Solis observationis hora gra. 17 mi. 39 m.

Et die proxime antellum caput Cometa post Solem occidere; parumq; videri vespere, quale quid ferè subnexa tabella ostendit.

SEXTA OBSERVATIO.

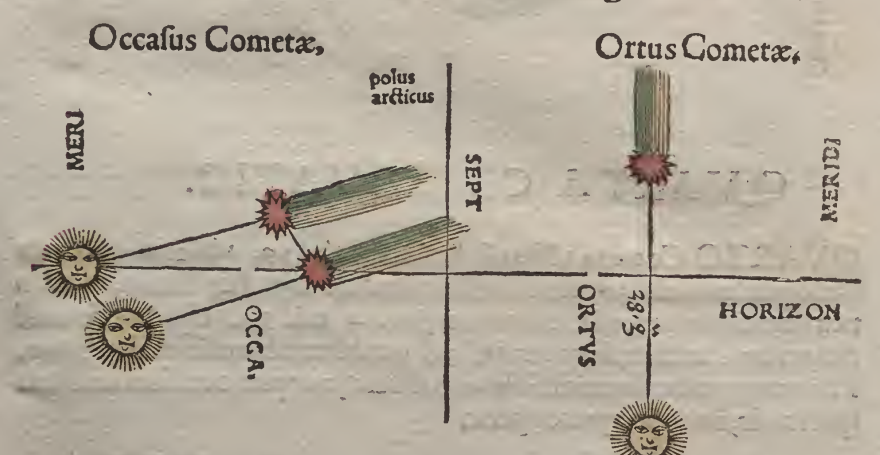
SEXTO Cometam iustrantes 1 Nouembris prioris quoq; in loco hæc subscripta comperimus.

- Bootis altitudinem gra. 26.
- Altitudinem Cometæ gra. 12 mi. 40.
- Azimuth eiusdem gra. 8 mi. 50 meri.

Hæc subnexa ex observatione eliciuntur.

Ascensio Cometæ recta gra. 207 mi. 33.
Latitudo eiusdem gra. 14 mi. 42 Sept.
Locus verus Cometæ in ecliptica gra. 23 mi. 57.
Distantia quoq; eiusdem a Sole gra. 28 mi. 34.

Cometa ille caudam primò meridie versus direxit, post hac indies magis ac magis eam eleuans hunc vsq; in diem quo ferè perpendicularis ad Zenith erigebatur. Proculdubio Solem post occidentem quoq; tamen modice apparens, sicuti ex subiuncta figura cernere est.

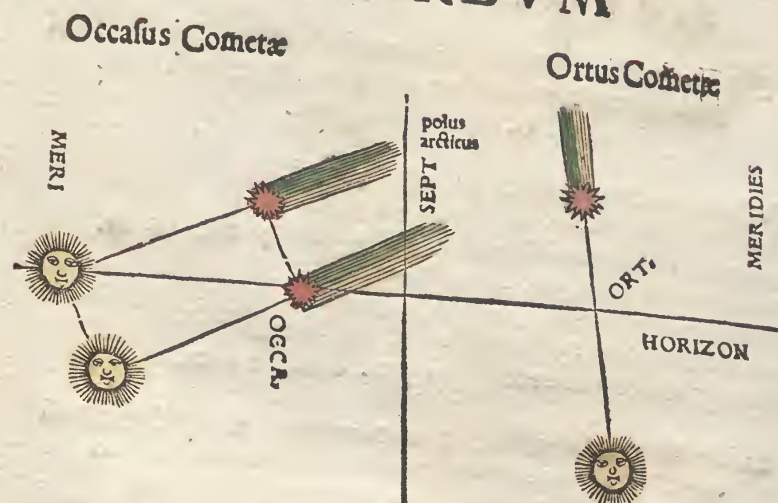
SEPTIMA OBSERVATIO.

Septima & nouissima Cometæ observatio 8 Nouembris die celebrata, loco proximè dicto, hora 5 mi. 12 post noctem medium, Quamq; vero 20 vsq; Nouembris in diem Cometa perfluit, ob aeris tamen turbulentiam minime conspicuus fuit. Ea contemplatio sequentia collegit.

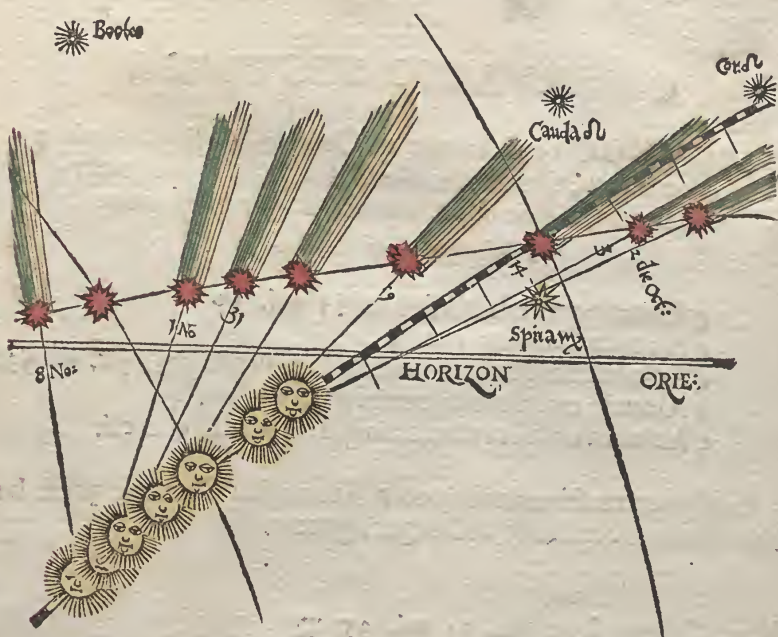
- Bootis altitudinem gra. 25 mi. 40.
- Altitudinem Cometæ gra. 7 mi. 20.
- Azimuth eiusdem gra. 0 mi. 30 ab occ. ad Sept.
- Verum locum Cometæ in Ecliptica gra. 3 mi. 35 m.
- Latitudinem eiusdem gra. 19 mi. 30 Sept.

Huiusmodi diebus cauda satis euidenter boream versus mora est, & post occidentem Solem cerni potuit, velut hæc figura representat.

CAESAREVM

MOTVS ille si penitus consideratur, ostendit quomodo & ille Cometa pronus & via directa incescit, eclipticamq; in Libra principio secuerit, quam quidem sectionem caput merito appellauerim, si tunc Declinasse præterea Cometa ab ecliptica gradibus 9 in 24 deprehenditur. Cognoscitur insuper illud etiam quomodo cauda eo rectos efficiens. Consequentibus autem subinde magis ac magis meridiano se acclinauerit, donec ultimo apparitionis die rectissime lineam meridie, idq; Sole meridiem faciente superiacuerit. Hoc autem in loco mirari plerq; non miror, quod Cometa anno 1533 apparet contrarium huic ex diametro nactus sit, qui imprimis meridiano incubuerit. Postremo autem cum eodem rectos transierit angulos causatus sit. Præsentis Cometæ incessum diurnum caudæq; a Sole emissionem, nunc in boream, nunc in austrum tendentem, signorū diurnam emersionem, figura subordinata palam offert.

OBSERVATIO COMETAE TERTII

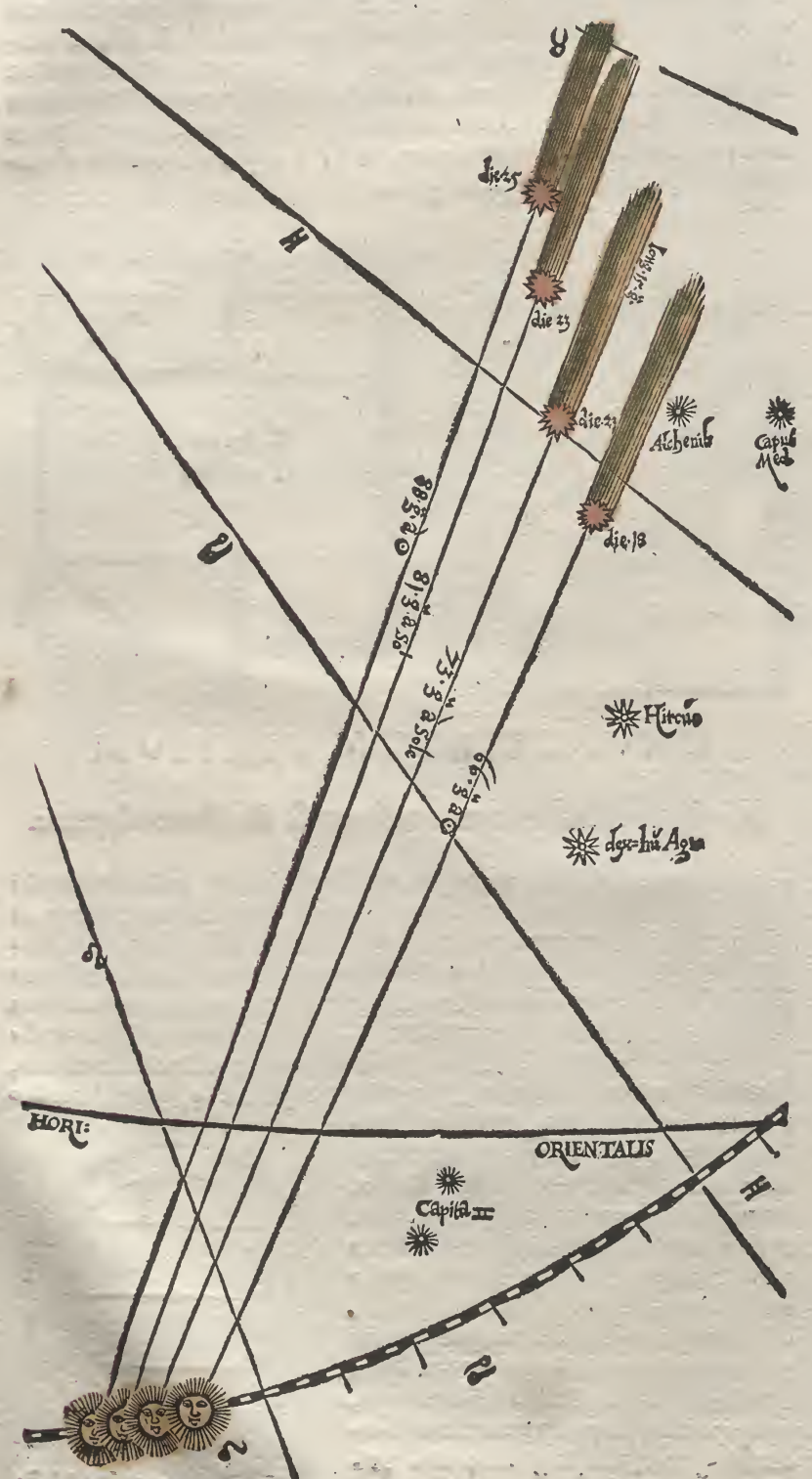
TERTIVS Cometarum anno 1533 apparuit tunc se Junio, qui licet multis diebus luxit, non tamen amplius quam 4 a me visus est, citissime enim caudam a Sole quoq; gigni huic mihi cognitū est, adeo ut videretur frustra operam insumpturus sedulior contemplator. In primis ad primam observationem die 18 Iunii me accinxi, ibiq; statim 3 gra. 40 mi. II inhabitare Cometam perpexi, deuiantem ab ecliptica gradibus 32 septentrionalem, non longe a stella vocata Alchenib distantem Caudam vero ad stellam eandem fixam dirigentē, SECVNDO 21 mo eiusdem mensis die contuius Cometam cum in 29 gradu 20 m. deprehendi, elongatum ab ecliptica gradibus 26 mi. 20, caudæq; eius 15 gradus in longitudine aquantem. TERTIO Cometam inspicies 23 Iunii cum in 21 gra. 30 mi. v. latum ab ecliptica gradibus 40 mi. 30 reperi. QVARTO, 25 mensis die incohere gradum 15 v. dimotus ab ecliptica gradibus 43 Cometa deprehensus est. Cometa vero ille nunq; occidere ob vicinitatem poli arctici potuit, Polo enim ita propinquus fuit, ut horizontem contingere nequirit. In prima liquidem observatione a polo abfuit, gradibus 38. In secunda gradibus 35. In tertia gradibus 33 mi. 50. In quarta gradibus 33 mi. 20, circa noctis medium conspicuus indulo vsq; ad Solem orientem, regionem cæli eandem perpetuo inhabitans intra Boream & subolanum situs. Sole iā orto, ferè meridiano iā eleuatus tenebat. Cometa semita longissime ab ecliptica

ASTRONOMICVM

circæ Arietis principium, ferebatur, illic enim 60 gradibus integris ab ecliptica distitit, qui locus venter Draconis erat, Cancrī autem initium caput, & Capricorni cauda draconis esse debuit. Sed scio Cometam hunc non parum inter Astrologos philosophosq; paritum distitit, eo quod motus contra signorum ordinem sit, ex Geminis enim in v. recessit, veluti ex sequenti patet figura. Necquo pacto nos exarturū simus hoc loco satis noui, qui vno ore affirmauerimus hæcenus Lunæ sphaeram, secum ignis orbem vnaq; supremam aeris sedem, & id secundum signorum ordinem, quod est ab occasu in ortum, voluere. Cum Cometam præsentem minime ita motum appareret, quem tamen magis quam aliorum quemq; sic moueri oportuisset, remotiorem scz a terra quam alius, longissime enim a Sole abfuit. Nam si prope terram fuisset remotiorq; a Sole, fieri non potuisset quin vmbra terræ incideret, & proinde occultus mansisset. Quin & illud in questionem veniet, recte nec ne Ptolemæus centesimo centiloqui sui aphorismo Cometæ vndecim signis a Sole distare definiat. Præsentis enim Cometæ prima observationis methode deprehensus a Sole elongari est gradibus 66, secunda gradibus 73, tertia gra. 81, quarta 88. Quæ quidē distantia rectissima fuit, esto quis exigat numerari oportere eam a vero Cometæ loco in ecliptica, neq; sic tamen Ptolemæum saluauerit. Verus namq; locus Cometæ a Sole in ecliptica inuentus, primo gra. fuit 61 mi. 26, secundo gra. 68 in 30, tertio gra. 78 mi. 23, quarto gra. 80 mi. 48. Sol autē primo reperi' est in gr. 5 mi. 6, secundo in 8 gr. 5, tertio in 9 gr. 53 mi. 8, quarto in 11 gra. 48 mi. 8. Ex istiusmodi motu certe nō difficile fuerit iudicare, igneam & supremam aeris sphaeram non vñq; ab impetu Lunatis sphaeræ rapi, alioquin enim Cometam ab occasu in ortum ferri par erat. Ex eo autem quod motus eius ferè regularis fuerit, mirari desino quodam existisse qui putauerit, Cometam esse stellam huiusmodi, quæ nunc ad Solem accederet, nunc ab eodem distaret, iuxtaq; Solem existens non videretur. Mercurius veluti, Quamq; hæc opinio nulla sit, & Cometis omnibus cōtraria, maximeq; his quinq; quanto enim magis hii a Sole distiti fuerunt, tanto minus visi sunt, adeoq; elongatioribus multo minus, imò semoti, aliquando 30, aliquando 60, aliquando 80 gradibus a Sole vel aliquid amplius nonnunq; sicut in figuris vbiq; patet, profus euauerunt.

Motus Cometæ nouus & contra signorum ordinem.

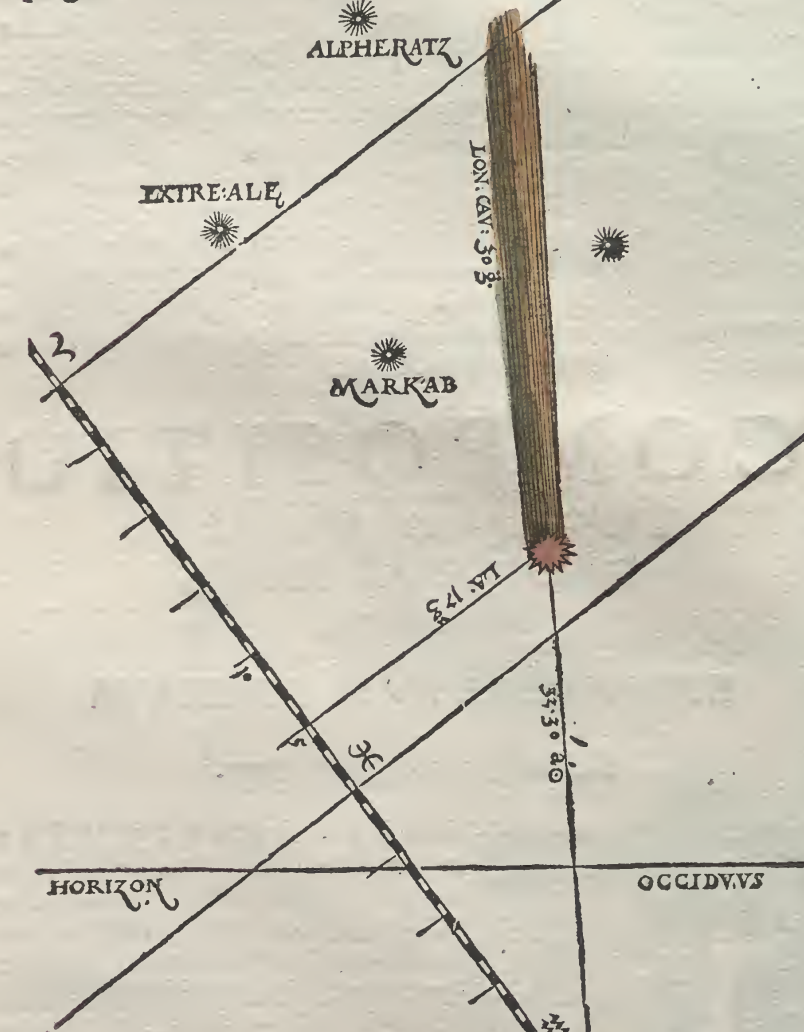
Ignem & supremam aeris sphaeram non rapi a Luna.

CAESAREVM OBSERVATIO COMETAE QVARTI.

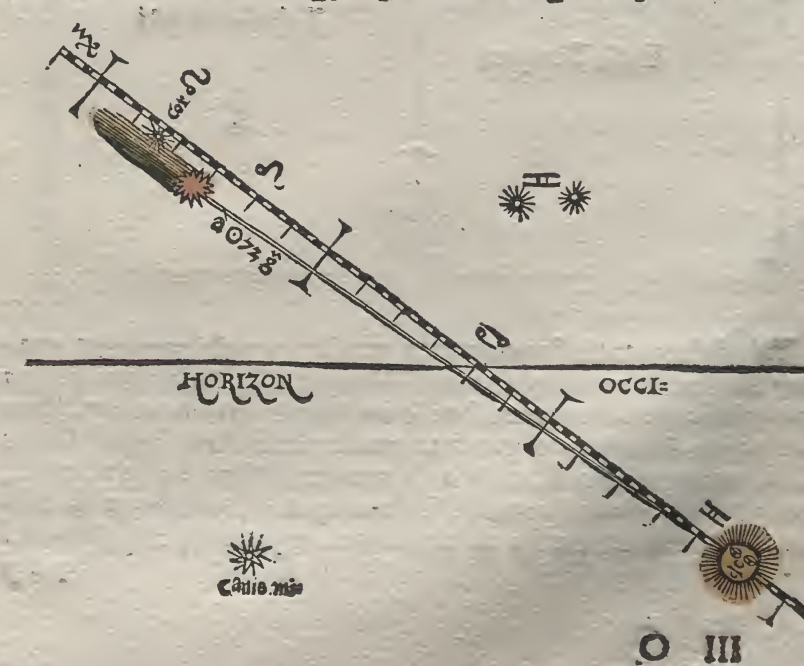

ARTVS in ordine Cometa anno 1538 mense Ianuario conspectus est, a 17 vsq; in 21 mensis eiusdem post occasum, versus Zenith caudam erigens rectissime. Locus in ecliptica ipsius erat verus, gra. 5. Latitudo Sept. gra. 17, in ipso pegasi collo cōputata. Cauda 30 gradus propè in longitudine complexa est, angustiori tamen latitudine. Mane nemini visus est ante Solem ascendentem, a quo distabat gra. 32 mi. 30, quam rem præsens imago depingit.

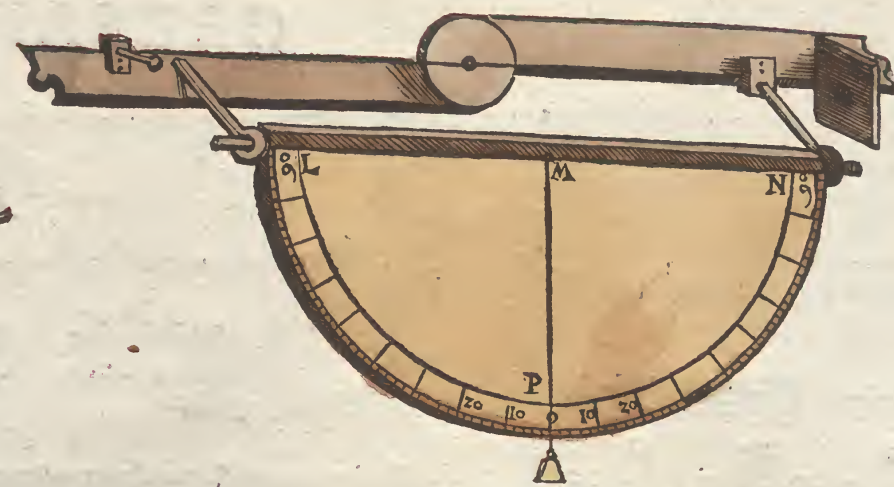

OBSERVATIO COMETAE QVINTI

LTIMVS Cometarum & Quintus numero luxit anno 1539 a Sexto die mensis Maii vsq; in 17 mensis eiusdem quādo & mihi conspectus est hora noctis decima supra horizontem extans, gradibus 10, prope circuli verticalis, nisi quod quinq; aut 6 paulominus gradibus australior esset, in gra. 17 situs, ab ecliptica 3 gra. meridie versus, Sole in 5 m. existente. Diu crimē Solis & Cometæ 72 gr. appareret, id quoq; assertioni ptolemæiq; plusq; incoueniens. Cometa ille per quā exilis & subobscurus fuit, caudā pmitres breuiorē arctiorēq; ut quodamō ex figura liquebit subiuncta.

Semicirculus

culus Pendens

Et hæc quidem de compositione Torqueti dicta sufficiant, nunc adgrediamur qua nam via proxime
vsum illius tradamus, pari tum facilitate tum breuitate, qua hactenus compositionem docuimus.

**HAEC EST FORMA VIVAQUE TOR-
QVETIMAGO SVIS, ET NVMERIS, ET CIRCV-
lis, & lineamentis, & proportionibus veris perfectissimè exhibita.**

ASTRONOMICVM VSVS TORQVETI- ENVNCTIATVM PRIMVM.

Signum & gradum Solis ad Singulos dies indagare.

CRADVM SOLIS ET SIGNVM
si indagare cupis, principio fac
cogites decrecat ne dies an augeatur, id
vbi cognitum habes, Torquetum pone
super aliquam superficiem planam ho-
rizonti æquidistantem, & in nullam pa-
tem deflexam, Deinde compassum po-
ne super basim, ita, vt latus compassi
quidister lineæ C B vel etiam A B,
nam ea vtriusque meridiana est. Mox Tor-
quetum simul cum horologio illo viato-
rio huc illuc promoue, tñtisper dñ mag-
netem videris rectè cõsistere, & latus basim A C versus meridiem ver-
gere, siq; notis Torquetum bene & ad omnem vsum esse aptissimè cõ-
positum. Deinde si forte adcreuit tunc dies versus Solem verte latus
illud zodiaci, quod V & & c. continet. Sin autem decreuit, altera
partem quæ M & reliqua signa descendencia habet. Post hæc alte-
ra manu regulam circumuerte inferiorem siue turnum hinc inde, alte-
ra zodiacum totum donec solis radius per foramina duarum pinnula-
rum exceptis in regula inferiori. Deinceps vide ad aliquid signi, quæ
gradum linea fiduciæ ipsius Alhidada ceciderit, & is tibi erit gra. in
quo sol est illa die. Eundem quoq; gra. statim quare in zodiaco infe-
riori, & circumlustra apud quam horam, quæq; minuta illum reperias
& hoc tibi tempus etiam horæ certæ atq; minutorum erit.

ENVNCTIATVM SECVNDVM

Cognito iam Solis gradu, horam diurnam ex radiis sola-
ribus cognoscere.

QOd si etiam perspecto solis gra, horam in-
terdum scire desideras, age lineam fiduciæ
pone super gra. illum solis, totumq; zodia-
cum vnâ cum regula huc illuc circumuerte
tantisper dum radius Solaris foramina pin-
nularum penetrat, & sic gra. Solis zodiaci in-
ferioris, tibi horam & minuta monstrabit
in æquatoris circulo.

ENVNCTIATVM TERTIVM

Quacumq; hora dici signum & gradum lune inuestigare.

Pincipio fac horam quæras per primum illud vel
enunciata, & sic zodiacum tene (inuenta hora)
innotum, regulam autem inferiorem simul cum cri-
sta verte versus centrum corporis D, quæ si minor
fuerit, quàm vt centrum rectè dignoscas, illud imagi-
nare saltem, quumq; sic lineam iuxta superficiem cri-
stæ conspicias, regulam adsumme superiorem, eius pin-
nacidium perforatum verte ad oculum tuum, diligenter obseruans,
quomodo lunam per pinnulam & nodulum istum deprehendas, id vbi
rectè feceris, tam tibi linea fiduciæ regulæ inferioris gra. D monstra-
bit in zodiaco, & linea fiduciæ superioris regulæ distantiam ab Eclipti-
ca, vel meridiem versus vel ad septentrionem.

ENVNCTIATVM QVARTVM

Horam tam diurnam q̃ nocturnam ex lunarib. radiis
deprehendere.

Lineam fiduciæ regulæ inferis super gradum Lunæ colloca in
Ecliptica, & vbi sic visum tuum per pinnacidia superiora, vel di-
recte iuxta cristam perduxeris vsq; ad Lunam, tunc gradus Solis in zo-
diaco inferiori horam quæsitam tibi monstrabit in æquatore.

ENVNCTIATVM QVINTVM

Ex stella aliqua cognita horam noctis certam inuenire.

Vniam ex capite primo primi Cometæ cognitâ ha-
bes & perspectum, quomodo colligas gra. longitudi-
& latitud. aliusq; stellæ quam prius nosti, tunc regu-
lam inferiorem in superiori zodiaco pone super gra.
longitudinis stellæ, & regulam superiorem in cristâ
colloca super gra. latitudinis simul, tamen hoc obser-
uans, an stella sit in latitudine septentrionali vel meridionali. Deinde
zodiaci

CAESAREVM

zodiacum totum reuolue (regulâ tamen sic manentib. immotis) huc
illuc, tantisper dum stellam istam per superiorem regulam perspicere
quæras, vel ipso nodulo stili contegere, ita statim gradus solis zodiaci
inferioris monstrabit tibi in æquatore horam noctis quæsitam.

ENVNCTIATVM SEXTVM.

Stella fixa præcognita, reliquarum omnium, tam erran-
tium q̃ fixarum vera, secundum longitudinē & latitudinē
loca deprehendere.

EX prioripropositione quare horam per stellam ali-
quam fixam, ea inuenta, iam zodiacum habes ad il-
lud momentum compositum, quem hoc modo serua
innotum. & cristam huc illuc verte, regulam quoq;
ipsius attolle & deprime tantisper, dum stellam, cuius
gradum scire cupis ad pinnacidia perduxeris, & sic li-
nea fiduciæ regulæ inferioris gradum tibi monstra-
bit longitudinis stellæ, superior autē gradum latitudinis, Simulq; hic
disces meridionalisue sit an septentrionalis.

ENVNCTIATVM SEPTIMVM.

Idem absq; stellis præcognitis, efficere.

Vne si stellarum tibi etiam ignotarum gradus longi-
tudinis aut latitudinis certos nosse desideras, esto
quod prius cognita habes vera minuta horarū, idq;
per horologium rectissimum, ad eam horam & minu-
ta promoue gradum in quo Sol est illo die, vel etiam
ea ipsa hora, & habebis zodiacum sic rectè ordinatū,
deinde regulam superiorem verte ad quamcumq; vo-
les stellam, & lineæ fiduciæ ambæ monstrabunt tibi superius & inferi-
gradus tum longitudinis tum latitudinis.

ENVNCTIATVM OCTAVVM.

In cognitionem stellæ cuiusvis vel fixæ vel erroneæ citra
præceptoris operâ solo Astronomici præsentis auxilio per-
uenire.

I forte vnâ tantū stellam fixam cognoscis, & vtrâq;
regulam ad gradus longitudinis & latitudinis illius re-
ponis. Zodiacum quoq; deinceps rectificas, siq; stel-
lam aut planetam lineâ magistro aliquo cupis agnosce-
re, age, gradus ipsius tum longitudinis tum latitudi-
nis ex Astronomico hoc nostro fac conquiras, vel ex
tabulis Alphonsi, aut aliunde, & sic zodiaco rectè cõ-
stituto, regulam infimam promoue super gradum longitudinis plane-
tæ vel stellæ fixæ, superiorem autē in cristâ pone super gradum latitudi-
nis & mox per pinnacidium superioris regulæ intueri nodulum, qui
tibi stellam contegit in celo antea optatam, tantum nunc etiam vere
inuentam.

ENVNCTIATVM NONVM

Ascendentem Zodiaci gradum cuius momento debitum,
præsens per instrumentum ocyssimè deprehendere.

Odiaco iam vnâ cum cristâ debite locato, veluti prio-
ra docuerunt enunciata, punctum N in cristâ re-
gula signatum versus signiferum (ea qua maximè ho-
rizontem supra videtur eleuari parte signifer) dirige.
Cristam vero vnâ cum regula huc illuc, donec filum
perpendiculari gradum semicirculi sui altissimum occu-
pet, age. Dehinc Zodiaci gradum, quæ fiduciæ lineæ
exprimit, qualis est, vtriusq; ab Horizonte situs 90. gestimi observa, cui
si 90. alia adiciis gradus exortius vel ascendens resiliit, si autem 90.
demis, id si retro contra signorum ordinē in Zodiaco numeras, occi-
duus siue descendens redundat.

ENVNCTIATVM DECIMVM

Expedita facilitate longitudinem regionis inuenire.

ECORVM est quod hic adgrediamur docere
Lector, & hoc enunciato inuestigare. Quod si
forte aliquot annis cœlum nunquam videris: igno-
res etiam (quod sit non raro) vbi nam gentium, terra-
rum, locorumq; lies, neq; id inquirere possis, tua ra-
men adhuc fretus arte & industria, quam vel ex pro-
uerbio, Omnis terra alit, cupias ex te ipso id rescisce-
re. En modum tibi quo in Torqueto huiusmodi inuenias facillime,
Principiū

Principiū itaq; bene institutum te esse oportet in supputando motu lunari ad qualibet horas. Quandocūq; ergo fore interdiū hui noctū (Modo Lunam vides) regionis inquire longitudinem cupis, horā aliquā tibi certam propone, & zodiacum rectifica in die per Solem, ne ctu per planetam aut stellam aliquam fixam, quo sic apte compolito, regulam superiorem simul cum crista versus lunam converte & invenies verum gradum iuxta lunam fiduciam regulę inferioris. Verum in longitudinis gradu considerando aspectum duerfitas, nō nihil erroris ingerere poterit, qua ratione etiā in loci longitudine aberrare cōtingit. Proinde peccatum hoc, vte euitetur, 90 mus ab ascendente gradus, per enunctatum precedens inquirendus est ante omnia, quo habito, regula ad lunam dirigenda, directa regula, si gradus lunę idē cum 90 ab ascendente est, certus es lunam omni aspectu duerfitate, quo ad longitudinem carere, ita etiam per gradum lunę loci quoq; tui seu oppidi longitudinem cognoscere potes, si horam primo, venisti, requiris, horę insuper gradum competentem, meridianog; ingolfstadiensis conuenientem ex lunæ theoria mutaris. Motum tē vnus horæ ex motu Lunę diurno hic accipias oportet. Nam simulac differentiam loci ex theoria reperti, si loci ē Torquetū sumpsi, habueris, eam per horarium motum diuidis. Quod quidem productum meridiani ingolfstadiensis & loci alterius propoliti differentiam refert. Quod si locus Lunę per Torquetum inuentus maior est, locum propolituū occidentaliorem ingolfstadio effe designat, quomōbre ab ingolfstadio descendens effe, Minor Torqueti gradus eo quē theoria ostendit, locum propolituū ingolfstadio orientaliorem innuit, quare addenda ista longitudinis differentia effe, vt vera loci longitudo oblati pdeat.

Ortum Solis & occasum, quantitatem quoq; diei & noctis inquirere.

 RTVM Solis agnoscere volens, regulam fiduciam in
feriorem pone super gradum Solis in supremo zodia-
co, & regulam criste superiore super lineam E G.
Dein zodiacum simul cum gr: Solis deuolue ad ori-
tem (modo videas vt torquetur semper ex compassi
regula, proutquam vt ille recte sit constitutum) &
rampiter cum huc illic verte dum filum cum massa
plumbi in semicirculo super punctum P (qui nullus est gradus) depen-
deat. Deinde vide quam horam gradus Solis Zodiaci inferioris des-
monstrat in equatore, ea erit hora ortus simul & tempus seminoctur-
num. Complementum eius ad 12 occasum Solis simul & tempus
semidurnum, quod idem est, relinquit. Duplicato tempus semidur-
num, & habebis torius diei longitudinem, similiter tempus semino-
cturnum duplicatum, præbet tibi longitudinem noctis.

Horam occasus aut ortus stellæ, & arcum illius diurnum
& nocturnum inuenire.

Egulam cum sua linea fiduciae pone in zodiaco super gradum longitudinis stellæ sue planetæ (quamuis la titudine stellæ hic parum indiges) eumq; gradū ver-
te versu orientem tam diu, donec folum cum plumb-
bo cadat super mediam lineam semicirculi, & sic gra-
dus solis vbicumq; confiterit tibi monstrat horam &
cius minutum, quo stella ista exoritur. Atq; cum tē-
pore seminocturno opereare sis super stellam enunciatu edoctus es,

FINIS.

MAIO
DREGESIMO * MENSE
NATO * SEXQUINTILLESIMO QVA
BUS NOSTRIS. * ANNO A CHRISTO
FACTVM ET ACTVM INGOLSTADII IN AEDIB.

Cur Apianus habet primum noua symbola Petrus,
 Ante non illi munera facta domo?
 Ille fuit generis primum deus exitit, unde
 Nominis æterni talia dona tulit.
 Dic rogo cur Aquilam monstret: quia gessit vtilia,
 Hic quoque perpetuo cominus ire Ioui.
 Ardua cur nubis inter volat illa: quod ille
 Scrutetur cæli sidera summa poli.
 Cur nubes septem tantum? (mibi namque videntur
 Non plures:) septem his licet esse putes,
 Est bene, septem septem, fieri non possit à pelli
 Hoc aliter, nubes exprimat ille modo,
 Hæc totidem cœci referunt errantia vasti
 Sydera, percutiunt mente tuenda viro,
 Cur capitis summum, pedis ima vtriusq; flab auro
 Irradiant, reliquo corpore nigrae auis?
 Ingenium quousq; docuit habet preciosus auro
 Et mentem doctas fingere quæq; manus,
 Quæ duo si nusquam præsentis dicere libro
 Si modo cum libeat, fatig superque licet,
 Aurea quid clypeo superaddita quas corona
 Vult sibi? Dicitum est regia stella decus,
 Hæc ætæni vult ornato stat gloria cœlo,
 Si cœci docto vult deus esse viro,
 Conuenit certe fluitis insignia fumis
 Summa: nec à genio sunt eadem laeui.
 Autor honoris quis? deus est. Deussille quis oro?
 Quintus Rhomano Carolus Orbepotens,
 Vnum mens recte præfigit: sed mihi dicat,
 Cur nam terreno des homini esse deos
 Quid vetat affimiles rerum, vel dicere eosdem,
 Cum præter loca hic separet hosce duos,
 Hic regit alia potens, hic terræ cuncta gubernat,
 Illum sepebra canunt, sepebra loquuntur cum,
 Ambo nonne vides Aquilæ vultus alris arma
 Et cœlo & mundo clava subinde vhanæ?
 Hinc adeo vter fœmiles dicunt vtrique,
 Luppiter ille poli, Luppiter ille soli,

De Aquila P. Apiani à diuo Cæsare Carolo Quinto pro insigni
gentilicio eidem collata M Symonis Minerui
decastichon.

Cur Apianæ louisales gentis imago est!
Ab loue ꝑ cum Aquila multa Apianus habet,
Fulminis illa instar cursum sub nubila condit,
Ille celer penetrat nubila & aftra polos.
Aduersis Solem radiis hæc cernit, arille
In Sole & cælo lumina fixa tenet,
Fert volucrum primas supra aftra ministrat tonantis,
Atricum nulli Petre secundus erat,
Quam bene conueniunt data Cæsare symbola rebus,
Cæsaris i genio nomen ineffecea.

Iuppiter ortus erat, Crætaq; abductus in Idam
 Proliorū dederat Patris ab aure fugam,
 Dumq; fecit clypeos, atq; æra sonantia Gallus,
 Tutus inaudito quo flectat ore Puer,
 Ecce prii sonitu Benewici excitata canoro
 Adulat, Atq; læni mella ministrat Apis.
 Postquam igitur Patrem regio excussisset auito,
 Talia rex victor Iuppiter orfus ait,
 Lactis Amalthææ, ac Benewici munere mellis.
 Cœlipotentis facies, præmium vtrigq; dabo,
 Altera fydus erit, spectator fydæis alter
 Gaudet Afræ animo suppollellæ fido,
 Tantus apud Latias muntino nomine gentes,
 Qui Benewolans erat, post Apianus erit,
 Vtq; meus sublime volans in nubibus Ales,
 Solare adueto respicit ore iubar.
 Tali Apianus idem speculabitur Aether vultu,
 Cœlestesq; vultu numine pandet opes.
 Hinc diuina fida, ferat hinc Insignia ab arte,
 Extensamq; Aquilam, Nubiaq; galea mus,
 Errones septem lepta volumenta Nubis,
 Mcq; Aquila aethorem denotet pla Jouem,
 Laplaæ Rhoanus post plurima fœcula Cælar
 Iusserit hæc Quintus Carolus esse rata.

